דבר

עתון פועלי ארץ ישראל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם למרחב

יום ו' י"ט בכסלו תשל"ד, 14 בדצמבר 1973 ● גליון 14858 ● השנה הארבעים ותשע

היום 18 עמודים וכן המוספים „משא" ו„דבר השבוע" ● המחיר 140 אג'

טעם החיים.

מזג האוויר

בהיר חלקית. הלחות ללא שינוי.
הטמפרטורות הצפויות: ירושלים 8—17 (מעלות), תל־אביב 11—21, חיפה 12—21, עפולה 9—21, נצרת 11—17, נהריה 12—20, לוד 9—22, באר־שבע 8—21, אילת 12—25, כפרון שלכה 15—26, ומתחנולן 6—14, הר שהכרון 10—17, עזה 10—33, יריחו 10—25 (מעלות).

היום ב„דבר":

● המסע המליטי / נחום ברנע ● הרגיל בריפוי קבוצתי / חוי אשר ● בת מקומים הערבים להסיג בז'נווה / אייר יעקי ● פיוסי קיסינג'ר הדיפלומאי קיסינג'ר / ישראל ניכן ● בזכות החדות / מאיר עמית ● הרתעה המוראה / דוד הורוביץ ● ההתהדרות בשעת חירום / יהודה כבל ● פאניקה ומחסור / צבי פרייס ● הגרבנים הרשלים כאבטלה / נחום אורלנד ● בריטניה על סף שפל כלכלי חמור / שלמה נקדימון ● מי אתה, יעקב באליק? / ליאוניד גנדלין ● המחדל לא הגיע ליצ'יך / נחום פונדק ● אמינות הצבורה ואמון הציבור / אריה ל. אבנרי ● „דבר השבוע ● „משא" / מוסף לספרות ולהרבות שתבט ובחים.

...אגה בירושלים ...השינוי בעמדת ...רה"ב לגבי ז'נווה

...בימה שוולדהיים יהיה יו"ר מושב הפתיחה; ...שונה — גילויי חוסר־אמון כלפי קיסינג'ר

מאת חגי אשד, סופר „דבר"

...ירושלים נשתררה אתמול דאגה עמוקה נוכח ...ות ממרכז או"ם בניו־יורק ומוואשינגטון על השי... חל בעמדת ארה"ב לגבי אופיה ומהותה של ועי... ווה, על ידי הסכמה לכך שמזכיר או"ם ד"ר קורט ...זיים יהיה יושב ראש מושב הפתיחה של הוועידה.

...הממשלה גולדה מאיר ...במס בירושלים התייעצות ...ופקידים בכירים בהמ... התייעצות שנערכה גם ב... לפני הצהריים. ...ליס הובע החשש שה... ז'נווה תהפוך לצד ועידה ...ם, שבה יתקבלו החלטות ...הו־צדדיות נגד ישראל. ...כל מטרתה תהיה „ליישם ...לטות או"ם" נגד ישראל, ...הקבלו במשך השנים. לפי ...הרוב האנטי־ישראלי ה... באו"ם.

...יתאכזבו הידיעות הל... השינוי בעמדת אר... בנושא. כה מבריע, ...ההצעות לא להשי... בוועידה, עד שהוברר ...בבירור מה יהיה ...של מזכיר או"ם ב... הוועידה.

ההחלטה על כך שמזכיר או"ם ישב כיו"ר הוועידה התקבלה לפי הידיעות בניו־יורק על ידי חברות מועצת הבטחון אשר ידעו, בלי ספק, להמשיך לקבל דיווחים ולתת למזכיר או"ם הנחיות ואף להשתתף בפועל בדיוני הוועידה. בוועידה כזאת אין לישראל מה לעשות וקולה לא יישמע, אלא יוכרע נגדה בכל נושא ובכל שאלה שתעמוד על הפרק.

בירושלים נשמעו אתמול בפעם הראשונה ביטויים של חוסר אמון בשר החוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר ובכוונת הבטחותיו מן ההתחלה, כי הוועידה תתנהל על ידי יושבי ראש של ארה"ב וברה"מ לסירוגין ואילו תפקידו של או"ם

(סוף בעמוד 2, טור 7)

מרכז או"ם, (יופ"ע). — ארה"ב וברה"מ הסכימו עם המדינות האחרות המיוצגות במועצת הבטחון שמזכיר האו"ם קורט ואלדהיים ישמש יו"ר במושב הפתיחה של ועידת השלום המזרח־תיכונית, המועדת להיפתח בז'נווה ביום ג' הבא — כך נודע כאן בקרבות דיפלומטיים.

המקורות ציינו שי"ג חברי המועצה נפגשו לישיבה סודית אור ליום אתמול והגיעו להסכמה פה אחד בשאלה זו.

עוד אמרו המקורות כי חברי המועצה מצפים לקבלת הזמנה רשמית בדבר השתתפות או"ם בדיונים מאת ארה"ב וברה"מ שאירגנו את הוועידה. המקורות הציגו שטרם קיבלו את הסכמת כל הצדדים לשיחות השלום ובעיקר לא נתקבלה עדיין הסכמתה של ישראל. חברי מועצת הבטחון נפגשו אמש בשעה מאוחרת בחדר קטן, כשבציר כך הצגה האו... משפר בזה.

איחור בהעברת ההזמנה האמריקאית־סובייטית

מרכז או"ם, (עת"ן). — ברגע האחרון התעוררו, כפי הנראה, קשיים שהביאו לדחייה בהעברת האיגרת האמריקאית־סובייטית אל מזכיר או"ם, ובה ההזמנה לקורט ואלדהיים להשתתף בוועידת השלום המזרח־תיכונית.

תחילה צופה, שהאיגרת תימסר לוואלדהיים שלשום בערב או אתמול בבוקר. אך עתה הכריז דובר המשלחת האמריקאית הנ...

(סוף בעמוד 2, טור 7)

מאיר: אולי נצטרך ...מר לאו לידידים

...עם מדינות — לא עם ארגוני מחבלים

...התקיים ועידת שלום ...הדינות, הרי ...רעק כן, התגיע ...אולם לא אשליות. ...יהיה עלינו להגיד, ...לאו, לא רק לערבים ...גם לידידים גדולים. ...בקוה שזה לא יקרה" ...אמרה ראש הממשלה ...גולדה מאיר, באסיפת ...בהתקיימה אמש בבני ...האיחוד בירושלים, ...המערך.

...הממשלה הצהירה כי ...ב־...ים עם הערבים, יהיה על ...ישראל לעמוד נגד הכר... הגדולות הסותפות להפידה. ...להן איגוריסים בשלמן. ...הבורים יתנכו בכל דירות ...ם — הדירות ההבאות.

...הממשלה הוסיפה כי ...היה עוד תכסיס מעצבה ...אבר לפנן איגוריסים אנ... ביותר היתה נגבה לפגיע ב... ...ק. „בה הם לא נתנו לפר... ...אך ורק בשום עיקר שנה ...בגדנו. בסופו של דבר גם ...היה יש הסכם צדק" — ...„בכן בבאמוני ישראל ...ארה"ב. אולם זו אינה אר... ...ברבים". ...הממשלה הטעימה, כי יש... הבא למעידת השיום כדי

היא תנהל כ"ים עם מדינות ולא עם ארגוני מחבלים. „לא ערפאת ולא גירני חבש אינם שותפים. ואין לנו שום דבר במשותף אתם שלולה אפשר להגיע לפשרה", הטעימה גולדה מאיר. בהוספה שאם בבעלות הירדנית יהיו חברים פלסטינאים הרי לא נוכל לומר על כך דבר.

היא חזרה על העמדה, שלפיה לא תקום מדינה ערבית, נוסף לשתי המדינות הקיימות בשטח המנדט המקורי — ישראל היהודית ומדינה ערבית אחת במזרח לגבולותיה של ישראל. במדינה ערבית זאת יוכלו הפלסטינאים לבטא את זהותם הלאומית — אמרה.

אשר לירושלים, אמרה ג. מאיר, שוועידת מושבה כמוהלת בוועידת השלום תצטרך להסדיר את הבטחת הגישה החופשית למקומות הקדושים בה, ויהיו נציגי של מקומות אלה בידי כל הדתות — כל זאת במסגרת של ירושלים מאוחדת אשר היא בירת מדינת ישראל.

לגבי סוריה, חזרה ראש הממשלה והצהירה כי ישראל דורשת לסוריה תגיש את רשימות השבויים הבודדים, ותאפשר ביקורי נציגי הצלב האדום אצלם על מנת שנוכל לשכור על מצבם. „המילם

(סוף בעמוד 2, טור 8)

...עדת הסנאט ...ישרה ההקצבה ...צבאית לישראל

...אשינגטון, (עיתון ...ר"). — ועדת ההקצבות ...סנאט ארה"ב אישרה ...ש אחר חצות (לפי ...ן ישראל) סכום של 2.2 ...ליארד דולר לצרכי ...ע צבאי לישראל. שאו... ביקש הממשל.

ההוספה בשבוע הבא בלי לאשר את ההקצבה.

יו"ר הוועדה, הסנאטור פולברייט, הטיל ספק בצורך לאשר בהחיפזון את הקצבת הסיוע, כאשר כבר על־ידי בית הנבחרים האמריקאי. לפני פתיחת ועידת ז'נווה. ...

אחר חצות

...מלצת ועדת ההקצבות תובא ...לאישור מליאת הסנאט ויתכנו ...עד לפני פגרת חג המולד. ...הנשיא ניקסון על חוק הסיוע ...רא.

...כי ההמלצה „יעזו מירי... ...ד דולר משבוע זה במעפק ...שראה.

...אשינגטון (א.פ.) — מכן ...החוץ האמריקאי קנת ...ש האיץ אתמול בחברי ...עדת החוץ של הסנאט לא ...כב את אישור האשראי ...צבאי לישראל בסך 2.2 ...ליארד דולר. הוא אמר ...הקונגרס ישקה עלייה ...מדה מאוד. אם יתעכב

דו"ח ממצאי ועדת הקונגרס

כמות הנשק הרוסי למצרים היתה חשובה יותר מטיבו

מאת נחום ברנע, סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). — בשלשה וחצי השבועות המהירים של הקונגרס האמריקאי, שביקרה לאחרונה בישראל ובמצרים, הגיעה למסקנה כי כמות הנשק הסובייטי בידי הצבאות הקרביים במלחמה מילאה את תפקיד חשוב יותר מאיכות הנשק שלו.

דו"ח הוועדה, שפורסם אתמול, טוען כרך השעה במוסי „פאנטום" הופלו במלחמה עלידי טילי „סאם" בכל הסוגים. בספר דומה של „סקייהוקס" הופל באש נגד משרית בחקרקע.

לדברי יו"ר הוועדה, סמואל סטראטון בניו־יורק, אחד הלקחים העיקריים מהמלחמה חייב להיות כמחלמה הוא, שבעוד שארה"ב היתה כלי נשק מתוחכם — היא לא ייצרה בספיק נשק קונבנציונאלי כדי לאזן את הכמות הכמותית עלידי הסובייטים.

חברי הוועדה בעת אתמול לעתונאים, שסאדאת התלונן בפניהם כי הסובייטים ציידו אותו בנשק „פרימיטיבי", בעוד שהאמריקאים ציידו את הישראלים בנשק מתוחכם. לדוגמה ציין, שהם „סאם 6" כנשק למצרים איננו המשוכלל בדגמים המיוצרים בברה"מ. לדבריו, הכתעבו הישראלים בטיל „מאוורליק", עשה נוסה עלידי ארה"ב בלהיבה.

המצרים עשויים לשוב ולתקוף

בישראל שמעו חברי המשלחת סכנה תפוצה. חבר הוועדה וויליאם דיקינסון אמר, שסאדאת הנגלה לפניהם כ„מוקפה „כשליגוטי ופופולארי ביותר. הצית התפלה עבתה למצרים משהו, שכום בנהוג מצרי לא השיג בבאה שנה". דיקינסון התרכם, שאם לא יוכנ הסדר יכנו המצרים לתקוף שוב ולכבוש את סיני בכוח.

חברי הוועדה סיפרו, שהמצרים הזהו והזכירו את „ההשפלה" של 5 ביוני ואת הרגשתם שהמלחמה האחרונה הביאה לסיפוק באותם. לעומת זאת, ביטאו מפקדי צבא ישראלים את הרגשתם, שלא ניתן להם להנהיל את המלחמה כראוי ולא ניתן להם לסיים אותה כרצונם.

להלן כמה מלקחי המלחמה, כפי שהם ביפיעים בדו"ח הוועדה:

* חיל־האוויר: הישראלים טוענים שעליהם לאמן טייסים רבים יותר ועליהם להחזיק במטוסים רבים יותר. לדבריהם, עליהם להחזיק במטוסים רבים במחסנים ללא קשר למספר הטייסים.
* מפקד חיל־האוויר בני פלד ביטא עמדה שלילית כאחד ביחס לבסוק, ואמר כיום אין לו בכלל זכות קיום וניתן להתכוונם בו רק אם הוא מצויד לטיסת לילה.
* חיל־הים הישראלי דורש כולות מוקשים, אניות אספקה של האפשריה לספינות הקרב להחזיק

(סוף בעמוד 2, טור 8)

תקריות האש — לפי הוראות מקאהיר

שלשום נהרג חייל צה"ל; אתמול נפצעו 2

הופל מטוס ללא־טייס של צה"ל

מאת סופר הצבאי של „דבר"

חייל צה"ל נהרג שלשום באש המצרים בגזרת אבו סוויר. למשפחתו נמסרה הודעה. אתמול נפצעו שני חיילים בתקריות בזירת המצרים.

המצרים הפרו אתמול כמה פעמים את הפסקת האש. כוחות ישראליים נפצעו בשעות הבוקר באש נשק קל מידי חיילי הארמיה המצרית השניה לעבר כוחות צה"ל מדרום לאל־בלח.

התקרית החמורה אחרת היתה אתמול אחר הצהריים במקום המפגש בקילומטר ה־101 במרחק של קילומטר אחד מצפון לכביש קאהיר—סואץ.

ב־2.30 אחה"צ פתחו המצרים באש נשק קל בקרבה זה וכוחות צה"ל השיבו אש.

ב־11.15 לפני הצהריים התפתחו הילופי אש נשק קל ובזוקות בדרום לאבו־סוויר. ב־11.30 בקירוב ירו המצרים בעיר סואץ כמה צרורות נשק קל לעבר כוחות צה"ל מצפון לעיר.

סבורים, כי כל התקריות הללו אינן יוזמה מקומית של מפקדים במצרים, אלא נובעות מהוראות שקיבלו מקאהיר לא לאפשר את ביצור חילי צה"ל בעמדות לאורך קו הפסקת האש.

מטוס ללא טייס של צה"ל אשר היה אתמול בטיסת סיור נפגע מטילולו ונפל בשטח מצרים — הודיע אמש דובר צה"ל.

קאהיר, (יופ"ע, ע"ר ועת"ן). מצרים הודיעה הלילה כי כוחותיה הפילו מטוס ריגול ישראלי, שחדר לתחום האוויר המצרי בגזרה הדרומית של תעלת סואץ.

דובר צבאי אמר, כי המטוס הופל עלידי „מערכת ההגנה האווירית שלנו". הוא לא הבהיר, אם היא בתחום שאש הטילים בגדמים או לעילי קרקעאית.

קיסינג'ר בקהיר; פתח שיחותיו עם סאדאת

קאהיר (א.פ. ועת"ן). — שר החוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר הגיע לכאן אמש ופתח בשיחות עם הנשיא סאדאת.

השניים נפגשו בבית המרגוע של הנשיא על חוף הנילוס ושיחתם התקיימה בעת ארוחת ערב. השניים ישבו לשעה בשולחן נפרד, ועוזריהם סעדו בשולחנות לידם. נמסר, כי בשיחה נישו קיסינג'ר וסאדאת לצבור הדך יום לפתיחת ועידת השלום בז'נווה.

אמצעי בטחון בקאהיר

קיסינג'ר הגיע אמש לקאהיר ונתקבל בנמל התעופה עלידי עמיתו המצרי, איסמאעיל פאהמי.

בנמל התעופה של קאהיר ננקטו אמצעי בטחון קפדניים ביותר לקראת בואו של ד"ר קיסינג'ר. כ־200 עתונאים הורשו לבוא לשדה התעופה כדי לקדם את שר החוץ האמריקאי, אך הכלמנות לא הותרו להם להתקרב אל האורת.

קיסינג'ר הקריא הצהרה, שבה נאמר: „ברצוני לומר לכם כמה

(המשך בעמוד 2, טור 5)

קאהיר: המטרה: ביצוע החלטות או"ם מאז 1947

מאת סופר „דבר" לעניינים ערביים

עם בואו של ד"ר הנרי קיסינג'ר לקאהיר הבהירו המצרים בפומבי, כי למשייתאלו על מהות השלום שהם נכונים לו, ישובו של המדובר ב„ביצוע החלטות או"ם בנושא הפלסטינאי והמאבק הערבי־ישראלי למן התחלה. מאבק זה נעד היום, כלומר: החלטות או"ם מ־1947 ואילך.

הפרשן הבכיר של רדיו קאהיר עבד־אל־פתאח אל־עדאור הוסיף, כי אכן יש לצפות לישראל הדרש בז'נווה הבהרות בצד הפרבים לגבי מהות השלום ועל כן יש להכין תשובה.

עם זאת מדגיש הפרשן, שמצרים תתבע תחילה הבהרה בצד ישראל בדבר נסיגתה לסגה.

„אין להניח לישראל לנצל בעיית השבויים"

הפרשן נאמר, למצוה, כי מצרים דוחקת בסוריה למסור את רשימת השבויים שבידיה באמרו, כי זוהי „בעיה כסנית" וכי אין להניח לישראל להתכנס בבעיה זו, כדי לעכב את ההליכים לקראת נסיגה.

בהגנון מתון יותר בכפי שמקובל עכשיו בקאהיר קובע עדאור, כי מצרים הולכת לז'נווה כחוק עמדת כוח, אך „גם ישראל תבוא לשם בעמדת כוח"... הסיבה לכך היא, לדבריו, שלא אבד כוחה של ישראל להמשיך בניבוים השטחים הערבים. הוא מבליט בייחוד את אספקת הנשק האמריקאי לישראל.

ירדן הודיעה כי תשתתף בוועידה

עתון לבנוני: חוסיין יכיר ב„ארגון השחרור" כנציג בלבדי של הפלשתינאים

מאת סופר „דבר" לעניינים ערביים

ממשלת ירדן הודיעה אמש, כצפוי כי תשתתף בועידת ג'נבה במועד שנקבע. בהודעה נאמר, כי ההשתתפות הירדנית הינעשה בהתאם למדיניות שהיתווה המלך חוסיין בנאום הכתר שלו בשבוע שעבר. כלומר: עמידה על זכותה של ירדן לדבר בשם בני הגדה המערבית.

ההחלטה פורסמה שעה קצרה לאחר שהדיפלומט הירדני עבד אל־כרים ריפאעי הביא לחוסיין איגרת מהנשיא סאדאת שתכנה לא נמסר. ריפאעי, העתיד לעמוד בראש המשלחת הירדנית לג'נבה קיים בקהיר שיחות על תיאום עמדות עם שתי המדינות הערביות האחרות על רקע הסיכומים שנעשו בין מצרים וסוריה.

אשר למחבלים הרי שדובריהם החזירו גם אמש כי אין בכוונתם לשלוח בשלב זה משלחת לג'נבה ואת החלטתם יקבלו רק לאור ההתפתחויות במהלך הדיונים בפגישות הקרובות.

סוריה טרם הבהירה עמדתה

למעשה נשארה איפוא סוריה היחידה בין המדינות שהוזמנו לשלב הראשון אשר לא הבהירה את עמדתה.

הצדדים — מוען העתון הלבנוני היומי „אל־חיאת", שהוא בדרך כלל בעל מהימנות מיוחד על ירדן.

לדברי העתון, תהיה הכרה זו של המלך הירדני הודה כל „הצים ערבים שהופעלו על רבת־עמון", ואת כדי להניע את ירדן לסמוך את ידיה על החלטת ועידת אלג'יר, שקבעה, כי ארגונו של יאסר ערפאת הוא הנציג היחיד של העם הפלסטינאי.

לדברי העתון הלבנוני, תודיע רבת־עמון, כשלב ראש

(סוף בעמוד 2, טור 8)

„חוסיין יכיר במגנה עם הפלסטינאים"

ביירות (עת"ן). — המלך חוסיין מתכונן להכיר ב„ארגון לשחרור פלשתינה" כנציג יחיד של העם הפלסטינאי, היושב מחוץ לשטחים שבידי ישראל, והוא שוקל בקיום ועידת פסגה ירדנית־פלשתינאית, כדי ליישב את המחלוקות בין שני

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
מועצת פועלי ת"א־יפו, המחלקה לתרבות ולנוער

הערב ב־8.00 ברחוב שבת בבית ברנר

סימפוזיון

על הנושא: ההסתדרות בתקופת החרום

בהשתתפות:
נתן אלמוזלינו — חבר הועדה המרכזת של ההסתדרות
רפאל בש — יושב־ראש המרכז לתרבות ולחינוך של ההסתדרות
יצחק שושני — חבר הועד הפועל של ההסתדרות
המנחה: ברוך פריבר

צוותא

תכנית השבוע

שבת 15.12.73
בשעה 7 בערב — פיזמון הסרט הטוב — „הלילה הפירוס" — ביכור ברגמן

יום א' 16.12.73
בשעה 5.00 אחה"צ — בכתן אזלר — מרכז יעוץ להורים

יום ב' 17.12.73
בשעה 2 אחה"צ — בי"ס לבלט, התעמלות וג'ז בהדרכת לילי גבך
בשעה 4 אחה"צ — סרט לילדים — „הפירט הגרפו" + סרט פיצי

יום ג' 18.12.73
בשעה 7 בערב — בי"ס גבוה לפולקלור —
קורס למבוגרים סוציאליים — בנחה אחי יותם

יום ד' 19.12.73
בשעה 4 אחה"צ — אולפן לריקודי עם
בשעה 4 אחה"צ — סרט לילדים — „הוויד הנאמן" — סרט דיסני
בשעה 7 בערב — בכתן אזלר — מרכז יעוץ לנוער — בנחה אחי יותם

יום ה' 20.12.73
בשעה 2 אחה"צ — בי"ס לבלט, התעמלות וג'ז בהדרכת לילי גבך
בשעה 5 אחה"צ — קורס לתרבות הגוף וההתעמלות (הטבריתי בבנין) בהדרכת מ. בניהו, י. לוק, ד. ריכון
חוג לאבות הקולנוע — בשעה 7.15 בערב — „ליאון מורין הכומר" — ערב לזכרו של מלוויל. ביצועי מלוויל עם ז'. פ. בלמונדו ובנאלה ריבה (הירושימה אהובתי). בשעה 9.15 בערב — „הבטלנים", ביומי פליני

מרכז התרבות והחינוך של ההסתדרות
המחלקה לתרבות במועצת פועלי ת"א—יפו

במלאות שלושים לפטירתו של יקירנו

אינג' ישראל קרני ז"ל

ב"ר משה קרנר ז"ל
מסדגורה

נערוך ביום שני כ"ב בכסלו תשל"ד, 17.12.73
אזכרה וגילוי מצבה
בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין הישן בחוף הכרמל, חיפה, השער הראשי.
אוטובוס מיוחד יצא ב־2.30 מרח' קדימה (אביב) 26, חיפה.
אנו מודים בזה לכל הידידים והמוסדות אשר הביעו את תנחומיהם והשתתפותם בצערנו בכתב ובעל־פה.

המשפחה האבלה

ביום שני כ"ב כסלו תשל"ד 17.12.73
במלאת 17 שנים לפטירת יקירתנו

שרה יפה ז"ל

תיערך אזכרה במקום מנוחתה בנחלת־יצחק בשעה 3.30 אחה"צ.
מתאספים ליד שער בית־העלמין.

המשפחה

ליו"ר בית הדין העליון
של אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים בישראל
אינג' קלמן ליפשיץ
השתתפותנו בצער על פטירתה של רעיתו
שרה ז"ל

הוועד המרכזי של האגודה
וסניף חיפה

מפלגת העבודה הישראלית
המערך
מחוז המושבים המח' להתישבות

ביום ראשון 16.12.73 בשעה 9.30 בבוקר באולם בית הבורי רח' שלמה 7 ת"א
יתקיים
כנס חברות מושבים
בהשתתפות: ח"כ אברהם זילברברג
מזכיר מחוז המושבים
הח' רינה דותן

מחוז המושבים

אירופה
שאנו מעדיפים

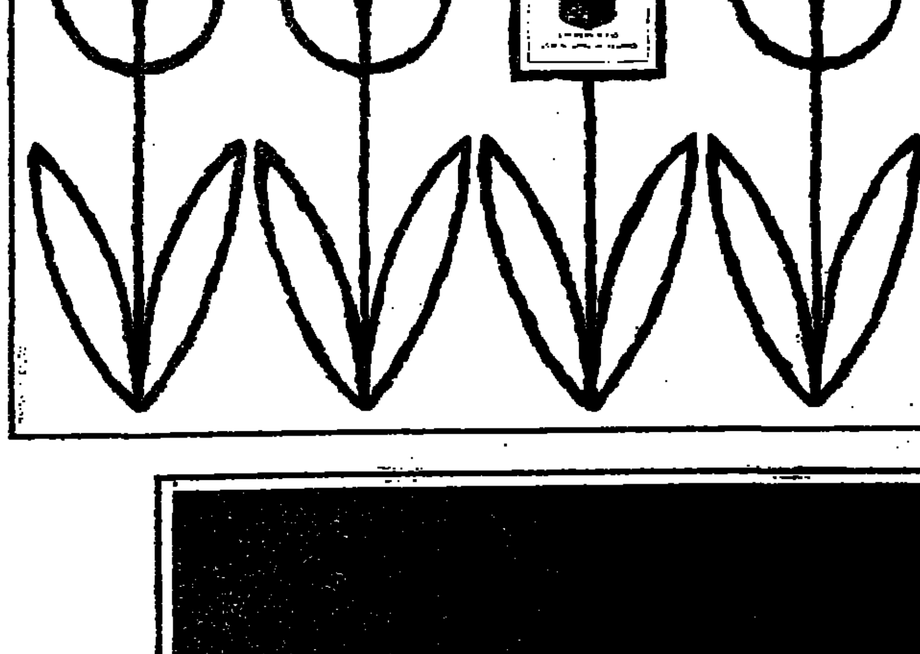

תן מנדט לשלום,
תן כוח לביטחון
אמת
הצבע המערך

הצל"א הציע ועדות לחקור טענות ישראל, מצרים וסוריה

ג'נבה (צי"ע ועסט"א). — הצלב האדום הבין־לאומי הודיע אתמול, כי הציע לסוריה, למצרים ולישראל להקים ועדות חקירה, שיעסקו בגילוי האמת בקשר האשמות שהעלו שלוש מדינות אלה בעניין הפרות של אמנות ז'נבה.

לפי הצעת הצלב האדום, תהיה כל ועדת חקירה מעין זו מורכבת מנציגי ישראל וסוריה, או ישראל ומצרים, ויצורף אליה חבר שלישי, נציג של מדינה ניטראלית. איש זה ייבחר על־ידי הצלב האדום הבין לאומי או על־ידי גוף אחר, שהצדדים יסכימו עליו.

על הוועדות יוטל לקבוע את העובדות בעניין האשמות שהופרו אמנות ז'נבה ולקבוע את הפירוש להוראות האמנה, שלגביהן קיימים חילוקי דעות בין הצדדים.

מסקנות הוועדות יועברו לממשלות הנוגעות בדבר.

ארגונים אמריקאיים מבטיחים לפעול

12 ארגונים ארציים, אשר יש להם קשר עם הכהונה המחוקקת האמריקאית, הבטיחו אתמול לסייע במאמצים להביא לידי זיהויים ושחרורם של שבויי המלחמה הישראלים, המוחזקים בסוריה.

נציגי הארגונים התחייבו להפיץ בקרב חבריהם ובקרב אנשי הקונגרס האמריקאי מידע על סירובה של סוריה למלא אחר כללי אמנת ז'נבה.

ישראל טוענת, כי 102 מחייליה מוחזקים בשבי בידי הסורים, וכי 42 אחרים נרצחו בשבי.

מאות הפגינו בלונדון

כמה מאות איש, רובם יהודים, הפגינו אתמול לפני שגרירות סוריה בלונדון, בדרישה שממשלת דמשק תמסור לצלב האדום את רשימת שבויי המלחמה הישראליים.

בין המפגינים, שבראשם עמדו מספר אישים דתיים יהודיים ונוצרים, היו גם הוריהם של חיילים ישראלים שנישבו בידי הסורים.

ראיון בטלוויזיה הבריטית

לונדון (עסט"א). — הטרגדיה של שבויי המלחמה הישראלים בסוריה הומחשה כאן בראיון ששודר בטלוויזיה, בהשתתפות הוריו של אחד השבויים, ובראיון אחר עם איש כמורה נוצרי, אשר ביקר בדמשק בשליחות־רחמים. הוריו של שבוי־המלחמה רואיינו במסגרת התכנית "מיוחדות" של הבי.בי.סי. אביו של השבוי אמר: "אנו יודעים שהוא נפצע ונלקח בשבי, אולם איננו יודעים אם הוא עודנו בחיים".

האם, שדמעות זלגו מעיניה, אמרה תוך כדי בכיה: "איני מסוגלת לעשות שום דבר. אני שבורה לגמרי. אני יושבת כל היום ליד הרדיו, שמא אשמע דבר מה על הבחורים בסוריה. או בשהר הקשר בטרגדיה. הייתי נוסעת לראות אותו, לו יכולתי, גם אם אדע שלא אחזור משם לעולם".

הכומר, האב בית סנוק, נציג מועצת הכנסיות העולמית, אשר חזר זה עתה מדמשק, אמר באותה תכנית: "ראיתי שני שבויים ישראלים בדמשק, שניהם במצב טוב. כל אחד מהם הוצג בפני חברי בנפרד. זה היה בשבוע שעבר. לא ניתנו לנו כל פרטים על מספר השבויים הישראלים הנמצאים בידי הסורים. דעתנו היתה, שלא ללחוץ לקבלת מספרים, כדי שיינתן לנו לראות אחרים מהם. התרשמותנו היתה, שהסורים מוכנים לעשות איזו מחווה של רצון טוב, כדי להביא למחווה דומה מצד הישראלים בקשר להחזרת אזרחים לשטח הכבוש. שר ההסברה הסורי אמר לנו, כי 15 אלף אזרחים כאלה ממתינים לשוב לכפריהם. הוא אמר, שאם הם ישובו תהיה אווירה אחרת. התרשמותנו היתה, שאולי יסכימו הסורים להגיש רשימה של שבויי המלחמה לפני ועידת ז'נבה".

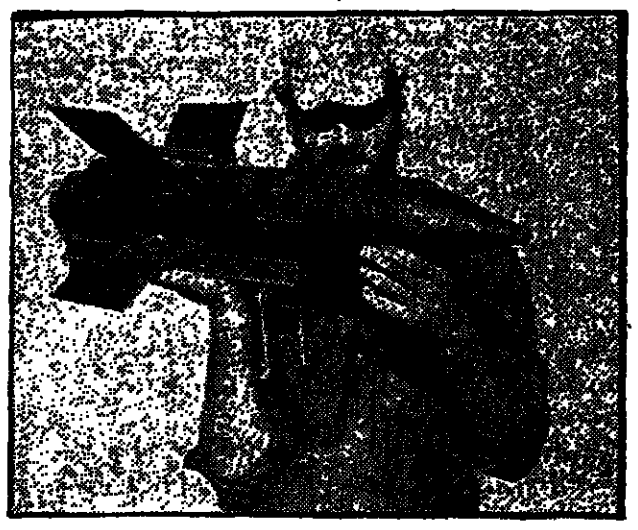

טיל נגד־טנקים „סאגר" בשימוש צה"ל

שרי השוק ייפגשו היום בקופנהגן עם שרי נפט ערביים

קופנהאגן (צי"ר, יופ"יע ד־ע"ן). — ששה שרים ערביים עומדים לבוא לכאן, כדי להסביר את מדיניות הנפט שלהם לשרי השוק האירופי המשותף, העומדים לקיים כאן ועידת פיסגה היום.

עדנאן פאצ'אצ'י, שר החוץ העיראקי לשעבר, וכיום שר־המדינה של אבו־דאבי, הגיע אתמול, ואליו יצטרפו שרים מכווית, אלג'יריה, מרוקו, סעודיה ותוניסיה.

[illegible]

"אין להזניח במטריה הגרעינית האמריקאית"

במסמך בן תשעה עמודים על "זהות אירופה", אשר יפורסם עם פתיחת הוועידה, נאמר, בקטע על ענייני הגנה, כי אין להזניח בעזרת במהון, וכי אין תחליף למטריה הגרעינית האמריקאית ולהצבת כוחות אמריקאיים באירופה, עם זאת נאמר בה, כי על אירופה לעשות מאמץ מתמיד כדי לחזק את מערך ההגנה שלה.

צרפת תציע "מועצת ביטחון אירופית"

בפאריס אמרו אתמול פקידים בכירים, כי צרפת תגיש לוועידת הפיסגה האירופית בקופנהאגן הצעה הקוראת להקמת "מועצת ביטחון אירופית", אשר תתאם את התגובה המשותפת של הקהילה האירופית למשברים בינלאומיים.

לפי ההצעה יהיו לקבוצה זו, שאפשר יהיה לכנותה "מועצה הירוקה", תפקידים דומים לאלה של מועצת הבטחון של או"ם.

בכל בירה של השוק האירופי ייקבע פקיד בכיר, אולי כל, אשר יעמוד הכן בכל עת ובכל שעה, ביום או בלילה, להתייעצות עם עמיתיו בארצות אחרות של השוק האירופי, כדי להחליט על עמדה משותפת בפקיה של משבר חמור — כגון מלחמת אוקטובר במזרח־התיכון, אמרו הפקידים.

נמצא נפט בימה של דרום סין

סידני, (יופ"יע). — חברת־הנפט הגדולה ביותר הפועלת באוסטרליה הודיעה היום על גילוי באר־נפט עשירה בימה של דרום סין, בקירבת החוף הצפוני של מאלזיה.

בהודעת החברה, "ברוקן היל פרופרייטרי" נאמר, כי תפוקת הנפט של הבאר החדשה היא עתה 3,400 חביות ליום. באר זו נמצאת בשכנות לבאר אחרת, המפיקה כששת אלפים חביות ליום.

ועדת המחירים אישרה העלאות

ועדת המחירים הציבורית החליטה בישיבתה אתמול לאשר את העלאת המחירים דלהלן, בגלל התייקרות שחלה בחמרי גלם שונים:

● ריבה (עסיס) אושרה העלאה של 4—6 אחוזים בהתאם לסוג; במחירי ריבות מהסוגים הפשוטים לא יחול שינוי; לגבי מחירי ריבות דובדבנים המהודרת אושרה העלאה של 19 אחוזים, ואת בגלל התייקרות הגדולה של מחירי הפולפה מיבוא.

● תרכיזי פירות, פטל ודובדבנים (עסיס) אושרה העלאה של 3—8 אחוזים בהתאם לסוג. לא יחול כל שינוי במחירי תרכיזי הדבש ומיץ אגס.

● בירה — אושרה העלאה של 13 אחוז. המחיר לצרכן של בירה יבוה יעלה בגבע ל־63—70 אג' לבקבוק.

● ביסקוויט (בוסריל) — בעקבות התייקרות הסוכר בחו"ל ב־10 לי' לק"ג ל־60 לי' לק"ג אושרה העלאה של 60 אחוז במחירי הביסקוויט.

8 אנשים הוצאו אתמול להורג [illegible]

"דיילי טלגרף": פאנוב ורעייתו הורשו לצאת

לונדון (עסט"א). — לא ניתן להשיג אישור לידיעה שהופיעה בעיתון הבריטי "דיילי טלגרף", ובה נאמר כי זוג הרקדנים, ואלרי פאנוב ואשתו גאלינה, קיבלו אשרות ליציאה מבריה"מ.

דובר הוועדה למען בני הזוג פאנוב בלונדון אמר: "לא שמענו שום דבר בעניין זה. היינו יודעים לו היתה באת אמת". בידיעה אחרת ממקורות יהודיים בברה"מ נאמר כי בקשה לאשרת יציאה, שהוגשה על ידי היהודי ממוסקבה בשם יבגני ברש, נדחתה על ידי השלטונות, בנימוק שיש בידו מידע סודי.

העובדה היא, שיבגני ברש עזב את הצבא האדום לפני שש שנים, אולם גם בעת שירותו בצבא, [illegible] ביחידה במועדון של הצבא.

אלמנתו של בוריס גורביץ', מהעיר אירקוצק, הפסידה את מקום עבודתה, לאחר שבני הזוג הגישו בקשה לאשרות יציאה, כדי לעלות לישראל. בני הזוג נשארו עתה ללא מקורות פרנסה.

מפעל הפיס

בסך — 150,000.— ל"י זכו המספרים: 015309 ; 498129.

בסך — 50,000.— ל"י זכה המספר: 749722.

בסך — 12,500.— ל"י זכו המספרים: 104579 ; 642502.

בסך — 6,250.— ל"י זכו המספרים: 225279 ; 598215 ; 746399 ; 758634.

בסך — 600.— ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 08437 ; 20550 ; 25675 ; 31957 ; 36672 ; 51572 ; 54934 ; 64024 ; 69985 ; 78591.

בסך — 250.— ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 01726 ; 02140 ; 02551 ; 02813 ; 05675 ; 09251 ; 19101 ; 21921 ; 27952 ; 29559 ; 31162 ; 31771 ; 33405 ; 34763 ; 39760 ; 46361 ; 52374 ; 76843 ; 79379 ; 80412 ; 95706 ; 94649 ; 95433 ; 96822 ; 99536.

בסך — 100.— ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 0448 ; 1072 ; 1142 ; 1560 ; 7116 ; 7232 ; 8162.

בסך — 50.— ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 0002 ; 0430 ; 0580 ; 0867 ; 1012 ; 1366 ; 1403 ; 1552 ; 2383 ; 2541 ; 2546 ; 2672 ; 2751 ; 2760 ; 3027 ; 3098 ; 3764 ; 3839 ; 3861 ; 3924 ; 4178 ; 4406 ; 4517 ; 4533 ; 4857 ; 5006 ; 5025 ; 5306 ; 5537 ; 6206 ; 6477 ; 6555 ; 6600 ; 6738 ; 7798 ; 8650 ; 9258 ; 8408 ; 8467.

בסך — 4.— ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה: 7.

בסך — 1,250.— ל"י זכו הכרטיסים הבאים: 031799 ; 048483 ; 048783 ; 068633 ; 140309 ; 173387 ; 213964 ; 224063 ; 258935 ; 306553 ; 316337 ; 361671 ; 410334 ; 424169 ; 473063 ; 503470 ; 545974 ; 563294 ; 586175 ; 745670 ; 795442.

דבר DAVAR
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר המערכת אליהו אגרס
מנהל כללי גדעון נאמן
המו"ל — "דבר" בע"מ
נדפס בדפוס "דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רחוב שינקין 45, ת.ד. 199, טלפונים 286141 (6 קווים).
סניפים:
תל־אביב, בית "דבר", רחוב שינקין 45, טלפון 286141.
ירושלים, מערכת ומנהלה, רח' הלל 14, טלפונים: 231251-3.
חיפה, רחוב הנביאים 27, טלפונים 642111-2-3.

יפאן קוראת לישראל לסגת לקווי 22 באוקטובר

טוקיו (צי"ר). — יפאן, המוכלת קשות מצמצום משלוחי הנפט הערביים, קראה אתמול לישראל לחזור לקווי הפסקת האש של ה־22 באוקטובר.

דובר של משרד החוץ היפאני נקט צעד בלתי רגיל והודיע על הקריאה לכתבים זרים, בתדרוכו השבועי הקבוע. אך הוא אמר, כי אין הוא יודע איך הובאה הקריאה לידיעת ממשלת ישראל.

הדובר אמר: "אנו מודאגים רבות מן העובדה ששיחות הפסקת האש המצריות־ישראליות בקילומטר 101 של כביש קאהיר־סואץ התמוטטו, והמהומות גוברות בחזית הישראלית־מצרית וכן בחזית הסורית־ישראלית". הוא הוסיף, כי קיים חשש לחידוש הקרבות בין ישראל והערבים.

43 אחוז מהבריטים תומכים בישראל; 7 אחוזים בערבים

לונדון (עסט"א). — תוצאות סקר דעת הקהל בבריטניה, במה שנוגע למזה"ת, מראות כי 43 אחוז מהנשאלים תומכים בישראל, בעוד ששבעה אחוזים בלבד תומכים בערבים. 31 אחוז הם ניטראליים ו־19 אחוז אמרו שאין להם דעה.

56 אחוז רוצים שבריטניה והשוק הכלכלי יסייעו להולנד. 29 אחוז מתנגדים לרעיון כזה. 15 אחוז אמרו שאין להם דעה.

הסקר נערך לפי הזמנת שגרירות ישראל.

3.4 מיליון דולר שילמו לחוטפי גטי הצעיר

רומא (יופ"יע). — כופר בסך 3.4 מיליון דולאר שולם לאנשים הטוענים כי חטפו את פול גטי ה־3, והמשטרה מצפה "בכל רגע" לשחרור נכדו של הביליונר האמריקאי — מסרו אתמול מקורות משטרה.

הכופר שולם במספר תשלומים. גטי הצעיר נעלם לפני חמישה חדשים. החוטפים שלחו לפני זמן מה אוזן־אנוש לאמו ברומא, באומרם כי זוהי אזנו של בנם והם ימשיכו לפגוע בו אם לא ישולם כל הסכום שנדרש.

אמו של הצעיר, גייל האריס, אשתו הראשונה של פול גטי ה־2, סבורה שבנה ישוחרר בקרוב.

"אל אהראם": קוסיגין יוחלף במאזורוב

[illegible] — "אל אהראם" כתב אתמול, כי ראש ממשלת ברית־המועצות אלכסיי קוסיגין יוחלף בקרוב על־ידי קיריל מאזורוב, הסגן הראשון של ראש הממשלה.

בידיעה ממוסקבה ציטט העתון המצרי מקורות קומוניסטיים אירופיים, שמסרו כי קוסיגין עשוי להתמנות יו"ר הנשיאות של הסובייט העליון.

העתון הוסיף, כי קוסיגין לקה במחלת כליות [illegible]. לדבריו, מיעט קוסיגין להופיע בהופעות פומביות במוסקבה מאז ביקורו במצרים בעיצומה של מלחמת אוקטובר, אם כי נועד עם מספר אישים פוליטיים בדרום בריה"מ.

45 תלמידי בית ספר תיכון [illegible], תנזניה, [illegible], כאשר המכונית שבה נסעו נסחפה על ידי המים הגואים, הפוקדים את האיזור בעקבות גשמי זעף.

שמונת המגורשים עשו נסיון מופגן לחדור בגשר אלנבי

מאת סופר "דבר", לעניינים ערביים

שמונת העסקנים הלאומניים שגורשו השבוע מן הגדה המערבית ניסו אתמול לעבור בגשר אלנבי, אך נעצרו על־ידי משמרות צה"ל במקום ולאחר שאיימו לקיים שביתת־רעב נעתרו לבקשת הצלב האדום וחזרו לרבת־עמון.

נציגי הצלב האדום הבטיחו לשמונה לפעול למען יקבלו היתר לחזור לבתיהם בשכם, ברמאללה ובבירה ירושלים.

הקבוצה ובראשם ד"ר וליד קמחאוי משכם, ראש עירית אל־בירה עבד־אל־ג'וואד סאלח ו[illegible] מירושלים באו לגשר אלנבי עם כרזות בנוסח: "הישראלים מבקשים להבהיר אותנו".

נראה, שהפגנתם תואמה מראש עם המלך חוסיין עמו נפגשו שלשום.

בריטניה הנהיגה 3 ימי עבודה בשבוע

המשבר הכלכלי — מן החמורים ביותר שפקד מדינה זו בעת החדשה

לונדון (יופ"יע). — ממשלת בריטניה החליטה אתמול להנהיג בתעשיה הבריטית שבוע עבודה של שלושה ימים, כדי לחסוך דלק, באחד המשברים הכלכליים החמורים ביותר שפקדו מדינה זו בזמנים המודרניים.

ראש הממשלה אדוארד הית הודיע לפרלמנט, כי התעשיה תורשה להשתמש בכוח חשמלי רק במשך חמישה ימים בין 17 בדצמבר וה־31 בו — תקופת הפגרה המסורתית של חג המולד.

אחרי זה, הוא אמר, יוגבלו מפעלי תעשיה ומסחר לשלושה ימי חשמל בשבוע. מפעלים המשתמשים בחשמל לתהליכי יצור רצופים, יוגבלו ל־65 אחוז של צריכתם הנורמלית בחשמל.

הוא מסר כי שתי רשתות הטלוויזיה הלאומית של בריטניה יסיימו את שידוריהן מדי לילה בשעה 10.30, במקום חצי שעה אחר חצות, כדי לחסוך חשמל. כן קרא הית לבריטים לחמם בדירותיהם חדר אחד בלבד.

להלן אמר ראש הממשלה, כי לא יהיה קיצוב דלק לפני 1 בינואר, אולם אפשר יהיה להנהיגו "תוך זמן קצר" אם הדבר יהיה נחוץ.

זמן קצר לפני פרסום הודעתו של הית בישר משרד המסחר והתעשיה הבריטי כי בחודשים אוקטובר ונובמבר נרשם גרעון מסחרי כולל בסך 1.5 מיליארד דולאר. בחודש אוקטובר הגיע הגרעון המסחרי ל־856 מיליון דולאר — הגרעון הגדול ביותר לחודש אחד, שנרשם אי־פעם בבריטניה.

קיסינג'ר בקאהיר

(המשך מעמוד 1)

מאושר אני להיות שוב במצרים. אני מצפה לשיחותי עם הנשיא סאדאת ועם שר החוץ איסמאעיל פאהמי. בטוחני ברוח של שיתוף פעולה, כדי להביא לשלום צודק ובר־קיימא [illegible] 242 של מועצת הבטחון.

מכאן התפוצה יצאו ד"ר קיסינג'ר ופאהמי למבנן הקיט של הנשיא סאדאת, במרחק 20 ק"מ צפונית מקאהיר, לסעודת עבודה.

בצפים שהשיחות בקאהיר יימשכו עד לשעות המוקדמות של יום ב' — אמרו פקידים מצריים.

פקידים אמריקאיים, הנמצאים עם פמלייתו של שר החוץ, אמרו כי קיסינג'ר משוכנע שוועידת השלום המזרח־תיכונית תיפתח בז'נבה ביום ב', כמו שנקבע.

שיחה עם בומדיאן

קיסינג'ר הגיע בבוקר לאלג'יר. הוא נועד עם הנשיא הוארי בומדיין, בתום שיחתו עם בומדיאן, ועם גם שר החוץ האלג'ירי עזיז בוטפליקה, אמר קיסינג'ר: היתה לנו שיחה גלויה לב [illegible] קונסטרוקטיבית על [illegible] היחסים בין שתי מדינותינו. הוא לא הזכיר את [illegible] לחדש ביניהן את הקשרים הדיפלומטיים, אך אמר כי הן יקיימו בעתיד מגעים הדוקים בכל הנושאים [illegible].

[illegible]

ג. מאיר: המערך — הגוף המתאים ללכת לוועידת ג'נבה

"ללכת — עד גבול הדברים החיוניים לישראל שאין לוותר עליהם"

מאת דן פתיר, סופר "דבר"

בהופיעה אתמול אחה"צ לפני מושב מורחב של מטה הבחירות המורחב של המערך, אמרה ראש הממשלה גולדה מאיר, כי המערך הוא הגוף המתאים ללכת לוועידת ז'נבה על־פי התכנית המקובלת עליו — גם אם קיימים חילוקי־דעות — יש בה היכולת המשותף של המערך היא לעשות את כל המאמצים כדי להגיע לשלום עם שכנינו.

עם זאת, הוסיפה ראש־הממשלה, ניתן ללכת לקראת מטרה זו עד גבול מסוים, והוא גבול הדברים החיוניים לישראל שאין לוותר עליהם.

ראש־הממשלה הזהירה נגד יצירת אשליות מראש לגבי תוצאותיה של ועידת ז'נבה, שאינן תלויות רק בנו, גם לא רק בערבים, אלא "יש גורמים גדולים גם יותר ממדינות ערב". "בכל אופן", ציינה בהדגשה, "אנו הולכים לז'נבה בתקוה, ברצון כן ובמאמצים גדולים לנסות ולהשיג תוצאות חיוביות".

גולדה מאיר: פתק לבן יחזק הליכוד

בהתייחסה לבחירות הקרובות ציינה ראש־הממשלה כי לדעתה, עומדת הפעם בפני הכרעה. בהתמודדות מול הליכוד, לא רק דרך אידיאולוגית אלא גם תוצאות מעשיות אפשריות בקצה הדרך. היא הוסיפה, כי הפעם אנו הולכים לבחירות כשהמילואים עדיין בשירות וכי בחירות אלה מזכירות את הבחירות שנערכו לאסיפה המכוננת עם הקמת המדינה. היא מתחה ביקורת על הליכוד, שאין לו עבר של הישגים ממשיים בדברים החיוניים למדינה והזכירה את עזיבת גח"ל את הממשלה באוגוסט 1970 על רקע התנגדותו לקבלת היוזמה האמריקאית. לדבריה, אילמלא ההכרעה שנפלה אז, כשגח"ל עזב את הממשלה בגלל קבלת היוזמה האמריקאית, לא היה צה"ל כפי שהוא היום — כי קבלת היוזמה האמריקאית אפשרה קבלת ציוד בעל ערך בכורע לצה"ל.

ראש־הממשלה שללה הימנעות בהצבעה, שכן פתק לבן עלול להגדיל את התמיכה בליכוד.

יגאל אלון: אין להעדיף ממשלת ליכוד לאומי על אחדות לאומית

סגן ראש־הממשלה יגאל אלון הציע בדבריו להפריד בין תמיכתו למפלגת ליכוד לאומי לבין אחדות לאומית הצריכה לשרור במדינה, במיוחד בעת מעשה גדול ובעת חירום — אך אין להקריב, לדבריו, את האחדות הלאומית ולהעדיף על פניה ממשלת ליכוד לאומי. [illegible]

אלון הביע את התקווה, כי המערך יוכל להופיע בפני הציבור עם [illegible], שכן המצע המעובד עתה בשלב הסופי המגבש.

היתר, על 14 העיקרים "המדיניים" בסעיפים, כפי שאושרו כבר על־ידי מרכז מפלגת העבודה. יש בו כדי להוות בסיס [illegible] רחב לממשלה הבאה — אשר תוקם ע"י המערך — אותה הפקפה וגישה שיבטאו את כיווני הסיכויים לשלום עד תום.

לדבריו, הימנעות בהצבעה לא רק שעלולה לחזק בעקיפין את הליכוד, אלא שיש בה גם סכנה של חיזוק מפלגה קטנה כלשהי כאנטיים. כאשר שלושה־ארבעה חברי־כנסת עלולים להכתיב למדינה את מדיניות החוץ והבטחון שלה.

אלון תוקף את אלה "המטילים עלינו אימים, כי בדומה יבנו לרפות עלינו דברים [illegible] את האינטרס הלאומי שלנו. אין הוא מתעלם מן הסכנות בוועידת ז'נבה, ובוודאי צפויות סכנות רציניות. אך מי שחושש כי לא נוכל לעמוד על שמירת האינטרסים החיוניים שלנו לא יכול להבטיח שנוכל לעמוד בפני לחצים המאלצים אותנו ללכת לוועידה כזו. אלון קרא להפסיק את הלוחמה הפסיכולוגית, כדבריו, נגד עצמנו ושלל את מה שהגדיר כ"מזוכים ואכילה עצמית" במערך, על שתי מפלגותיו.

אהרון ידלין: יש לשים קץ להשבונות פנימיים

מזכ"ל מפלגת העבודה ח"כ א. ידלין, שניהל את ישיבת המטה המורחב של המערך, הגדיר את מערכת הבחירות הקרובה כגורלית. אך ציין כי לפי סקרים אחרונים יש קבוצה בולטת של נמנעים פוטנציאליים הנוטים למערך, אשר אם יבואו לקלפיות — יצביעו בעד המערך. לדבריו, 65 אחוז [illegible]. לפי סקרים אחרונים של דעת הקהל, כי הם קרובים כיום יותר [illegible] של המערך.

מזכ"ל מפלגת העבודה קרא לשים קץ לחשבונות פנימיים: "אנו לא מתביישים בוויכוח בין שתי המפלגות המרכיבות את המערך ובתוך המפלגות עצמן, כי [illegible] של חוות־דעות ומאבק דעות, אבל במערכת הבחירות קרובה הכרחית נאמנות למכנה המשותף יותר מאשר בימים רגילים".

ידלין תקף את ה"ליכוד", אשר לדבריו איננו אלא [illegible] ההתפתקי של מפלגת חרות במדיניות החוץ והתחזקות האלמנטים של הליברלים [illegible]. לדבריו, [illegible] עלולה לחזק גם את המפלגה הדתית [illegible] ואת הנציג הקיצוני [illegible]".

א. עופר: אופטימיות לגבי סיכויי המערך בבחירות

ח"כ א. עופר, העומד בראש מטה הבחירות, הזהיר [illegible] כי הציבור הרחב, של חברי המפלגות המרכיבות את המערך [illegible] היום הרבה יותר להתגייס למערכת הבחירות ולהיות [illegible] בה. הוא הדגיש, כי השבוע [illegible] אופטימיות גוברת לגבי סיכויי המערך. אך ציין כי אם בינואר לא יהיה ברור מי [illegible] את הממשלה, מה יהיה [illegible] ומה יהיו קווי היסוד המדיני שלה, יהיה זה מצב [illegible] מדינת ישראל.

לדבריו, מציע הליכוד כיום [illegible] של ממשלת ליכוד לאומי בשעה שראשיו יודעים כי אין [illegible] משלום, וכי הציבור רוצה במנהיגותם. הוא ציין, תוצאות משאלי דעת הקהל [illegible] כי התמיכה בהצמדותם של הליכוד להפקידים בכירים [illegible] היא נמוכה ביותר.

אהרון אפרת, חבר הוועדה המרכזת של ההסתדרות, [illegible], קרא להבדיל את [illegible] של חברי מפלגת העבודה ומפ"ם לקראת השלב המכריע של מערכת הבחירות. השתתפו בדיון ד. הרבן, א. הרליך, י. [illegible]

דו"ח ועדת הקונגרס

(המשך מעמוד 1)

[illegible] במים זמן רב יותר מהחופות מהדגם המיוצר בבני האמריקאי.

* הישראלים דורשים נשק לשיבוש (סטאנדאוף) — בין השאר הזכירו טילי "לאנס". לדברי הוועדה אין עדיין ראשי־חץ קונבנציונאליים לטילי "לאנס", כדרישת הישראלים, בגלל התנגדות בממשל ובקונגרס. הישראלים אמרו, שהדוקטרינה שלהם לטווח ארוך חייבת להתבסס על כוח־אש גדול, משום שהם נחותים בכוח אדם.

לישראל היו 180 טנקים בגולן

לדברי הוועדה, היו לישראל רק 180 טנקים על הגולן בפתיחת המלחמה, מול 2100 טנקים סוריים. המצרים תקפו עם חמש דיוויזיות רגלים, שתי דיוויזיות ממוכנות ושתי דיוויזיות משוריינות: 2,640 טנקים. [illegible]

שבח להישגי חיל האוויר

הדו"ח משבח את הישגי חיל האוויר הישראלי בקרבות. אלוף פלד אמר למשלחת, [illegible] את חשיבותה של מערכת [illegible] של הגנה אנטי־אווירית (לדבריו היותה המערכת המצרית [illegible]) [illegible].

לגבי "סאם 6" קובעת הדו"ח [illegible], שהטיל היה סכנה [illegible]. פלד רואה את טיל־השיבוש [illegible] כתשובה הנאותה ל"סאם 6". אך הוועדה [illegible] טיל זה גבוה מדי.

"סאגר" פחות טוב מ"טאו"

הוועדה קובעת, שהטיל [illegible] האנטי־טנקי האמריקאי "טאו" [illegible] מהטיל "סאגר", [illegible]. לדברי הוועדה, למצרים כמויות עצומות של טילים: במבוק אחד נמצאו 40 [illegible]. לדבריה, ניתן לבנות "סאגר" ב־1000 דולר היחידה.

הוועדה [illegible], שהטנק [illegible] "טי 62" נחות לעומת הטנק האמריקאי החדש "מ־60 א־1". הטיל "מאווריק" היה [illegible]

הטיל "מאווריק" עשה רושם [illegible]. הישראלים [illegible] תוצאה יוצאת מהכלל [illegible] טנקים ובמקרים.

הישראלים התפעלו גם [illegible] של הרכבת האווירית האמריקאית, אולם התרשמו גם [illegible] בה סיפקו האובייסים [illegible]. יום אחד לאחר [illegible] כל טילי ה"סאם" בסוריה [illegible] "סאם".

הישראלים דורשים אספקה [illegible] של משאיות. והופתעו [illegible] השיב להם הפנטאגון [illegible]. הם דורשים מאה [illegible] 10 טון.

הוועדה ממליצה, בין [illegible] ללמוד את שיטת [illegible] בישראל, כדי לנסות [illegible] בארה"ב. כמה יחידות [illegible] שתפו במלחמה 18 [illegible], מציין הדו"ח.

בסיום הדו"ח מוסרת הוועדה [illegible] הכנגנות בצבא המצרי [illegible]. הוועדה אומרת, שאין קילומטר [illegible] קאהיר לסואץ שאין בו [illegible] סוללות טילים וכלי נשק.

"אולי נצטרך"

(המשך מעמוד 1)

כבר יודע מה הם עשו למספר לא קטן של חיילינו — אבל אינו מתנדב, אמרה.

נגד עמדות קיצוניות

ג. מאיר דחתה את העמדות הקיצוניות — האחת הקוראת לוותר כמעט על הכל תמורת שלום מפוקפק, והשניה שלא לוותר כאר־מה. לדעתה יש דברים חיוניים גם לישראל וגם לשכנותיה הערביות, ועליהם צריך [illegible] לנהל במגמה לספק את שני הצדדים עד כמה שאפשר, על מנת שחוזה השלום אכן יוכל להתקיים ולא רק להיחתם.

להרמת הרוח

ראש הממשלה קראה לעם ישראל לשמור על רוחו משום שזהו הנכס הגדול ביותר של ישראל. "אין לנו כוח של עשרות מיליונים ולא נשק שבצבאות רבים. נשקנו היעיל ביותר הוא רוח העם. העם יחזיק מעמד, כאשר רוחו טובה והוא חי בידיעה שהוא שולט בגורלו גם אם הוא זקוק לעזרה".

ראש הממשלה ציינה את הגבורה והמורל הגבוה של החיילים בחזיתות ואמרה שכל אחד בקרב העם חייב לעשות להרמת רוחו שלו.

דאגה בירושלים

(המשך מעמוד 1)

[illegible]

בירושלים הובעה הדעה כי קיסינג'ר הכניס את מזכיר או"ם לאולם הוועידה דרך הדלת האחורית, ועתה הושיב אותו בראש השולחן.

היה אשר היה הוחלט לגבי השתתפות ישראל בוועידת ז'נבה ולגבי התבהרות הסיכומים המוקדמים שיידרשו בהקשר זה — בירושלים כבר נוצר ספק מבויים של חוסר אמון, אשר ספק אם יוכל להתפזר.

ברור, כי כוונתה של ישראל לעשות [illegible] בנושא הפרדת הכוחות ואף בנושאים אחרים [illegible].

מכלל נושאים זה וכן בעיית השבויים הישראליים בסוריה תידון היום בישיבת ממשלה [illegible], שבה ישתתף גם שגריר ישראל בוואשינגטון שמחה דיניץ, שהשתתף אמש גם בהתייעצות הסרים.

פגישת אבן־קיטינג

בינתיים נודע, כי שר החוץ אבא אבן אמר לשגריר ארה"ב בישראל קנת קיטינג, שהשתתפות סוריה בוועידת ז'נבה, לפני שתיענה לפניית הצלב האדום בעניין שבויינו, תמנע את השתתפות ישראל בוועידת ז'נבה.

הפגישה נערכה לפי הזמנת שר החוץ והשתתפו בה היועץ לשגרירות ארה"ב ניקולאס ולייוטס, הממונה [illegible] במשרד החוץ אפרים עברון, ומזכירו המדיני של שר החוץ איתן בנצור.

כפי שנודע, תדון היום הממשלה בנושא השבויים בסוריה ותצטרך להחליט מה תהיה תגובתה, אם לא יתקבלו הסדרים בוועידה [illegible] בעניין השבויים.

ואלדהיים

(המשך מעמוד 1)

[illegible] ביותר באשר להעברת [illegible] זה.

מקורות יודעי דבר אמרו, כי האיחור נגרם בגלל הסכסוך בין ישראל לסוריה בשאלת מסירת רשימות השבויים הישראליים על־ידי סוריה לצלב האדום הבין־לאומי. בעיה זו מעכבת את [illegible] של האיגרת ואת העברתה.

האיגרת תטיל על מזכיר או"ם להזמין את מצרים, ישראל, ירדן וסוריה [illegible]. [illegible] שארבעת הצדדים מסכימים כבר להיענות בחיוב להזמנה זו.

ירדן הודיעה

(המשך מעמוד 1)

[illegible], על הכרתה בארגון כדובר רשמי של הפלסטינאים החיים "מחוץ לגדה המערבית ועזה", והדבר יאפשר השתתפות הארגון בוועידת השלום בז'נבה.

החלטה כזאת, הוסיף העתון, "תפתור [illegible] את הבעיה ותסלול את הדרך לכינוסה של ועידת פסגה ירדנית־פלסטינאית ברבת־עמון, שיוטל עליה ליישב את השאלות המעניינות את שני הצדדים".

להלן יודע העתון לספר, כי חוסיין יפרסם את החלטתו [illegible] את הדובר הרשמי של כל הפלסטינאים רק לאחר תוצאות השיחות של הישיבות הראשונות בוועידת ז'נבה.

"82 מדינות נכונות להעניק הכרה לממשלה גולה"

82 ארצות הכריזו על נכונתן להכיר בממשלה פלסטינאית גולה ברגע שתוקם — מוסר העתון הקהירי "אל־אהראם".

העתון ציטט מנהיג [illegible] שאמר, כי הקמת ממשלה [illegible] על ידי הנהגת [illegible] בוועידה שתיערך בעתיד [illegible]. המטרה העיקרית של [illegible] פלסטינאית גולה — [illegible] — תהיה להבטיח את ביצוע החלטת עצרת או"ם מ־1947 [illegible] חלוקת ארץ ישראל, [illegible] העתון.

הוא כתב כי מבין 108 [illegible] אשר "מכירות" בארגון [illegible] פלסטינאים, [illegible] 82 [illegible] להכיר גם בממשלה [illegible] גולה.

בידיעה אחרת מסר העתון [illegible] בראש המשלחת הירדנית בשבוע הבא לוועידת השלום בז'נבה, ישמש עבד־אל־מ[illegible] ריפאעי, [illegible] האישי של חוסיין ושגרירו בקאהיר. [illegible] שלשום לרבת־עמון [illegible] לנשיא סאדאת איגרת [illegible] חוסיין, [illegible]

בצער רב וביגון אנו מודיעים על פטירת ראש משפחתנו
שלום קאושני
בשנת 78 לחייו.
ההלוויה תצא היום יום שישי י"ט בכסלו תשל"ד 14.12.73 בשעה 12.00 בצהרים מביתו ברחוב [illegible] 18 ברמת־אביב לבית העלמין ברמות השבים (כפר מלל)
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים
המשפחה האבלה

בוויאר לעיריית תל־אביב
האיש שדלתו פתוחה תמיד לכל אחד

אברהם בוויאר הוא דמות מיוחדת בנוף העירוני בת"א·
הוא שימש תמיד כתובת נאמנה לרבבות תושבי העיר, מכל השכבות, העדות והמפלגות·
בכושר ביושר ומסירות, השתדל תמיד לפתור את בעיותיהם של הפונים אליו·
העיר זקוקה לו — אתה זקוק לו·
רת
רשימת בוויאר למען העיר ותושביה · ת"א, טל. 612097

ספיר חזר מארה"ב; הבהיר שמענק עדיף על אשראי

שר האוצר פנחס ספיר, חזר אתמול אחר־הצהריים במטוס „אל על" מניו־יורק, בתום סיור של שבוע בארה"ב ושתי פגישות קצרות באירופה — בפרנקפורט ובז'נווה.

על פגישתו עם שר האוצר ה־אמריקאי ג'ורג' שולץ אמר ספיר, כי דן עמו ועם נגיד הבנק הפדרלי של ארה"ב על בעיות פיננסיות ובעיות אשראי הנוגעות ל־ישראל. „מובן, שהבעתי בפניו את דעתי, כי מענק נוח יותר מבחינתנו", אמר ספיר.

„אנו כעת בתהליך של גיוס סכומי כסף הנחוצים לרכישות עד מ־1973 ולפני מלחמת יום הכיפורים וכמובן, סכומים העומדים לרשותנו לפני 2.2 מיליארד הדולר שאושרו כבר על־ידי הקונגרס ל־בקשת הנשיא ניקסון".

שר האוצר הוסיף, שב־1973 קיבלנו מהאמריקאים 433 מיליון דולר ורק 50 מיליון דולר כמענק, בעוד שהיתר ניתן לנו באשראי. אנו משלמים לארה"ב בממוצע, על חשבון רכישות קודמות, מקרן וריבית כ־200 מיליון דולר בשנה.

פרט לפגישות אלה נועד ספיר בארה"ב עם יהודים רבים ועם ראשי מוסדות שונים. בין פגישה לפגישה בארה"ב הוענק לספיר ב„ישיבה יוניברסיטי" תואר דוקטור להומניסטיקה על שירותיו לעם היהודי.

שר האוצר העיר, כי „כשמקבלים סכומים כה גדולים אפילו מארץ ידידותית, הרי מבחינה כלכלית אנו נעשים יותר ויותר תלויים בה. גם אם מדינה זו היא ידידותית הגדולה כמו ארה"ב, אך לדעתי, אין מדינה זו מבטלת את התלות הזאת".

דיין דיווח לוועדת חו"ב על שיחותיו בוושינגטון

ועדת חוץ ובטחון של הכנסת קיימה אתמול ישיבה בהשתתפות שר הבטחון משה דיין. שר הבטחון דיווח לוועדה על שיחותיו עם ראשי הממשל בוואשינגטון.

כן דנה הוועדה בהצעה לסדר היום של ח"כ מנחם בגין: „הגישה לחקירת היחס אל שבויי ה־מלחמה שלנו במצרים ובסוריה", שהועברה אליה ע"י הכנסת. בדיון בנושא זה השתתף גם ראש אכ"א אלוף הרצל שפיר, והיועץ המדיני לשר החוץ מרדכי קדרון.

סרט על המלחמה הוכן להסברה

סרט תעודי על מלחמת יום הכיפורים הוצג אתמול בפני עיתונאים ומוזמנים, בהם שר המשטרה ש. הלל, ב„בית אגרון" בירושלים.

מנהל שירות הסרטים הישראלי, יגאל אפרתי, שהפיק את הסרט, מסר, כי זהו הראשון בסרטי הסברה המיועדים בעיקר לחו"ל, במגמה להסביר את דרכה של ישראל בהתגוננות על קיומה נוכח התקפת שכנותיה הערביות.

שפת הסרט באורך חצי שעה, היא אנגלית וכעת מעבדים תרגום לחמש שפות נוספות, כולל ערבית. אפרתי ציין, כי כבר יש הזמנות לסרט מצד ארגונים רבים בארצות שונות, בהן דרום־אפריקה ונורווגיה.

הסרט מורכב מקטעי תמונות שצולמו בחזיתות ובו נראים ראש הממשלה, שר הבטחון והרמטכ"ל בהופעות ציבוריות, בהן השמיעו דבריהם על המלחמה. במאי הסרט הוא ליאו פילד.

בהכנה: סרט בכיכוב של שעתיים

אפרתי מסר, כי שירות הסרטים הישראלי מכין סרט תעודי באורך מלא של כשעתיים על מלחמת יום הכיפורים. סרט זה יוצג יותר בסיסי והכנתו תושלם רק בעוד חדשים מספר. להפקת שני הסרטים שותף דובר צה"ל. (ע)

חיילי צה"ל נלחמים בקור ובגשם באיזור הכפר מזרעת בית ג'אן בחזית הסורית

יו"ר משלחת הבונדסטאג לסיום הביקור

שוכנענו שנסיגה טוטלית לא תיתן גבולות בטוחים

מאת סופר „דבר"

ביקורנו בגולן המחיש לנו, כי גבולות בטוחים ל־ישראל לא יובטחו על־ידי נסיגה מוחלטת מכל השטחים — זאת אמר אתמול בכנס יו"ר הסיעה הסוציאל־דמוקרטית בבונדסטאג גיאורג מצגר, שעמד בראש ה־משלחת הפרלמנטרית המערב־גרמנית, אשר סיימה ביקור בן ארבעה ימים ב־ארץ.

בעת ביקורם נתקבלו חברי ה־משלחת ע"י ראש הממשלה גול־דה מאיר, שר החוץ אבא אבן, יו"ר הכנסת ישראל ישעיהו וכן הם שוחחו עם תא"ל אבנון, הממונה על ההסברה. מצגר אמר, שמייד עם שובו לבון יודיע ל־קנצלר וילי בראנדט על רשמי הביקור בארץ.

מצגר אף מסר על ההתקדמות בהתלכדות אגודות הידידות ה־פרלמנטריות עם ישראל באירופה לארגון כלל־אירופי, שיקיים את ועידתו בפברואר. הארגון הפרל־מנטרי הכלל־אירופי למען ידידות עם ישראל יקיף מלבד 9 ארצות השוק גם מדינות נייטראליות, כמו שוודיה, אוסטריה, ושווייץ.

משלחת הכנסת הוזמנה לגרמניה

מצגר הדגיש, כי ישראל חייבת ללכת ולנהל משא ומתן בדרגה אך בלי לזנוח את צרכי הבטחון שלה. לדבריו נענה יו"ר הכנסת באורח עקרוני להזמנת הבונדס־טאג לשגר בשנה הבאה משלחת הכנסת למערב־גרמניה. נציגי ה־אופוזיציה הנוצרית־דמוקרטית ב־משלחת הבהירו, כי הנהגת מפ־לגתם דנה בשיגור משלחת יציגה לישראל אחרי הבחירות, שבה ישתתפו היו"ר החדש הלמוט קוהל וראש הסיעה הפרלמנטרית קרל קרסטנס.

חברי המשלחת הדגישו, כי הש־תכנעו בעת ביקורם הקצר בש־איפת העם והממשלה בישראל ל־שלום ובנכונות להביא קרבנות למטרה זו והבטיחו למסור על כך על התרשמויותיהם לסיעות בבונ־דסטאג ולציבור בגרמניה בכללו.

האורחים עמדו על האכזבה השוררת בארץ מעמדת ארצות מערב אירופה וחייבו אי כניעה של 9 מדינות השוק לסחטנות הנפט הערבית ולגילוי סולידא־ריות ביניהן. יחד עם זאת הם הדגישו את חשיבות התרומה ה־אירופית להשכנת שלום ערבי־ישראלי במזרח התיכון ואת חובת ה־9 להתחשב בעמדת ישראל.

נציג הנוצרים־דמוקרטים גרסט־לר ונציג הנוצרים־סוציאליים ב־בוואריה רוזר הבליטו את ספקותי־הם לגבי המדיניות הסובייטית ב־איזור, אשר התחזקו בעקבות בי־קורם הנוכחי בארץ.

...לין: לא ניכנס לאולם הוועידה עם ...זורים — אם לא ימסרו שמות השבויים

...ת סופר „דבר"

מפלגת העבודה ה־... ...ת אהרן ידלין אמר בישיבת המחלקה ...מאלית של המערך, ...צלת ישראל ההליכה ...להשתתף בוועידת ...בהשתתפות ארה"ב, ...מצרים, ירדן ומו־...בר, משלחת ישראל ...נס אל אולם הווע־...דם הפתיחה בנוכ־...סוריה, אם סוריה לא ...לפני כן את רשימת ...ם הישראליים שבי־...אשר רשימה זו תה־...ינו, נשתתף בוועידה ...וריה, כשהסעיף ה־...לדיון בה יהיה ...השבויים.

...מר, כי ישראל הבהירה ...את העקרונות המנחים ...השתתפותה בוועידת ז'נווה, ...הבאים:

...

המסמים לנו, נוכל להגיע להי־שגים בבחירות אלה. כל יום ה־עובר עד לבחירות משפר את מצבו של המערך בדעת־הקהל. ה־עם מתחיל להשתחרר משפעת הזעזוע וההלם של ימי המל־חמה הראשונים והמערך מראה לו את הדרך לשלום ובטחון.

חשש לגבי הצלחת הבחירות לרשויות המקומיות

יו"ר מרכז השלטון המקומי פנ־חס אילון הביע חשש לגבי הצ־לחת הבחירות לרשויות המקו־מיות, מהבחינה הטכנית, ובעיקר בין רבבות המשרתים בצה"ל ש־אינם מודעים בשנה זו אלא ל־בעיה הגדולה של מלחמה ושלום. אף כי לאחר שישובו לבתיהם תהיה הרשות המקומית הכתובת הישירה לכל בעיותיהם. אילון אמר, כי הרשויות המקומיות שבשלטון המערך הוכיחו עצמן בשנות ה־שלום ועוד יותר בתקופה מאז פרוץ המלחמה, ובזכות זו זכאים ראשי הרשויות של המערך לקבל את האמון המחודש של הבוחרים. אולם, כיום יש לראות את העתיד וכבר להתכונן לקראתו.

השר ש. פרס: יש חשיבות גם למניעת לחימה

בכנס שנערך ברחובות, אמר שר התחבורה שמעון פרס, כי עלינו לעשות את כל הצעדים הדרושים, כדי שוועידת ז'נווה תתקיים ותצליח. שאיפתנו היא שלום מלא אך יש לזכור, כי קיימים שלבי־ביניים רבים בין מלחמה לבין שלום מלא. יתכן, כי השגת המדיני של המזרח ה־תיכון יושג באחד משלבים אלה. וגם בכך יש חשיבות למניעת לחימה.

שר התחבורה אמר, כי היתה טעות ערב יום הכיפורים בהערכת כוונות הערבים לפתוח בלחימה. עם זאת, יש לראות את הטעות במסגרת האמיתית של האירועים שהתרחשו. יש גם לשים לב לקש־יים המרובים שהיו בשאלת ההער־כות של העתיד לקרות.

צריך לזכור, הדגיש השר פרס, שלא טעינו בהכנת צבא חזק, שהיה מצויד בנשק מתאים. עמל־נו שנים רבות על בניית צה"ל המכוון לקראת אפשרות של מע־רכה צבאית. תוך זמן קצר לאחר פרוץ המלחמה, התגלה צה"ל במ־לוא כוחו ועוצמתו.

ללא גדלה ישראל מבחינה כמותית בעזרת העליה והריבוי הטבעי — אמר פרס — קשה היה להעלות על הדעת איך היתה יכולה לעמוד במלחמת יום הכי־פורים. לכן, טען, ברור שלציבור בממנגו עלינו לשים דגש מיוחד על הגדלת העליה ולנצל את האפשרויות הטכנולוגיות והמד־עיות של תפקודנו בצבא, בחרו־שת ובכל תחום אחר.

על שלושה דברים עומד מקור כוחנו — סיים השר פרס — על עליה, על האיכות ועל האמונה.

משה כהן, מזכיר ארצי של ארגון הסטודנטים בעבודה: דרושה חקיקה לשירות לאומי והכנה לסטודנטים שבעורף

בפגישה שקיימו אתמול ראשי ארגון הסטודנטים של מפלגת ה־עבודה עם שר העבודה יוסף אל־מוגי, תבעו הסטודנטים את הסד־רת התלות המבטלה על שירות לאומי של הסטודנטים הנמצאים בקמפוסים ואינם משרתים בכוחות מילואים ע"י חקיקה מתאימה בנושא.

עבודה לשעת חירום בשירות לאומי תמנע הרגשת הפליה בין סטודנטים המשרתים בקוים לבין אלה הנמצאים באוניברסיטאות. אמרו נציגי הסטודנטים אלי שחר ובובה כהן.

חוץ עבודת הסטודנטים בשפ־ליה ובהתיישבות יתרמו למאמץ הכלכלי לו אנו נדרשים ויעשו לחיזוק הקשר בין ה־חזית והעורף. ראשי הסטודנטים במפלגת העבודה מסרו, כי בדעתם לפנות גם למשרד החינוך בעניין זה.

כמו כן העלו הסטודנטים את בעיית האקדמאים הסטודנטים ב־מילואים אשר סיימו זה עתה את לימודיהם ועדיין לא נקלטו ב־מקומות עבודה. סטודנטים אלה מקבלים תגמולים בקרן ההשוואה של הביטוח הלאומי עפ"י תעריף הסטודנטים כ־500 ל"י לחודש ולא כאקדמאים. בעיה זו חמורה במיוחד לגבי זוגות צעירים ובאלה השבים לדיונצא.

השר אלמוגי התייחס באהדה לתביעות. הוא הבטיח להביא את ענין ההגבלה לבעלי תואר אק־דמאי שעדיין לא נקלטו במקו־מות עבודה בפני מוסדות קרן ההשוואה כבר בימים אלה. כן אמר, כי יקיים מגעים עם כל האנשים והמוסדות המוסמכים ל־שם הסדרת נושא השירות הלאו־מי לסטודנטים.

האוזנר: לאו"ם אין מה לעשות בוועידה

באסיפה בקיבוץ המולים, אמר אתמול יו"ר סיעת ל"ע בכנסת, ח"כ גדעון האוזנר, כי לאו"ם אין מה לעשות בוועידת ז'נווה מכיון שהוא אינו נייטרלי, ומ־דבר מגרונם של יריבי ישראל. לא או"ם הביא להפסקת־האש ולא הוא מסוגל להביא את ההסכם. ארה"ב וברה"מ הן המעצמות המ־עורבות בסכסוך. הן הביאו ל־הפסקת־האש והסכימו לקבל את הזמנתן לוועידת ז'נווה.

ח"כ שובל: אבן אינו האיש המתאים לייצוגה של ישראל

ח"כ זלמן שובל, אמר אתמול באסיפת הליכוד, כי אבא אבן אינו מתאים לייצג את ישראל בוועידת ז'נווה. הוא אמר, כי אבא אבן הוכיח לעתים קרובות מדי בעבר, שאין הוא האיש המתאים ביותר להגן בתוקף על אינטרסים חיוניים של ישראל.

ח"כ י. תמיר: הוזנח פיתוח מקורות אנרגיה תחליפיים לנפט

באסיפה מטעם הליכוד שהתקיי־מה אתמול בתל־אביב, אמר ח"כ יוסף תמיר, כי מדענים דגולים, כמו פרופ' א.ד. ברגמן, הציעו לממשלת ישראל כבר לפני כעשור שנים לפתח מקורות אנ־רגיה תחליפיים לנפט. הממשלה הזניחה את התכנות בתחום זה ובזבזה שנים רבות לשווא.

הוא אמר, כי במקום לנצל ב־ברכה, נכונים רק עתה מיכרז להקמת תחנת־כוח גרעינית. כן הציע הכהיר לבחון את אפשרות הפקת אנרגיה על־ידי ניצול הפ־רשי הגובה בין הים התיכון ואי־לת, בין הים לעמק ים־המלח, וכן ניצול של חום השמש. ישראל חייבת להרים את התרומה המקו־רית לפתרון משבר האנרגיה, אמר, ולהכניס בזאת דוגמה למדינות אחרות.

מ. פעיל: אפילו במצרים מפיקים לקחים

באסיפה פומבית מטעם „מוקד", שנערכה בבית־העם בירושלים, אמר מאיר פעיל, כי במצרים מי־הרו להפיק לקחים מכשלונותיהם. ואילו אצלנו, אותם המנהיגים ממ־שיכים באותה מדיניות כושלת ש־הוליכה אותנו למלחמת יום־הכי־פורים.

„איננו לומדים לבצע הדחות דר־מות אצלנו — אמר מ. פעיל — אבל, איך קרה שבארץ דמוקרטית כמו שלנו שום דבר לא נשתנה למרות המשבר המדיני כביצעה הנהגת „המערך".

[illegible]

הרבסמן חיים קהן, מראשי רב־בה החזית הזעירה, יצא אתמול בדרישה, שהממשלה תצרף לצוות המשלחת שתקיפה לקראת ועידת ז'נווה גם נציגים מטעם הנרעדנו.

לדרישתנו, אמר, יש 6 נציגים בכנסת ואין לה ייצוג, לא בממש־לה ולא בוועדת חוץ ובטחון של הכנסת, ענפים שלהם יימסרו פר־טים על הדיונים בוועידה. הוא הציע, כי הממשלה תצרף למש־לחת גם יועצים מטעם המפלגות המצדדות ביוזמת שלום ישרא־לית, על־מנת שיוכלו לעקוב מק־רוב אחר הדיונים ולתרום להצלח־תה.

הרב הורגן על שיחרורי הבחירות

בישיבת מטה הבחירות של ה־חזית התורתית אתמול בתל־אביב אמר ח"כ הרב עלכה לורנץ, כי „אי־התפתחותנו בתעמולת הבחי־רות בטלוויזיה עלולה להפחית מאיתנו בכדי קולם בבחירות ה־קרובות ואף־על־פי־כן בחרנו ב־דרך זו, כדי לא לפגוע בעקרון נוחשנו". ההחלטה על כך נתקבלה לאחר התייעצות עם רבנים ופוסקי הלכה, אמר הרב.

ח"כ אורי אבנרי: לשחרר חיילים משבתון רכב

במכתב שלח ח"כ אורי אבנרי לשר התחבורה שמעון פרס נאמר, כי חייל שהגיע לחופשה של 48 שעות חייב להיות משוחרר מחובת השבתת הרכב, ויש לאפשר לו לנסוע בכל יום מימי השבוע, בלי להתחשב בתווית השבתה.

ח"כ אבנרי מציע להשתמש ב־אישור חופשה כזה שיצויד החייל בידו. כאמצעי יהיה בפני ה־משטרה להוכחת הזכות לנסיעה גם בימי שבתון.

העתקים מן המכתב נשלחו לשר הבטחון ולרמטכ"ל.

...תאורה, השולחנות ומיכשור התרגום ...וכנים ומזומנים באולם ארמון האומות

...צעי הבטחון של משטרת קנטון ז'נווה — חמורים יותר מאשר ב־1955

...וה (צ"ע וצ"ד). — ...ת השלום המזרח תי־...ן, העומדת להיפתח ב־18 לחודש, תיערך ...ם הישיבות של אר־...האומות כאן — על ...מסר היום מקור ...ן. ...את הישיבה הציגו עובדי ...באולם זה שבעה שולחנות בצורה של מעגל. ליד כל שולחן יש מקום לשלושה אנשים ומ־אחוריהם הוצבו כסאות, בשביל ה־מומחים המצורפים לכל משלחת.

עובדי או"ם בדקו את המיכ־שור הטכני, את מיתקני התאו־רה ואת מכשירי המערכת האק־וסטית, לקראת פתיחת הדיונים.

באולם הישיבות מתכנסים ב־דרך כלל חברי המועצה הכלכלית והסוציאלית של או"ם. באותו מקום נערכת גם הוועידה לפירוק נשק. באולם הותקנה מערכת, המאפשרת תרגום סימולטני ל־שש שפות.

באולם, שתוכנן בשעתו בשביל ישיבות מועצת חבר הלאומים 266 מקומות. הצייר הספרדי חו־זה מאריה סרט הכין בשביל אולם זה ציורים, המגלמים את הצדק, הכוח, השלום, החוק והת־בונה. התקרה עשויה בצורה של חמישה ענקים — חמש היבשות המתאחדות.

לבעלי בתי המלון בז'נווה טע־נות רבות נגד מארגני הוועידה. בעלי בתי המלון מתארים את הוועידה כאירוע שאין כל בטחון בעצם קיומו. הם מצפים בחוסר סבלנות לאישור רשמי, שאכן תתכנס הוועידה בהתאם לתכ־נית, ב־18 בדצמבר.

„אף אחד מבין בעלי בתי ה־מלון בז'נווה לא ציפה לוועידה זו והאיש אינו יודע אם אכן תי־ערך. הם קוראים לה ועידת ה־רפאים. נקווה, שהאורחים לא יהיו אף הם רוחות רפאים", אמר דובר של מלון „אינטרקונטיננטל", שבו הוזמנו כבר 140 מבין 280 החדרים על ידי חברי משלחות העומדים להגיע לדיוני הוועידה.

לפי שעה יש עדיין חדרים פנויים רבים בבתי המלון של ז'נווה.

אמצעי בטחון

ז'נווה, (עסט"א). — פקידים של קאנטון ז'נווה נועדו אתמול עם אנשי המשטרה השווייצית ועם נציגים של או"ם ודנו עימהם ב־סידורי בטחון לקראת ועידת הש־לום למזה"ת, העומדת להתכנס ב־ז'נווה ב־18 לחודש זה.

פקידים שווייצים אמרו, כי ה־סידורים הללו יהיו חסרי תקדים וקפדניים יותר מאלה שננקטו ב־שווייץ בעת ועידת הפיסגה של 1955. מאות שוטרים יעמדו על המשמר בנמל התעופה, באולם ה־ועידה ובבתי המלון שבהם יתאכ־סנו המשלחות.

שר החוץ האמריקאי הנרי קי־סינג'ר יגיע לז'נווה ביום ב' אחר הצהריים, לאחר שישלים את בי־קורו בישראל. התחנה האחרונה בסיור שהוא עורך עתה במזרח התיכון.

אי־אלו פקידים אמריקאים הגיעו כבר לז'נווה, אולם הם אומרים כי כל התכניות הקשורות בוועידה, כולל סדר היום ולוח־זמנים, יעובדו על־ידי קיסינג'ר עצמו בדיוניו עם הממשלות הנוגעות בדבר.

גרומיקו יבוא מחר

מקורות סובייטיים בז'נווה אמ־רו, כי שר החוץ הסובייטי, אנדריי גרומיקו, יגיע לז'נווה בשבת. ה־מזכיר הכללי של או"ם, קורט ואלדהיים, עומד לצאת בדרכו מניו־יורק לשווייץ ביום א' בערב.

משלחות ישראל ומדינות ערב יגיעו ביום ב' אחר הצהרים. דובר מצרי אמר, כי עדיין אינו ידוע מי יעמוד בראש המשלחת המצ־רית ומה יהיה מספר חבריה. נציג סורי אמר, כי לא נמסר לו אם תשתתף סוריה בשיחות.

חוגים ישראליים אמרו בשיחות פרטיות, כי הם סבורים שמושב הפתיחה, שיתקיים ביום ב' הבא, יימשך רק יום או יומיים, ואחר־כך תשוב הוועידה ותתכנס בסוף הח־דש ינואר, לאחר שתוקם הממש־לה החדשה בישראל.

הצלחת
ועידת ז'נבה
תלויה גם
בבוחרי ישראל

הליברלים העצמאיים קוראים לממשלה ולכנסת ללכת לוועידת ז'נבה מתוך רצון אמת להגיע לשלום, שיאפשר דו־קיום בכבוד ובבטחון לישראל ולארצות ערב.

הליברלים העצמאיים תובעים להתנות את השתתפותה של סוריה בוועידה בהסכמתה לחילופי שבויים.

פשרה טריטוריאלית הוגנת היא הבסיס לדיוני השלום. כנגדה נתבע ממדינות ערב לא רק שלום פורמאלי, אלא מירקם של שיתוף פעולה, שיבנה עתיד טוב לכל עמי האזור.

על ישראל להתכונן כראוי לוועידת השלום ולעשות לשם כך את הצעדים הבאים:

★ הכנת תוכניות שלום מפורטות, לרבות התוויית עקרונות למפה.

★ הקמת מועצה לבטחון לאומי בהשתתפות טובי אנשי הבטחון במדינה כמוסד של קבע. הייעוץ לממשלה לקראת הוועידה יהיה תפקידה הראשון. אחד הנושאים המיידיים לטיפולה יהיה הנושא הפלשתינאי, שבלי פתרונו אין סיכוי להשגת פתרון כולל בוועידת ז'נבה.

★ הליברלים העצמאיים תבעו מאז מלחמת ששת הימים למנוע את השתלטות המחבלים ומנהיגיהם על ייצוגם של הפלשתינאים על־ידי עידוד צמיחתה של נציגות פלשתינאית ביהודה ובשומרון.

לפחות כעת, יש לאפשר לראשי העיריות ולאישים אחרים להתלכד, כדי להיות גורם במשא־ומתן בין ישראל לירדן.

אנשים, שאינם מוכנים להשלים עם האופן, שבו ניהל המערך את ענייני המדינה ואשר מתנגדים לדרכו המדינית של הליכוד — נקראים לתת יד לליברלים העצמאיים למען חיזוק המאבק ל־שלום־אמת ובטחון־אמת.

תן יד להקמת ממשלה שכוחות השלום בה חזקים!

לע
הליברלים העצמאיים

למצפון

בנוסף לנטל מסים ומלוות החובה נדרש כל אחד מאתנו לוויתורים מרצון. עלינו להשקיע במאמץ המלחמתי את כל האמצעים הכספיים שאינם חיוניים להמשך חיינו היום־יומיים. גודל ההשקעה תלוי במצפונו של כל אחד מאתנו. מידת ההשקעה עד לגבול קצה היכולת. וקצת יותר. כדי לאפשר גם לבעלי אמצעים מוגבלים ביותר, להשקיע במלווה מלחמה מרצון, נקבעה יחידת המלווה ל־50 ל"י ולכפולות של חמישים ל"י. פרעון המלווה בעוד 15 שנים כשהקרן צמודה למדד ונושאת ריבית של 3% לשנה.

רכוש
מלווה מלחמה
מרצון

השקעה שנותנת הרגשה טובה

דבר ספורט

ה„דרבי" הת"א במוקד הלאומית

ה„דרבי" התל־אביבי הג־דול בין מכבי והפועל יפ־קד מחר את עיקר התעני־נות חובבי הכדורגל בעורף ובחזית כאחד.

אין, אמנם, חשיבות למיקום בי טבלה כשמדובר על חוקי ה„דר־בי". אבל לפחות קבוצה אחת, מכבי, תפזול כל העת לעבר מג־רש ימק"א בבירה, בו יתמודדו ביניהן שתיים מבותנות המוך העו־נה. בית"ר ירושלים והפועל כפר סבא. כי הרי התוצאות שיושגו הן ב„בלומפילד" והן בימק"א יהיו לתן השלמות ברורות על צמרת הטבלה. בתום המחזור הר־ביעי.

הפועל ת"א — מכבי ת"א

כי מובן להכיר כאן על המכב־זת? „דרבי" הוא „דרבי" ללא הישובים מוקדמים וסיכויים שעל הנייר. אולם אסור בכל זאת להתע־לם מן העובדות „היבשות". אלה כורות אמנם בבירור על יתרון איכות מוקדם של מכבי, אולם הוא עשוי להתגלות כלא כלום כול התוקית המרוה של המפג־שים העירוניים המרתקים בין שתי הקבוצות, התורצה את גודל המשחק בבורה מפתיעה ובלתי צפויה מראש.

התחזית: תיקו.

הפועל באר־שבע — מכבי נתניה

באר־שבע טרם ניצחה העונה ואין ספק שהיא תעשה הפעם, לעיני אוהדיה הרבים, מאמצים גדולים להשאיר את הנקודות ב־בית. אבל גם לנתניה, עם הרכב יציב למדי, יש עדיין מה לומר.

התחזית: תיקו או נצחון לבאר־שבע.

הפועל חיפה — מכבי פ"ת

יד המקרה תפגוש מחר את שתי המובסות מן השבוע החולף, זו מול זו. ואין ספק ששתיהן ימנו, כל אחת על חשבון רעותה, להוכיח שנתפסו במחזור הקודם לחולשה רגעית. אולם לחיפה בכל זאת, סיכויים עדיפים בשל הבי־תיות.

התחזית: נצחון לחיפה.

בית"ר ירושלים — הפועל כפ"ס

בית"ר נחלה הפסד ראשון ב־הדרה, אולם ימבוחיה בשמרת לא פחתה. כמה תנתן לכדורגלני בית"ר ההזדמנות בלתי חוזרת כמעט לחזור לפיסגה בדומה נצחון על אחת המובילות הוותיקות. אבל כפ"ס כבר הוכיחה את יכולתה ועם „מכבי" בישראל פוגל אסור לבטל את סיכוייה.

התחזית: תיקו.

בית"ר ת"א — הפועל ירושלים

בימים כתיקונם סמוך היה ב־משחק זה סימן שאלה גדול. אך לא כיום. כשירושלים משחקת עם קבוצת הפועל שלה, לא קשה לק־בוע את בית"ר כמנצחת ודאית.

התחזית: נצחון לבית"ר.

הכח ר"ג — הפועל פ"ת

הכח לא ניצחה ולא מגבהת (3 פעמים סיימה בתיקו) המצב ה„מורי" הזה ודאי הדיר עמוק לתו־דעת שחקניה. מולה תתייצב קבו־צה הדורה שודאל ואמביציה ואין ספק שבעדה יופתח מאבק כ־עניין. העשוי להיות מוכרע לכאן או לכאן.

התחזית: תיקו.

בני יהודה — מכבי יפו

ה„דרבי" אמא הזה יעמוד בצל המיפגש בין שתי הגדולות בת"א. אולם הוא מעורר, בכל זאת עניין מעצם העובדות ששתי הקבוצות טרם מצאו העונה. מי תנצח? נראה ש„התחביבים" האמביציוניים יוסר בפעם הראשונה השנה בש־תי נקודות מלאות.

התחזית: נצחון לבני־יהודה.

מכבי חיפה — הפועל חדרה

מיפגש בין שתי קבוצות מנצ־חות הוא תמיד מעניין. אולם מחר נראה שלפחות אחת מהן, חדרה, תיאלץ לחזור לביתה ללא נקו־דות. זאת בזכות היכולת המצו־יינת של מכבי ב„דרבי" בשבת שעברה, שאסור להתעלם ממנה בחישובים המוקדמים.

התחזית: נצחון לחיפה.

בליגה א'

מחוז הצפון: הפועל מגדל־העמק — בית"ר נתניה; הפועל בנהריה — הפועל ר"ג; הפועל נתניה — שמשון; הפועל טירת־הכרמל — הפועל הרצליה; הפו־על עכו — הפועל נהריה; מכבי הרצליה — בני־נצרת; הפועל קרית־אתא — הפועל צפת; הפועל טבריה — הפועל קרית־שמונה.

מחוז הדרום: הפועל אשדוד — מכבי חולון; הפועל רמלה — הפועל יהוד; הפועל בת־ים — הפועל לוד; הפועל באר־יעקב — נס־ציונה; מכבי שעריים — הפו־על ברנוביץ; הפועל ראשל"צ — הפועל דימונה; מכבי רבת־עמידר — הפועל בית־שמש; הפועל חו־לון — בית"ר רמלה.

לידס והונבד „עפר" ממשחקי גביע אופ"א

לידס הודחה בפורטוגל ע"י ה־קבוצה ויטוריה 3:1. ב־משחק הראשון ניצחו האנגלים 0:1. הפעם הופיעו האנגלים עם כמה משחקני המילואים שלהם, בעקבות פציעתם של בעל גיילס ואלן קלארק.

הונבד, שניצחה במשחק הראשון את רוק הזהב בשיעור 0:2 נחלה תבוסה במשחק הגומלין שנערך במולין.

קמבוראה, שהוציאה את אחד המשחקים ... הכניעה על בורסיה את דינאמו טביליסי 1:5, כשפרופ ציבורה (2), ברסין פי־טרס, ראלף קוסס ובקאן הבקיעו. המשחק הראשון הס־תיים בתיקו 1:1.

קלן נחלה הפסד (1:0) בבית, בהכניעה בגבולין את הקבוצה הצרפתית בשיעור 0:4.

גם לוקומוטיב לייפציג נחלה הפסד (2:1) במשחק הראשון, בר הכניעה בגבולין את פורטונה די־סלדורף — 0:3.

שטוטגרט ניצחה את דינאמו קייב בתוצאה 0:3 ונחלה הפסד (2:0) במשחק הראשון.

הקבוצה היחידה שניצחה בשני המשחקים היתה איפסוויץ', שגברה באנגליה על מגונה 1:2 ובמשחק הראשון על בגרשה ניצחה 0:1.

צ'לסי — לידס בליגה האנגלית

המוליכה בראש טבלת הליגה האנגלית, לידס, שהצליחה בשבת האחרונה להשוות את שיאה של ליברפול ב־1949, כשלא נוצחה ב־19 משחקי הליגה הראשונים, תשחק מחר בסטמפורד־ברידג' נגד צ'לסי, התופסת את המקום ה־13 בטבלה.

ליברפול, השניה בטבלה, בפער בשש נקודות אחר הראשו־נה, תשחק בשריד, המוצרת את הטבלה, בעוד שברכלי הפליטית בטבלה, הארח את ארסנל (10).

יתר המשחקים: בירמינגהאם (21) — וסטהאם (20); אברטון (5) — שפילד־יונייטד (11); ניוקאסל (4) — דרבי (9); קאוונטרי (8) — איפסוויץ' (7); ברנלי (17) — וולבס (19); טוטנהאם (15) — מנצ'סטר־סיטי (16).

קוריאה — יפאן 78:88 במנילה

מנילה, (אי. פי.) — נבחרת הכדורסל של דרום־קוריאה והפיליפינים יתמודדו ביניהן מחר על תואר אלופת אסיה בכדורסל. השתיים יתייצבו למשחק מכריע זה ללא הפסד. אתמול ניצחה דרום קוריאה את נבחרת יפאן, בעלת התואר כאלופה האחרונה, בת־צואה 78:88, לאחר שפיגרה ב־מחצית בשיעור 48:45. גיבור ה־משחק היה הקוריאני שין דונג־פה שקלע 36 נקודות.

במשחק אחר, בבית המנצחים, גברה איראן על נבחרת הודו בשיעור 78:82.

בבית המפסידים היו התוצאות הבאות: הונג־קונג — מאקיסטן 84:89; תאילנד — כאלדיה 68:102.

רבע גמר גביע הליגה

במשחקי רבע־גמר גביע הליגה האנגלית, ליברפול ב־19 בחודש, הארח וולבס את ליברפול, קוב־ני את מנצ'סטר־סיטי, מילוואל את נורוויץ' ובירמינגהאם את פלימות'.

חברת התעופה התורכית מחדשת טיסותיה ללוד

החל מן ה־2 בינואר תחדש חב־רת נתיבי אוויר התורכיים את ה־טיסות הסדירות בקו איסטנבול—לוד — על כך מסר נציג החברה התורכית בישראל, ליאו באכס. הוא אמר, כי הפסקת הטיסות עד כה לא היתה מסיבות פוליטיות.

חיפה

אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים בישראל
סניף חיפה
ביום ששי 14.12.73. ירצה בבור עדון ההנדסי בחיפה ח"כ גדעון האוזנר על הנושא: „לקראת הב־אות".

עירית חיפה משכן מועדון הפנסיונרים
קרית־חיים
במוצ"ש ב־6.30, תרצה מירי רום על נושא תנכ"י. הציבור מוז־מן.

עירית חיפה — האגף לתרבות, נוער, חברה וספורט

במרכז לתרבות ע"ש פבזנר, רח' פבזנר 54, ביום שבת, 15.12.73, שעה 11.00 בבוקר — ד"ר משה אור ירצה על: „הסגנון של צגר־נות הספורט". יום ג', 18.12.73, שעה 7.30 בערב — פרופ' אריה גראבויס ירצה על: „מלחמת יש־ראל—ערב — היבט היסטורי"; במרכז לתרבות ונוער ע"ש א. חושי — הדר־אליה. ביום שבת, 15.12.73, שעה 11.00 בבוקר — השופט יעקב אזולאי ירצה על: „הארים וזכויות האדם". יום שבת, 15.12.73, שעה 5.30 אחה"צ — מנחת שבת למשפחה בהשתתפות תיאטרון תמר (בובות), פאני ברנד־צקי — מחול. ביום א', 16.12.73, שעה 7.00 בערב — „הזמיט האשה הסנדלר"; במרכז לתרבות ונוער ע"ש „בגלר" — קרית חיים, ביום שבת, 15.12.73, שעה 5.30 אחה"צ — מנחת שבת למשפחה בהשתת־פות: ארד סדר — אנו עושים תיאטרון, פיפטורון — תיאטרון בובות. ביום ב', 17.12.73, שעה 8.30 בערב — במה להורים בהש־תתפות ד"ר אריקה קנולר. ביום ו', 14.12.73, שעה 12.45 בצהריים — לחטיבת הביניים — צבי צר־קרמן ירצה על „בעיות המיעוטים" בליווי שקפים; במרכז לתרבות ונוער „ציארמה" — רח' דגניה 46 קרית חיים, ביום א', 16.12.73, שעה 10.00 בבוקר — שיחות על חינוך עם הגב' שושנה לרמן. יום ב', 17.12.73, שעה 7.30 בערב — בקסים פרץ ישוחח על: „בעיות קליטת הנוער בצבא"; במרכז ל־תרבות ונוער „גנים" — רח' הג־נים 21, ביום ב', 17.12.73, שעה 7.00 בערב — צבי צוקרמן ירצה על „ירושלים" בליווי שקפים; ב־מרכז לנוער וספורט — מחנה דוד, ביום שבת, 15.12.73, שעה 5.30 אחה"צ — מנחת שבת למשפחה — תיאטרון סדנא בציג: „היידי בת ההרים". יום ב', 17.12.73, שעה 7.30 בערב — עזרא נחרפתאי תשו־חח על: „אשה ואם בסיפורי יש־ראל"; במרכז לתרבות ונוער „גר־לבי" — רח' אבי מאפיק 24, ביום ד', 19.12.73, שעה 6.30 בערב — במת חג (חנוכה) — „אמנים אור־חים": אהה פרנסים, עקיבא רובנ־שטיין; במרכז לתרבות וחברה ע"ש רוטשילד — מרכז הכרמל, בשבת, 15.12.73, שעה 11.00 לפנה"צ — לאה בידרמן תרצה על: „הבסיס הפילוסופי למשטר דמו־קראטי". ביום א', 16.12.73, שעה 5.30 אחה"צ — בנחת אמנים ל־משפחה בהשתתפות: דליה פריד־לנד, להקת האחים והאחיות; במ־רכז יהודי ערבי „הגפן" — שד' ארב 33, ביום ג', 18.12.73, שעה 6.00 בערב — „רכוב איתכם" — בבת אכבים למשפחה בהשתתפות אברהם עזאם, אהה פרנסים, גידי עם בובתה אדי; בבית ההסתדרות קרית אליעזר — רח' צה"ל, בש־בת, 15.12.73, שעה 11.00 בבוקר — ד"ר אפירה כליקמר תרצה על: „בעיית הנפש בתורה והתיכון". ב־שבת, 15.12.73, שעה 7.00 בערב — במת אמנים למשפחה — „היו ימים היו לילות" — שירים, הודי, סיפורי קרבות — בהשתתפות דוד ידידי, סמירה ירדני, מני קייב־ברג, הרן כלוכן; בבית ענבי ליפשיץ — קרית חיים, ביום א', 16.12.73, שעה 7.00 בערב — מיכאל קהר ירצה על ההצגה ביפאן (בליווי שקפים); בקולנוע יובל — קרית חיים, ביום ה', 16.12.73, שעה 7.00 בערב — „שלום שלום ואין שלום"; במרכז להשכלה והרבות „אורדמנן" — י.ל. פרץ 20, ביום ג', 18.12.73, שעה 9.30 בבוקר — הגב' חנה בבלי תרצה על מליכה והימוסים (סיפור שלישית).

המדור להשכלת־עם מודיע: א. כיתות הכנה לבגרות בכל המקצ־ועות. נפתחות ביום רביעי, 20.12.73, בשעה 6.00 בערב. ב. תיכון ערב למבוגרים, ביה"ס זה הנתי להשכלה תיכונית — הלימודים בתחתונים בכל הכיתות ביום ראשון, 23.12.73 בשעה 6.00 בערב. ג. החלה ההר־שמה לקראת פתיחת אולפן אינ־טנסיבי לעברית לעולים חדשים, שיתחיל בתחילת ינואר 1974. פר־טים נוספים במחלקה לתרבות, מר־כז אורדמנן, רח' י.ל. פרץ 20, טל: 662044.

גירסה ראשונה של התקציב הלאומי ל־1974:

ביצוע ההשקעות החיוניות יחייב ירידה ב־60% בצריכה הפרטית

מאת דוד ליפקין, סופר הכלכלי של „דבר"

ביצוע מדיניות המכוונת להטיל את עיקר הנטל הנו־בע מן המצב הבטחוני על הצריכה הפרטית, תוך שמי־רה על קצב הגידול המירבי ביצוא ובביצוע ההשקעות החיוניות לפיתוח המשק יחייב הקטנת הצריכה הפ־רטית לנפש ב־6 אחוזים, לעומת 1973. רק אם תינקט מדיניות כזאת, יחול בשנה הבאה שיפור מבויים במאזן התשלומים, לאחר ההרעה הניכרת ב־1973 — נאמר בגירסה ראשונית של התקציב הלאומי לשנת 1974 ש־הוכן על־ידי מחלקת המח־קר של בנק ישראל.

בהתבסס על הנחות האלה ור־מת הגיוס, מצביעה מחלקת המח־קר על כיווני התפתחות המשק הר־צויים שיש לנקוט. הטיוטה של התקציב הלאומי מתבססת גם על כך, שקניות מערכת הבטחון ב־שוק המקומי יגדלו במונחים ריא־ליים, בשני שלישים בערך לעומת רמתן המתוכננת לשנת 1973.

הבנייה תרד ב־14 אחוז

אשר להשקעות בענפי המשק, מניחה מחלקת המחקר שהן יפגעו אך במעט, פרט לענפי המסחר והשירותים, הן יגדלו בשיעור של כ־6 אחוזים — קצב המבטיח גי־דול של מלאי ושל הייצור במ־שק בקצב הרב־שנתי הממוצע. כל זאת על בסיס ההנחה שלא יקוצצו ההשקעות שתוכננו על־ידי הסק־טור הציבורי לשנה זו, וכי יהיה צורך לנקוט באמצעים החורגים מהמקובל לעידוד ההשקעות של הסקטור הפרטי. אחרת יצטמצמו נוכח המצב הכלכלי־בטחוני.

ביחס לבנייה, ההנחה היא שית־חילו בבניית 45,000 דירות לעומת 60,000 דירות בשנה לפני המלחמה (ירידה בהיקף הבנייה בכ־14 אחוז). לאור ההתרחבות הצפויה שחלה בבנייה בשלוש השנים האחרונות ובהשקעות במגורים, ניתן להתייחס להתפתחות כזו כאל חזרה לרמה הקודמת מן המגמה ארוכת הט־ווח.

כיסוי תוספת ההשקעות

הצריכה הציבורית האזרחית, נא־מר בגירסה הראשונית של התקציב הלאומי, תגדל בדומה לגידול האוכלוסיה, אך השירותים לאוכ־לוסיה לא יורחבו.

התקציב הלאומי בונה שתוספת התוצר האפשרית ב־1974 הינה כ־1.18 מיליון ל"י במחירי 1972. אך התוספות עבור הצריכה הציבורית האזרחית והבטחונית, ידרשו הש־קעות בסכום של כ־1.74 מיליארד ל"י. ההפרש של 560 מיליון ל"י בין תוספת התוצר לבין התוספת לשימושים יהיה צורך לכסות על־ידי צמצום הצריכה הפרטית בכ־6 אחוזים לעומת 1973, כלומר רמת הצריכה לנפש תהיה גבוהה רק ב־3 אחוזים מן הרמה הממוצעת ב־1972.

עידוד ניכר ליצוא

במחלקת המחקר של בנק יש־ראל מניחים שבשנה הבאה ניתן יהיה להגיע לגידול ריאלי של ה־יצוא בכ־7 אחוזים. עם זאת הם קובעים שזהו „יעד אמביציוזי" וה־שגתו תהיה כרוכה במאמצים כב־דים ומגדלה רבה מאד של התמי־כות ליצוא". תחזית היצוא לשנה הבאה מבוססת על כך שהיצוא ה־בטחוני ירד למחצית מהיקף היצוא הבטחוני השנה, ואילו ביתר ענפי התעשיה יצטרך היצוא לגדול ב־יותר מ־15 אחוז כדי להשיג את היעד.

מנכ"ל בנק ישראל ד"ר אליעזר שפר, הסביר בוועדת המעקב ל־1974 שליד המועצה הכלכלית ל־שעת חירום, כי משמעות התקציב הלאומי היא שצפויה פגיעה בצ־ריכה הפרטית כדי להבטיח את המשך הצמיחה. ומכיוון שאיננו רוצים להגדיל את תלותנו בחו"ל, אין להגדיל את הגירעון המסחרי. כדי שלא לקצץ בהשקעות בענפי המשק, יש לוותר בתחום ההשקעה בדיור הפרטי, אך המחיר העיקרי יפול על הצריכה הפרטית. ד"ר ספר הוסיף, כי בשבועות האח־רונים ניכרה עליה גדולה בחסכון הפרטי בצורת רכישת מילוות צמודים. ככל שיגדל החסכון כזה, יידרשו פחות אמצעי ספיגה אחרים.

הצוות לקביעת המגמות וקביעת היעדים להתפתחות המשק, בראשותו של פרופ' מיכאל ברונו, ביקש מד"ר ספר ומהיועץ הכלכלי לשר האוצר אפרים דברת, להגיש בסמוך על ההתפתחות והמגמות הצ־פויות במשק בשנה הבאה.

הנת"ד זינק ל־4.55 ל"י

הדולר בנת"ד זינק אתמול שוב בבורסה. ביקוש של 313 אלף דו־לר העלה את המחיר ב־7 אג' ל־4.55 ל"י. המחזור היה 176 אלף דולר.

בשוק המניות המגמה נחלשה והפכה שוב לשלילית. הופיעו הי־צעים קטנים שגרמו לירידות לא גדולות במיוחד, אך בצורה די מקיפה. שערי מניות שלא השתתפו במועדי האקס של הגירות או לא ירדו את מלוא ערך האקס נסו, השלימו את ירידתם לרמת האקס במניות דיסקונט להשקעות, אלקה, בנק לפיתוח ול־משכנתאות וכו'. המדד הכללי של שערי המניות ירד ב־0.37 אחוז, כשהמחזור היה 507 אלף ל"י.

בשוק אגרות־החוב צמודי־מדד רמת המחירים נראתה אתמול יצי־בה למדי, אף כי הורגשה הססנות בקרב הסוחרים. קיימת ציפיה לק־ראת פרסום מדד המחירים של חודש נובמבר. גוברת הנטיה של גורמים מסוימים לעבור להשקעות דולאריות או אפילו בנת"ד בלבד.

בקצרי מועד נמשכו המכירות של הבנקים. שערי שתי סדרות נרשמו מוכרים בלבד. היו ירידות של 3 אחוזים ומעלה מסדרה 574 עד 584 (שהפדיון בה מיולי עד לספטמבר). לטווחים קצרים יותר נרשמה ירידה הזות ביומיים ה־אחרונים. הוצעים קונים בקלמו לדוב ללא שינוי או תוך שינוי סמלי על־ידי נציג בנק ישראל. המחזור בשוק אג"ח הסתכם אמ־מול ב־8.34 מיליון ל"י.

תל־אביב

אגודת סופרי יידיש „בית לייוויק" ת"א, רח' דב הוז 30 טל. 231830.

במוצ"ש, 15.12.73 בשעה 7 בערב, יופיעו האמנים המפור־סמים: א. גולדנברג, שמוליק סגל, שמואל רודנסקי בערב בידור: „די קליינע מענטשעלאך" מאת שלום־עליכם. כרטי־סים להשיג יום־יום משעה 9—1 לפנה"צ טל. 231830 ובערב ההו־פעה בקופה משעה 5.30 בערב.

במועדון „מהוא"

בליל שבת, 14.12.73, בשעה 8.45 יתקיים קונצרט בהשתתפות הז־מרה הקולית „בת־קול" בליווי פסנתר. תשמע שירים קלאסיים ועממיים. המנחה: משה זנק. „אחד־עם"

ההבה, פרשת וישב, ב־10 י. סב־רסקי — הב"ך; ב־11 הרב פריד־לנדר: תלמוד; ב־4 בבסיבה „ענג שבת" — עו"ד י. פבנר — 25 שנה להצהרה העולמית לזכויות ה־אדם; גב' בילהה אורינובסקי על הנושא: „עולם המוסיקה של פרנץ קפקא"; המנחה: ד"ר „אחד־העם" — מבית גולדשטיין; דברי אגדה ד"ר ש.ו. כהנא.

בהיכל התרבות תל־אביב
רחוב ברזין 48

איה ביום א', כ"א בכסלו תשל"ד (16.12.73) בשעה 7 בערב. ימשיך מר צבי ורדי „בשכונות פר־קים להרמב"ם", גא לדייק. אורחים רצויים. הכניסה חפשית.

הצגת הגוכה לילדים בהיכל התרבות

הצגת חנוכה כפוארת לילדים ולהורים תתקיים ביום ראשון ד' חנוכה 23.12 בשעה 10.30 בבוקר בהשתתפות של טובי האמנים, להקות וצוה. כרטיסים להשיג ב־משרדי ועד ההורים המרכזי רחוב שינקין 37 בין 1—8 לפנה"צ וב־משרדי־הכרטיסים.

מסיבה לעובדי הדואר המתנדבים מגרמניה

מאת סופר „דבר" בנתניה

במלון „פלס" בנתניה התקיימה אתמול מסיבת סיום ל־24 המתנד־בים וסטודנטים הדואר בגרמניה המע־רבית שעבדו שלושה שבועות ב־התנדבות במשרד התקשורת ב־נתניה, תל־אביב וחיפה ובמקום של עובדי הדואר שגויסו.

המנכ"ל במשרד התקשורת ש. ראון הגיש לכל אחד מהמתנדבים ספר בברכות על ירושלים עם הקדשה לאות תודה והוקרה מטעם מנכ"ל משרד התקשורת ש. כהן. כן הגיש להם בשלי בולים ישרא־ליים. הד"ר פרנקפורטר, שהביא את ברכת הוועד הפועל של ההסתד־רות הגיש למתנדבים בין עם ביל ההסתדרות. ברכו ה. ביה, מנהל מחוז תל־אביב הדואר וה. בן עמי בשם עובדי המדינה. חוגגה א. אודן, מתנדב אחד בתנה.

בשם הקבוצה היתה ביליאט דאקטין על היחס הלבבי של ה־אירוח, לציום הגיגה תיכנית אבר ההיתה של להקת עירית נתניה ולהקת עובדי הדואר.

התחזה כחייל וגנב בקיבוצים

באר בן 20 בבאר־שבע, ש־התחזה כחייל צה"ל, ביצע 20 פריצות בקיבוצים אליהם הגיע ... בשבת הנוך.

הבאר הכור בגניבת המכשיר והפצים שונים, שנויים באחד באלפי לירות. הוא נתפס על־ידי באר־שבע המשטרה, הודה בחשד ב־הפריצות, והוא במעצר.

התנועה הקיבוצית החליטה לדחות את הלימודים במוסדות ההשכלה שברשותה

בישיבה מיוחדת של מזכירות ברית התנועה הקיבוצית, הוחלט לדחות את תחילת שנת הלימודים במוסדות ההשכלה שברשותה וכן את תחילת לימודי הסטודנטים חברי הקיבוצים באוניברסיטאות למועד השני, ל־17 במרס 1974. כן פנתה התנועה למוסדות ה־מוסמכים בתביעה להבטיח לסטו־דנטים חברי הקיבוצים המרותקים למשק מסיבות בטחוניות וכלכ־ליות, אותם התנאים וההסדרים שנקבעו ע"י האוניברסיטאות לגבי הסטודנטים המגויסים לצה"ל אשר יצטרפו ללימודים בתאריך מאוחר מ־23.12.73.

התנועה הקיבוצית רואה ב־החלטת הממשלה על פתיחת שנת הלימודים באוניברסיטאות בסוף החודש זה (23.12.73), החלטה ש־אינה מתיישבת עם מצב החירום המתמשך ועם העובדה שאלפי סטודנטים עדיין מגויסים לצה"ל ועוד אלפים מרותקים למשקיהם, והנאבקים קשות על קיומם מפאת המחסור החמור בכוח־אדם.

קורא לעדיפות לדירות לעולים ולזוגות צעירים

מאת יואל דר, סופר „דבר"

סגן שר הקליטה ח"כ שלמה רוזן קרא אתמול לממשלה ול־גורמים המעונים בדבר לתת עדי־פות ראשונה בהובלת מטענים וכח אדם לבניית דירות לעולים חדשים, לזוגות צעירים ולמשפחות ברוכות ילדים.

בסיור בצירה כרמיאל אמר סגן השר כי בשלושת החודשים האח־רונים העמיד משרד השיכון מדי חודש 900 יחידות לרשות משרד הקליטה לשיכון עולים. לדבריו, זהו מספר סביר. אך עם זאת ציין שאם קצב העליה יימשך יצטרך משרד הקליטה לשכור 1000 יחידות דירות, בנוסף על 3700 הדירות השכורות. באשר לתחזית העליה בשנה הקרובה אמר סגן שר הקליטה כי מספר העולים יגיע עד 60,000 בשנת 1974 — אם לא יתחולו התפתחו־יות בלתי צפויות מראש. ראש מועצת כרמיאל ברוך ובגר אמר כי תושבי העיירה, ובתוכם הצ־עירים החדשים, תרמו את תרומתם למפגן המאמץ המלחמתי.

נוספה מגמה לספרנות במכללת בית־ברל

מאת סופר „דבר" בשרון

למכללת בית־ברל, שפתחה את שנת הלימודים השבוע, נוספה מגמה חדשה: ספרנות ציבורית, במגמה שהיא היחידה בארץ. יתר המגמות הם חינוך חברתי ומשר־לים, הכשרת בוגרים ומינהל צי־בורי.

מנהל בית־ברל נחום שמיר מסר, כי במכללה לומדים השנה 450 תלמידים. למכללה צורף גם הסמינר למורים, שיש בו מקום ל־300 תלמידים. כדי לאפשר ל־תלמידים המגויסים להמשיך ב־לימודיהם ייפתח סמסטר גם ב־15 במארץ — ואולי גם ביוני — שיימשך כל הקיץ.

בבית־ברל מתקיימים הלימודים גם בבי"ס תיכון ובו 850 תלמי־דים ומחזור מדריכי־נוער כהל־כידים שלא גויסו.

במלאות שנתיים לפטירת יקירנו
אליעזר כץ ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון כ"א כסלו תשל"ד 16.12.73 בשעה 3.00 אחה"צ בבית־העלמין בכפר־יונה.
נצא מביתנו ברח' סמילנסקי 73 נתניה בשעה 2.30 אחה"צ ונאסוף את אנשי כפר־יונה בשעה 2.45 בכניסה למחנה 21.
המשפחה

במלאות שלושים למות ראש משפחתנו היקר
ישראל בידר ז"ל
תתקיים אזכרה וגילוי המצבה על קברו ביום שני כ"ב כסלו תשל"ד (17.12.73) בבית־העלמין בפתח־תקוה בשעה 3.30 אחה"צ.
יציאה מבית המנוח בשעה 3.00 אחה"צ.
המשפחה

במלאות 6 שנים לנפילתו של בננו ואחינו היקר והבלתי נשכח
רב"ט יואב יגאלי ז"ל
נתייחד עם זכרו ונעלה על קברו ביום ראשון כ"א בכסלו תשל"ד (16.12.73) בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין הצבאי בקרית־שאול.
רות, יונה, נורית, ישראל־עמי ודיצה

הננו משתתפים בצערה של חברת משקנו **שרה אשכנזי** במות אחיה
שמואל נרדי ז"ל
מושב בית חנן

לחברתנו **אסתר מזרחי**
אתך באבלך הכבד על מות בעלך **חיים ז"ל**
ההנהלה והעובדים בעבודה במכבסה המרכזית פ"ת

למשפחת גליל
אתכם בכאבכם ובאבלכם במות היקר באדם
גד גליל ז"ל
תנחומינו לכל המשפחה
המחלקה לתכנון

לחברנו **יואל שפירא ומשפחתו**
משתתפים באבלכם הכבד במות האב
משה ז"ל
בית חפציבה

על פטירתו של מורנו
יצחק אדל ז"ל
אבל
הקונסרבטוריון הישראלי למוסיקה ת"א

לקלמן, פנינה ועדנה
וכל המשפחה
אתכם אנו באבלכם בהלקח מכם הרעיה והאם
שרה ליפשיץ ז"ל
שולמית ואלכסנדר רטנר
בת שבע ואהרון פורמנסקי
מרגלית ואבנר קרמר

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו ללא עת של חברנו הותיק
אברהם כתר ז"ל
ומביעים תנחומינו למשפחה האבלה
חברי ועובדי א.פ.ה. ארגון פועלי הובלה חיפה והצפון

למשפחת נברו
אתכם אנו באבלכם הכבד על פטירתו ללא עת של ראש המשפחה וחברנו בעבודה
יצחק נברו ז"ל
סולל־בונה בע"מ חיפה — ועד היציבים והקבועים בסולל־בונה חיפה — הסיבת בנין

עם המשפחה ומשרד החקלאות
באבלכם על מותו של
דן מחול ז"ל
ארגון עובדי הפלחה

לחברה **שרה בריזמן**
על מות האח
ישעיהו בריזמן ז"ל
מעובדיה הראשונים של הסנה
ולא תוסיפו לדאבה עוד
בית הסנה

אנו משתתפים בצערו של החבר **מלאך יוסף**
על מות
אמו ז"ל
המשביר המרכזי
ההנהלה והעובדים

משרד החוץ
עובדי משרד החוץ
משתתפים בצערו של **שמואל הדס**
שגריר ישראל בלהדפאז על פטירת
אמו ז"ל

אנו מודיעים בצער רב על פטירתו של חברנו
שלום בן מאיר קאושני ז"ל
(איש כפר בלל)
הלויה תצא ביום ששי, 14.12.73 בשעה 11.30 מרח' פבאי 18 ברמת אביב לבית הקברות בכפר מלל
הנהלת תנובה אקספורט ועובדיה

לחברנו המהנדס משה סרברו בע"מ — ת"א המרכז
משה סרברו ומשפחתו
תנחומינו בהלקח ללא עת הבן
אמנון סרברו ז"ל
מחלקת עבודות צבוריות
ההנהלה וחבר העובדים

לנחום רז והמשפחה
המשתתפים הכנה באבלכם בהלקח ראש המשפחה
ר' ישעיהו בריזמן ז"ל
מפעלי ניר
אמריקאים־ישראליים בע"מ
ההנהלה וחבר העובדים

במוצ"ש בטלויזיה
מערך־ליכוד־או מרי?
שידור בחירות מטעם רשימת:
מרי — העולם הזה

ברדיו ובטלויזיה
בטלויזיה: מוצאי שבת בשעה 20.19 בערב
לאן הרוח נושבת במערך
ברדיו: מוצאי שבת בשעה 23.10 בלילה
ע"ד ידידיה בארי
על הנושא:
שינוי המשטר במדינה
ברדיו: יום ראשון 16.12.73 בשעה 7.30 בבוקר
ח"כ שמחה ארליך
על הנושא:
הליכוד בחזית הכלכלית
הליכוד — חל טעם

[illegible] המושבים במפלגת העבודה

המושבים – נושאי החקלאות העיקריים

מאות מושבי העובדים בארץ הם נושאי החקלאות בארץ. חלקם הכללי בייצור החקלאי לצרכי הארץ ולייצוא הגיע עד לשישים אחוז. בענפים מסויימים הם היצרנים העיקריים.

מושבי העובדים המסונפים והמאוגדים בתנועת המושבים מהווים הכוח העיקרי והרוב המכריע בקרב כלל המושבים. תנועת המושבים היא המתווה את הדרך, המלכדת ומלקטת את המושבים הבודדים המשתייכים לשאר התנועות ומשתפת אותם בקביעת המדיניות החקלאית. למעשה, המושבים משאר התנועות מעתיקים נוהלים והלכות מתנועת המושבים, שהיא התנועה הגדולה בהתיישבות העובדת.

ההתיישבות המושבית, המאוגדת בתנועת המושבים, מייצגת את החקלאות הישראלית ומשמשת דוברה ונושאת אמבקה. לחקלאות הפרטית אין כמעט כל ייצוג ברשימות המפלגות. לפני ארבע שנים עוד ניהלו מאבק על מתן ייצוג להתאחדות האיכרים. הפעם לא שמענו אפילו על נסיונות כאלה.

צעירי תנועת המושבים עומדים להתייצג בכנסת השמינית בכוח מוגבר. חמישה מבין חבריה הוצבו במקומות ריאליים ברשימות המערך, לעומת שלושה נציגים בכנסת השביעית. ישנה גם הסכמה כללית במערך, שאחד ממנהיגי תנועה זו יכלל בממשלה הבאה. מחוז המושבים במפלגת העבודה תובע את משרד החקלאות ומועיד לתפקיד זה פה אחד את החבר אהרן אוזן, חבר מושב גילת, איש העליה מתוניס, מי שהיה חבר הכנסת השישית. הוא גם כיהן בתקופה זו כסגן שר החקלאות. עתה הוא מכהן כמזכיר תנועת המושבים.

לקראת הבחירות לכנסת השמינית ראיין סופרנו חמשת המועמדים הריאליים של תנועת המושבים, את האיש המיועד לכהונת שר בממשלת ישראל הבאה ואת החבר שעסק בימי החירום בריכוז ועדת החירום.

הם נשאלו על היעדים והיעודים המיוחדים שהם רואים לעצמם בשליחותם החשובה:

„מלחמת יום הכיפורים" הסיטה במידת מה בעיות החקלאות מנושאי סדר יומנו. אנו מתפללים לרגיעה ולשלום. אז הם עשויים שוב לתפוס מקומם האמיתי והראוי.

בימי חירום וכוננות תפקיד מיוחד לחקלאות ובמיוחד להתיישבות המושבית, המהווה הספק העיקרי של המזון לאוכלוסיית הארץ: היערכות, דאגה לכוחות עבודה בתוכה, לאספקה סדירה, להובלה, הן בעיות רציניות הקובעות גורל הייצור והיקפו. רק אנשים העוסקים בהן יום יום ומשתייכים לשורות אלו מסוגלים להבין ולמצוא פתרונות הולמים. משום כך משנה חשיבות לייצוג ההתיישבות המושבית בכנסת, בוועדותיה ובמליאתה.

לא קל עתה לדבר על בחירות, בעת שלב כולנו פצוע לאור הקרבנות הרבים שהקרבנו בארץ במלחמה זו, בהתיישבות ובהתיישבות המושבית. לב כולנו עם ההורים והרעיות השכולים והילדים המיותמים. אך הבנים ציוו עלינו את המשך החיים והם תובעים מאתנו להמשיך ביצירה ובייצור.

קיים שוני בין הבחירות בעבר לבין הבחירות הנוכחיות. הפעם אין אלו בחירות סתם, לקביעת הנהגת המדינה. הן גם תשמשנה כמעין משאל עם לגבי המדיניות שיש לקבוע לגבי העתיד. על כן, עם כל הכאב והיגון, נוסה להתגבר, כפי שהתגברנו בעבר ונשתדל לקיים חובתנו למדינה. נקח חלק אקטיבי באקט לשמירת הדמוקראטיה בתוכה. נדאג שנהיה מיוצגים בה בהתאם לכוחנו הריאלי ותרומתנו הגדולה לחקלאות הישראלית.

אנא, בלי שאננות, נעלה אקטיביות, כפושרנו וכנתבע מאתנו.

י. בן שרה

א. זילברברג

ברק חולף — או קרן אור

בשניים רואים מתיישבי המושבים את ייעודם: הם יצרנים וספקי תוצרת חקלאית לאוכלוסיית הארץ. הם שותפים לחברה הכללית ואין הם נסגרים בדלת אמות עשייתם: הם ערים לכל המתרחש מסביבם ועוקבים בערנות אחר ההתפתחויות המדיניות והחברתיות.

מלחמת יום הכיפורים זיעזעה אותם, כשם שהיא זיעזעה את כלל הציבור בארץ. היא האירה את הדי חיים באור חדש. דברים רבים, שנראו אתמול כעיקר, נראים עתה טפלים, בלתי־חשובים. רבים בקרשים על עצמם: מה זה? ברק חולף, או קרן אור המאירה וחושפת צרפלי חיים? האם ניתבע עם הרגיעה הראשונה לסדר חיים רגיל, או שנבקש להפיק לקחים בשני היעודים כאחד? האם ננסה לשנות אורחות חיים, מחשבה ורוח? להיזכר בשכחות, ובדברים שפסקנו לתת עליהם את הדעת?

הדבר, שכחות כעם הלוחם על קיומו אינו מושתת רק על כוחו הצבאי. הרוח הפרעה בנו מהווה „הלייצרי" ביטר. רוח זו משפיעה לא מעט גם על כל לבושי הדבר בדינמיותם השונות. על כן יש חשיבות רבה לנסות ולשוב אל הדרך הסלולה, שסטינו ממנה במקצת.

אנשי ההתיישבות המושבית הצעירה, שגם אני נמנה עמהם, לא סללו דרכים מכלום ולא הוסיפו תיאוריות חדשות. הם אימצו להם דרך החיים, כפי שעיצבו אותה קודמיהם. הם ניסו ללכת בעקבות הראשונים, מגיהי היסוריה לבודדה — ולמדינה בדרך.

ככלל החברה, גם המתיישבים האלה נתפסו להלכי־הרוח החדשים. גדל תאבונם והשתדלו שלא לפגר אחרי „מודי דרכם" מהחברה הישראלית הכללית. הצטרפנו יחד ב„המרוץ הכלכלאמי" שבנו אחזה במשך דורה. אף הם ניסו לרדוף אחרי דמה־חיים. היצר בתביעות כאחרים. אם זה כרוך היה במקיעת עקרונות הקודשים, — מוקן והשכיחו. דגל עבודה הגבמות החדר „לבהצית התורה". חלק מהמתיישבים הפנו למשקי החיים על עבודת זולתם. ההסבר הוא, שאלה שהמשיכו להדיש קום בצוות הקרקע. זכו להארנה בעצה, ולא אחת נראו כבסיפים, שדבריהם אינם מחייבים ואין צורך אפילו להביאם לדיון על סדר היום. השאלה הנשאלת עתה היא, אם יהיה בכוחנו לערוך רביזיה ולנסות לערוך סדר חיים אחר? האם נהפש נתיבים להורה?

מה נחרוט על הלוחות החדשים?

הכאב על אובדן הנפשות היקרות עדיין גדול. תוחשת הסכנה הריחפה עלינו, טרם חלפה. המכה שחטפנו במלחמה זו, שפגעה ברבה בהם כתושבי הארץ — מגדיל את הכאב, ההוגה והיגון. על כן שואלים: מה יבצל לנו כאב זה? האם רק קלות וברקים? אילו בסקנה נגיע ואילו תורות נאמץ לנו מעתה? באיזה „הר סיני" נעלה ונתייצב? מה נחרוט על הלוחות החדשים? במה נדר כן ההר?

הציבור נמצא באפלה כמעט. ההנהגה לא שיתפה אותו במידה האפשרית ב„תבשליה" המדיניים. הסתום רב — מהגלוי. כאן הר ספיקות והפיקפוקים. כיצד חוזרים לעבודה עצמית, לא רק בימי מצוקה, באין ברירה, כי אם כדרך החיים, המכבד את האדם ומפלה אותו? איך בנחילים עקרונות אלה להיר המשמשים ווריים בו זרעי אהבה לעבודה? הרי בלי אהבה לעבודה, ספק אם אפשר להיות חקלאי. ודאי אין זה מקצוע קל. צריך להסתייע בטכנולוגיה ולהפיק בה פתרונות נוספים. אך היסוד היה ונשאר צלם האדם.

באורעצה הימים שהזירו לנו מה ההדדית את הילת הקדומות. היא מצאה לא רק בכפר בין הבריה, כי אם בין כפר לכפר ובין איזור לאיזור. עתה הבחים: הצרכים שנתגלו בכלא נחרם בהרדם, שנגלו לברכה הרבים, כלום הם יהווה הדרה „לאיהוד", עד לעת מצוא, לימי חירום נוספים?

רק לפני שבועות מספים הדפקו נציגי ההתיישבות על בעלי משרדים ועל לבנות שרים והכבר הולצות להקלת מצוקת אחד מכיום, הובטה להורים צבים להקלת המצב בהתיישבות הצעירה. טלטלת המלחמה הביאה את ההתיישבות הצעירה יחד עם המושבים הוותיקים להרבות הרדבה לבלהה המלחמה מרצון בסך 17½ מליון לירות! אם כי התיישבות הראשונית היתה על ארבעה מליון בלבד! התרומה

ח"כ א׳ זילברברג

הורמה מצל ומעבר ליכולת הכללית. היא ניתנה ברצון, בהם זהסים נפשיים פנימיים.

הטכנולוגיה ממשיכה להתקדם. יום יום חידושים. בלעדיה, ספק אם היו עובדים. רבות עוד בצפה מבנה. אך היא גם נושאת סכנות — על אוטומטיות ואובדן פניות הלב. הנראית לא אחת כנהג כבה תר. מתפללים על כן מתיישבים, שהוגעו עבור עליהם יוזיר להם גם התרשת הלב. בניצולו המלא — עיצבה להתקדמות של אבת.

במה זכה להצלה ולפדות?

בהקונבנציה הגאית הנמסר לת ראשום ודאי חבר הכנסת הם זילברברג בכת, המסרה די הוא זה, הוא מצוך להודעתם. הוא השתתף במבצע המוות של אלפי יהודי הלם ודרבישוב לבאלץ. בדרך, בתחנות התנייה, היו קלבי הנאצים יורים עליהם ללא הבחנה. באות התנית לאחר שקצרו בהם קציר דמים. נפצעו רבים. ברגע הפלו תוך פרפור גסיסה. אברהם זילברברג היה בין ההידים אלה שנפל יחד עם הבריו למצבר מבלי שנפגע בכדור. כתום הטבה יצא קצין אס.אס. לבחון אם מילא את „המשימה". שוטט בין ערימות הגוויות, כדי לבחון, אם אכן השיבו כולם את נפשם לבוראם. באקראי זה שוטט בין הבתרים. כי אשר הגיע אל אברהם זילברברג הם בנראה על כדור נוסף. בעם בו במצב. לאחר שוכחה בהצדה כל הגובה וסיבוכ־חיים, המשיך הרוצח הנאצי בדרכו. עד היום, לאחר שחלפו כבר למעלה משלושים שנה, עדיין הוא א. ז. כאב הבסיה הנאצית. כאב זה אינו מרפה ממנו לרגע. ודאי יהוה כל ימי חייו.

כאשר התייצב בפתיחת התנגית של הכנסת השביעית, כדי למסור הצהרת אמונים. התצעצה. מענה הושט יצר עליו לי פנות. נצלפו ממנו איזות הכנסת חבריו למעמד החגיגי. לעומתם התייצבו בפניו דעומו הבדיו הנרבזים מבור ההריגה, שותפיו במבצע המוות. הוא הם שהדש את הכאב מבעיסת הרוצח הנאצי.

בתצהירי אמונים לכנסת ולהדקיה, שאל את עצמו, במה זכה להצלה ולפדות? למה הגן אותו הגורל בבל הטיב שבצא בארץ ומינה אותו כחבר הפרלמנט היהודי במדינת ישראל? חסד שי לא הלם עליו. בבור ההריגה, ודאי שלא חלם על מדינה יהודית ועל פרלמנט שיקום בתוכה. הרי עצם המשך החיים, היה בספק רב.

מיטב האדם בהתיישבות

בבראשית ההתיישבות העובדת, לפני 50—60 שנה, כן עתה, בדור — דור המדינה, מיטב האדם פנה להתיישבות. ייתכן, שהבטנת „הלבר" אינו בבטא את המציאות. לגבי ההתיישבות המושבית הצעירה מתאים יותר „בשלוחי" או „הולכי". אך התוצאה שוה. אלה שצורו ביתובים ונצמדו אל בוזר לתותיהם, הם מיטב האדם מבין העליה החדשה. ייתכן, שהם עדיין זקוקים להיותק ולאיצוק. אבל במלאים בנאמנות בצוות פיזור האוכלוסייה. אילולא הם מאה הארץ, בניית אחרי פיתוח, כפי שנעשו זאת חלוצי ההתיישבות העובדת לפני שני דורות.

המושב אינו רק נקודת ישוב להיאחזות חקלאית ובניין משק משפחתי. המושב והנוגעתי הגם מקומות בהם נבנה יתגלה אם מודש. כאן הוא יוכל לצמוח, להגיע לידי ביטוי. להקרין על הבריו ולהיות מקרון על יתר.

הוא חזר למושב...

כספר אברהם זילברברג: „פלתי פעם בחבר כשיב שבקש לעזוב את המושב עקב אי־הצלחתו המשקית. השתדלתי לשכנע ל־ למצוא לו אחיזה באזור מערי מרכז לאחר תקופה מסויימת אלי שבית. הודה על כל אשר עשיתי למענו. הוא כצא גבורים ופרנסה, אך אלה אינם מספקים אותו. הפעם היתה בקשתו, לשוב לאחר המושבים. באלו היו לסיבת בקשתו הזמנית: „יש לי עבודה ופרנסה ולא חסר לי דבר. אבל בעיר איננו קשור לאיש. אף אחד אינו רואה אותי כלל. לגביהם איננו קיים כלל. אין לי מפעסי חברות. חסרה לי אסיפת הכפר, בה אני בווה לכל דים. חסרה לי אפשרות. הבעיות ההיתנת לאיש המושב. איש אינו מבקש להתייעץ עבדי. בכפר, כשהיתה לי דעת יהיה, לא נסלתי ולא נגרע מכבודי. חסרים המפגשים ליד המכולת וביה. בעיר אין לי כל זה". הוא חזר למושב!

השפעתם של חברי המושבים אינה רק במסגרת כפרם. ישובים עירוניים, המבורכים בעורף מושבי. מוקרנים מהשפעתם. כאן תשיב ומרגישים רוח ההתיישבות גם בערים. אף אלה, שחיו במושבים ונאלצו לעזבם, לקחו עמם לא רק רכוש פיזי, כי אם גם ערכי חברה. על כן השכילה תנועה זו לעשות דברים שלא הצליחו לעשות בתנועי חברה אחרים.

במושב ביקשו לבנות לא רק משק מפותח, כי אם לבנות אדם ישראלי חדש. והצליחו בכך לא פחות מאשר בשטח המשקי. רבבות המתיישבים החדשים, שבלל מכל פזורי ישראל, אינם נלחמים לייצוג, אינם קובלים על קיפוחים מדומים ואמיתיים. הם מיוצגים בכל במה. יש להם ייצוג מלא. בהנהגת התנועה על שלוחותיה השונות. הם אינם רק משביעים עצות, כי אם עושים במלאכה. מנהלים מפעלים מקומיים ואזוריים. משפשים פה לשולחיהם ו־ מגלגלים בהצלחה לא פעם עשרות ומאות מיליונים. אין נחשלות עדתית. כל רבדי החברה העליית מגיעים להלכה ובמעשה. אילו נהגו כך ביתר רבדי החברה בארץ — מי יודע כמה הפגנות היינו חוסכים?

טרם למדו „יחסי ציבור"

„האילם" הנו „מולח הורשתית" של אנשי האדמה. כך היה בעבר וכך הוא בהווה. כתוצאה יובל שנים להתיישבות המושבים הצעירה, וכל אורות מהפכה זו עדיין מוצים בפנים, טרם הצליחו להוציאם החוצה. לשתף בהם את הרבים. באוזני של איש האדמה נשנים קודם כל למשק, לחודשיו, לברכתו. תורת „יחסי הציבור" טרם הגיע עדיו. והוי הנרצה „אילמת" וקולה אינו הורג ממעגל הייה.

בתנועת המושבים אין „כוכבים". הרצון והשאיפה היא לפעילות קולקטיבית, ליצירת תלות הדדית. כל אחד עושה מלאכתו ופעלו. השאיפה היא לציון הישגי הכלל, מבלי לנסות לזקפם לפי כתובת של יחידים. והתודה היא להצלחת כל פרט ופרט וממילא נזכה בהצלחה כללית. בכל השוני של הגוועה או מתנועות אחרות המפנות דקדוק על איש ויחיד, בתנועת המושבים מופנה הזרקור על הדגם הקולקטיבי.

„לא אלמן ישראל". כל איש בעמדת מפתח הוא בר חילוף. על כן כוכה על אחוזי ההגה להנהג ולחנך. לעצמם ממלאי מקום, יורשים. מדריכי התיישבות המרכבית הצעירה שמו עיקר הדגש על הכשרת צוותי מדריכים ופעילים מקומיים. הם זכורו לכך והיו אולי הצלחתם הגדולה ביותר. ברגע שנכחו המדריכים בבמאות מנוסות מקומיה, פינו מקומותיהם והעבירו את הניהול לידיהם. המכיפיכים ודאי שילכו „מכר לימוד", ופנו פה ושם. אך התקדמו. צדקת דיכה זו נראית עתה לעין כל. בפורזה זו יש להמשיך והתחזוד ולהפסקה לגד הכיוד.

בכניסה חייבים להרהר על פרישה

„בשאני כנסה להקסיף לאחור ולהרהר את העבר להוות. כבר הנני מהרהר בנתיב היסודים של עברתי בשבעת הנשאה. הרי בעבר הכנסות לא יכולתי להצלות היבגים גדולים ונרחבים יותר. כיהודי המשתייך למעמד „האורים המנצלים", הנצתי לבקסימים. איש איננו חייב לי דבר. קיבלתי הבירב האפשרי.

„הברות בכנסת איננה נחלה פרטית. זהו פקודן הפוקד לי תקופה מסויימת. ביום קבלת הפקדון אתה צריך מיד להחזיר על יום מסירתו חזרה. אין ספק שהברות בכנסת ישראל הנה בצבוד רם לאדם, ואשרי הזוכה לו. הברות זו בקנה תהדוה כיוזרה בבינה. יש בה שליחות חשובה. אבל אסור שהיא תשנה את האדם ואופיו. ההברות בכנסת מבפקת תעסוקה בלאה לאדם ויש לאל ידו לעשות רבות.

אבל חברה שלנו היא אכזרית. כל עוד בושא האיש „כבור החברות", היא בטבה את הדום אליו. מבהילים להקים בניגוני כיבוד ודבוה. כבלים אותו מעלה כאלה בכל פה ובכתב. אנשים הוליכי אינם כנבים אפילו לעשות „דיני קנאה" לקולמים אלה. שוכחים. שאין להם „ביוני" בשבט, שאלה הם רק גינונים חיצוניים. ייתכן, שנולים אלה אינם באים בתוך כתונות רעות. הרע הוא, שהוא מהר בתרגלים אליהם והעשבים שבניע להם. הסביבה איננה צריכה לשמות את האיש אל שליחות. הוא שליחים ובפדל במעשם ובשם העיתם. אסור להעלותו מעל רמה החברים, כדי שלא יקשה לו לדדת ממנה.

הבר, הבבחר לכנסת, חייב עם כניסתו אליה ומסירת הצהרת האמונים להרהר מיד על פרישתו. אסור לו לשכוח ולו גם לרגע קט, שאין זו שליחות בנצחית, כי אם לתקופה קבועה ומוגדרת. בה יוכל להתקדם אותו. אל יכוה להרציג את עצמו לבחירה מחודשת כדי שלא יצטרך להתרפס על אידתירבנו. חברות בכנסת איננה תפקיד של רבבות בפירוה בשטרת ישראל, הוא איננו תפקיד לחיי עולם. אין זה גם בקעבע. זהו תפקיד שהכילו עליך לתקופה מה.

לכל כנסת צורה ואופי משלה. אין אתה דומה לרעותה. לכנסת השביעית היתה דמות משלה. ספק רב אם השביעית תהיה דומה לה. חברי לא היו חייבים לבחור בי רק בשום שנבללתי בין המעשים לכנסת השביעית. אם בחרו בי, ודאי שראו בכך בחירה מחודשת.

תנועתנו איננה דלה באנשים ובאישים. רבים באזר מסוגלים למלא שליחות זו. הנני אומר זאת עתה, לאחר שזכיתי להיבחר מבפעים. ייתכן, ואחרים היו ממלאים שליחות זו ביתר כושר והצלחה. זכיתי להיבחר לשתי קדנציות. הנני חייב תודה על כך לחברי. אבל נסיוני לכנסת השביעית אבהיר לעצמה כמיטב יכולתי.

קדושת הרוטציה

אבל אני חייבים לקבוע עקרון של רוטציה. יתכי קדנציות והי לא. חבר המקדיש כל עתותיו לשליחות, ואפילו תבעתיה, מבחק את עצמו במידה לא מעטה כתוב רגו המשבצות, בכור כתוצאתו. ברגע לקשור זה בתרופה. בהדד קה בנידת בה עוצמת השליחות. לכם ריענון השליחות והשליחים טוב לקיים מבזות ההחלופה. שתי קדנציות הן מיכך זמן רב, אשור לפמור עליהן.

כשם שהכניסה לחיי כנסת היא בהחלטה, כך צריכה להיות הפרישה. בלי רוגז ובלי ברוגז. צריך לראות בכך תילופי משמרות. על כן הנני מוצא בלבי ברכה והוקרה לחברה. לשליחה התנועה, שהורים רבות ופעל בלב שלם בקדנציה אחת בכנסת, כוונתי להבר שמואל שורש איש בית שערים. כשהגיע תור חילופי משמרות, קיבל בהבנה, בחברות ובהדרכה את הבאים במקומו, ללא רוגז וברוגז והוא ממשיך בתנועה ובשליחותיה בפעלי הבירוך. מתייצב לכל משימה שנקרא לה. לא נסע מלחבותו בכנסה. עד שהגיעה להקנות כמסיטו העשיר ל־

(סוף בעמ׳ 7)

בן ציון חלפון

פעילות בכל מצב

כל המושגים והמוסכמות לפיהם התנהל משרד החקלאות עד ערב יום הכיפורים תשל״ד השתנו בן רגע בעיצומו של היום הקדוש. במהירות הבזק נתבע המשרד להתארגן כדי להשיב על שאלות ותביעות בוערות שהתעוררו במשק החקלאי, לאור מציאותה של מלחמה בשתי חזיתות, בדרום ובצפון. כיום — כחדשיים לאחר יום מר זה, נוכחים, שהמשרד עמד בכך והצליח להשיב תשובות מאולתרות, גם אם הבעיות עדיין שרירות וקיימות.

ידענו, כי מחובתנו לדאוג להמשך הייצור והאספקה. כי החקלאות חייבת להמשיך פעילותה התקינה בכל הנסיבות. לכלכל פעולתה בכוח האדם שנותר בבית. המשרד נמנע מלפעול לגבי שיחרור אנשים. ידענו כי כל חקלאי חשוב במשקו. אך ידענו גם שחשיבותו בצה"ל איננה פחותה. השלמנו עם המצב וניסינו לגייס כיור הכוח המצוי בעורף במשק המושבי והקיבוצי כאחד. התוצאה — על אף המלחמה הכובנות שבאה בעקבותיה, סיפק המשק החקלאי תוצרתו בהתאם לצרכי השוק. הייצור נמשך, אם כי אנו ניצבים בפני בעיות שטרם הצלחנו להתגבר עליהן. במיוחד, בשטח התובלה והייצוא. המשק נצרך לזמני חירום ולמלחמה מבוכת. המדריכים החקלאיים לא הסתפקו בהדרכה בלבד. הם כללו במסגרת פעילותם ארגון המשק. הכשרה לענפים היצרניים אנשים שבאו במקום המגוייסים. ניתנה תשומת־לב לבעיות המימון והתובלה. כך פעל משרד החקלאות לגבי משקים שהם בטיפולו וכך פעלה מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית לגבי משקים שבתחום פעילותה.

בעיה מיוחדת היוו מאות המשקים שראשיהם נפגעו במלחמה. אלה שנפלו בה, שנעדרים או שנפצעו. לאחר שניתנה למשקים עזרה זמנית, קיימת עתה הבעיה להעבירם לענפים חדשים מותאמים לכוח האדם שנותר בהם. שיקום משקים אלה יתבצע באמצעות ועדי המושבים. כרכז תתיכונן יתבקש להכין הצעות מיוחדות לגביהם. בבתיים שהופרו עצמם בכסות רחובות של לזל, בשיקום משקים אלה, שנשאותם נפגעו, ישמר ענין לאשי ולאנשי כאחד. בפיתוחה המשקל הן לאמי ומאמן אנשי רב, ואין להזהר על חלקם בייצור הכללי.

המשק החקלאי במאמץ המלחמתי

חלקו של המשק המשפחתי במאמץ המלחמתי רב מאד. אנשיו כחמים עתודה רצינית של צה"ל. כוחו להם ובמספק שירותים. הוא גם הספק של תוצרת חקלאית לכלל הישוב ולחזית. התארגנות לאור מציאות המלחמה היתה מהירה. ביעבודה ובהתיכות לא חסו כל מחסור בתוצרת חקלאית. אלה שנטשו את משקיהם ופנו לחזיתות, ידעו כי ממשיכים במלאכתם בנות הצעירה ההודית הדואגה לעולם. עקרון העזרה ההדדית עמד שוב במבחן והוכיח את עצמו פעם נוספת. המסדרים המאוחדים עודדו את המגוייסים ויודעים לכך גלי בהבכי ההקוקה והתודה.

בימי שלום (ואם ישנם ימים כאלה?) אנו מנסים לעתים לאזוג את ההתיישבות להתיקה ולצרך ה. לערוך חשבונות ביניהם. ליר הקפיד על „קוצו של יוד", ביכר המבחן, בוטלו כל המחיצות. ההד ייצב כחה מלוכד אחד הנכון להגיש סעד ועזרה לכל הנדרש. צורה במים כבוחה־אדם מקבוצי ר' עזרה הבריח לידיהם כל אלה שנפגעו וזקוקו לו. ביותר בהר יישבים התיקים פקדו את המדי פחות הצכולות, ביחמו ועודדו אותן.

אפשר להשתדל גם בלי עבודה זרה

עתה צריך המשק החקלאי לימי חירום ארוכים. הוא מתארגן לייצור סדיר על אף המחסור בכוח אדם. המדיניות היא להצריך את השוק המקומי על פני הייצוא. אם כי אין מניחים כל מאמץ כדי להמשיך בייצוא החקלאי. אם היה מיגור בה בורשת גמי הסהר יהי הרית, הרי עתה כבר התגברו על כך וכל התכניות הוכלו בהתאם לתכנון. ההבדיות הטבחה, שבלי עבודה ערבית אין אפשרות להפעיל את המשק. הוכח, שבעת רצון אפשר להתגבר על הבעיות ללא העבודה הערבית. במשק הי כשטחתו נפסקה כמעט כליל. פרט לקטיף ההדרים. קל? — ודאי שלא! כל המשטחות התגייסה ונרתמה ונחלצה לעבודה מחדש, כי בימים הטם.

הבעיות הכלליות של החקלאות שרירות וקיימות. ייתכן תוחרן ניקוות במקצת. התחירה לפתרונן היסודי נדחתה. כרגעי רגיעה הן יצופו מחדש. על כן נציגי ההתיישבות במשק המשפחתי חייבים להיות ערוכים ומוכנים לקראתו.

משרד החקלאות נתון להשפעה קיבוצית

בארבע השנים האחרונות חלו במשרד החקלאות תמורות קלות. אבל משרד זה עדיין רחוק מהתמורות הנכספות. התמורות החלו עוד לפני שמונה שנים, עם כניסתו של החבר אהרן אוזן כסגן שר

ב"צ חלפון
סגן שר החקלאות

החקלאות והן נפסקו בקדנציה הנוכחית. אך כל עוד לא יאוייש משרד זה אחרת בשר של נציגי המושבים, ולא יצטרפו נציגי כפר מים אל חבר עקבות המבכירים, לא תשונה המדיניות הכללית. ספק אם משרד זה יהיה ערוך ובכונן להביע לצרכי מאות המושבים, שהנם כיום הנושאים העיקריים של החקלאות בארץ.

התרתי ואזירה פתמדת להבאת שינויים, בכמה פנים הצלחתי. הבאתי להכרת המשרד, שהמושבים הצעירים והתיישבות הבוצית בכללה, זקוקים לעזרה גדולה יותר מאשר המטפרים האחרים. כפני שהתיישבות זו ניזונה ומתפרנסת אך ורק מחקלאות. אין בה תעשיה והכנסות אחרות.

הנהגה היסודי הוא, שמשרד החקלאות היה ברוב שנות קיומו בהשפעה קיבוצית. זה שבשנה בשנים שכמהגים בו סגני שרים מושבים. חסרים במשרד זה אנשים המכירים את המושב ויודעים את צרכיו החיוניים. לצערי, לא הצכילה ההנהגה להפגנת אליו צעירים בעלי כושר שידעו להצטרף אל הפקידות הבכירה. נקודה שבקדנציה הבאה יתוקן מעוות זה ויימצאו האנשים המתאימים, שיאותו לקבל על עצמם תפקיד זה. כי טיפול נכון בחקלאי אינו מתי היל המיד בהשראת השר או סגנו.

לא רק השר וסגנו הם הקובעים במשרד החקלאות. קובעת גם הפקידות הבכירה, ועתים אף בניגוד למדיניות השר וסגנו. על כן על התנועה לדאוג לא רק לשר או לסגנו. היא חייבת להיות מיוצגת גם בפקידות הבכירה ובכל אגפי המשרד. אם זה באגף לאשראי, במנהל התיכנון, בנציבות המים ובצמודות מפתח אחרות. בכל המקומות האלה ישנם תקנים לעובדים נוספים בעלי כישרונות מתאימים, בעיקר אגרונומים וכלכלנים. בתנועה מצויים בנים כאלה, אלא שהם מעדיפים לעבוד במוסדות התנועה. במפעלים אזוריים במקום לפנות למשרד החקלאות, שהוא מפתח ראשוני בפיתוח החקלאות בארץ.

אינם מכירים את המושב

היעדים הקרובים? הכל תלוי בהחלטת תנועת המושבים ובחוץ המושבים במפלגת העבודה. לדעתי צריך לעשות הכל, כדי שמשרד החקלאות יופקד בידי נציג המושבים. זכאית התנועה לכהונה זו.

הרע הוא שהחלק הגבוה במשרד החקלאות אינו יודע ואינו מכיר את המשק המשפחתי במושב. לא אחת הוא מדבה אותו ומתייחס אליו כאל משק איכרים בהרבעים. לא מבינים את הבעיות המיוחדות כבחינה ארגונו הפנימי. לא אחת כוהה עליו להם „שעורי בית" על המושב. לכך — ליקה שיושבים בעמדת מפתח שהם חברי משקים קיבוציים. לכשעצמם הם בהורים בעיניים ועושים מלאכתם באמונה. אבל את המושב אינם מכירים. ללבוה? אין בתי כפר כאלה! ביתם הוא בית הקיבוץ והוא קרוב להם יותר.

ראש מנהל התיכנון, אפרים עילה, חבר סירת צבי בביר את המושב. לא אחת הנני יושב עימו בתביית היום ומנסה לשכנעו בצדקת התביעות המושביות. לרוב היא נשאר בשלו. במיוחד לאחר שהוא מכוריין בגיבוי בירבי של השר.

הנני סרען בפניו, שמכסות גידול ופטימים אינן יכולות להיקבע בסקטורים לפי אחוזים מסויימים. אין לחלק אותן לפי היחידות המשק בסקטור הקיבוצי והמושבי. כי אם לראות, היכן מבטחת הנהיה הגבמה וכלת פרנסה כי בויליה למתיישב. זה יכול לבוא לאחר בדיקת רמת ההכנסה ואמצעי הייצור בכל אחד מהם. לא לחינם אינו רוצה אפרים עילה לאמץ לעצמו גישה זו. כיון שהיא תחייב אותו לשינוי מהפכני במדיניותו. על כן מנסה להסתפק „בפתח" על הוספת אחוזים מסויימים. או בפיצוי כזה, מבלי לשנות את העקרון.

הלול — למשק המשפחתי!

האם זה בניח דעתי? ודאי שלא! על כן המפתח היה ונשאר — שינוי המדיניות. ההנהלה הצי־ צילה והבכירה של משרד החקלאות מורכבת מחברי משקים קיבוציים. הם חיים בעולם אחר. בקידום הטכנולוגי, במשק הגדול ובניר הארוך. בשאיפה להגדלת ההכנסות בענף החקלאות. יחד עם זאת הם מנסים לשמור על החקלאות המעטה שנותרה עדיין במשק הקיבוצי. כי לחקלאות הקיבוצית אורבת סכנת דעיכה. מכאן התנגדותם לעקרון, כי ההכנסות הכלליות במשק צריכות לקבוע לגבי תוספת מכסות.

שר החקלאות חיים גבתי שואל לא אחת: למה צריכים המשקים הקיבוציים לצאת מענף הלול? ד' אילו אנכי סבור, שענף הלול כולו חייב וצריך לעבור למשק המשפחתי במושב. מכיוון שענף זה הוא רווחי, על ידי כך נוכל לפצות משקים, שמפאת חוסר קרקע ומים אין להם הכנסות אחרות. אין גם להניח שהמושבים יוכלו לפתח בתוכם תעשיה. הם אינם ערוכים לכך. גם אם תקום אי־פעם תעשיה בסקטור זה, היא ודאי תהיה בהנהלה אזורית, וספק אם תוכל במשהו את המתיישב במושב.

לעומת זאת חוששים נציגי הקיבוצים, שאם יוציאו מהמשק הקיבוצי את הלול, הרי הרעת הענפים אחרים יצעדו אחריו. יש תהליך כזה. משקים קיבוציים הרוצים להיפגע מעבודה שכירה. במיוחד בקיבוץ הארצי, מחזירים פרדסים מגיבים למחלקת ההתיישבות. מכאן הניגודים בקרב מבצעי מדיניות במשרד החקלאות. מצד אחד הרצון לשמור על הטולה הקיבוצית ומצד אי נכונותו להצבנות לצרכים החיוניים של המשק המשפחתי במושב. ודאי שתנועת המושבים אינה מעוניינת בצמצום המשק החקלאי בסקטור הקיבוצי. אין לה כל ענין לפגוע בו. להיפך, היא רואה בו שותף למאבקים נחוצים. אך היא כבעיניית חייבת לדאוג להטבת מצב חבריה.

תיק הכספים בידי מי?

מה שחסר הוא, כי תיק הכספים. הנמצא כרגע בידי מנכ"ל המשרד, יופקד בידי סגן השר. אינני סבור שהמנכ"ל צריך להחזיק בתיק זה. מחזיקו הולש על עמדות חשובות. באמצעותו ביתן להחיים באמצעים רבים לכמרות שונות.

בכוח לא יושג השינוי, רק בלימוד, בהשפעה, בתדריך אשר יהיה אולי להקנות את התפיסה הנדרשה. הכסבה הראשון שיבדרך שר החקלאות להגדיל למבלה, ללמד את הפקידות הבכירה בהוה העובשב, צרכיו וההוכות כלפיו. הבני בוהה גם כל אלה הרוצבים. משרד החקלאות אינו ערוך ואינו בנוי לטיפול במשק המשפחתי. בהרבבה מצויות כמאה היחידות משק. כל אחד מהם הוא עולם בפני עצמו. צריך לדעת לטפל בכל אחד מהם ובבעייתי המיוחדות. משרד זה חייב לנסות להטיב עליהן. בוודאי תוך שיתוף עם האגודה בכפר, על ידי חיזוק ותיגבורה. הטיפול בכל מה־ ייבם. הראנה שימצא פרנסה, עד השמרה גדולה ומחייבת הידער מות ביוזמה.

לא הכל בידי שר החקלאות ולא את כל המדיניות הוא מכתיב. ישנם סעיפים הנקבעים על ידי הממשלה כולה. אבל שר החקלאות חייב להביאם בפני הממשלה ולהשתדל להתאימם למציאות הריאלית של ההתיישבות.

המנגנון הבכיר אינו בולם את הפעילות למען המושב. הוא רק מונע הפעלתו הנדיקה. כדי לקדם ההתיישבות זו, לא מספיק רק העדיד קיפוה. נהוצה הנדשה פסרנית.

ניסיתי להיאבק על תיק הכספים. עמדתי אפילו להתפטר. אילולא באה הבנת התנועה והרוזה לי „להשתדל", לא הייתי ממשיך בתפקידי. הצמדתי תנאי שהתיק זה יימסר לסגן השר. עתה נוכחו רבים, שהיה משגה חמור בהיתנהד על הפקדת תיק הכספים בידי סגן שר החקלאות. על משגה זו אין לחזור בעתיד.

כל אחד יודע קשיי השגת אשראי. אם במשרד החקלאות מקנת אשראי זול, הרי קבע עלגנף הכוונה ניתן אשראי בשיעור של 150—180 ל"י לדונם. המצהות 60—70 אחוז מהתפוקה. לעומת זאת ניתן אשראי לסלק סוכר, לפרדס ולענפים אחרים בשיעור של 30 אחוז בלבד. למה? — אפשר לקרוא לכך קיפוח, ואפשר לכנות זאת גם בשם „מדיניות". אני מייחס זאת לפעמת הראשון. הפילה? — הכוונה היא ענף רציבי במשק הקיבוצי. האחרים — ענפי חקלאות במשק המושבי.

בחיסול המשק הזעיר בהרטבות מצד משרד החקלאות היה מכבה חמור. אין הכוונה לבעלי הוות של 4000 דונם. „אלה — שיהיו בריאים"! כוונתי לבעלי משקים של 10—15 דונם, בעלי לולים קטנים. לחמתי למענם להגדלה מכסות הלול. לבביע לקיות קרקעותיהם. ניסיתי לשפר מצבם על ידי הקצבת מכסות מים. אנוף המשק והמעיר בברכז החקלאי יודע על כך. הנני חושב שיש להם זכות קיום. הבאים הם לעזרה כדי שיוכלו לחיות ולהתפרנס בכבוד.

תקציב משרד החקלאות הוא בן 250 מליון ל"י. ועל סכום דומה הוא הולש יחד עם שותפים, כגון מחלקת ההתיישבות ואחרים. סכומים אלה אינם מספיקים כדי להשיב על כל הצרכים. אבל הם בחוזים בקודות רציניים ביותר לכלכלת החקלאות. להרחבתה ובריאותה. על כן המאבק הבר לשינויים גכספים, בעמדת המפתח.

ע. פיינרמן

מלחמה שינתה דגשי הפעילות בכנסת

המלחמה עשויה לשנות באופן יסודי את „הדגשים" בעבודת הכנסת השמינית. היא הסיטה עיקר תשומת הלב מן הבעיות הכלכליות, החברתיות, אל הבעיות הכרוכות בעצם קיומנו, הדבוקות בבעיות הבטחון. אפשרות הקיום לאחר המלחמה מותנית בגבולות ובהתאמת המשק לתנאים החדשים.

בעיות המרכזיות. טרק לפני רקים ומצלה בראו לנו כנרות ברוחו של עולם. בעקו עתה ות במעלה ופתרונן נגה. אנו דים עתה ונעמוד בעתיד בפני לת המשכת קיומה של מדינת ראל מבחינה צבאית ומשקית. ינה הכנסת לעשות כל הניתן להיות באיזור זה בשלום בטחה, מבלי לנסות לקנות שלום זה, במחיר הפקרת הבטחון ה ידי. על כן אהיה בכנסת הש נית פעיל כנציג חקלאי, ויהודי ג של כלל ישראל. תוך כדי קם רב יותר בבעיה המרכזית קיומנו הוקין.

ילוב ישובי הספר מערך ההגנה

מלחמה וימי המבחן שבאו בי בותיה, שינו זווית הראייה ל־ החקלאות. הבעיה המוזקרת ה לפני כל היא, מקומה של תיישבות היושבת בספר הא, אפילו לאורך „הקו הירוק". יסובי עמק בית־שאן, עמק רד, הערבה, הגם למעשה ישו הוויה. בוודאי כלולים בהוית ובי רמת הגולן ובקעת הירדן. הבעיה היא על כן, שילובם ל ישובים אלה במערכות ההג של צה"ל. פיגור ישובי רמה עלן — אומר דרשני!

כאן קיומה של ההתיישבות ב רץ, שהחלה עוד לפני באה נים, היוותה ההתיישבות גורם טוני כמדרגה ראשונה, היא גם כיחה את עצמה בשטח זה. תפרי ה זו איננה צריכה להשתנות ם עתה. הנני משוכנע, שבכך שיה לגדול חוסנה של מדינת שראל, בעבר לא פינו ישובים. לא לאחר קרבות קשים, כמו גוש עציון, עטרות ונבי יעקב. ך כל הצדקה לאחוז על כך עת מבחנים בעתיד. על כן הנצ למסקנה, שהכרחי לשלב ישו ים אלה במערך ההגנה המתוכנן ל צה"ל.

בוח הארגון הגלום — כאשר פועלים „יחד"

למדנו במלחמה כמה דברים. מחייבים מסקנות לגבי צורות ארגון. הבטחת מינימום הכרחי ל הפעלת המשק. למדנו מצד אחד שוב את הכוח העצום הגלום התיישבות. בצביונות מבנת ב עקרה להפעיל את המשק כולו בוכנית ואף בשליש מכח־האדם הרגיל. כמכל הגברים בגיל כילוי אים בגוייסים. עשו את המלאכה הנערים, הקשישים והנשים. לכדי יהודו כוח הארגון כאשר פו עלים ב„יחד". כוח רב התגלה במושבים יותר מאשר בחלקי המ דינה האחרים.

צריך על כן להתאים את המ שק החקלאי לצורת הארגון הזר זה. שתחייב גם את המשק הכ ללי של המדינה. בתקופה שאנו שרויים ונהיה שרויים בה. ער למנו בעד המלחמה מחוץ להי ות יקרים מאד גם מחיר יקר ביותר. בממון. היא פלתה לנו שלושת רבעי משבת התפוקה הכללית של המשק. מציאות זו מחייבת מסקנות לגבי כיסוי הוצאות המלחמה. גם ארגון החקלאות למבק ימי המלחמה התחייבים. הן בבעיות שהדרושה תשומת־לב מירבית.

על כן לסיכום: קיוה שינוי רב בדגשים על ההעסקותנו והתעסקותנו בכנסת. כשבראש עסקינו תעמודנה בעיות הבטחון וקיום המדינה כולה. ובמסגרת משק המדינה, שוויון בנשיאה בעול ו דאגה לפרטים מיוחדים של החקלאות.

ייצוג בעיות השולחים

עזרי פיינרמן, בן הדור השני בכפר יחזקאל, דור שלישי בחקלאות הישראלית. סבו, מצד אמו רחל, היה ר׳ מרדכי פריטן, איש העליה הראשונה, המתיישב הראשון בבן־שמן. אדם שנעבד לחקלאות הישראלית בכל מאדו ועצמותו. עבד בבכחונים הקשים ביותר.

עזרי פיינרמן כיהן עשר שנים כמזכיר תנועת המושבים. נבחר לכנסת השביעית ועתה הוא מוצב כך ריאלי ברשימת המערך לכנסת השמינית.

לדעתו — השליחות על חבר מושב בכנסת היא כפולה: הוא צריך לייצג את החקלאות ובמיוחד את המשק המשפחתי בה, במליאת הכנסת ובעיקר בוועדותיה. לדאוג לתחיקה ולתיקוני תחיקה. להביא הצעות לסדר היום. להביא את התנועה, החקלאות ובפעלים לאוזני... להאיר ולהעביר נושאים הסעונים תחיקה, או שאינם כוארים במידה מספקת בציבוריות הכנסת.

השליחות השניה — היא לא פחות חשובה — היא התייחסות לבעיות המרכזיות והכלליות של המדינה. תוך גיבוש הבטחון, הדרך ואורח־החיים המיוחדים הקיימים במושבים ובתנועתם. המדינה כהבטה רבות בחיסול הפער החברתי, בביוג עדות וגלויות ובמתן ייצוג הולם לשכבות נזקקות. כאן ההצלחה בנושאים אלה אינה גם איננו רב כדי, אך בעיות אלו כמעט ואינן קיימות במושבים. כי נפתרו בעשרים השנים האחרונות. כיוון שהתנועה ידעה לבלות ולמצוא בתוכה מערכת איזונים ובקורה שאיפשרו לחסל פערים. קיימות אפילו תופעות חוזרות של חשש שאינן כבדיות בשום סקטור אחר בארץ. כגון ויתור על מוצרים ותיקים על חלק ממכסות ייצור והפניתן להתיישבות המושבית הצעירה. החלטה יותר. עיקרון של עזרה הדדית. „חוק אחיך עבדך" והשיתוף עדיין קיימים במלוא עוזם ועצמתם. המצאפה הבתנגדת היא להקטין את הפער בין שתי שכבות התנועה. לקרב את החלשים אל החזקים והמבוססים. התהליך זה כמעט נפתר. או נמצא בדרך לפתרונו. בדרך על כן, שנציגי המושבים מסוגלים יותר מגורמים אחרים לתרום מנסיונם האישי לפתרון בעיות אלו במסגרת כלל ישראל.

שיתוף תוך ויתורים הדדיים

על כן הפעילות בשני מישורים: בראשון — דאגה להתיישבות, לחקלאות, תוך דגש מיוחד על המשק המשפחתי, עם בעייתיו המיוחדות, שלא תביד הן קלות.

בשני — לתת את החיבוב על בעיה המדינה. זהו כהתחתירה ליתר שוויון, סיכום, פערים הצדיאליים והבדותיים, לתפיסת פלורליזם, ועד לעניין ההתיישבות בשטחים. כגוף כל מתיישבים ומיישבים, ודאי שאנו כוסמכים לדבר במשא זה יותר מאחרים. כי גוף שהקים ישובים בכל מרחבי הארץ הריקים בתחומי „הקו הירוק", ועבה. גם מחוץ לתחום זה. לדיבור שלנו בנושא זה יש איפוא גם כיסוי מעשי. להבדיל

ח"כ ע׳ פיינרמן

כאנשי „הליכוד" שהופעות „ישראל השלמה" בגרונם. אך גיבבים דלי בצבים, דלות כבוועת.

כוהר אולי לספר במה עסקנו — ובמה עסקתי כיחיד בכנסת השביעית. זה עשוי להבהיר ולהדגיש שב יותר, ממשיך ע. פ.

המשק המשפחתי אינו מעוגן בחוק

המשק המשפחתי במושב אינו מעוגן במידה מספקת בחוק. מכאן הדאגה שלי בחוק האיגוד ההדדי ונפי ובפרק המושבים שבו. לאחר הצעת החוק היתה מונחת בחקי מאה עכוקה במשך 8—10 שנים. ניסינו בכנסת השביעית לקדם את הטיפול בהדגה. עברנו כבר על כמחצית החוק. בדאג לכך, שבכנסת השמינית תוחל עליו חוק הרציפות, כדי שנוכל להמשיך בו. בנקודה בה הפסקנו.

כחבר בשלש הועדות — ועדת הכספים, ועדת הכלכלה והועדה המיוחדת הדנה בחוק האיגוד השיתופי. הנני משתדל להכניס את התיקונים הנראים לי כחיוניים למקודת מעמדו של המשק המשפחתי. בחוקים פיסקליים, מיסוי וכו׳. משתדל להכניס תיקונים בחוקים הנוגעים למועצות ייצור. בבעיות עודפי תוצרת או מחסור בה. בצריכה מענף הרפת. כתוצאה מירידת רווחיותו. הכתי הצעה לסדר היום במליאת הכנסת ובדיונים כפורסים בוועדת הכלכלה.

נזקי פגעי הטבע וכדיקים. הם בני לחיות כתבידים לחקלאות הישראלית. השנה פגעה הקרה בחקלאות וגרמה לה נזקים הבירים. במיוחד למשק המשפחתי. דאגנו שהחקלאים יפוצו לפחות כפיצוי מינימלי.

בעלות לאומית לקרקע, כוח, ומים

הנני „אלרגי" לגבי שמירת אדמת הלאום ובעלות לאומית על מקורות הכוח והמים. יזמתי על כן דיונים בהצעת חוק נכסי המדינה, שבא להבטיח, שמגיעות הכרה ההסכל והמים, אף שבאה אלף דונם קרקעת כבשלתיות על־ אשרור למכירה, לא יבברו אלא באישור הכנסת, או לפחות ועדת הכספים של הכנסת. כחבר מושב וכנציג תנועה זו, אני רגיש במיוחד לערכי יסוד לאומיים אלה. אני הרד לבל יסכמו מקורות עיקריים אלה — קרקע, מים וכוח בבעלות ציבוריות שלא יעברו לבעלות פרטית.

ערך פרוזדורי הכנסת?

האפשרויות בפרוזדורים אינן מרובות כל כך. אבל הם מסייעים במידת מה ליצור לחצים מסויימים כלפי מקבלי ההחלטה. על כן כנבים לנצל גם אפשרויות אלה.

כדי לתגבר כוח הכיקות על מייצגי החקלאות בכנסת, הקמנו „פורום" חקלאי, בו משתתפים חברי הכנסת נציגי ההתיישבות. על זה מיינרכן מרכז פורום זה, המתכנס באופן סדיר לפחות אחת לחודש, במקרים מיוחדים, בתחום לצרכים. בפורום זה דנו במחיר החלב, במדיניות הסובסידיות. במחירי המים. במשבר שדי מי תוצרת חקלאית, בנזקי הקרה. הפורום הוא מכשיר מכריע. הוא שפק אמנם בעיקר בנושאים. בהם קיימת אפשרות להגיע לידי סיכום אחידים בין נציגי הסקטורים החקלאיים השונים. פעולות „הפורום" כתוצאה גם עם המרכז החקלאי של ההסתדרות. ברוב הדיונים אף עיתשר נציגיו. לא אחת מוזמנים לדיוני „הפורום" נציגי האוצר, החקלאות, המסחר והתעשייה. במקרים של הצורך סיכום בשותף, כרצבר הנושא לדיון בהודש בסיעת המערך.

אין ייצוג לגורם חקלאי אחר

שאלנו את הח"כ ע. פ. אם כבר בין חברי הכנסת כתנועות אחרות גורם מייצג לחקלאות הישראלית. ייתכן ופה ושם ימצאו חבר יחיד או שניים שבפנקס החברות בכנסת רשמו מקצועם „בחקלאי", אך עיסוקם אינו חקלאות. ודאי שאין הם עוסקים בעצמם בחקלאות. על כן הגורם הייצוגי של החקלאות הישראלית בכנסת זאם נציגי תנועת העבודה בלבד. הם כגלים ערנות התמדה לנושאי החקלאות. האחרים, אינם חקלאים למעשה. הם חקלאים בתואר. זוכר לשטחי קרקע לאומיה נרחבים ומכסות מים גדולות, שני נתונים שהיו מאפשרים לקיים ברווחה כפרים שלמים, או להסלים מוזיתם של כפרים הוד סובלים מהמדר נתונים אלה.

מוסף מיוחד

מוגש ע"י מחוז המושבים במפלגת העבודה

אהרון אוזן

פתרונות בלתי קונוונציונליים

למלחמת יום הכפורים השלכות רציניות על החקלאות, במיוחד על המשק המשפחתי במושבים. אם לא תהיה הערכות מתאימה כלפיו, קיימת סכנה של הפחתה בתנובות מבעלי החיים, והקטנת היבולים בשדה ובמטעים. החשש גדול ביחוד לגבי הכנת השטחים לעונת האביב בהתאם לצרכי אוכלוסיית הארץ וצרכי המגוייסים.

ביצור החקלאות בשיתוף עם תנועת המושבים חייבים להיערך כדי לבצע הוראות אלה. המצב הוא, שמשקים רבים נשארו ללא גבר וכח אדם, במיוחד במשקים קטנים. לאין בהן כי שיצא בגלל המשק. אם לגבי עבודות הקיים באלתרים איכשהו, חולבים את הפרות, אוספים פרי וירק, קוטפים פרחים. גם כי שלא בהמדה כזאת ובהצלחה כפי שעשה זאת בעל המשק „האורגינלי". ודאי יוקטן היבול והתנובה. גם אם מתנדבים לקיים במצוות מורה הודית, קיימת סכנת „התייפפות".

בכיוון שכזה היא שנות הכנת השטחים לקראת האביב, ספק אם כוחות העבודה המצויים כיום במקום יוכלו לבצע זאת. על כן חייבים למצוא פתרונות יוצאים ידי הה. יתכן שבמשרד החינוך חייב לכוון את הלימודים באזורים החקלאים בכיתות י"א וי"ב בבתי הספר העל יסודיים כך, שבעירים אלה יוכלו להקדיש רוב זמנם להצלה בעקרי הוריהם. אם על ידי הפסקת הלימודים כליל עד לרגיעה במלחמה, אם על ידי קביעת תכנית לימודים בקבוצה. תלמידים אלה יעבדו לימודיהם עם שחרור הבנויים. אחרת קיימת סכנת התמוטטות של משקים רבים, במיוחד בהמכות הפרחים. עבודה הטובעת בקבוצות וברובה באמצע פרי קיצה, שאין בשום על איזה למספר בו.

ביסוד החקלאות חייב לערוך סקרים במושבים לגבי מחסור כוח אדם ולכסות להיערך בהתאם למציאות הדלה זו. התנועה, במצבה כיום, שרוב מגוונת מגויים בשירותי מילואים, לא תוכל לעשות זאת. אם לא תבוא היערכות בבירור בהתאם לצרכים הכיתתיים, קיימת סכנה ששטחי הירקות לא יזרעו בהתאם לצרכים ובעקבות זאת — צפוי מחסור בפריטים רבים.

חקלאי בארץ — הנו תואר כבוד

אהרן אוזן איננו פנים חדשות בציבוריות הישראלית. בעצם הוא שייך ל„ישראל השניה". נולד עם אבני „העליה החדשה", זו שעלתה בתחילת לאחר כינון המדינה. הוא אחד מהיישובים מלוב בבית. שב הקים משק חקלאי ענף, לפי מקצועו — הוא טוחן. אך עוד בימי התיישבותו הראשונים הפליא כפעיל בשטח הציבורי. תחילה בכפרו. אחר כך באיזור שנים שהוא נבחר עם הכיתי בים המושבים של תנועת המושבים. נבחר לפני 8 שנים כחבר כנסת. ישב בה קדנציה אחת וביקש לחזור לכפרו. אולם לא ניתן לו לשבת רב בביתו. ועידת התנועה, שהתכנסה באפריל 1970, בחרה בו יחד עם אריה נחמקין כמזכירי תנועת המושבים. תנועת המושבים, התובעת בכל השאלות תיק משרד החקלאות, החליטה פה אחד להציע את אהרן אוזן למשרה רבה זו. כיום האנו אם א. א. יבקשנו לשמור בכך, הערכתנו על הגעתה בארץ ובתנועת המושבים, ועל ידידי אם יצטרף למבכלה ישראל החדשה, שהורכב לאחר הבחירות.

הבעיה החברתית בארץ מעסיקה מאוד את אהרן אוזן. לדעתו אותו התחושה, שאנו הולכים לאט לאט ומאבדים את הערכים — ערכים שבין אדם לחברו, שראשוני המיישבים הנחילו לנו. אמנם חייבים למצוא להם דפוסים רעיוניים — חברתיים בהדגשים, שיתאימו לתקופות, לדור הזה, לנוער, אך כביכול לאבד את הבדיקות המהובהה שהנחילו לנו קודמינו. „דור המייסדים הולך ונעלם ו... נאסף אל עבו. באחרונה הלכו באותם שנים מהמפלים, כל אחד בכחו. אברהם הרצפלד ודוד בן גוריון ז"ל. עם העלמם, אנו בהררוקשים עוד יותר. איני מאמין", אומר א. א., „שבהשקה בלבד נוכל לשמור הערכים. אני מאמין בהסברה, בחינוך ובחכמה.

„בצעירותי לארץ היה לי ברור, שכדי להתערות ולהתקיים, הנני חייב ללמוד עבודת כפיים. לא ראיתי בה כל בושה או פחיתות כבוד. כל אשר הוצע לי — קיבלתי. בשנים זו הלה תמנית היה באל. בזמן האחרון ילדי הארץ ואלה שעלו זה עתה חושבים, שבלי תואר אקדמאי אין להתקדם. עבודת כפיים הופכת נחלת העבר. אפילו לחקלאות והדד „ירושי" זה. קיימת סכנה, שבמקום להיות אור לגויים — נהיה ככל הגויים. באר רק מצאי נחשב החקלאי, קרי הפלח, לאדם נחות ואולי אפילו בזוי. היה צבי ואבנין מרוד. באר רק זכינו שחקלאי — הנו תואר כבוד. כיצד הגענו לכך? — למעמד חברתי זה הגענו, מפני שבמנהיגי הציונות והמדינה בדרך, העניקו לחקלאות עדיפות מיוחדת. הם הכירו, כי חברות במושב ובקיבוץ זהו מעמד רם ונישא. עבר זה ברפת — כרפתן — „מהווה עליה בדרגה". כלום אנו יכולים לוותר על ערך העבודה וההתיישבות? כנסת ישראל הנה במה באר מכובדת. ישנו הד רב לדברים המושמעים מעל בכנסת. ודאי כשהם הדברים נדבק בהכרת הציבור ובעיקר בקרב הדור הצעיר — דור הממשיכים. באחד הימים קם דוד בן־גוריון וקרא לצעירי במושבים הוותיקים לצאת לחזית ההתיישבות המושבית הצעירה — קרי מושבי העולים. כלום לא נענו בהמוניהם? אם גם עתה תראה הכנסת בעבודת הכפיים — ערך לאומי עליון, אם כולנו נרצה בכך, ישנם סיכויים שננחיל אותו בחזרה.

הבנים בעקבות האבות

ידוע, כי בתולדות הכנסת מגיעים לאוכלוסיה רק פירורי פירורים. כולם התקבלות אינו רחוב לב בציבור. בכל זאת מגיעים הדברים לציבור הרחב. אם חברי הכנסת ינצלו בבמה הכנסת ובמות המשנה, בוועדות, בסיעות, בפעולותיהם, כי כל הופעה פומבית. ויודגש שנבואה זו לא ידו מסדר יומה של המדינה — הוא עשוי להיקלט. אילו לא בן לילה, ולא במנופת גרחבת, כבראשית המדינה. אבל יקלט. אך אין להסתפק בהספה בלבד. יש גם לדאוג לתנאים כתאריכים לייצור חקלאי. הפקיד השובד במפעל, זוכה למיצג אחר במשרד. ואילו הפועל, העובד באולמי הייצור, נצלה בלהט השמש. האם פלא, שבמציאות זו מולידה אצל השובד משאלה, שבנו יזכה למעמד וגורל כשופר יותר?

בראשית ההתנחלות של ההתיישבות המושבית הצעירה, כשהתיישבות זו היתה נתונה במצוקות, אילו לצמוד כל מתיישב, שבנו לא יירש את נחלתו. אילו לו שיזכה למעמד קל יותר. כיום שונה המצב מן הקצה אל הקצה. בנים, שגמרו לימודים על תיכוניים חוזרים לכפריהם ומבקשים להיות חקלאים כאבותיהם. כל זה בזכות השינוי הכלכלי שחל בהתיישבות זו. אולי גם בגלל קסם הערכים הקיימים בתוכה.

המשקים אינם מסוג אחד. ישנם משקים שאפשר להפתיח על עבודת המשפחה, וישנם משקים התובעים ידיים רבות. התוממה והרפת הינן עבפי המשפחה כמצב. על הכמה בת שני דונם יכולה משפחה מתיישבים להשתלט במרוצתה היא. הוא הדין לגבי הרפת. עתה קיים אפילו מחסור בחלב ועקב זה הוסרו הגבלות בענף זה. אלא שהוא תובע השקעות גדולות לחממות, שהמדינה מעוניינת בפיתוחן, היא מסייעת בכיכוזה. ואילו בפיתוח הרפת היא „ליברלית" ואיננה מסייעת באשראי. בכיוון שהקמת רפת מצריכה כיום הון רב, הרי מוסד אמצעים נמנעים רבים מלפנות לענף זה, ומבכרים לפנות לענף גדול ירקות, התובע ידיים עובדות רבות. בהמצד עבודה צבאית. פלישת אליה עבודה זה. כדי לסייע במימון ענף הרפת, אין כלל צורך בתחיקה מיוחדת. מספיקה רק ראיית אחרת.

הבריחה מעבודת כפיים — עובדה יוצרת. והחזרה אל מעמד „הצווארונים הלבנים" הנו אסון. כיצד מונעים סחף זה? זו אחת

אהרון אוזן

מהבעיות הגדולות של המדינה. ועוד: כיצד מונעים בליעת ישובים חקלאים על ידי ערים שכנות? כפר הוא ערך חברתי. רבע עירוני נוסף — אינו מוסיף ערים. זוהי סכנה האורבת למושבים ולקיבוצים כאחת. על כן חייבת המדינה לתת למושב ולקיבוץ „חסינות" מיוחדת, כדי להתגבר לשמור על צביונם.

מצפה רמון הזועקת לגידול

יתכן, שגם משרד החינוך חייב להיערך אחרת. מתוך לדרוש ממנו יתר עידוד לפעילות בקרב הנוער ובמעקב אחר פעילות זו. המדינה וההסתדרות חייבות לדאוג שהסידורים יהיו נוחים לצעירים בכפרים ההתיישבותיים, המושבים והקיבוצים לא יהיו מחוסרי אמצעים לפעילות חברתית.

אנו מבססים מוצרים ושירותים רבים. למשקי ובודאי לבעלי יכולת מרובה כאחת. מדוע לא נקבע בסיס למוצרים ולשירותים מחירים ריאליים, ונסייע רק למעוטי יכולת?

מרבים לדבר על פיזור אוכלוסיה. במרחבי הנגב ניצבת מצפה רמון וזועקת בכל כחותיה לגידול ולצמיחה. כלום אין אנו יכולים ליצור תנאי משיכה אליה? שתהפך לעיירה בעלת כושר עבודה שתהא מסוגלת להעסיק לתושביה שירותים מינימליים? אם אין למדינה כל זה, למה לא תמצא צבא להחסל עיירה זו ולהעביר קומץ תושביה אל ישוב גדול יותר? כלום אפשר להחזיק עיירה מצוין זו בבסיסה מתמדת? מדוע אנו מצאירים ישוב כזה ללא שורש, רק בגלל שאיש יהנה בו לימינו?

בשכרם של החלשים, מגדיל עוד יותר את הקיפוח ואת הפער. אין להשלים עם „שוויון" בזה. כך פרש על משרד זה בשאר השטחים, כי אשראי, בתוספת כנסוה יימור זכרו.

הגיע הזמן שמשרד זה יערוך בדיקה יסודית של המשקים אותם הוא בא לשרת. מה מצבם, מקורות הכנסותיהם מהחקלאות ומענפים אחרים. גם אם בדיקה זו מהווה מיבצע קשה, היא חייבת להיעשות. בדיקה זו צריכה להיות כעין מפתח לגבי חלוקת משאבים בעתיד. אין היא באה לקחת מהם דבר. היא צריכה רק לקבוע לגבי העתיד. צריך לדעת מי באמת זקוק לסעד יותר, ובשביל מי אין זו אלא תוספת הכנסה ורמת חיים בלבד? לשוויון מוחלט ודאי שלא נגיע. אבל לידי צמצום פערים אפשר ואפשר להגיע.

שכל הבנים ימצאו מקומם במושבים!

כה אעשה כאשר אבחר למשרה רמה זו? — קודם כל ללמוד כקרוב נושאיה. אמנם רק לפני 4 שנים עזבתי משרד זה. בינתיים חלו תמורות חשובות בשטח החקלאות. אדאג שתבוצע בדיקה כללית של המשק החקלאי, כדי לדעת היכן נמצאות החוליות החלשות.

אין די בכך שלמשרד החקלאות משרדים ואנשי מנגנון אזוריים. תנועות ההתיישבות זכאיות לייצוג מיוחד. כמה שיפעל בקורים „דו סיטריים". שיהוו כמקשרים בין המשקים לבין משרד החקלאות. ושיביאו דבר המשרד אל המשקים. אלה צריכים להיות אנשים הבאים מן השדה ובודאי יחיבו לקיים את הקשרים.

על המשרד לסייע להתיישבות המושבית להפוך משקים לדו־משפחתיים — בהם ישבו אבות ובנים ממשיכים. אין זה רק נושא שמדברים עליו. א. א. גם תובע הקצבת אמצעים כדי לאפשר לשתי משפחות שתוכלנה להתפרנס ממשק אחד.

קליטת בני המושבים מהווה אחת הבעיות החמורות. סביב נושא זה מתנהל בתנועה ויכוח ער ותוסס. א. א. גורס, שכל מה שיש שקר בניתוי היסודות למושב, עשו בתוך ראיית הגלד. הפתרונות שקבעו מתאימים למציאות של היום. אם נספה כהה, הם צלולים להביא לפירוק המושב. כיום קיימת זהות שלמה בין שני הגופים הפעלים במושב, התא החקלאי — והתא המוניציפלי. אם נבצה את הסטטוס, נעורר היכוחים ומריבות. על כן לדעתי, יכול המושב לקלוט לא רק את הבן הממשיך. לגבי היתר, חייבים לחפש פתרונות אחרים.

ראש הממשלה גולדה מאיר אמרה בעצרת מושבים באמפיתיאטרון של נגן, כי לא ייתכן שישאר בן אחד הרוצה להמשיך בחיי מושב שלא ימצא מקום בו. הנחה זו צודקת. את הבנים יש להפנות להשלמת משקים פנויים, במידה שהם מצויים. יש לארגנם בארגוני התיישבות בשטחים החדשים. וכל אלה שלא יקלטו בחקלאות — הארץ גדולה ורבות ידיים. ערי הפיתוח נכונות לקלוט אותם. ואילו מי שלא ירצה בפתרונות כאלה, כלומר ללכת למקומות אליהם מבקשת המדינה להפנותם — שיבכו לצור לעצמם בכוחותיהם הם.

ראש מחלקת ההתיישבות רענן וייץ, נושא באגור רעיון להקמת כפרים תעשייתיים, בהם יוקמו מפעלים שיתופים קואופרטיביים. עם כל ההסתייגויות, יש לנסות להקים כמה כפרי נסיון, בעיקר בגליל. ואם ההצלחה לא תהיה שלמה, נמצא להם פרנסה אחרת.

אנו עומדים עתה בפני עידן חדש בחקלאות — עידן בתי הזכוכית לגידול עגבניות וגידולים אחרים המיועדים לייצוא. יתרונם שהם מצריכים מעט מים ומעט קרקע. בחבל אשכול, הולך ומוקם המושב הראשון בשטח זה. הצלחתו, נושאת עימה בשורה חדשה בשדה החקלאות ואפשרות קליטה לרבים התאבים לקשור חייהם בה.

נחום גנץ

שמונים ושבעה ימים הנראים כנצח

פחות משלשה חדשים, 87 ימים בלבד לפי דפי הלוח מפרידים בין השישה באוקטובר — יום פרוץ „מלחמת יום הכפורים" לבין השלושים ואחד בדצמבר — בו יקראו תושבי ישראל ללכת לקלפיות ולהכריע, בידי מי הם יפקידו הנהגת המדינה במציאות, בחיי החברה והארץ, כאילו היו אלה ימי נצח: כל אשר עמד אתמול ברומו של עולם הוסט הצידה: שונתה הראייה ושונה ההיבט על חיינו כתוצאה נמצאנו במצב מלחמה וכל הכרוך בה: אלפי מתיישבים — ראשי משפחה ובניהם נקראו לשירות מילואים. המשקים התרוקנו מנושאיהם העיקריים: כל הנטל נפל על הנשים, הילדים והקשישים: כיצד עמדו בו? כיצד ממשיכים? בעיה זו ניצבה בכל אחד ממאות מושבי העובדים בארץ.

גם בבית התנועה, השוקק כרגיל חיים שותק אף הוא. מפעיליו — צעירים חייבי שירות מילואים נקראו לשירות. גם עובדי הבית, רכזי האזורים — כולם לבשו מדים והתייצבו ביחידותיהם. בעצם זה היה תהליך טבעי. הרי כל השנים ותהרה התנועה, שפעיליה יהיו צעירים.

כיצד ממשיכים?

כיצד ממשיכים בייצור החקלאי, כיצד מספקים תוצרת חקלאית לתושבי הארץ ולכוחות הבטחון? כיצד מביאים את האספקה הדרושה למשק החקלאי, לבעלי החיים ולאדם? כיצד מפעילים את המכונה המורכבת והמסובכת הנקראת „ייצור חקלאי"? איך משיבים על הקריאות ברוב מושבי הארץ אל בית תנועתם וכיצד בעליהם תושיה?

חלפו ימים אחדים, ימי התדהמה עד שהתאוששו. בבית התנועה הוקם מטה חירום, שניסה לאלתר תשובות לקריאת אזעקה. נחום גנץ, סגן מזכיר התנועה, ראש המוסדות הכלכליים בה, המכהן גם כמנהל במחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית, שוחרר משירות המילואים וקיבל על עצמו ריכוז מטה החירום של התנועה.

מושבי העובדים הינם הספקים העיקריים של התוצרת החקלאית בסל המזונות של אוכלוסית הארץ. בשלימות „הסל" תלוי לא מעט המורל העורפי. במטה החירום הביטו את החיוניות באספקה סדירה של פירות, ירקות, תוצרת חלב, בשר ומוצרים אחרים. אולם הייצור החקלאי אינו חד סיטרי. המושב הוא ספק, אך גם צרכן גדול. הוא זקוק לאספקה לבעלי החיים, למזברים רבים ושונים, אספקה, כרוכה בצריכה. וההאגנה חייבת להיות לשני הכיוונים גם יחד.

תיאום בין העוסקים הרבים

„בייצור החקלאי", אומר לנו נחום גנץ, „עוסקים רבים. מוסדות ממלכתיים וציבוריים. כיצד לתאם ביניהם? כיצד להגיע כפעילות? הרי חובת הגיוס פקדה גם את אלה והצרכת פעילותם נפגעה. אם כל אחד משארית הכוח שנותר בגורמים אלה, ינסה לאלתר פתרונות צבאיים, כלום לא יגרום הדבר בלבול והפרעות? על כן כרגיש נ. ג. — ראיתי כמשימה ראשונה תיאום בין כל הפועלים בשטח הייצור והאספקה.

בהלכה זו הוכחו פעם נוספת כשרו, עוזו ויתרונו של המושב כגוף שיתופי מאורגן, שהמשק הפרטי בו משתה על התא המשפחתי. אם הגבר במושב מגוייס, האדם המבוגר בפעילות אין לו כמעט המנהל, הרי במושב — בזכות מיבנהו ועקרונות הכיוון והעזרה ההדדית הנפשתהם בו ניתן בכל אופן להתגבר ולמצוא אלתורים ולא רק זמניים.

מטה החירום לא ביקש להיות הפועל היחיד בשטח, אלא רצה להפעיל את כל הגורמים, ולסייע להם. ארגוני הקניה, שחלקם רב במיבנה המשק בכל ימות השנה, קיבלו עתה על עצמם את הדאגה לאספקה. על אף הגיוס המירבי של האדם ורכב לצה"ל, גויסו על ידי מטה החירום כל כלי התובלה האפשריים: טרקטורים ועגלות גרר, בהמות חמורים ובהמות כדגנים „היסטוריים" להובלת תוצרת ואספקה בין המשקים ואליהם. תקלות? — היו. אך לאחר ימים מעטים השתלטו עליהן. פרות היה לתושיה, שבילת המטה והגופים האזוריים. הם שוקי הארץ שלא חסר מהם דבר בסל המזונות.

כי עשה כירב המלאכה במושבים? — הנשים, המבוגרים פטורי הגיוס והעיקר בני הנוער עד גיל הגיוס. הם לא הסתפקו בעזרה למשקי הוריהם בלבד, כי אם נחלצו לעזרה משקים שכנים שבהם לא נשאר כוח עבודה. נוצר זה כובלין לצלייה.

תשובות לנושאים בוערים

המימון מהווה בעיה בימי שלום ורגיעה. היא מחריפה פי כמה בימי חירום. האשראי פסק. בעד הכל נתבעו לשלם במזומן. על כן גילה המטה דאגה מיוחדת להורכת מימון לידי ארגוני הקניות. גוייסו כליכוי לירות למטרה זו. גם מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית הזרימה אמצעים על ידי הקדמת תשלומים, בעיקר למושבי הגליל והנגב. על ידי כך איפשרה את המשכת הייצור. אבל גם מימון זה לא הספיק, במיוחד כאשר פריטים רבים התייקרו. המשק נאלץ להשקיע אמצעים מכל למקבילה.

איך מגנים עתה להגנע ברווחיות הייצור. אולם ברגיעה הראשונה נצטרך לבדוק ולבחון מחדש מערכות שונות: מחירים, עדיפויות בייצור, הפדמה, מחסורים ותלות ביבוא. המוצדק הימנא של מאה מיליון לישר ולב מעובד? מה יחסנו לגבי ייצור סוכר מקומי ומוצרים אחרים? כיצד תנהל בעתיד אספקת המים? נציגי תנועת המושבים בכנסת ובמוסדות השונים, יחד עם חברי המזכירות יצטרכו לדאוג לתשובות הולמות לכל הנושאים הבוערים.

התאמת המשקים הנפגעים לכושר

תנועת המושבים משתדלת לחזור לפעילות בתכונתה הרגילה. היא מנסה לגייס פעילים מבין חברה פטורי הגיוס במקום המגוייסים. יחד עם המשרדים והרכזים האזוריים מבקשים להפעיל את ועדי הכפרים ליתר עזרה הדדית. במיוחד לגבי משקים שראשיהם נפלו במערכה או נעדרים או נפצעו וטרם החלימו. צריך לדאוג גם להגברת הביטחון.

לצערנו רב מספר הנפגעים במושבי התנועה, לבעלה מפילש באות בהורגים. בפצועים קשה ובנעדרים. כל אחד מהם הוא בחזקת עולם ומלואו. בתוקף תפקידי כסגן מנהל במחלקת ההתיישבות היה עלי הדאגה והטיפול במשפחות הנפגעות. אף התנועה בחרה בועדה מיוחדת בריכוזו של הבי יוסף הילדיקרי. אותם ביחדו בכפלים במשפחה אלו ובנעדרים אותו. המדיניות הכללית היא, לעשות הכל כדי שהמשפחות הנפגעות תמשכנה להיות במושביהן, בהם יקל עליהן לחיות מאשר במקומות אחרים. גם לגבי חינוך הילדים, הטוב שהמשפחות תישארנה במושבים ויימשכו במסגרת בה גדלו. הרעיה וההורים השכולים לא יחושו כל כך את הבדידות. ייעשה הכל כדי להתאים

נחום גנץ

משקיהם לכוח העבודה המצוי בו. הטיפול במשפחות אלו יהיה אינדיבידואלי. התנועה תדאג גם לעזרה משפטית חינם לכל הנזקקים לה. לרשות התנועה שלושה עורכי דין. השאיפה היא, להחזיר את המשפחות השכולות ולו במעט לחיים תקינים.

הכתובת לרבים...

תנועת המושבים איננה מבקשת יחס מיוחד לחבריה הבנויים. כל החובות המוטלות על כלל תושבי הארץ חייבות לחול גם עליהם. אולם התנועה מבקשת לשחרר לכל כפר שלושה אנשים שהם בחזקת אנשי מפתח בהם, רכזי ענפים וכן חייבי גיוס בגיל 45, שהחזקתם בשירות המילואים איננה כה גדולה. ההנחה היא, שגם בצמרת צה"ל מחשיבים במידה שווה את ערך הייצור החקלאי לצרכי הארץ ולייצוא.

בימי החירום היתה בית התנועה כתובת לפניות הבלתי פוסקות בשטחי הכלכלה, הסעד והעזרה ההדדית. בבית התנועה נמסרו החושים אל האזורים. בזכות הקואופרציה הצליחו לספק כמעט כלא ההברוכות.

העזרה ההדדית עמדה במבחן. פרט לכמה מקרים חריגים, בהם נאלץ מטה החירום להתערב ולהת דפתו עליהם. במיוחד, כאשר עזרה זו התבטאה בעבודה כפם. נציגי המטה הזעיקו את ועדי הכפרים והדריכו אותם שידאגו להתארגנות עזרה מחודשת. שוב הוכח שמושב שארגונו תקין בימי שלום, עמד במבחן גם בימי חירום. אחד מלקחי המלחמה היא החובה להגביר את הארגון הפנימי של המושבים, כי ארגונם התקין הוא מפתח לקידומם ולהגשבתם.

אם גם בימי שלום היחסים בין ההתיישבות המבוגרת והותיקה לבין הצעירה הם תקינים, הרי בימי החירום, מרשבו ההכחיצות לגבולי והעזרה ההדדית היתה שלמה.

מוקדי הטיפול במושבים כיום הם הבטחת הייצור התקין והאמצעים לכך. פיתוח מואץ של ענף הלול. התגברות על קשיי התובלה. הרחבת ענף הרפת והדאגה לאספקה סדירה לאוכלוסיית הארץ. התנועה והישובים מודעים לאחריות המוטלת עליהם.

לקחי המלחמה — הגברת הארגון הפנימי

נושאי המלחמה והשלום מעסיקים מתיישבים רבים ומרבים לדון בהם. ליד שולחנות המשפחה ובמפגשים חסופים במוסדות הכפרים. המתיישבים אינם שוכחים לרגע את חובתם לגבי הייצור, אבל גם מעוניינים שקולם יישמע בבעיות המדינה.

אם עדיין היו למישהו ספיקות לגבי מוסר עבודתם של המושבים בהתיישבות הצעירה הוא יאלץ „להתאכזב". הם הוכיחו שוב, כי הם אינם נופלים מעמיתיהם בהתיישבות הוותיקה. היו מושבים צעירים ברמת הגולן ועל גבול לבנון שעמדו 2—3 שבועות בהפגזות לילה לילה. איש מבין תושביהם לא עזב ולא התהבק בהם שאי.

לקחי המלחמה, שאין עורכים עליהם, מצביעים על חובת הגברת הארגון הפנימי של המושבים. הקואופרציה הפנימית, ריבוי מיכון והתהכבות פותחת על עבודה שכירה (שכיום היא ערבית), והשלישית על הטכנולוגיה חייבים לחפש פתרונות מיכון שיהלכו ויהיו תואמים את המבנה המשפחתי.

ייתכן, ובעיות החקלאות אינן מהוות כיום מוקדים „בוערים" בארץ, אין הן בתחרות עם בעיות הבטחון, המלחמה והשאיפה לשלום, אבל עם הרגיעה הראשונה תצופנה ותעלינה על סדר היום. על כן חייבת התנועה לדאוג לייצוגה המלא בכנסת כדי שתוכל להביא ידיעה ויעדיה.

הרב מנחם הכהן

הטנק — לחיי יחד!

מלחמת יום הכפורים חזרה והדגישה אמונה שהאמנתי בה כל הזמן, כי רק על ידי חיי יחד יהודיים נוכל להשפיע בתחום הדתי, בן הגני עוסקי. כלום יש חיי „יחד" יותר מאשר הימצאות בטנק לוחם? ביחידות לוחמות? על כן המפגש בין בחורי ישיבה לבין בחורים מקיבוצים שמאליים אפילו, הביא לקירוב לבבות, לאמונה ולחיים מסורתיים.

המלחמה הזאת סללה אותנו הרבה מסלולות עזות. אחת ההרגשות מסערות רוחות זו, היא הימצאם של צעירים אחר צלמם היהודי. אחד הלקחים שנלמד מבלחמה זו בתחום התודעה היהודית והציונית בקרב הדור הזה, הוא הרצון העז לביטוי יהודי. במסירות הנפש. כפי שהוא נתגלתה בבלחמה שזה, היא בלבד לא סיפקה את נפש הלוחמים. הם רצו „במלחמה יהודית", בסמלים יהודיים. מלחמה — כשספר תורה נמצא בקרב הלוחמים.

כשהופעתי בחזית בקרב לוחמים ש־90% אחוז מהם נבנים על הלא דתיים, היתה הנהייה דווקא אל הסמלים הדתיים. באנו עבוסי בני דנות וכתנות, אך חירבו לבקש ספר תהילים קטן, אפשרות לנשק ספר התורה, לקבל ברכת הרב, ולשמוע מפיו מלה טובה.

בחול המועד סוכות, כשבאתי שניה עם ארבעת המינים הקרים לבני בסערת קרב, כשפגזים עפו מעל הראשים, רצו חיילים כדי לברך על הלולב. הם עשו זאת בין פגז לפגז.

קמיע של כמיהה

הרגע, ייתכן שראו בכך קמיע. היה זה קמיע של כמיהה. אבל זה לא היה קמיע בלבד. ישבתי אתם בשעת רגיעה. ניסיתי לדובב אותם. להבין רחשי לבם. כשאני פגשה בקרבם איזה כמיהה לעולם רוחני יותר. לרגה גם בשעת סערת הקרב. ובזך כדי הלחימה.

המפגשים עם החיילים הוכו אי מוגבר בדרכי בתנועת העבודה. לדעתי, זו הדרך שצריך להתמיד בה. בחורי הישיבה הבפטים בי השתתפו בקרבות, מצליחו לשנות מהלך מחשבתם של בחורים חילוניים, הבריאו להגשות במהלך מחשבתם של חילוניים כלפי הדת. לה אני בסקי כל הרכים. כי בהיותנו בתוך הבהמה, אנו עבוריים להצליח לבמות פני הבהמה כולה.

תנועת המושבים חייבת להפיק במלחמה כמה לקחים נוספים. בי טחתים שהיינו פגועים, בהם בכלל הישוב, שכהנו גם אנו היכן אנו עומדים, שכהנו עשרים באנו אל הכנותנו ותנוהה. כל הרעיונות שהתפתצה בוכחותה עליהם לא עצרו בראש עקביהם. היישוב עבודה עברית מהלוך ירפו. העזרה ההדדית לא פעלה כראוי בכל עת. המלחמה הראתה לנו שבאלה לא רק שלא נוכל לעמוד בהיות, כי אם אף לא בשורד.

כי שכמכה עתה להחזות לבטה יותר כתאימה את בעיות העבר החברתי אינו צודק, דווקא כלחבה בנציה את הצורך ללכת בכתיבים, להשיב בבעיית המבחון בראש כל מחשבה ועשייה ובכד לשפל בצמצום הפער החברתי. כי נותם צבורים יוותר. בלי זה צלולה גם הבטחון להיות פגיע.

לא רב „מטעם"

הרב מנחם הכהן (41) רבה של תנועת המושבים ורבה של ההסתדרות כבעל לו עבדת כבוד ויוקר זה בחוגים אלה. בזכות דבקותו התורתית בתנועת העבודה ובזכות קסם אישיותו ומעמד הירר כותו. יש לייחס לכותו את העכלת רשימה 2 בבחירות להסתדרות. ההוזה לבסק הבסברה הבאה והתרבותי הנכללה רשימה זו. פרי הוראת הרב, כי קובלת על רבים גישתו לרבים נפשות למען הדת. לא בהססה ובתחבולים, כי אם בהסברה ובסכנית. באחוה וריעות, בהבנת נפשם של צעירים וקשישים. בזכות סגולות אלה הוצבה מעמדותו של הרב מנחם הכהן ברשימת המערך לכנסת השמינית במקום ה־41 ללא עוררים, מקום גבוה, שרבים כרוצים.

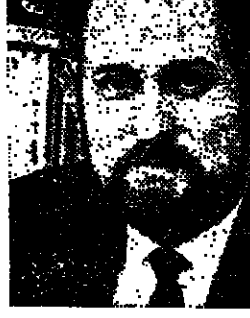

הרב מנחם הכהן

והגיעו מפלגת העבודה היו ביותר לים לעבכם להוכיח כך ברשימה המועמדים של המערך.

בשיחה זו בקש הרב מנחם הכהן לפרש כעם ב„האני מאמין" שלו:

הכללתו ברשימת מועמדי המערך במקום ריאלי ביותר לא באה לו כהפתעה. הרבה זמן חשב, שזה לא טוב למפלגת העבודה, אם בין מועמדיה לא יכלל איש המייצג את העבא הדתי בקרב שורותיה — זה היה הלק כתוכנית עולמה. הוא לא ראה את עצמו כנציג בסוף מוכדה הכהנות, של ההסתדרות. ראה דבר גדול בעצם התופעה. במוסד הכליון של ההסתדרות הגדולה. רבה, הכוח ההשפעה יוכבו רב. עם כיפה וזקן.

הוא רואה את תנועת העבודה כמסגרת ארה גדולה, שייצוג הציבור הדתי היה הכר בתוכה. אם זה בגלל מסיבות היסטוריות או אחרות, ציבור זה לא היה כמווב בתוכה. ייצוגו של הרב איננו ייצוג של איש כתם, שבכוחו לכוון אליו קולות. כי אם ייצוג של החלק הדתי במפלגת העבודה, הקשורים בה אורגנית, בצמח ופח מקרקעיתה, שיש להם שורשים עמוקים בתוכה. שאינם כרחקים בנחייה ובתוכה בשונית בהורות בלהם. כי אם אנשים הדבקים ברעיונות וערכי תנועת העבודה ביבי תקוון הושים ביבי אחד בתבוך בעל דעת.

לא רב מתבטא כלאבזלה, „מטעם", כי אם רב ההולך וצועד עם עדתו בתוך התנועה. לא רק כרב, כי אם כחבר, כחלק אורגני של התנועה כולה. הוא הם ביהדות, שאין רואים בו איש מן החוץ? לכל אחד גישה אליו. כל אחד יכול לפנות לבפנוי בכי יהודי. יחד עם זה הוא במודע, מתוך הכרה עמוקה הוא נכנס להיות „ביטוי" יהודי.

תורשה — היונקת מבית אבא

בגן 19 בא אל תנועת העבודה. חייל בצה"ל. את המוסד אדוני ואלכסנדר זיסקינד רבינוביץ) איש תנועת העבודה מראשי הדת בארץ, לא הכיר אישית. אך הרבה רבות מתורותיהם של ברל כצנלסון ושל דוד בן־גוריון ז"ל.

אביו, הרב ר' מרדכי הכהן עבד בסלילת כבישים עם חברי גדוד העבודה בהר הצופים בירושלים. על אף התיהו המוקיה והלכמה, דבק בכל באחד מאנשי תנועת העבודה. הצריך אותה באה.

המשנה בעיר העתיקה ובישוב הישן בירושלים, בה גדל ובהנהגת הכהן, היתה כן הזרה ביותר. בכל זאת ניכלת לבית ספר ציוני „עלוכה" בהנהלה ר' בנימין כבדה לוין. זה היה כעבה יוצא דופן, לשלוח בן רב בשכונה חרדית ללמוד בבית ספר עברי ולא בתלמוד־תורה. אומר הרב מנחם הכהן, כי הוא כוכן לאבץ לעצמו את הכונה „תורשה", יונקה בבית אבא. ואם מאמין שלכל אדם דרך בשלה, כשמתחילים לפענח כיצד עלה על הדרך זה, בגלים את „התקרנות" שקיבל בימי נעוריו.

התפיסה הדתית והחברתית צמודות

החברות בכנסת לגבי הרב מנחם הכהן בקופלה ובאמצת בשליחות אחת. השליחות החברתית. ושליחותו כרב. כדבק בתנועת העבודה, ברעיונותיה ודרכה, הנה אחת. לפי דעתו, רב שאינו דבק בשליחות החברתית, ספק אם הוא כביכול יעודו כרב. התפיסה הדתית כרב והתפיסה החברתית כרוכה יחד ואינן ניתנות להפרדה. רב שאין לו תפיסה חברתית, שאינו מבנה לייבם הפיסתו בתחום חיי החברה — החיים הסוציאליים שלנו — רב כזה אינו בבלא הפקידו כרב.

כשהוא צופה אל הרבנים מהדורות הקודמים, הוא שואל את עצמו, במה היתה גדולתם, מלבד גדולתם בתורה? רבנים אלה עסקו בהשכנת שלום בין אדם לחברו, בין איש לאשתו, כימשו כתובה כתכדת לעצמה, להושיה ולהדרכה ולהבין בסתר.

ומה עתה? לרב בסורת, עם נשוה קבלה בוגדיות, עם תפקידים מוגדרים, במה שליחותו כאדם יהודי, אם לא בכוני כאהרים, בבריאת ערכים, שאחרים לא רוצים בהם. אדם יהודי חייב לראות את עצמו תמיד כבליה בחברה, כבי שבא לתקן עולם.

במה יעסוק הרב בכנסת? — ודאי שלא בבישורי קביעת מחיר חלב ופטמים. אבל הוא חייב לדעת אותם. חייב לדעת, כיצד חיים יהודים אלה, שהוא שליחם. הוא חייב להיות מודע לכל מאד של המושב והחיים בתוכה, על כן לוקח הרב חלק פעיל בריבנה מזכירות תנועת המושבים, שלאחרונה דנים בהן בנושאים שאינם נוגעים לרב. אם רב אינו מודע לבעיות שיכון בכפרים, אני איני מודע לשאר דברים.

קיפוח דתי על ידי דתיים

אמונת היהדות איננה כבושאב שלידי אלה שביטאו אותה עד היום. פניה של דת ישראל אינה כפי שנתנו לה בישוי בכנסת. הרב ירצה להצביע על אופיה האמיתי של היהדות. אני ביינצי ציבור, שבחלקו המכריע נזקק לשירותים דתיים, כי במצב ומי בהרבה נזקקים לבתי־כנסת. יש בהם כי שפוקד אותו פעם בשנה. ויש כי שפונה לבית־הכנסת רק אחת לשנה, ביום הכיפורים. מדינת ישראל חייבת לדאוג אף להם. הרי תורת ישראל והדת מחייבים הבגיד לראות את כלל ישראל.

הייתכן, שחלק מקבל שירותים דתיים וחלק אינו מקבלם? כי שבבתיך לקבוצה בכפייה, זוכה לבית־כנסת, לספרי תורה ולאבזרי קדושה אחרים, לרב, לשוחט ולשאר השירותים. מי שאינו שייך לאותו קבוצה, הוא מחוץ למסגרת השירותים. הרי אנו חיים

(סוף בעמ' 7)

עמוס הורוביץ

הגענו לשעת מבחן — ולרגע של אמת

המלחמה העלתה בעיות המדינה בכל חומרתן. בעיני לא כאיש מושב, אלא כאזרח המדינה השתנתה התמונה באופן חריף. אינני רוצה לראות את עצמי בכנסת כאיש החקלאות בלבד, כי אם כאזרח המדינה המשקיף על בעיותיה הכוללות. הגענו עתה לשעת מבחן ולרגע של אמת כלפי המדינה והציונות.

אנו עדים לכרסום עצמי של כבוכה. אולי אף יצירת אוירה התבוסתנית. בהחילים לכפור בי אבה שכבה, שבעיות ובתקומת המדינה. שמעתי כבר שואלים: כמה כדאי „לשלם" בעד הבניין הזה? כלומר בעד הגבולות הנרחבים במדינה. יש כאלה האומרים: „אם כל שבע שנים נגזר עלי להילחם מחדש, מה הטעם בכל העניין?" בעצם הגיעה שעה אבה של אזרחי המדינה. מה הם נכונים לעשות למען המדינה. ישנם כאלה הקובעים, שהעניין הזה „יקר" להם כדי. חושבים שהוא „מקח טעות" וצריך להסיק מסקנות. זהו המבחן הצפוי לנו לעתיד.

כתנועה התיישבותית מוטלת עלינו משימה עצומה בבדיקה ולא ניראית הדרך בה צעדנו בעבר. הישארות בשטחים והתנחלויות בהם, מי יכול לקיים זאת אם לא המצוות ההתיישבות? בראש וראשונה תנועת המושבים. שלה עתודות כוח אדם, נסיון ואנשים המבקשים להתנחל בשטחים.

הייצור לא קטן

הקפדנו גם לייצר ולספק מזון. לדאוג לכך שלא תיעשה מסטורית במזון זה. החקלאות הוכיחה את עצמה כמספקת תוצרת חקלאית ב... כי המלחמה, לא ארחיק עדותי. אקח לדוגמה את מושבי — נהלל. על אף שרובם של הגברים — ראשי המשקים גויסו למילואים, וכוח העבודה העיקרי נעדר מן הכפר, לא קטן הייצור. אם זה יימשך לאורך זמן — אולי יקטן הייצור ב־10—15 אחוז. נעשה כל מאמץ כדי למנוע הפחתה זו.

עמוס הורביץ (1923) מבכורי הבנים בכפר המושבים נהלל. צאצא למשפחות מייסדי המושב הראשון, קיבל חינוכו היסודי והתיכוני בכפרו. איש ההגנה. שירת כנוטר במשטרת הישובים העבריים. במלחמת העולם השניה, חייל בבריגדה היהודית. פעיל בי אפילה בהעפלה ובעליה ב'. לקח חלק פעיל במלחמת הקוממיות. מלחמת „קדש". במלחמת „ששת הימים" לחם בירנה. נמנה עם ראשוני בני המושבים שנולדו להדרכת מושבי העולים. כיהן תקופה מסוימת במרכז ועדת המשק בתנועה. עתה מכהן כמזכיר מושב נהלל. יש לו משק מפותח וכו 20 דונם מטעים, 150 עגלים, מגדל 3000 הודיים בשנה. נמנה עם המשפחות השכולות בארץ. בנו בכורו, טייס בחיל האוויר נספה לפני למעלה משלוש שנים. הבן השני נרתם לעבודת המשק לאחר שיחוררו משירות בצה"ל.

מינוי — ברגשות מעורבים

איך קיבל את המינוי כמועמד ריאלי ברשימת המערך לכנסת השמינית? — „בני הבית, הרעיה הבנן, קיבלו זאת ברצון והביעו מלוא נכונותם לתרום חלקם במשק הפנה. אך אני עצמי, קיבלתי מינוי זה ברגשות מעורבים. הנני משתייך לדור, שליווה את הקמת המדינה. עברנו את התקופה הקשה של המדינה בדרך. זכינו לראותה בכימנה. על אף פקפוקים של רבים בכך. כיום, להיות חבר כנסת במדינה עצמאית — זהו צבורי אישהו הישג וגמול. לא חלילה לבחינת המעמד האישי והכבוד, כי אם כפאת הזכות הגדולה שנפנה לי.

לפיכך זאת אינני מעלה את עצמי, שאוכל להלל פלאות בכנסת. לעשות מעשה שיחולל תמורות. אבל מאמין אני ומקווה שבהתנאים מסויימים אוכל לתרום חלקי. אשתדל לסייע לאותם העניינים שיראו לי צודקים.

אינני בטוח גם באיזו מידה אני מתאים להיות איש כנסת, להיות אחד מבין 120 הבריה, היושבים במליאה וחושבים שפשו כישהו. לכך לא נוצרתי. הנני שייך לאלה התאבים את העשייה והבהולים. לשבה בסיסמטיות. על כן כלהיים אותי פקפוקים. אם אצליח להגיע לביטוי הולם. על אף ההתושה הטובה, מלווים אותי חששות. אם אמצא סיפוק בתפקיד נכבד זה.

הצעדים הראשונים? — לימוד! לראות כיצד זה פועל. להכיר את „המכונה" הזאת מקרוב. כקר זה ללמוד לא רק בעיות הכנסת, כי אם גם הבעיות הבוערות של הארץ. עד עתה יצא לי להסתובב

עמוס הורביץ

במעגל צר בתחום החקלאות, המושבים ונהלל. בעתה מקווה לראות את יתר הנושאים, בעיניים פקוחות יותר. אצמרך לשמת גברי פעילותי וצעדותי חיוביות.

שליחות כפולה

גם עתה אינני שלם עם הרבה תופעות. אך אין אלטרנטיבה להן. כיצד להגיב עליהן, לנסות לשנותן, זה מצריך זמן ולימוד.

אינני מכיר עדיין את „לוח המשחק" הזה. איך מממשים אותו. ייתכן שלאחר שאלמד אותו אגיע למסקנה שאין בידי לתרום רבות לשינויים.

אני החקלאי במושב, אבל נבחרתי כסמל חטיבת רפ"י לשעבר. מופיע כנציג המערך, אם כי הרשימה כולה מורכבת עדיין מהסימה לשעבר. אני מניח שעובדת היותי חקלאי במושב סייעה להכללתי ברשימה. לשיקולים אלה היה משקל בהכרעה.

השליחות היא כפולה. יש ענין לחקלאים ולחקלאות בישראל לייצוג בכנסת. אך הדברים בה גדלי של פערים, מיזוג, חברה ובטחון. על כן לא צריך להתרכז רק בנושאי החקלאות. יהיה לי ודאי צורך ורתוף להביע דיעות גם בנושאים אחרים.

הנושאים האחרים מהווים גם מוקדי הבעיות בארץ. החקלאות כמוה נושא כשני. אני מסופק אם אנו יכולים להיות בכנסת רק נציגי חקלאים. בבחירה זו ואבהר, אשתדל לחרוג מהמסגרת המצומצמת על החקלאות. מדיניות חוץ ובטחון מעסיקות את הכנסת יותר. לא היה עדיין מקרה, שיזמנו את הכנסת לישיבה יוצאת מן הכלל בענייני החקלאות, כפי שנהגו בענייני מדיניות חוץ ובטחון. כיום שלא היה צורך בכך. הבעיה נציגים בסקטור אחד עשויים להשפיע והתייחסותם לנושא תהיה בעלת משקל.

משרד החקלאות אינו מותאם למשק המושבי

הנני מסכים שבמשרד החקלאות קיים קיפוח מתמיד כלפי המשק המשפחתי במושב. את משרד החקלאות חייבים להפקיד בידי נציג המושבים. באשר בעיית החקלאות האמיתית נתונה בידי המושבים. אצלנו מהוה החקלאות מקור הכנסה עיקרי וראשי. לעומת זאת החקלאות במשק הקיבוצי נעה בין רבע לשליש מהכנסותיו הכלליות. כל אלה מצדיקים את התביעה להפקדת משרד החקלאות בידי נציג המושבים. בכפר הנפשות התושבות בהתיישבות זו, היקף הייצור, מיבנה המשק ובקיומה, מעידות לחקלאות בלבד ללא סמיכות לענפים אחרים לא חקלאיים, קיפוצי בית, נזקי קרקע, אשראי. הכל בנוי די מותאם למשק הקיבוצי. הכל נחתך לפי עקרון הפריסט ולא לפי הצרכים הריאליים המצאים להם. המגמה העיקרית הנה, לשמור על „ילים בית".

מדיניות משרד החקלאות מוטעית. בראש וראשונה יש לעשות הכל לשינוי דמות משרד החקלאות כדי שיתאים למי שצריך לשרת. לא בעיית הקיבוצים צריכה להיות בעיית משרד החקלאות, כי אם של המשק המשפחתי. אולי לא נהלל ואף לא באר־טוביה וכפר ויתקין ובדומיהם. בעיית משרד החקלאות צריכה להיות בעיית 70 אחוז מהיישובים הצעירים החדשים. צריך להעריך נכונה גבהי לותיה ומיוחדות. על כן צריך לשנות מדיניות משרד זה ובראש וראשונה — אורח אחר של כשרות שר החקלאות. כבורר זה בי כתכונתו הכלכלית אינו מודע ואינו מכיר את הדברים. ואף לא מסגל לפהרם, ולענות עליהם. יחד עם זאת, אראה תפידה צנית לעצמי, אם אשאר בכנסת כחקלאי וכמושבניק בלבד. אשנה מאוד, אם יראו בי שליח החקלאות והו לא.

...ק חולף – או קרן אור

(המשך מעמ' 5)
...אותיו. על הדרכתו והנ־
...לו רבות. תלמוד ויכולתי
...ר בצילו במשך זמן של
...שלמה. שמואל שורש הפך
...ות. ההתגעגעה זכאית להת־
...ה, ללמוד ממנה ולנסות ל־

...ם —
...ד הגדול

...ף הגדול ביותר של הכנסת
...ית בעיני א. ג. הוא שנ־

...כה לקיים בה דיון על הווה השלום ביניה לבין שכניה ולאפ־רם. זהו משאת הנפש הגדולה ביותר של כולנו.

ברגע שתגבר נפתר לכנסת הוא מוסקע מאת שולחיו ההופך שליח העם חלילה לו לראות את עצמו כבייצג ואג שולחיו בלבד. אבל אסור גם לגבחר לשכוח ולהת־עלם משולחיו, ומהאינטרסים המי־יוחדים שלו. כחקלאי וכנציגם חו־בה עליו לטפל בנושאים הנוגעים בהם כשמרעלית על סדר היום מדיניות מוזרים. משברים בענפים מסויימים, הרי זה טבעי, שנצי־גי אלה אינם יכולים להישאר פסיביים. חבר הכנסת אינו יכול ואינו חייב להיות מומחה לכל דבר. ישנה התמחות בסוויכת. כמה ההתמחות עלבו — היא החק־לאות ובציונותיה. כאן אנו מבירים את הנושא מקרוב.

הדביקות בעבודת כפיים

כחבר מושב, הנני סבור, ש־נושאי החקלאות העיקריים בארץ הם מתייבבי המושב. בן טרם חדרה אופנת „הצווארון הלבן". משפחת המתיישב עוסקת בעבו־דת כפיים של ממש. הרפת והעדי־כת הזבל אינם מרתיעים אותו. במושב קיים משטר עבודה בש־זה ובמשק הבית.

מדיניות משרד החקלאות איננה תואמת את צרכי המושב. היא אפילו פוגעת עליו. משרד זה מהווה אחד הגורמים החשובים בקידום החקלאות. לא ייתכן, שמ־דיניותו לא תתאם אופי המשק המשפחתי במושב. ישנה מצין הה־עלמות כמנו. ראייתו מכוונת יו־תר לגיר הארוך ולא להקלת הי־כנפחה. זה מבתקף במדיניות האשראי, הקונסולידציות ובהזרמת כספים אחרים. בביהן עצל כפת החקלאות רשוכים משבים ובאהר־ריהם גם תנועת „צועים להם מר־בד" ומודיעים כמה טיפות גם אליהם. פותחים איזה ברז של "½". אבל הצינורות בעלי קוטר גדול של "12, ו־"20 מוליכים ל־כיוון אחר, אינם מבויים כלל למושב. על כן התביעה היא ל־שינוי מדיניות משרד החקלאות ולמודה לאלה שבאמת זקוקים לה. להכליל את המושב בתוכה ולהעניק לו עדיפות.

נציגי תנועת המושבים כחמר נ.כ לפעול בכסה זה. אבל הד מיפנה יכול לבוא רק אם יאוייש התפקיד באיש, הבא משורות תנו־עה זו. השינוי לא יבוא בחילופי גברי בלבד. השר אמנם קובע את המדיניות. אבל המבגנון הוא המבצע. בידיהם המפתחות והם שצריכים לתרגם החלטות השר למעשים. אין צורך בפעולה רבתי כדי להעלות מדיניות כי אם רה־אורגניזציה במנגנונית ובחן ייצוג ריאלי יותר בהוצאה לפועל לנציגי המושבים.

מלחמת הבנים להמשך

בשטח השיכון, נעשה במושבים גדולות, אם כי המלאכה טרם הושלמה. המפריע במושבים היא הדביקות של הבנים למקום. ב־ניגוד למקובל עתה בחברות אח־רות, התיים במושב קשורים ב־עבודת כפיים קשה. עם כל הי־שגי הטכנולוגיה, יד המתיישב עדיין בעלית העיבוד עליונה. אין כמעט חברה בארץ, בה מבקשים בנים להמשיך מעשי אבות. הק־שורה בעבודת כפיים. במושב, לא רק שרוצים להמשיך, אלא לוחמים על כך, נאבקים, מפגינים, מקיי־מים שביתות שבת כדי להגיע לסידור במושב. תופעה זו, היא בניגוד לנהוג ולמקובל בארץ ובי־עולם בכוחותיה היא אין התנועה יכולה לפתור בעיית הבנים. היא תובעת בכך עזרת המדינה. תביעה זו תתבע ודאי מעל במת הכנסת השמינית ומעל במות אחרות. ב־פתרון בעיית הבנים — יש משום מאבק על המשך תנועה זו.

תנועת המושבים עשויה להיכנס לכנסת השמינית בכוח מוגבר. במקום שלושת חברים עתידה היא ליכות בחמישה נציגים. ישנה גם הבנה. כאחד מאישי התנועה יכו־הן בממשלה הבאה כשר. זהו כוח נכבד הוא לא יופנה רק למאבק על המחירי תוצרת חקלאית. נ־ציגות זה תעשה הכל, כדי לתרום הלקה לנושאי הכלל. מבלי לש־כוח מי הם שולחיהם.

א. וילצרבוים

הנהלת „אגד" ו„דן" מתכבדות
להודיע על חידושו של קו 400
החל מיום א' 16.12.73

לוח זמנים בקו 400

לירושלים ובחזרה

מרמת גן, בני ברק, גבעתיים

לירושלים

מבני ברק רמת גן גבעתיים

בימים א' עד ה'	ביום ששי	במוצאי שבת
6.30	6.30	20.00
7.30	7.30	22.00
9.00	9.00	
10.30	10.30	
12.00	12.00	
13.30	13.00	
15.00		
18.00		

מירושלים

מירושלים (רציף מס' 2)

בימים א' עד ה'	ביום ששי	במוצאי שבת
8.30	8.30	20.00
9.30	9.30	22.00
11.00	11.00	
12.30	12.30	
14.00	14.00	
15.30	15.00	
17.00		
20.00		

מר בגין-מקלקל את ההצגה

מפלגות "הליכוד" מרגישות מאד לא נוח:
לדבר היום על "אף שעל" -
זה פשוט לא קל; הציבור הרי מבין,
כי "אף שעל" פירושו-
"אף פעם שלום" ומלחמה מתמדת.

לכן, שמואל תמיר וחבריו מצהירים, כי מעולם לא אמרו, חלילה, "אף שעל".
שמואל תמיר רק מנסה להשכיח, כי מפלגתו שלו החתימה ברחובות
על עצומות הקוראות-"שטח משוחרר לא יוחזר".
ומהו, אחרי הכל, ההבדל בין סיסמה זו לבין "אף-שעל"?

אולם, מר בגין מקלקל לשמואל תמיר ולחבריו את ההצגה.
הוא ממשיך לדבר על "שלמות הארץ" כאילו דבר לא קרה.
כל הכבוד, מר בגין-אתה, לפחות, עקבי.

ומר בגין הוא הקובע ב"ליכוד":
לא שמואל תמיר
ולא יגאל הורוביץ
ולא אלימלך רימלט
לא הם יקבעו את "הקו".

לכן, חשוב לשמוע מה אומר מר בגין לציבור הבוחרים-הוא ולא אחר; ומר בגין אמר "אף שעל" לפני המלחמה, והוא אומר "אף שעל" לאחר המלחמה.

תן מנדט לשלום-תן כוח לבטחון
הצבע מערך

אמת

המערך / מפלגת העבודה הישראלית-מפ"ם

המושבים מייצרים

60% מהייצור הכללי

בארץ מצויים 435 מושבי עובדים. מהם משתייכים ל־תנועת המושבים 243. יתרם משתייכים לתנועות האח־רות. הייצור החקלאי בארץ מגיע ל־3.2 מיליארד לירות לשנה. חלקם של המושבים בייצור זה 1.8 מיליארד לי־רות, היינו קרוב ל־60%. חלקם של המושבים באספקת חלב 50%. בירקות ל־מעלה מ־70%. בפירות 35%. בביצים 70%. בבשר פטימים והודיים 60%.

הטנק – לחיי יחד!

(המשך מעמוד 6)

במדינה דמוקרטית, בשום שטח אין נוהלים כאלה. המדינה היא של כלל ישראל. מותר בה לאמץ השקפת עולם והשתייכות פולי־טית מבלי להיות מקופח בשירו־תים. התחום בו קיים קיפוח בענין זה, הוא התחום הדתי.

תיקון מעמד הרבנים בהתיישבות

אחד הדברים הראשונים שאני רואה כאזרח במדינת ישראל וכרב של תנועת המושבים, היא החובה להקן מכבדה של הרבנות ומע־מדם של המשמשים בקודש בהת־יישבות שלנו. הם מחוסרי כל מע־מד. כאילו מרחפים באוויר. כאילו מקבלים קצבת סעד. אינם נמנים על עובדי המדינה. כשקורה חלי־לה אסון ורב כזה נפטר, משפח־תו אובללה, כי אין לה כל ביטוח סוציאלי.

המדינה לא תוכל להתעלם לאו־רך ימים מבעיית פסולי החיתון. היא צריכה למצוא דרך הלכתית לענין. אני סבור, שחלק גדול מהבעיה היא לא בגלל קשיים הלכתיים. בתקופה הקצרה שאני עובד עם הרב גורן, רבה הראשי של ישראל — ואני תלמידו למע־לה מעשרים שנה — נפתרו עש־רות רבות של בעיות. הגורם להרבה טרגדיות הם הביורוקרטים המסתובבים מסביב לנושאי הרב־נות. את זה צריך לחסל. הרב מניי שהכנסת היא מסגרת שאפ־שר לפעול בכיוון זה.

רב ללא נסיון אינו יכול לכהן כדיין

בתי־הדין הרבניים אצלנו הם דבר עצום. „הנני רואה השיבות עצומה בבתי־דין אלה", טוען הר־רב. „אבל מי מכהן בהם? הרב סבור שאדם אשר לא כיהן ב־רבנות בעיר או במושב, לא יכול להיכנות כדיין. רב כזה הנעשה דיין, נתקל בבעיות אנושיות מי־חיי יום יום, שאינו מודע להן, ואין לו פתרונות. על כן צריך לקבוע: מי שמבקש להתמנות כ־דיין חייב תחילה לכהן מספר שנים כרב קהילתי. הבעניין, ש־שוב תנועת העבודה הכלילה ב־רשימת מועמדיה לכנסת רב הד־עוסק בבעיות יום יום בתנועה שלנו."

הרב מנחם הכהן

ב

היום ברדיו

על המפד"ל
* התבהלות דתית לאומית
* על החינוך הדתי
ב. דובדבני
* בשעה 13.50 בגל ב'

דבר החזית הדתית-לאומית

למנויי „דבר"
בהרצליה ב' שכון אכדיה והסביבה

במשך שבוע בתקופה
16—21 בדצמבר 1973

לא יחולק העתון בבתים

נא לקבל את העתון אצל: ארגנטרה, רח' הנשיא 14 גוף ים. או בפרסום הרצליה. רח' סוקולוב 31.

הלוח החדש דבר

ב"ה

מול מאורעות הימים

אזרחי ישראל!

כמו בכל המלחמות שבהן עמדה מדינת ישראל – הראינו גם במלחמה זו נפלאות השם.

אף שעמדנו מעטים מול רבים, וכל היתרונות הפיסיים היו לצד האויב – גברנו על אויבינו והוא ניצל מתבוסה מוחצת רק בהתערבות מעצמות-העל.

דבר זה נוסף בנו אמונה, כי לא יטוש ד' את עמו ונחלתו לא יעזוב. נעמוד בעוז ובבטחון גם במאבקים הצפויים לנו על יד שולחן המשא ומתן ואולי גם בשדה הקרב, בדרך להסדר שלום אמיתי שכולנו משתוקקים לו.

גם בשעה שאנו עומדים במערכה גורלית על גבולות הארץ – הבה נזכור כי לא פחות מהגבולות הגיאו־גרפיים חשובה לעתידה ולהתפתחותה של המדינה שלמותה הרוחנית של האומה.

משמעותם של הערכים המייחדים אותנו כעם, לא פחתה. אדרבה, כל לחץ חיצוני, בימי שלום ובימי מלחמה – מחייבנו להיצמד לקנינים הנצחיים של האומה, שהם נשמתה ורוח אפה.

ואמנם נוכחנו גם במלחמה זו, כי בשעת סכנה מתעצמת התודעה היהודית המקורית, וזו הולכת וכובשת לבבות שהיו עד עתה רחוקים ממנה.

היהדות הדתית-לאומית, יחד ובתוך כל בית ישראל, נטתה שכמה בעול המלחמה האכזרית שנכפתה עלינו, והיא תוסיף לשאת בנטל זה כפי שיידרש.

מלחמה זו הוכיחה פעם נוספת, כי לא ככל העמים ישראל וכי בייחודו של עם זה נעוץ סוד קיומנו ועמידתנו במצור ובמצוק.

נמשיך איפוא במשימתנו מאז קמה תנועתנו ונוסיף לפעול להחדרת ערכי התורה והמצוות בכל שטחי ההוויה והעשייה של מדינת ישראל.

אנו קוראים לציבור הבוחרים, ובייחוד ליהודים הדתיים להתלכד מסביב לרשימת המפלגה הדתית־לאומית לכנסת השמינית ולרשויות המקומיות ולהעניק לנציגיה כוח ותנופה לשם בניינה והתעצמותה של מדינת ישראל ברוח התורה וחזון הקוממיות.

ב

המפלגה הדתית-לאומית
המזרחי-הפועל המזרחי

הכ:1 מנ1ואל

חברות הביטוח לא ישקיעו בחב' החשמל בשל מחלוקת על ערובות הממשלה

לחברת החשמל צפוי הפסד של כ־90 מליון ל"י בשנה

מאת דוד ליפקין, סופרה הכלכלי של „דבר"

חברות הביטוח שוקלות להפסיק המשך ההשקעות באגרות חוב של חברת החשמל, בעקבות מחלוקת בין ראשי התאחדות החברות לביטוח חיים לבין ראשי חברת החשמל על תנאי חוזה ההשקעה. חברות הביטוח להוצאת עתה על האוצר לאפשר להן להעביר את כל הכספים שיש להשקיע בהשקעה מאושרת ל־השקעה באג"ח ממשלתיות או כל השקעה מכוונת על־ידי האוצר, עם ערבות ממשלתיות. אם האוצר ייענה לתביעה זו, תפסיד חברת החשמל השקעה של כ־90 מיליון ל"י לשנה, שהיא אחד המקורות למימון תכנית הפיתוח של החברה.

חילוקי הדעות בין חברת החשמל להתאחדות חברות לביטוח־חיים הם, כאמור, סביב התנאים של חוזה ההשקעות. עד עתה לא היתה אחידות בין החוזה שנחתם בין האוצר לחברות הביטוח לבין החוזה שבין חברת החשמל לחברות. חברת החשמל שילמה על השקעות חברות הביטוח ריבית צמודה של 6 אחוזים. מכיוון שתנאי החוזה היו פחות טובים, בעוד שהאוצר שילם על השקעות חברות הביטוח ריבית צמודה של 5.8 אחוזים לפי חישוב הצי שנתי של ההצמדה.

חברת החשמל רצתה שינוי התנאים

כאשר החליט האוצר להגדיל את הריבית על השקעות חברות הביטוח ל־6.2 אחוזים, סוכם על חוזה אחיד גם עם האוצר וגם עם חברת החשמל. משרד האוצר הבטיח לפעול להבטחת חוזים זהים.

מנכ"ל חברת החשמל, אברהם בלוך, הודיע להתאחדות לחברות לביטוח־חיים שחברתו מבקשת המשך ההשקעות של חברות הביטוח באג"ח של החברה. הוא גם הבהיר, שחברת החשמל תקבל על עצמה את כל התנאים הכלולים בחוזה עם האוצר. כערבות הממשלה לכספים המושקעים וחישוב הצי שנתי של ההצמדה.

אך כאשר עמדו לחתום על החוזה, הודיעה צמרת חברת החשמל שאינה מוכנה לקבל את התנאים הכלולים בחוזה עם האוצר, פרט להעלאת הריבית. הם ציינו, שקבלת תביעת חברות הביטוח פירושה שהריבית שתשולם על ההשקעות תגיע ל־6.6 אחוזים, במקום 6.2 אחוזים. ראשי חברות הביטוח דחו הדרישה לשינוי התנאים, והמו"מ נפסק.

ראשי התאחדות חברות לביטוח חיים הבהירו שאם חברת החשמל לא תיענה להכללת הסעיפים הנוספים בחוזה, יפנו את כל ההשקעה לאג"ח ממשלתיות. בשנים האחרונות הסתכמו השקעות חברות הביטוח באג"ח של חברת החשמל בכ־60—80 מיליון ל"י לשנה, עם תחזית שהשקעות אלה יגדלו לכ־90 מיליון ל"י בשנה.

„רצה לראות איך נלחמים"

„אני לפני גיוסי לצבא, ורציתי לראות איך נלחמים שם" — טען צעיר תל־אביבי, שהובא לדין ב־אשמה כי טייל בחודשיים האחרונים בבסיסי צה"ל במדים ובשם בדוי. גנב תת־מקלע ונהג במכונית גנובה.

הבחור, העומד להתגייס לצה"ל בעוד מספר חודשים, נעצר כשהוא נהג במכונית גנובה בלי רשיונות ובלי ביטוח. התובעת עו"ד ציפה דבורין מפרקליטות מחוז תל־אביב טענה כי בעת מעצרו הציג הנאשם את עצמו בשם דוד חיים כהן, שם אשר אימץ לעצמו ואף שינה את פרטיו האישיים של חברו. במהלך החקירה הודה בזהותו האמיתית. כן טענה התובעת, כי לנערה גילה הצעיר כי לנאשם עבר פלילי, וכי הוא משוטט ואינו מתגורר בביתו.

השופטת חנה אבנור הורתה לשחרר את הצעיר בערבות 2000 ל"י עד תום ההליכים. (ע)

לה' דינה ושמואל ארגנטרו
בנוף־ים

מזל־טוב ושפע ברכות
להולדת הנכד
כן ירבו בישראל

„דבר" סניף השרון
כפר־סבא

הפרדסנים הפרטיים מתלוננים על הפלייה בחלוקת המשאיות

מאת כופר „דבר" לענייני חקלאות

מנכ"ל משרד החקלאות א. ברום שיגר מכתב אל התאחדות האכרים, בו הוא דיע כי אם דרושות לפרדסנות עוד משאיות עליה לפנות אל משרד החקלאות ובקשתה תזכה לטיפול נמרץ.

הפרדסנים הפרטיים טוענים כי הופלו בחלוקת משאיות היבוא שנעדו לחקלאות. א. ברום אמר, בתשובה לשאלה, כי „פרדס־סינדיקט" ביקשה 20 משאיות, מתוך ה־120 שהוקצבו לחקלאות, והיא תקבל אותן כשם שיקבלו האחרים — הקיבוצים והמושבים. כל מי שפנה בבקשה לרכישת משאית קיבל המלצת המשרד. פרדסים לייבא צד מקאיות ומי שיפנה יקבל הבלצה לרכישתן.

הפרדסנות הפרטית טוענת כי לפרדסנים רבים אין שום אפשרות להוביל את הפרי לבתי האריזה ולנמלים. „בשעה שלקיבוצים יש טרקטורים ועגלות להובלה, כשחסר להן משאיות, אין לפרדסנים הפרטיים כל תהליך. משום כך יש להבטיח חלוקה נכונה של רכב התובלה הקיים".

נגנב כספו של תייר בנמל לוד

מקרה שני תוך 48 שעות של גניבה מתייר בנמל התעופה לוד אירע אור ליום אתמול.

הפעם נגנבה מעטפה ובה 300 דולאר מתוך קרונית ההסעה של מטען הנוסעים. מזוהות הנוסעים שהגיעו במטוס מלונדון ביום ד' בערב הוסעו בקרונית אל הסרט הנע באולם הנוסעים ותוך פרק זמן קצר זה נפרץ תיק קטן של אחד התיירים והוצאה ממנו כעטפת כסף.

בעקבות תלונת התייר גילתה משטרת נמל התעופה מעטפה ריקה שזוהתה כמעטפה שבה היה הכסף. בהמשך החקירה נעצר נהג הקרונית. (צ)

דוקר חבר לעבודה נאשם ברצח בכוונה תחילה

פועל בניין, הנאשם ברצח חברו לעבודה באתר בנייה בנתניה, נעצר אתמול עד תום ההליכים נגדו, בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב.

הנאשם הוא עזריה דואר, בן 24 משכונת התקווה בתל־אביב. בכתב־האישום שהוגש נגדו על־ידי פרקליטות מחוז המרכז עו"ד ויקטוריה אוסטרובסקי־כהן, נאמר, כי הנאשם עבד כצחור לנרצח, משה פרץ, שהיה טפסן במקצועו. שניהם עבדו אצל קבלן־בניינה, ברוך לוי, בהקמת בנייני מבנים בחוף נתניה.

לפני הרצח, ב־14 בנובמבר, הגיע הנאשם לאתר הבנייה בשעה 7 בבוקר ונכנס למחסן כדי להחליף את בגדיו. משה פרץ הגיע ונכנס אף הוא למחסן להחליף את בגדיו. בשעה 7.30, כאשר היו שניהם לבדם במחסן — לדברי כתב האישום — הקף עזריה דואר את משה פרץ, דקרו בסכין בבטנו, והרגו.

הדוקר נאשם ברצח בכוונה תחילה. התובעת ציינה, כי היחסים בין השניים היו מעורערים על רקע סיכסוכים בענייני עבודה.

השופטת מינה טמיר ציוותה לעצור את הנאשם עד תום ההליכים והורתה למנות לו סניגור. (צ)

„שביתת חימום" כאות הזדהות עם העם ההולנדי

מאת כופר „דבר" בגליל

כאות הזדהות עם העם ההולנדי, החליטו תושבי חצור־הגלילית על „שביתת חימום" במפעלים התעשייתיים ובמוסדות הציבוריים בעיירה במשך חודש ימים.

י. זוהין, יו"ר המועצה המקומית חצור־הגלילית, שיגר מכתב לשגריר הולנד בישראל ובו הודיע לו על שביתת ההזדהות כאות־הוקרה לעמידתו האיתנה של העם ההולנדי נגד סחטני הנפט.

טיסות מיוחדות לחג המולד

כמה חברות תעופה זרות פנו לרשויות התעופה בבקשה לאשר להן טיסות מיוחדות מאירופה לקראת חג המולד. בין החברות — טווינס־אייר, אייר פראנס וסאבנה. בהקביל נבסר על התעוררות־מה בתיירות הצליינים ובצפיה, כי הימים האחרונים של דצמבר יפרו את הרגיעה היחסית בנמל התעופה לוד. (פ)

נעצר חשוד במעילה

אדם החשוד במעילה ובגניבת כ־160,000 ל"י מהמפעל בו עבד כמנהל־חשבונות, נעצר אתמול ל־7 ימים בבית־משפט השלום בתל־אביב.

החשוד, אליעזר פרי, שימש כמנהל־חשבונות בחברת „שבח" ברמלה. ב"כ המשטרה רב־פקד י. רוזנברג טען בבית־המשפט, כי החשוד גנב בתקופה שבין סוף 1971 ותחילת 1972 סכום המתקרב ל־160,000 ל"י, שלגבי חלקם, כ־35,000 ל"י, אין למשטרה ספק שנגנבו ואילו לגבי יתר הסכומים יש לערוך חקירות נוספות.

נשרפה למוות במטבח ביתה

גופתה של אשה ערביה בת 40, נמצאה אתמול שרופה במטבח ביתה על ידי בנה באל־בירה שליד רמאללה.

בחקירה התברר, כי האשה, אמנה עוואד אסויל, עסקה בבישול על פרימוס. ומניחים, כי אש אחזה בשולי שמלתה. למרות קריאותיה לעזרה לא שמע אותה איש. המשטרה פתחה בחקירה.

בשל עומס נוסעים מגדילה „ארקיע" טיסותיה לאילת

מאת סופר „דבר" לענייני תעופה

בתנועת הנוסעים לאילת, חלה בימים האחרונים התעוררות־מה. עם בואן של קבוצות תיירים מחו"ל לבקר באילת בהלוות השבועות הקרובים.

לאור הגידול במספר הנוסעים לאילת, החליטה „ארקיע" להגדיל החל מיום א' הקרוב את מספר טיסותיה היומיות לאילת לכדי שמונה טיסות במקום שש טיסות עד עתה.

מנכ"ל „ארקיע" ל. ביגון אמר, כי קבוצות תיירים מחו"ל, אשר הזמינו בזמנו מקומות באילה, החליטו לפתות מבצ־התיירות להדש את בואן לישראל. כן חלה ההתעוררות של תנועת תיירות מקומית לאילת. דבר זה מוסיף כבאה נוספים ליום במשך שלושת הבשבועות הקרובים. תחילה יוסיפו טיסה אחת ליום ובמשך כמה ימים בשבוע תקיים „ארקיע" שמונה טיסות יומיות בתל־אביב לאילת.

בימים אלה קיבלה „ארקיע" מפרעות ממשרד הבטחון, תמורת עבודתה בסביל מערכת הבטחון בהקופת המלחמה ובימים אלה.

הנה הוא בא 104

העתודה האקדמית

ההרשמה
לעתודה האקדמאית
תחל ב־16 לדצמבר 1973
ותסתיים ב־15 לינואר 1974

יוכלו להרשם תלמידים, הלומדים בכתות י"ב של בתיה"ס השונים.

פרטים נוספים, חוברות הסברה וטפסי הרשמה אפשר לקבל בבתי־הספר ובלשכות הגיוס האזוריות.

צבא הגנה לישראל

הרבנות הראשית לישראל

תפילה כללית

לרגל ימי החרום וכנוס ועידת השלום מכריזה בזה מועצת הרבנות הראשית לישראל על תפילה כללית בארץ ובתפוצות, שתערך ביום שני, כ"ב בכסלו תשל"ד — 17.12.73.

המוני בית ישראל נקראים להתכנס בבתי הכנסת ובתי מדרשות בשעה 4.00 אחרי הצהריים לשפוך שיח ותחינה לפני בורא עולם, לשלום על ישראל, ארצו ומדינתו, לפני תפילת המנחה יאמרו פרקי תהילים, להלן:

כ', כ', ל"ה, פ"ג, קכ"א, קכ"ב, קכ"ח, קי"ז.

בסיום פרקי התהילים יאמרו את תפילת „היה עם פיפיות שלוחי עמך בית ישראל", הנאמרת במוסף של הימים הנוראים.

היושב במרום יקבל את תפילותינו ויפרוש סוכת שלומו עלינו ועל כל ישראל ועל ירושלים עיר קדשנו ותפארתנו

מועצת הרבנות הראשית לישראל

משרד התחבורה
המפקח על התעבורה
מחוזות ת"א והמרכז

מודיע כי:

לרגל עבודות תיקון פסי הרכבת בכביש הכניסה לאשדוד, תיסגר תנועת כלי־רכב לאשדוד ותופנה לכביש המחבר את העיר אשדוד כ־7 ק"מ דרומה על יד מפעל „מכמור"

הסגירה תחל ביום ו', 14-12-73, ותסתיים למחרת בערב.
ציבור הנהגים מתבקש לציית לשלטים שהוצבו ולהוראות המשטרה.

ר. טהון
המפקח על התעבורה בדרכים
מחוזות תל־אביב והמרכז

אוניברסיטת הנגב

המזכירות האקדמית

מודיעה

שנת הלימודים תשל"ד מתחילים ביום ראשון ב"ח כסלו תשל"ד 23.12.73

א. כנס תלמידים
כל התלמידים, ותיקים וחדשים כאחד, מוזמנים לפגישה עם נשיא האוניברסיטה הרקטור. בפגישה ינתנו הסברים על הסידורים שנקבעו לשנת הלימודים ועל ההוכות המזכירות של התלמידים בשנה זו.
הפגישה תתקיים ביום ראשון 23.12.73 בשעה 11.00 בדיוק באולם קולנוע „קרן" בבאר־שבע.
ההשתתפות בפגישה חובה על כל התלמידים.
תלמידים שעקב שרותם הצבאי לא יוכלו להופיע לפגישה, מתבקשים להודיע על כך בהקדם למזכיר האקדמי ולציין שמם וכתובתם הפקולטה בה הם לומדים, כדי שניתן יהיה לשלוח להם חומר הסברה בכתב.

ב. יעוץ
תלמידים שטרם קיבלו יעוץ מתבקשים לפנות טלפונית או בכתב למזכירות החוג בהלקה שלהם כדי לתאם מועד ליעוץ.

ג. מעונות
לידיעת הסטודנטים שקיבלו מקום במעונות.
הקליטה תבוצע כמפורט להלן:
אותיות א — י ביום רביעי 19.12.73 בין השעות 16.00 — 08.00
אותיות כ — ת ביום חמישי 20.12.73 בין השעות 16.00 — 08.00.
נא להקפיד להופיע בתאריך ובשעות הנקובים לעיל ובמכתב שצוין בהודעת הקבלה שנשלחה לביתכם.
בעניין בירורים אפשר לפנות למזכירות לשכת דיקן הסטודנטים בקמפוס בית היאם באר־שבע טלפון 057—71241 קו פנימי 85.

משרד התקשורת

מודיע

למנויי הטלקס

כי ביום א' כ"א בכסלו תשל"ד 16.12.73 יקבלו בתוקף תעריפים חדשים לשיחות טלקס בינלאומיות

רשימות של התעריפים החדשים נשלחו למנויים.

משרד הפנים

אזרח זכור!

ההצבעה ביום הבחירות אך ורק באמצעות תעודת הזהות

אם תעודתך אבדה או בלתה פנה מיד ללשכה לעליה ומרשם בקרבת מקום מגוריך לשם קבלת תעודת זהות חדשה.

בגליון החדש של
במחנה

* כיתורה הימי של הארמיה השלישית.
* מדריך לחוקת התשלומים החדשה למשפחות חיילים בשירות חובה.
* הקרב על עמק־הבכא: חלק ראשון וסיפור הקרבות של חטיבת שריון, בגזרה הצפונית של רמת הגולן.
* כך מפרקים מעטפות נפץ — ביחידת סילוק פצצות של חיל ההנדסה.
* מבצע „ניקל־גראס": פרטים שטרם פורסמו בארץ על הפעלת הרכבת האווירית מארה"ב לישראל.

ועוד כתבות וצילומים רבים

מהפכה בחימום בירתי

סמקו—הרדיאטור היחידי מסוגו בעולם המחומם באמצעות מים

* בעל מבנה מיוחד להולכת חום.
* בעל הספק חום גבוה וחסכוני בתצרוכת החשמל.
* טרמוסטט כפול לויסות החום.
* עיצוב מרהיב המשתלב בכל ריהוט מודרני.
* קומפקטי ונייד.

נעים יותר עם אקלימט

החברה המאוחדת לחמום בע"מ

המערך ברדיו ובטלויזיה

יום שישי
ברדיו רשת ב'
בשעה 7.20 —
אבא אבן — שר החוץ
בשעה 13.45 —
ח"כ משה כרמל
במוצאי שבת
ברדיו רשת ב'
בשעה 23.05 —
אליעזר רונן
בטלויזיה
בשעה 20.00
גולדה מאיר - ראש הממשלה

אמת
המערך

השבוע
ביד יצחק בן־צבי
ירושלים
כ"א-כ"ה כסלו תשל"ד
16-20.12.73

יד יצחק בן־צבי ממשיכה לקיים סדרת הרצאות מיוחדות מדי יום בשעה 17.00 בשיתוף עם המחלקה לתרבות, עיריית ירושלים.

התכנית
יום ראשון — 16.12.73
מפעלי מים במצודות מדבר יהודה
— בר יוסף פלדמן
יום שני — 17.12.73
הבדווים במדבר יהודה
— ד"ר משה שרון
יום שלישי — 18.12.73
מצודת מכוור והכיבוש הרומאי
— פרופ' אבנר רייני
יום רביעי — 19.12.73
חג החנוכה במסורת חז"ל
— פרופ' שמואל ספראי
יום חמישי — 20.12.73
כת מדבר יהודה
— ד"ר משה ה. חר

ההרצאות תתקיימנה בצריף יד יצחק בן־צבי.
הכניסה מרחוב אברבנאל — גן הבחורי.
הציבור מוזמן
הספריה לתולדות היישוב של יד יצחק בן־צבי נפתחה לציבור המעוניינים.

תן כוח לשלום ולביטחון
אמת
הצבע המערך / מפלגת העבודה הישראלית - מפ"ם

מלווה
רכוש
מלווה מלחמה
מרצון
מצפון

מלווה
רכוש
מלווה מלחמה
מרצון
מצפון

הלוח החדש דבר

האוניברסיטה העברית בירושלים

ביה"ס לחקלאות ע"ש לוי אשכול — הפקולטה לחקלאות ברחובות מודיעה על משרה פנויה של:

מזכירה במחלקה לבוסתנאות

מכרז מס' 364/73

תאור התפקיד — עזרה למנהל המחלקה בעבודות מינהל; ביצוע עבודות המשרד והמזכירות של המחלקה; טיפול בהזמנות, בארכיון ובספרית המחלקה; רשום תקציבי החזקת דמי מחזור של המחלקה; התכתבות עצמאית בעברית ובאנגלית; סיוע לחוקרים בהכנת חומר הוראה, דו"חות והכנת כתבי מחקר; הדפסת חומר מדעי בעברית ובאנגלית.

דרישות התפקיד — השכלה תיכונית; שליטה בעברית ובאנגלית; יכולת הדפסה טובה בשתי השפות; נסיון קודם רב בעבודות מזכירות והדפסה; תינתן עדיפות לבעלת נסיון בעבודה מזכירית במוסד אקדמי ולבעלת השכלה אקדמית.

דרגה — 7—9 א' בדירוג האחיד.

המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים עד תאריך 28.12.76 אל: הפקולטה לחקלאות ת.ד. 12, רחובות מיקוד 76.1 ולציין על המעטפה "בעמד למשרה מס' 364/73".

רשות הנמלים בישראל

דרושים בשכירות
עגורנים ניידים
ללא מפעילים

הנתונים הטכניים:
13 טונות ברדיוס של 6 מ'
6 טונות ברדיוס של 8 מ'
אורך הזרוע המינימלי 18 מ'.

בדבר פרטים נוספים ובהצעות יש לפנות אל מהנדס ציוד בר חיות טל' 03—38911, דרך פ"ת 74, תל־אביב.

לחברה הנדסית
דרוש
מומחה למיכון חקלאי
לשרות של 6 חדשים בחו"ל

הגדרת העיסוקים:
— הכנת תוכנית עבודה למשק מכונות ומעקב אחרי ביצועה.
— ניהול משרד: הזמנת עבודה, ספרי רכב, רישום עובדים, ביצוע עבודות וכו'.
— הדרכת צוות מקומי בהפעלה, אחזקה וכיוון מיכון חקלאי מגוון.

הכישורים:
— מהנדס או מכנאי מיכון חקלאי עם נסיון של 10 שנים בהפעלה ואחזקת מיכון חקלאי.
— הבנה בתהליכים אגרו־טכניים.
— כושר ארגוני וניהול.
— ידע בהכנת חומר הדרכה.

השפות:
עברית, אנגלית, ספרדית.

המעונינים יפנו בצירוף תולדות חיים, לת.ד. 8246, תל־אביב.

לחברה הנדסית
דרוש
מומחה לגידולי שדה וגן
לשרות של כשנה בחו"ל

הגדרת עיסוקים:
— הנחית החקלאים והאגרונומים המקומיים בנושאים מקצועיים.
— עריכת מעקב מקצועי בפרוייקט.
— קיום קשר עם מוסדות מקומיים בנושאים מקצועיים.

הכישורים:
— אגרונום או בעל השכלה מקבילה של 10 שנים, לפחות.
— התמחות בגידולי השדה והגן הבאים: כותנה, סורגום, סויה, עגבניות ומלונים.
— ידע בהכנת חומר הדרכה.
— ידע בעיבוד דו"חות מקצועיים.

השפות:
עברית, אנגלית, ספרדית.

המעונינים יפנו בצירוף תולדות חיים, לת.ד. 8246, תל־אביב.

לחברה הנדסית
דרוש
מומחה להגנת הצומח
לשרות של 6 חדשים בחו"ל

הגדרת העיסוקים:
— הנחיית צוות מקומי בנושא הגנת צומח.
— עיבוד תוכנית הגנת צומח על־פי תצפיות שדה.
— יעוץ לסדרי עבודה יעילים בשטח הגנת הצומח.
— קיום קשר עם מוסדות מקומיים בנושאים מקצועיים.

כישורים:
— אגרונום או בעל השכלה מקבילה עם נסיון מעשי של 10 שנים.
— התמחות בהגנת הצומח.
— כושר ארגוני.
— ידע בעיבוד דו"חות מקצועיים והכנת חומר הדרכתי.

שפות:
עברית, אנגלית, ספרדית.

המעונינים יפנו בצירוף תולדות חיים, לת.ד. 8246, תל־אביב.

דרוש
מהנדס מפקח על הבניה

בסביבות חיפה עם נסיון בבניה טרומית בגיטה.
לפנות בכתב עם פרטים
ת.ד. 1713 חיפה.

למוסך גדול בדרום
דרוש
מנהל מוסך לרכב, טרקטורים וציוד כבד

רצוי בעל ידע בחקלאות, נסיון בניהול ויחסי ציבור.

על המעונינים לפנות בטלפון למספר 051—94316 לפרטים.
סודיות מובטחת.

משרד הבריאות

דרושות
אחיות מוסמכות
לעבודה בבריאות הציבור
באזור רמת-גן ובני-ברק

*

המעוניינות מתבקשות לפנות אל האחות המפקחת בלשכת הבריאות המחוזית, רח' הארבעה 14 תל־אביב.
בימים א'—ה' בין השעות 8.00 — 14.00.

עירית נתניה

על מנת לאפשר לנו ליצור קשר עם כל בני נתניה שנפצעו בקרבות והמאושפזים בבתי־חולים, נודה מאוד למשפחה, לשכנים ולידידים אם יואילו להודיע לנו מקום אשפוזם של יקירינו.

אפשר להודיע טלפונית:
ללשכת ראש העיריה — 28494.
לועדת התיאום — 92365.
או למרכזיית הטלפונים של העיריה — 25221.

ע. בן־עמי — ראש העיריה

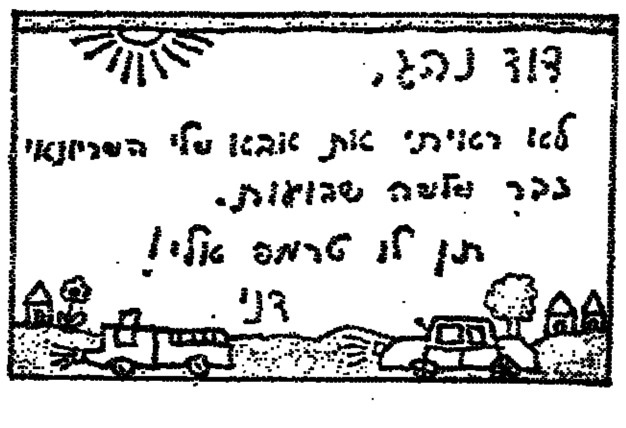

כלי נגינה

● הקלידים במחיר מגוון, החל מ־12 לירות. אבילאה, הנביאים 6.

● דודים מכונרים משומשים, אבילאה, שבזיהל לוין 3, טלפון 644393.

● דודים אקורדיונים משומשים עד 80 בסים, בכל מצב. אבילאה, הנביאים 6, טלפון 663395.

מקררים

● בקוד המקררים!!! מוכר קר זה בחליף ובתקן. ההזמנות — אהקוד 10 ב־390 ל"י. "קרור לוינסקי", לוינסקי 92 ת"א טלפון 829554.

דירות למכירה

● הברה "גן" בונה למכירה דירות בכל הגדלים ובכל חלקי פתח־תקוה, בתכנון וביצוע המפולים של הברת "גן" (הלוואות ומשכנתאות לא צמודות). "גן" חברה לבנין, חיים עוזר 20, פתח־תקוה.

לוח נתניה

דירות למכירה

● כולל בונה נתניה בונה למכירה דירות נהדרות עם כל הכללולים בבקומות זוהים בנתניה. פרטים במשרד רחוב הרצל 51. טלפונים — 053־23953 053־28934.

מכוניות

● "ב.פיאט" נתניה תמצא כל מכונית חדשה או משומשת. תנאים מיוחדים למושבים וקיבוצים. רח' הרצל 44. טל. 053־23453.

חקלאות

● למכירה קו צינורות כמובן 10" במצב טוב 1500 מטר. טל. 067—97283.

● מקסם קופה? מבצע עבודת קטף. לפנות טלפון מספר 053—99455.

מכירות

● בהזדמנות מכונה כביסה "הורר" אוטומטית מלל אחריות ר' ביטוח, כשף צימרמן, ליאון בלום 18, בין 16.00—21.00.

אבידות

● חייל, אשר נסע אתי, בשבת 8.12.73 מלוד לירושלים ואבד כצית, מתבקש להתקשר לחיפה טל. 82302.

דרושים
חרש מעולה
כרסם
בוגר קורס, מכנאי לביקורת ניהול.
טלפון 823165, ת"א.

מכונות כרסום שונות
למכירה
במצב עבודה
לפנות: "דבר", 823165 ת"א

עבודות חריטות ומסגרות
אנו מוסרים
לפנות 823165 תל־אביב

● פקידות כללית בירור־לים: NATIONAL, כתיבה במכונה — חדש! ביה"ס "הפקיד", י. פורכן, בצלאל 18.

FOR IMMEDIATE DELIVERY
EXPERIENCED TRUCK & BUS DRIVERS
GOOD 2nd. HAND TRUCKS IN PERFECT RUNNING ORDER
and ALL TYPES of BUILDING CONSTRUCTION EQUIPMENT

- DAIMLER-BENZ, M.A.N., with or without front-wheel traction, from 8 to 16 tons loading capacity.
- DIFFERENT TYPES CHEMICALS or ALL LIQUID TANKERS
- VARIETY LORRIES ALL CAPACITIES (also SEMITRAILER)
- ALL TYPES OF SPARE PARTS AVAILABLE.
- POSSIBILITY EXIST WITH DRIVERS and/or MAINTENANCE CREW.
- *FINANCING POSSIBILITY POSSIBLE (LEASING or SALE)*

for full particulars contact:
Tel: 0611—231261
Telex: 412661

d.i.S.
KARLSTRASSE 16
6000 FRANKFURT/M.1.

רשות הנמלים בישראל נמל חיפה

דרושים לעונת החורף
פועלים לעבודות סווארות
(פריקה וטעינה של מטענים)

מתקבלים מועמדים עד גיל 40 בעלי כושר גופני תקין.
העבודה במשמרות בוקר וערב.

המעונינים מתבקשים לפנות למשרד קבלת עובדים בכניסה לשער 3 (ליד בית המכס)
בין השעות 06.30 — 08.30 בבוקר או 14.00 — 16.00 אחרי הצהרים.

קופת חולים מחוז חיפה

תורנויות לילה בקופת־חולים מחוז חיפה

א. שעות התורנות

1. בלילות, לרבות לילות שבת ולילות חג מ־8 בערב עד 12 בחצות.
2. מ־12 בחצות עד 7 בבוקר במבנן דוד אדום, טלפון 101 ובבפרץ היפה, טלפון 713232, ראה סעיף 8.
3. בימי שישי ובערבי חג מ־4 עד 5 אחה"צ.
4. בשבתות ובחגים מ־9 עד 11 לפנה"צ וכ־4—5 אחה"צ.

ב. התחנות התורניות

1. מרפאת פריטמן, רח' פרישמן 4, טלפון 62195 לחברים מהסניפים: פרישמן, אחד העם, שדרות אר"ם, יבנה, ד"ר גליקר, בר־זילי, כאלה, תל־עמל, הליסה, וקבוץ גלוית.
2. מרפאה קרית אליעזר, רחוב צה"ל, טלפון 535226, לחברים מהסניפים: קרית אליעזר, קרית אליהו, בת גלים, עין הים, מחנה דוד, וקרית שפרינצק.
3. מרפאת ר"ש בהדר הכרמל, רח' אלחנן, טלפון 86868, לחברים מהסניפים: בנין — אחוזה, ר"ש — כרמל הכרמל, הכרמל הצרפתי ורוממה.
4. מרפאת נוה שאנן גלברג, כבשת טרומפלדור א. 3 טלפון 222121, לחברים מהסניפים: נוה שאנן, יוליוס ביידר, גלברג, ורמות רמז.
5. מרפאת קרית חיים מזרחית, טלפון 721331, לחברים מהסניפים: קרית חיים מזרחית, שיכון עירוני, קרית ביאליק, קרית מוצקין, קרית שמריהו וצור שלום.
6. מרפאת קרית ים א', שדרות הבונים, טלפון 721553, לחברים מהסניפים: קרית ים א', קרית ים ב', קרית ים רסקו וקרית חיים מערבית.
7. מרפאת "עודאל" — קרית אתא, טלפון 722384, לחברים מהסניפים: עודאל בן עמי, פינסקר, קרית נחום, קרית בנימין ושיכון הותיקים.
8. התורנויות לילה מ־12 בחצות עד 7 בבוקר:

א. בתחנות מבנן דוד אדום, החברים הגרים בשטח שיפוטה של עירית חיפה, פרט לבפרץ המפרץ תייכים למרפאת הכפורטות בסעיפים 1, 2, 3, 4.

ב. במפרץ היפה "מקסי ביאליק", טל' 713232, לחברים הגרים במפרץ היפה המשתייכים למרפאות המפורטות בסעיפים 5, 6.

ג. בכל יתר המרפאות במחוז היפה קיימים סדרי תורנות כבדים בהתאם למודעות בלוחות המודעים במרפאות ובאזורי התורנות.

ד. תורנות מעבדה:
במעבדה המחוזית שדרות אר"ם 54, טלפון 532107, לחברים מכל סניפי המחוז.

ה. תורנות מקרים כירורגיים

הפתוחים בשבתות ובחגים, במחלקה הכירורגית רח' אבן : גא 8.
שעות תורנות: בימי ששי וערבי חג מ־4 עד 5.30 אחה"צ. בימי שבת וחג מ־9 עד 11.30 לפנה"צ.

קופת־חולים של ההסתדרות הכללית מחוז תל־אביב · לוח התורנויות

א. תורנויות לילה

מתקיימות ערב ערב, כולל שבת וחג, — בשעות 8 בערב עד 12 בלילה (פרט להדר יוסף מ־8—11) במרפאות דלהלן:

1. מרפאת אילון, התורנות סגורה באזורה זבני. החברים מסניפי: אילון, יד אליהו, ר' כתריאל, עממי ג' ורמת שמאל יפנו לבנין דוד אדום, רח' מזאה 13, טל' 101. על חידוש התורנות נודיע בר זמן.
2. מרפאת התקוה ב', רחוב זיו פינת רח' בריכה, טלפון 31122 — לחברים מסניפי: התקוה א' וב', נטקה, כפר שלם הולך הקרוב ליד־אליהו.
3. מרפאת הדר יוסף, רחוב קהילת ורשה מספר 10—12 טלפון 778095 בשעות 8.00 עד 11.00 בלילה לחברים בסניפים: הדר־יוסף, נוה שרת, צהלה, רמת־החייל, תל־ברוך וכן ל־חברים מהסכונות הקרובות ל־סניפים
4. מרפאת נוה שאנן, רחוב יסוד המעלה 61, פינת לוינסקי טל 33483 לחברים בסניפי: נוה־שאנן ושיגנמן ופלורנטין.
5. מרפאת קפוביץ, רח' עזרת קסוביץ 36, פינת יהודה המכבי טל' 444494 — לחברים בסניפי קסוביץ, יבנוביץ, ר־מת־אביב, שייך מונים חלק כבארי — לפי רצון החברים היכולים לפנות לקסוביץ או תל־נורדוי — לפי בחירתם.
6. מרפאת תל־נורדוי, רח' דב הוז 1 פינת מנדלי 21, טלפון 243233 — לחברים מסניפי: תל־נורדוי, אלהריזי, אהרונוב, גלבויץ, המנל, רפפורים, הלק מבארי — לפי רצון החברים היכולים לפנות לתל־נורדוי או קסוביץ לפי בחירתם.
7. מרפאת קרית שלום, רח' רשבסקי 12 טלפון 822715 לחברים בסניפי קרית־שלום והסביבה.

ב. תורנויות ערב שבת

בימי שישי משעה 2 אחה"צ עד 8 בערב מתקיימת תורנות במבנן דוד אדום, רחוב מזא"ה 13, טלפון 101.

1. בית מרקחת, במרפאת מנדלברג — רח' אלנבי 75, טלפון 614467, בין השעות 2.30 — 5.00 אחה"צ.
2. בית מרקחת, ברחוב זמנהוף 42, טלפון 289221 בין השעות 2.30 — 5.00 אחה"צ.
3. מעבדה, בזמנהוף — בין 4—5 אחה"צ.

ג. תורנויות שבת וחג

1. מתקיימות בין השעות 9.00—11.00 לפנה"צ במרפאות:

גלבויץ	— טל' 242870
התקוה א'	— טל' 32379
השיגנמן	— טל' 828180
הדר־יוסף	— טל' 778095
יד־אליהו	— טל' 84278
יונה הנביא	— טל' 55979
כפר־שלם	— טל' 31546
מנדלברג	— טל' 614467
נוה־שאנן	— טל' 33483
קרית־שלום	— טל' 822715
קסוביץ	— טל' 444494
רמת־אביב	— טל' 412294
רמת־החייל	— טל' 771162
תל־נורדוי	— טל' 243233

משעה 1.00 בצהריים עד 8.00 בערב מתקיימת תורנות במבנן דוד אדום רח' מזא"ה 13 טלפון 101.

2. רופאים מקצועיים — ל־כל סניפי המחוז, במרפאת מנדלברג, רחוב אלנבי 75, טלפון 614467.
א. רופאי א.א.ג. ורופא עיניים בין השעות 9.30—11.30 לפנה"צ.
ב. כירורג, בין השעות 9.00—12.00 לפנה"צ.
3. תורנות מעבדה לכל סניפי המחוז, בזמנהוף, רחוב זמנהוף 34, טלפון 284242, בשעות 9—11 לפנה"צ, 4—5 אחרי הצהרים.

בית מרקחת מחוזי במרפאת מנדלברג, רחוב אלנבי 75, בין השעות 9.30—12.00 לפנה"צ, 4.00—5.00 אחה"צ.

הערה:
בית המרקחת מנדלברג רח' אלנבי, פתוח בימי א'—ה' משעה 8 בבוקר עד 7 בערב ללא הפסקה.

הערה:
א. אחרי השעה 12.00 בלילה ועד שעה 7 בבוקר מתקיימת תורנות לילה בבית"א ברחוב מזא"ה 13, טלפון 101.
ב. החברים מסניפי: מנדלברג, בר־אור, אולימפוס, שבזי, יונה הנביא ו־כונטפיורי — הזקוקים לרופא בין השעות 8 ב־ערב עד 7 בבוקר פנו למבנן דוד אדום רחוב מזא"ה 13, טל' 101.

עירית ראשון לציון

חיילנו המצויינים לספר על קשר ולדעת על הנעשה בעיר — מתבקשים לשלוח את כתובותיהם אל העיריה.

חייל או בני משפחת חייל, הנתקלים בבעיות המצבאים כי בידי העיריה האפשרות לסייע ולעזור, בדרך כלשהי — מתבקשים להפנות בעיות אלה אל לשכת ראש העיריה, לשם בדיקה וטיפול.

פצועים או בני משפחות הפצועים, המעוניינים בביקור של ראש העיריה או נציג של הנהלת העיריה — מתבקשים להודיע על כך ללשכת ראש העיריה.

בהזדמנות זו אני מאחל לפצועים החלמה מהירה — ולכם, החיילים יקירים והמשפרי העיר, חג אורים שמח.

עו"ד ח. גיבשטיין
ראש העיריה

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

המדור ללמודי חוץ

מודיע על
פתיחת לימודי תעודה בנושא:
שרטוט בנין
בתל־אביב

הלימודים מתקיימים במשך חמישה סמסטרים, פעמיים בשבוע בשעות הערב.
תנאי הקבלה: 12 שנות לימוד.
מועד הפתיחה: יום חמישי, 13.12.73.
נותר עוד מספר מצומצם של מקומות.

פרטים והרשמה: הטכניון, המדור ללמודי חוץ, תל־אביב, רחוב ליסין 14, טלפונים 268126/7, 266992.

אוניברסיטת הנגב

לשכת דיקן הסטודנטים

מ ו ד י ע ה

על פתיחת שרות יעוץ פסיכולוגי לסטודנטים של האוניברסיטה

השרות יתן יעוץ גם לבני משפחות סטודנטים שנפלו ולמשפחות סטודנטים פצועים.

בכל בקוה יש לפנות למזכירות לשכת דיקן הסטודנטים טלפון 057—71241 קו פנימי 83.

דוקרט - ביח"ד לסריגים

חיסול עודפי ייצוא מאיכות מעולה

דקטים לגברים ● חליפות לגברות
מצמר שלוב עור (זמש)
סוודרים — פולוברים — כותנות גם לנוער

הזדמנות מיוחדת — שמלות צמר עבה
35 ל"י בלבד

לוד: אזור התעשיה (ע"י סלוד), שעות 8.00—16.00
ת"א: שד' רוטשילד 75 (פ' מזא"ה) שעות 8.00—17.30

מרכז ההסברה
שירות הפרסומים

*

מה ידוע לך
על הבחירות בישראל?

רצונך במידע בכתב בנושא זה — פנה אל שירות הפרסומים במרכז ההסברה, רח' קפלן, הקריה, ירושלים או אל לשכות מרכז ההסברה בתל־אביב, בחיפה ובבאר־שבע.

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965

מרחב תכנון מקומי באר־שבע

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף — לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה 1965, במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז הדרום, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה, באר־שבע, הופקדה שינוי תכנית מפורטת הנקראת "שינוי מס' 8 לתכנית כפר־רמת כש' 104/03/5, תיקון בתקנון תכנית מפורטת אזור התעשיה, ביחד עם התשריט המצורף אליה.

ואלה הם הגושים והחלקים הכלולים בשינוי התכנית: גוש 38045, 38051.

כל המעונין בשינוי התכנית רשאי לעיין בה ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעונין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר, הרואה את עצמו נפגע על ידי שינוי התכנון וכן מהנדס ועדה מקומית שבתחום התכנון שלה כלול בתחום או גובל אתו — רשאי, תוך חדשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לשינוי התכנית במשרדי הועדה המקומית האמורה.

י. הדדימון
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון, מחוז הדרום

22.11.73

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965

מרחב תכנון מקומי באר־שבע

הודעה בדבר אישור שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז הדרום, החליטה, באישור שר הפנים, לאשר שינוי תכנית מפורטת הנקראת: "שינוי מס' 3 לתכנית מפורטת כש' 105/03/5", אזור מלאכה ואחד מכה ליד הרכבת, גוש 38084, חלקה 24.

ההודעה על הפקדתה, ביחד עם התשריט המצורף אליו, פורסמה בילקוט הפרסומים 1933, השל"ג, 12.7.73, עמ' 2035.

השינוי האמור בצורה שבה הועדה המחוזית אישרה, ואותו ביחד עם התשריט המצורף אליו, הופקד במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה, באר־שבע, וכל המעוניין רשאי לעיין בו ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

י. הדדימון
יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז הדרום

כ"ח חשון תשל"ד (23.11.73).

המוסד לביטוח לאומי

הודעה מיוחדת
למבוטחים לא שכירים

המוסד לביטוח לאומי דואג גם בימים אלה לתשלום הגימלאות למבוטחים ומשפחותיהם.
המבוטחים מתבקשים לשלם את דמי הביטוח במועד בכדי לאפשר למוסד לקיים את פעולותיו השוטפות.
מבוטח לא שכיר

אל תמתין לפניות נוספות.
שלם את דמי הביטוח במועד.

לגבי מבוטחים מגוייסים שנבצר מהם מפאת גיוסם לשלם את דמי הביטוח במועד, יחול פרעון התשלומים החודשיים של 10.10.73 ו־10.11.73, שלושים יום אחרי שחרורם מהשירות.

המוסד לביטוח לאומי

מקורות, חברת מים בע"מ

רשות מפעלי מקורות בחולון
מזמינה הצעות
הצעות פומבית

בקבלן להפעלת חדר אוכל ומזנון

המחלק כ־200 ארוחות בקר וצהרים ביום.

פרטים וטפסי השתתפות ניתן לקבל במשרדנו, אזור התעשיה חולון, רח' הפלד 1, קל. 846111 קו פנימי 260.

מועד אחרון להגשת הצעות הוא 28.12.73 שעה 12.00.

אין מקורות, חברת מים בע"מ מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה או כל הצעה אחרת.

"מספר התנ"ך ינקו ישי רון וכל אותם בנים את הרוח הגדולה שהביאה אותם למעשיהם המופלאים. ואין שום אומה ולשון שתקיים זכרון כזה לחייל שנפל — כלימודו של ספר הספרים".

מתוך דברי ההקדמה של דוד בן־גוריון ז"ל לספר

הגות במקרא

מבחר מתוך עיוני החיל לתנ"ך לזכר ישי רון, שנפל בקרב על גדות תעלת סואץ.

בקובץ משתתפים:

יוחנן אהרוני, חיים גבריהו, יהודה אליצור, משה גרינברג, ישראל אפעל, נחמה ליבוביץ, מאיר בלוך, אברהם מלמט, דוד בן גוריון, א. נהר, יוסף ברסלבי, אריה סימון, יהושע עמיר, מרדכי פירון, זאב פלק, ערן רון, א. פ. רייני

עם עובד

הוועה"פ אישר פעולות ההסתדרות לתקופת חירום

מאת כותב „דבר"

במליאת הוועד־הפועל של ההסתדרות אישרה אתמול ב־47 קולות נגד 6 ו־12 נמנעים שתי הצעות הוועדה המרכזת בקשר לפעולות ההסתדרות בשעת חירום. הצעות סיעות המיעוטים נדחו ברוב קולות.

הצעה אחת נוגעת לעזרת משפחות המגוייסים (כפי שפורסם אתמול ב„דבר") והצעה שניה, המ־ בסכמת את פעולות ההסתדרות, אומרת, בין השאר:

„בנסיבות החדשות ובהתקף ה־ תמורות שהתחוללו עלו והתחדדו נושאים חדשים גם בפעולת ה־ הסתדרות. ברור, כי עדיפות ראשונית ניתנה להתאמת הפעולה הקשורים ישירות למאמץ המלחמ־ תי.

הנושאים שהעסיקו את ההסתד־ רות בימי הקרבות ואשר אקטו־ אליותם טרם פגה עד היום, מש־ תייכים בעיקרם לתחומים אלה:

א. המשכת הייצור של המשק, תוך מאמץ של תפוקה מקסימלית.
ב. דאגה למשפחות המגויסים.
ג. אספקת מיצרכים ורמת מחירים.
ד. דאגה לחלוקה צודקת של השופס, המסים, המלוות וההיט־ לים שהוטלו לצורך מימון הוצ־ את המלחמה.

הוועד הפועל מציין בהערכה את מאמץ העבודה הנכביר של המוני העובדים, כדי להמשיך ו־ לקיים את תקינות העבודה ורמת הייצור.

משכורת המגוייסים

ההסתדרות טיפלה בנושא של השלמת המשכורת למגוייסים ו־ הגיעה להסכם עם הממשלה, כי התגמול למשפחות המגויסים יוש־ לם מקרן ההשוואה על פי הכללים המקובלים בקרן, והיתר השלמת התשלום עד לתקרה של 1,500 ל"י לחודש, החל מה־1 בינואר 1974 תועלה התקרה עד ל־1,800 ל"י.

הוועד הפועל מעלה על נס את גילויי הסולידריות ליחסי האחווה המופלאים של כלל הציבור, עם המגוייסים, ראה ביחוד הוועד ה־ פועל צורך להדגיש את ההיענות ברצון של העובדים במקומות עבודה רבים, לשאת בעומס הש־ למת השכר למשפחות המגוייסים, על ידי ויתור על התמורה בעד שעות נוספות, ימי חופשה וכו'.

הוועד הפועל מעודד כל יוזמה לעזרה הדדית במסגרת מפעלית, חטיבתית או ארצית אשר מטרתה להבטיח תוספת הכנסה למשפחת המגויס, על מנת שלא יקופח הל־ קם בהכנסה, לעומת חבריהם ב־ עבודה. הוועד הפועל פונה לכל ועדי העובדים להקים קופות ל־ עזרה הדדית אשר תרכז אמצ־ עים, מן הגבול הנוסף של השעות הנוספות, חופשות וכו', על מנת להבטיח למשפחות המגויסים הש־ למת השכר, עזרה בעת מצוקה ושה.

הוועד הפועל מציין, כי למרות קשיי התובלה, לא התגלעו תק־ לות בסדרי האספקה הסדירה של מצרכי מזון חיוניים והכרחיים. במאמץ לאבטחת הייצור ולאס־ פקה סדירה היו שותפים בראש וראשונה המשק העצמי של ההת־ יישבות העובדת, מכשירי השיווק הגדולים, של הצרכנות המאורג־ נת הוכיחו כושר ויעילות.

ההסתדרות תשתף את עצמה גם בעתיד בכל מאמץ, אשר יידרש מן העם למען הבטחת הקיום והבט־ חון. עם זאת תתבע ותקפיד, כי העומס הנובע מצרכי הבטחון ו־ הגיוס הכובד יוטל באופן צודק, על כל שכבות העם בהתאם ל־ יכולתם. נתבע מניעת רווח כל־ חמה ותגן על רמת הכנסתם של השכבות בעלות הכנסה נמוכה. נשפה אורח חיים על חסכון לפשו־ טות ונאבק נגד ההוצאות הראוו־ תניות.

הוועד הפועל יקיים בירור מיו־ חד באחת הישיבות הקרובות ב־ נושא השכר, המסים, המחירים ו־ הרווחים".

בראשית הישיבה בירך המזכיר הכללי של ההסתדרות ירוחם משל את פרופ' שמואל הוגו ברגמן במלאות לו 90 שנה, שהשתתף בוועידת היסוד של ההסתדרות ו־ היה חבר הוועה"פ הראשון שלה. לאחר מכן התייחד הוועה"פ בקי־ מה עם זכרו של ה. בן־גוריון ה־ מנוח. י. משל ציין את זכותו של בן־גוריון כמקים ההסתדרות והע־ לה על נס את תרומתו למדינת ישראל. הוא מסר כי ההסתדרות תנציח את זכרו.

בדברי הפתיחה לדיון עמד משל על הציפיה החרדה לקראת ועידת ז'נווה „ומי יתן שהיא תוליד שלום־אמת". הוא פנה שוב לכל הגורמים בעולם לרימון קולם על מנת שייפסקו העינויים של שבויי המלחמה ויכובדו האמנות הבינ־ לאומיות.

קרן לעזרה הדדית

בדברו על פעולות ההסתדרות בימי החירום — אמר כי המרוחי ליצור קרן לעזרה הדדית בכל מקום עבודה. הוא התריע נגד כל מחשבה לפגוע בכשיר תוספת היוקר בשעה שפועלי ישראל מק־ בלים על עצמם את כל צווי המלחמה ועולה.

פתח את הדיון מ"מ יו"ר ה־ מחלקה לאיגוד מקצועי יהושע ורשבינא. הוא ציין כי למרות רמת הגיוס הגבוהה, גברה ב־ שבועות האחרונים הפעילות ב־ משק, אם כי לא ניתן להגיע ל־ רמת התפוקה שלפני המלחמה. הבעיה המרכזית כיום — אמר — היא ליצור תנאים שיאפשרו מיצוי אופטימלי של כוח העבו־ דה הקיים, לרבות עבודת נשים, פנסיונרים וכו'. הוא ציין כי ירדה רמת ההכנסה של האוכלוסיה ו־ נאמדת כ־5 מיליארד ל"י (מילוות, היטלים וייקור הדלק) והדבר מש־ תקף בהכנסות של הציבור. נושא הקשור לכך הוא הרחבת הפער בהכנסה בין המגויסים לאחר. ש־ נבאר בצורף — גם לאחר ש־ הועלתה „התקרה" ל־1800 ל"י.

מפ"ם תדרוש להכליל במצע המערך מדיניות הסובסידיות ותוספת היוקר

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

המצב הכלכלי־החברתי של המערך חייב להכיל בעיית של היכונן המשק בשלושה שלבים: משק של שעת חי־ רום, משק של כוננות ממו־ שכת, ומשק של מאמצים לבינין השלום — דרישה זו יעלה היום חבר הוועדה המרכזית ויו"ר הוועדה ה־ כלכלית של מפ"ם, אהרון אפרת, בישיבת ועדת המד־ יניות של המערך.

הוועדה המדינית של מפ"ם סיכ־ מה לקבוע את ההנחיות לנציגי מפ"ם בוועדת המצע של המערך, כדי להכין מצע המפרש את המ־ דיניות הפעולה המתוכננת על הממ־ שלה לשנים הקרובות בתחום ה־ כלכלי והחברתי.

אפרת הבהיר אתמול שמפ"ם עומדת על העקרונות הבאות: ● הקצאת אמצעים מקסימאליים להשבחת צרכי הבטחון; ● לפעול לחידוש הכלכלי האורחי והיצרני בהתאם ללקחים של מלחמת יום הכיפורים; ● להקצות אמצעים גם לפיתוח התשתית המשקית, במסגרת קליטת העליה ומתן עדיפות לאזורים ישוביים חברתיים הרודרים לשכבות העליות והמצוקת ההכנסה. הייבה להיות מחשבה עליה בכשת החברתי. נוכח הס־ פיגה הגדולה של כספים מהצי־ בור, בלא ספק תשפיע על רמת הביקוש ורמת החיים ותביא ל־ ירידה בצריכה הפרטית; ● ניי־ צול מקסימאלי של מאגרי כוח האדם לשם הרחבת הייצור, כדי לא לפגוע בפעילות הנוספת של המשק; ● הפעלת ענף הבניה באופן סלקטיבי, עם עדיפות ל־ בניה לעולים חדשים, לזוגות צעי־ רים ולחיילים משוחררים; ● לפ־ עול לצמצום היבוא הבלתי חיוני והפניית המשאבים למתן עדיפות לייצור המקומי; ● גישה סלק־ טיבית בתחום ההשקעות; ● לפ־ עול להכוונת רווחי מלחמה והת־ עשרות מההזמנות הבטחוניות.

בפרק המוקדש לשכר, מחירים וסובסידיות, הדגיש אפרת, שעמדת מפ"ם על תיאום מקסימאלי בין האלמנטים של השכר, המחירים, המסים וסובסידיות.

תוספת יוקר באמצע 1974

מפ"ם עומדת על תשלום תוספת יוקר במלואה בינואר. מן הראוי לשלם תוספת יוקר שניה גם במחצית הראשונה של 1974, אם תחול התייקרות גדולה כתוצאה משינויים במדיניות המיסוי וה־ סובסידיות. את שכר המינימום, העומד כיום על 450 ל"י, יש להצמיד ל־50% אחוז מהשכר המ־ מוצע במשק, כפי שהוצמדו ה־ קיצבאות.

אשר לסובסידיות, דורשת מפ"ם שסכום הסובסידיות הכללי יגדל בהתאם לגידול התקציב ולא ירד משיעורו הנוכחי של 5 אחוזים בתקציב, כדי לזכות את היחסים עם היצרן, החקלאי והשירותים יש מקום לשינוי הרכב הפנימי, אך תוך הקפדה על שמירת מחי־ ריהם של 12 המצרכים הבסיסיים.

בתחום המדיניות התקציבית עו־ מדת מפ"ם על תיאום מקסימאלי בין המדיניות המוניטארית לבין המדיניות הפיסקאלית, כדי לסייע בפעילות התקינה של המשק, יקצ־ צו אמצעים בהתאם לצרכים ל־ תעשיה, לחקלאות ולתיירות.

העתודה האקדמאית תמשיך בלימודים

מאת סופרת „דבר"

אנשי העתודה האקדמאית לא יפסידו השנה שנת לימודים. כנ־ ראה צה"ל הוא לאפשר להם להמ־ שיך בלימודיהם הרגילים.

אנשי העתודה, המגוייסים עתה לצה"ל, יוחזרו ללימודים באחד ממועדי הסמסטרים שנקבעו לפתיחת שנת הלימודים האקדמאית בכל המוסדות להשכלה גבוהה, אלא אם כן יחייב המצב המשך שי־ רותם. הדבר חל על כל העתודא־ ים, תלמידי כל שנות הלימוד הלומדים באחד המוסדות להשכ־ לה גבוהה. רק תלמידים שטרם התחילו בלימודיהם במסגרת הע־ תודה יעברו קודם את שלב השירות.

מקורות במשרד התיירות, הביעו [illegible], כי תנועת התיירות נמצאת עתה בתהליך של התאוששות.

מתה אלמנתו של קסטנר

אליזבט קסטנר, אלמנתו של ד"ר ישראל קסטנר, שעמד בראש ועדת ההצלה בהונגריה בתקופת המלחמה, מתה אור ליום אתמול אחרי מחלה ממושכת. לווייתה תצא היום בשעה 12 מרחוב דפנה בתל־אביב לבית העלמין בנחלת יצחק, שם תובא לקבורה ליד בעלה המנוח.

בתו של ד"ר יוסף פישר, מ־ ראשי התנועה הציונית בטרנסילב־ ניה וחבר הפרלמנט הרומני בש־ נות ה־20 וה־30. המנוחה היתה דמות אהודה בציבור הרחב של יוצאי הונגריה וטרנסילבניה. הי־ תה בת [illegible].

משרד העבודה

הוועדה לוויסות ולמיצוי כוח האדם במשק בשעת חירום

הודעה למפעלים ולמוסדות

הננו להביא לידיעת המעסיקים והעובדים על הפעלת הוועדה לוויסות ולמיצוי כוח האדם במשק בשעת חרום, אשר תעסוק בנושאים הבאים:

- סיוע למפעלים והעברת מידע על אפשרויות וויסות משאבים (כוח־אדם, ציוד וכושר ייצור).
- סיוע מקצועי, ניהולי וטכני למפעלים ולמוסדות בהתארגנות מחודשת לאור המצב.
- סיוע בקליטת עובדים, הכשרה, השתלמות והסבה מקצועית.
- סיוע בכל נושאי כוח־האדם אשר בטיפול משרדי הממשלה והמוסדות.

לוועדה יפנו מפעלים ומוסדות המעוניינים לקבל סיוע או מידע בנושאים הבאים:

א. מפעלים בהם קיים עודף כושר ייצור או ציוד עודף והם מעוניינים בבדיקת אפשרויות ניצול עודף כושר הייצור ע"י מפעלים אחרים במשק.

ב. מפעלים בהם נמצאים עובדים עודפים (באופן זמני) והם מעוניינים בבדיקת אפשרויות הכשרתם מחדש, הסבתם המקצועית או העסקתם הזמנית במפעלים אחרים.

ג. מפעלים בהם קיים מחסור בעובדים והם מעוניינים בעזרה בקליטה, בהכשרה ובהדרכת עובדים חדשים.

ד. מפעלים בהם קיים חוסר בכושר ייצור (או בציוד) והם מעוניינים במסירת עבודות למפעלים אחרים במשק

המפעלים והמוסדות המעוניינים יפנו בהקדם לוועדה, תוך ציון פרטים מלאים ככל האפשר על סוגי הציוד, העובדים, כושר הייצור והסיוע הנדרש.

נא לפנות אל הוועדה לוויסות ולמיצוי כוח־האדם במשק בשעת חרום, המכון לפריון העבודה והייצור, ת. ד. 33010 ת"א, טלפון 253131 קו פנימי 307, 305.

אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים בישראל
המרכז הבינלאומי לשיתוף פעולה טכני
הקונגרס העולמי השלישי של אינג'ינרים וארכיטקטים בישראל

הנושא:
דו־שיח בפיתוח — משאבים טבעיים ומשאבים אנושיים

תכנית

יום שני, 17 בדצמבר 1973
20.30 טקס הפתיחה החגיגי
היכל התרבות, תל־אביב
דברי פתיחה:
אינג' אלחנן פלס, יו"ר האגודה
ברכות:
פרופ' ד"ר י. ואן־דאם, נשיא אי.טי.סי.סי.
יהושע רבינוביץ, ראש עיריית תל־אביב—יפו
אלוף (מיל.) עמוס חורב — נשיא הטכניון, מכון טכנולוגי לישראל
דבר נשיא המדינה: פרופ' אפרים קציר
הרצאה:
חובתנו בעולם מוגבל
ד"ר ס. ל. מנסהולט — נשיא השוק האירופי המשותף, לשעבר

יום שלישי, 18 בדצמבר, 1973
09.00—10.30 — ישיבת מליאת הקונגרס (מלון הילטון, ת"א)
יושב ראש הישיבה:
משה זנבר, נגיד בנק ישראל
הרצאות מפתח:
1. חברה ופיתוח
ד"ר הייני אוברט, הולנד — הוועדה הבינלאומית לשיכון ליד האו"ם
2. איכות הסביבה
פרופ' ג'והן פייג' — אוניברסיטת יורק, קנדה
3. תחבורה
פרופ' דונלד א. אולסן — אוניברסיטת ברקלי, ארה"ב
4. התפוצצות אוכלוסין והגירה עירונית
פיליפ האוזר — אוניברסיטת שיקגו, ארה"ב
5. ארכיטקטורה
פרופ' לואי קאהן — אוניברסיטת פנסילבניה, ארה"ב
6. מגמות פיתוח בעתיד
דוד הורוביץ — יו"ר הוועדה המייעצת, בנק ישראל
10.30—11.00 הפסקת קפה
11.00—13.00 דיונים בפאנלים
15.00—19.00
1. חברה ופיתוח (אולם A)
יושב ראש הפאנל:
פרופ' מוריס מיצנר — האינסטיטוט הטכנולוגי, ג'ורג'יה, ארה"ב
משנה ליושב ראש:
פרופ' יהודית שובל — ביה"ס לרפואה — האוניברסיטה העברית, ירושלים
2. איכות הסביבה (אולם C)
יושב ראש הפאנל:
פרופ' הלל שובל — האוניברסיטה העברית, ירושלים
משנה ליושב ראש:
אינג' רוברט פוויה, ארה"ב
3. תחבורה (אולם D)
יושב ראש הפאנל:
ד"ר ג'ורג' שהון — סגן נשיא חברת „בכטל", ארה"ב
משנה ליושב ראש:
פרופ' משה ליבנה — הטכניון, מכון טכנולוגי לישראל
4. התפוצצות אוכלוסין והגירה עירונית (אולם E)
יושב ראש הפאנל:
פרופ' ריצ'רד וקשטיין — אוניברסיטת ברנדיס, ארה"ב
משנה ליושב ראש:
ד"ר משה סיקרון — הסטטיסטיקן הממשלתי
5. ארכיטקטורה (אולם B)
יושב ראש הפאנל:
פרופ' ה. מאיקה, רומניה
משנה ליושב ראש:
ארכ' יעקב רכטר
20.30 קבלת פנים למרצים ולחברי פאנלים מטעם ראש עיריית תל־אביב־יפו, מר יהושע רבינוביץ — בנין העיריה.

יום רביעי, 19 בדצמבר, 1973
09.00—10.30 ישיבת מליאת הקונגרס (מלון הילטון ת"א)
יושב ראש הישיבה:
יוסף בורג, שר הפנים
הרצאות מפתח:
1. תיכנון פיסי
פרופ' בריטון האריס — אוניברסיטת פנסילבניה, ארה"ב
2. חינוך ומשאבי כח־אדם
ד"ר אסא ס. נולס — נשיא אוניברסיטת נורת־איסטרן, ארה"ב
3. אנרגיה בארצות מתפתחות
ד"ר ג. סי. שגו, ארה"ב — נשיא אינטר־טכנולוגיה קורפוריישן
4. הנדסה אזרחית והנדסת בנין
אינג' ויקטור ספטון, קנדה
5. טלקומוניקציה
שמחה סורוקר — מנהל כללי, משרד התקשורת
10.30—11.00 הפסקת קפה
11.00—13.00 דיונים בפאנלים
15.00—19.00
1. תיכנון פיסי (אולם A)
יושב ראש הפאנל: פרופ' נרמן פרסמן — אוניברסיטת ווטרלו, קנדה
משנה ליושב ראש:
ארכ' שמואל שקד
2. חינוך ומשאבי כח־אדם (אולם D)
יושב ראש הפאנל:
פרופ' מוריס אטנברג — אוניברסיטת ניו־יורק, ארה"ב
משנה ליושב ראש:
אינג' אריה גוראל — מנהל כללי, משרד העבודה
3. אנרגיה בארצות מתפתחות (אולם B)
יושב ראש הפאנל:
פרופ' ישראל דוסטרובסקי — נשיא מכון ויצמן למדע ורחובות
משנה ליושב ראש: פרופ' שמעון יפתח — מנהל המרכז למחקר גרעיני, נחל שורק
4. הנדסה אזרחית והנדסת בנין (אולם C)
יושב ראש הפאנל:
פרופ' בוריס ברסלר — אוניברסיטת ברקלי, ארה"ב
משנה ליושב ראש:
פרופ' יוסף קרני — מנהל התחנה לחקר הבניה ליד הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
5. טלקומוניקציה (אולם E)
יושב ראש הפאנל:
אינג' ישעיהו לביא — משנה לנשיא חברת G.T.E., ארה"ב
משנה ליושב ראש:
אינג' גדעון לב — מהנדס ראשי, משרד התקשורת
20.30 הרצאות אורח

יום חמישי, 20 בדצמבר, 1973
09.00—10.30 ישיבת מליאת הקונגרס מלון הילטון, ת"א
יושב ראש הישיבה:
זאב שרף, שר השיכון
הרצאות מפתח:
1. התהליך של קבלת החלטות לגבי פיתוח
פרופ' צ'סטר רפקין — אוניברסיטת פרינסטון, ארה"ב
רווחה אנושית וגריון עבודה
פרופ' אלברט ב. צ'רנס — אוניברסיטת לונדון, אנגליה

3. שיכון
פרופ' לאו גרבלר — אוניברסיטת קליפורניה, ארה"ב
4. משאבי טבע ופיתוח תעשייתי
ד"ר ג'ק אי. גולדמן, משנה לנשיא חברת קסרוקס, ארה"ב
5. פיתוח משאבי מים
פרופ' יוהן ס. ואן־דאם — אוניברסיטת דלפט, הולנד
10.30—11.00 הפסקת קפה
11.00—13.00 דיונים בפאנלים
15.00—19.00
1. התהליך של קבלת החלטות (אולם C)
יושב ראש הפאנל:
פרופ' ז'נט שף — אוניברסיטת פוארטו ריקו
משנה ליושב ראש:
ד"ר ברעוהיד ארד — מנהל חברת תה"ם
2. רווחה אנושית ופריון עבודה (אולם E)
יושב ראש הפאנל:
פרופ' ורנון ז. מוקוסב — אוניברסיטת ווילס, אנגליה
משנה ליושב ראש:
ד"ר דניאל ברכות — מנהל המחלקה לבריאות הציבור, משרד הבריאות
3. שיכון (אולם A)
יושב ראש הפאנל:
יוסף שרון — מנהל כללי, משרד השיכון
משנה ליושב ראש:
פרופ' שמואל אהרוני — אוניברסיטת קליפורניה, ארה"ב
4. משאבי טבע ופיתוח תעשייתי (אולם B)
יושב ראש הפאנל:
פרופ' יעקב גרוס — מדען ראשי, משרד המסחר והתעשיה
משנה יושב ראש:
פרופ' מיכאל אבן ארי — האוניברסיטה העברית, ירושלים
5. פיתוח משאבי מים (אולם D)
יושב ראש הפאנל:
פרופ' מ. ב. פירינג — אוניברסיטת הארוורד, ארה"ב
משנה ליושב ראש:
פרופ' נתן בורוס — הטכניון, מכון טכנולוגי לישראל
20.30 סימפוזיון על: חינוך הארכיטקט בעתיד, מלון הילטון מטעם הארגון הבינלאומי של הארכיטקטים (U.I.A), אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים בישראל והטכניון, מכון טכנולוגי לישראל
בהשתתפות הארכיטקטים:
פרופ' דונלד אולסן, אוניברסיטת קליפורניה, ארה"ב; פרופ' ז. ה. אמריך, ביה"ס הלאומי בוזאר, צרפת; פרופ' רולד אקסון, אוניברסיטת לונד, שוודיה; פרופ' ג'ופרי ברודבנט, ראש ביה"ס לאדריכלות פורטסמוט, אנגליה; פרופ' אליוט דהמיק, אוניברסיטת אילינוי, ארה"ב; פרופ' גילברט הרברט, הטכניון חיפה; מיכאל וויל, מזכיר הארגון הבינלאומי של הארכיטקטים U.I.A, צרפת; פרופ' פ. ג. ולגמוד, אוניברסיטת ראנד, אפריקה הדרומית; פרופ' ה. מאיקה, רומניה; פרופ' הרי מאירוביץ, אוניברסיטת מקגיל, קנדה; פרופ' אלפרד מנספלד, ישראל; אלן מנדלסשם, רודזיה; פרופ' אירוינג מסן, אוניברסיטת ברקלי, ארה"ב; פרופ' הנדה סוהה, האוניברסיטה הטכנית איסטנבול, טורקיה; יושע פילה, אוסטרליה; פרופ' ברונו צבי, אוניברסיטת רומא, איטליה; פרופ' לואי קאהן, אוניברסיטת פנסילבניה, ארה"ב; פרופ' פטר קמניצר, אוניברסיטת קליפורניה, ארה"ב; פרופ' קרל שטיינין, אוניברסיטת הרווד, ארה"ב; פרופ' ג'ורג' שלקט, אוניברסיטת פרינסטון, ארה"ב; דרק שרפ, אנגליה.

יום ששי, 21 בדצמבר, 1973
09.00—11.00 ישיבת מליאת הקונגרס
יושב ראש הישיבה:
פרופ' יובל נאמן — נשיא אוניברסיטת תל־אביב
סיכום הדיונים של הפאנלים
11.00—11.30 הפסקת קפה
11.30—13.00 ישיבת נעילת הקונגרס
יושב ראש הישיבה:
אינג' שלמה ארזי, הנהלת אי.טי.סי.סי.
בחירת מועצת אי.טי.סי.סי.
דברי סיכום:
אינג' אלחנן פלס — יושב ראש אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים בישראל.

יום שבת, 22 בדצמבר 1973, ג' דחנוכה תשל"ד
20.30 בנקט — במלון „הילטון", תל־אביב

יום ראשון, 23 בדצמבר, 1973
יום הטכניון — חיפה
08.30 יציאה ממלון הילטון, תל־אביב לקרית הטכניון בחיפה וסיור
11.00 כיבוד באודיטוריום ע"ש צ'רצ'יל
11. סימפוזיון על הנושא:
תפקיד אוניברסיטה טכנולוגית בארץ מתפתחת — הנסיון הישראלי
בהשתתפות:
אלוף (מיל.) עמוס חורב — נשיא הטכניון
פרופ' יעקב בר — משנה לנשיא הטכניון לעניינים אקדמאיים
פרופ' דוד חסון — משנה לנשיא הטכניון למחקר
פרופ' הרמן פינקל — דקן הפקולטה לחקלאות
פרופ' גילברט הרברט — דקן הפקולטה לארכיטקטורה
יוסף עמי — משנה לנשיא הטכניון לאדמיניסטרציה וכספים.
בהפסקת הצהרים יסבו האורחים בצוותא עם חברי הסגל האקדמי של הטכניון במסעדת הסטודנטים.
דברי ברכה:
פרופ' בריאן סילבר וד"ר אסא ס. נולס
אחרי הדיון בטכניון — סיור בחיפה וחזרה לתל־אביב.

יום שני, 24 בדצמבר, 1973
יום ירושלים
08.00 יציאה ממלון הילטון, תל־אביב לירושלים
09.30 התכנסות באודיטוריום ויזא, האוניברסיטה העברית
ברכות:
אינג' אלחנן פלס — יושב־ראש א.א.א.י.
אברהם הרמן, נשיא האוניברסיטה העברית
דברי פתיחה:
טדי קולק, ראש העיר ירושלים
דיונים בפאנל על: תכנית ירושלים
יושב ראש הפאנל:
פרופ' הרי מאירוביץ — אוניברסיטת מקגיל, קנדה
משנה ליושב ראש הפאנל:
פרופ' אלכסנדר קינן — משנה לנשיא האוניברסיטה העברית
הרצאת מבוא:
פרופ' נתנאל ליכפילד — אוניברסיטת לונדון
הרצאות:
ירון בנבנישתי, עיריית ירושלים
ארכ' גבריאל בראוור, משרד הפנים
ארכ' יהודה דרכסלה, משרד השיכון
אינג' עמיקם יפה, מהנדס העיר ירושלים
12.30—14.00 הפסקת צהרים.
ארוחה תוגש במסעדת מוזיאון ישראל.
משעה 14.00 : דיון חברי הפאנל
סיכום
: : חזרה לתל־אביב

יקירנו
המורה המחנך הפלחין
יצחק אדל ז"ל
הלך לעולמו
הלווייתו תצא מבית הלוויות הצירוני ברחוב דפנה 5 ת"א, ביום ו', י"ט בכסלו תשל"ד (14.12.73) בשעה 12.00 בצהריים, לבית העלמין בנחלת יצחק
המשפחות המתאבלות:
אדל, עדיני
שטם—אוריאל
ביליג, עומר

הופיעה מהדורה שביעית
של הספר
רגל של בובה
מאת יעקב העליון
עם עובד

מפלגת העבודה הישראלית — מפלגת הפועלים המאוחדת.
המערך
מחוז תל־אביב — סניפי א' ורמז
מחר, שבת, 15.12.73, בשעה 10.30 בבוקר ב„בית ליסין"
יתקיים
מפגש פומבי
בהשתתפות:
פנחס ספיר שר האוצר
דברי פתיחה: ר. וינברג — יו"ר מועצת סניף רמז
דברי ברכה: מ. בראלי — חבר מזכירות סניף א'

ביום ראשון 16.12.73 יום השנה לפטירתו של
יואל הבריק ז"ל
נקיים אזכרה בשעה 3.30 אחה"צ.
נפגשים בשעה 3.30 בבית העלמין חולון ליד השער החדש.
המשפחה

מפלגת העבודה הישראלית
מחוז תל־אביב
משתתפת בצערו של חבר מזכירות המחוז
החי' נחום רז,
במות עליו
אביו ז"ל

במלאת שנה לפטירת אמנו, אמנו וסבתנו היקרה
דבורה שורץ ז"ל
נעלה לקברה ונתיחד עם זכרה ביום א', כ"א בכסלו תשל"ד, 16.12.73, בשעה 3.30 אחרי־הצהריים בבית הקברות במושב גנייהם
המשפחה

ערב ועידת ז'נווה... ערב ועידת ז'נווה... ערב ועידת ז'נווה...

המסע השלישי

מאת נחום ברנע, סופר „דבר" בארה"ב

דבר אחד, לפחות, אפשר לחזות בבטחון לגבי מסעו הנוכחי של קיסינג'ר למזרח התיכון, השלישי כאן בתוך בספטמבר לשר־החוץ. הוא לא יהיה מסע תצוגה. קיסינג'ר מבקר הפעם במזרח התיכון לא כמי שבא לקצור את פירות ההסכמה ההיסטורית של ישראל ושלום שכוונתה להשתתף בועידת שלום, אלא כמי שבא למנוע בעוד מועד התמוטטות הועידה עוד לפני שנפתחה.

רשימה מצומצמת של התביעות השונות שקיסינג'ר ערב הועידה, בהתאם לפי המגישים אותן, עשויה לכלול את הנושאים הבאים:

● או"ם: ניסוח המכתב למזכיר או"ם המודיע על פתיחת הועידה, בדרך שתהפוך אותו לפחות לשיתוף שווה ערך לברה"מ ולארה"ב בעיצוב הועידה; הענקת השפעה בועידה לחברות או"ם אחרות, בראשן חברות מועצת הבטחון; מסירת החתימה על ההזמנה לועידה למזכיר או"ם; ניסוח מטרותיה הסופיות של הועידה במסגרת החלטות הארגון בעבר.

● מצרים: הכבנת הפירוש המצרי להחלטה 242, כלומר נסיגה ישראלית מלאה, לכתב ההזמנה; הבטחה לגיבוי אמריקאי פעיל בועידה לתביעה המצרית להסגת כוחות ישראליים חד צדדית במסגרת „השלב הצבאי" (המשך שיחות הקילומטר ה־101) ולנסיגה ישראלית מלאה ב„שלב המדיני"; מעורבות גדולה יותר של או"ם בועידה; הבטחות אמריקאיות להפעלת לחצים על ישראל כאשר יתגלו חילוקי דעות ליד שולחן הדיונים; ניהול הדיונים בדרך מקיפה ככל האפשר; שיתוף נציגות עצמאית של הארגון לשחרור פלסטין, אם לא בפתיחת הועידה לפחות בהמשכה.

● תביעה זהה לאחרונה ישמע קיסינג'ר גם מנציגי ארגונים פלסטינאיים, אם ייפגש אתם במהלך ביקורו.

● סוריה: נסיגה ישראלית לקווי ערב המלחמה תמורת החזרת שבויים או, לחילופין, הסכמה ישראלית לקבלת 15,000 הכפריים שברחו ללב סוריה במלחמה האחרונה; בשלב השני התחייבות ללחץ על ישראל לסגת לקווי 5 ביוני 1967.

● ירדן: התחייבות אמריקאית למנוע השתתפות פלסטינאית עצמאית בועידה; ירדן איננה מחרימה את הועידה, אם תהיה השתתפות כזאת ובנושא זה היא נתמכת כנראה על־ידי ארה"ב וישראל; הבטחה לתמיכה אמריקאית בהסדר שיחזיר למלך את הגדה המערבית ואת ירושלים, אולי תוך הסכמה לויתורים טריטוריאליים לישראל.

● ישראל: הבהרות אמריקאיות לגבי המכתב האמריקאי־סובייטי לאו"ם הכולל כנראה התחייבות לגבי ביצוע הסכם הפסקת האש, כפי שבא לידי ביטוי בהחלטת מועצת הבטחון מ־22 באוקטובר, בדרך שאינה נוחה לישראל; הבטחת קיום תנאי אמנת ז'נווה לגבי השבויים הישראליים בסוריה; ישראל תבהיר, שגם אם ימולאו תנאים אלה, הנושא הראשון שיועלה בועידה, ככל שיקום בדיוניה עם סוריה, יהיה חילופי שבויים; לא מן הנמנע, שיועלו גם שאלות הקשורות בנשק, שעליהן בשום דיון לא קיבל עליהם את הסכמת האמריקאים בביקורו כאן.

● כשרונותיו של קיסינג'ר? הוכח שיעודו הראשון והעיקרי הוא השגת הסכמה לפתיחת הועידה, גם במחיר — שאין מנוס ממנו כנראה — של המהלך השיטתי במונחים דו־משמעיים, שכל צד מפרש אותם כרוחו. קיסינג'ר מאמין ב„תנופה", בתהליך הנמשך על ידי עצם קיום השיחות. מעבר לזה הוא רוצה בשיפור מעמדה של ארה"ב במדינות ערב, תוך שמירת כללי הבטחון האמריקאים—סובייטיים, בהכרת מעמדו של קיסינג'ר כמתווך גם בטעם ברה"מ. נראה שיש לו סיבות להאמין, שהוא יוכל להגיע להסכם עם סעודיה על חידוש חלקי של אספקת הנפט בראשית השנה הבאה, תמורת הבטחה אמריקאית בעודפלת למדי לתמוך בועידה בנסיגה ישראלית לפי ההחלטה 242. מאז להפסק ולאלג'יר ייתכן מפנה נוסף לקראת שיפור יחסיה של ארה"ב עם כמה מהקיצוניות שבמדינות הערביות.

עכשיו ברור, עוד יותר מבשלבים קודמים, גורל הועידה תלוי בקיסינג'ר ובדברים שיסכם במסעו. אפשר להשוות זאת אולי בתקוה שהביע פקיד מצרי לפני כתב של „ואשינגטון פוסט" שלשום. „אתה טועה, אם אתה סבור, שהקשיים הגדולים ביותר נשמרו לקיסינג'ר בדמשק", אמר הפקיד. „אני מקוה שתחנתו הקשה ביותר תהיה האחרונה במסעו — ישראל".

תרגיל בריפוי קבוצתי

מאת חגי אשד

ועידת ז'נווה תעמוד בלי ספק בסימן התכנון האישי של אדריכלה הראשי — הנרי קיסינג'ר ועל כן צריך לראותה ובעיקר את טקס הפתיחה שלה כתרגיל בריפוי קבוצתי. יותר מאשר כל מדינאי אחר בימינו תופסת אצל קיסינג'ר מקום מרכזי השאיפה ליצור אווירה פסיכולוגית נאותה יותר מאשר להשיג הישגים ממשיים ומוגדרים. אצל קיסינג'ר חשובה יותר הצהרת מגמה מאשר חתימה על התחייבויות. בהנחה שאם כל הצדדים יצהירו על כוונותיהם הטובות, תיווצר אווירה שבה יקל עליהם להתמקח בהצלחה על פיסקות של „קח ותן".

עד עתה ניסה קיסינג'ר בהצלחה לא מבוטלת ליצור רצון טוב אצל כל הצדדים להגמשת עמדותיהם הארוכות, דבר שאיפשר לו להגיע להם נוסחאות שיפתחו פתח להגמשה נוספת. בכך מודגש הדגש על ההליך של הפשרת הקפאון יותר מאשר על ההחזקות שבדרך. מילוי התפקיד זה כבאפשר על־ידי הצירוף המכוון של יעדיו הסופיים כפי שאומר: העיקר היא הדרך, המטרה תושג מעצמה. עם כה לא כבאה ישראל סיבה לא לשתף עצמה בתרגיל „הריפוי הקבוצתי" של קיסינג'ר, כאשר שהם מבטיחים את היסוד העיקרי של כשאיפתן יציר בין ישראל לערבים, מבלי שהדבר כרוך בהצרדות הופית בנכסים ובמב־ זהה, שישראל לא גמרה עדיין אבל בנפשה לותר עליהם. עד כה היתה ישראל כמי שאומרת „לכה לא". נראה שגם טקס הפתיחה של ועידת השלום בז'נווה, העומד להתקיים בשבוע הבא, לא ייצא מכלל זה ושעת המבחן הנפשי לשיטתו של קיסינג'ר ולמסדת התרגיל הפסיכולוגי הנוכחי תגיע רק לאחר שתיכנס ועידת השלום לדיוניה המעשיים בחודש ינואר, כמצופה.

בהתאם לכך יכולה ירושלים בשלב זה להתרכז בעיקר בהכנה של הבהרת־כוונות ושל תביעות מפורטות כלפי הערבים להבהרת־כוונות מצדם. הבעיות הקשות יתחילו כאשר תצטרך ישראל להחליט על מה לותר ועל מה לא לוותר, הן ברשימת דרישותיה והן ברשימת התמורות ועל שווי הערך של כל אחד מן הויתורים ההדדיים האפשריים.

אבל כבר בשלב זה מסתמנת בירושלים הגמשה בכמה נושאים בהשואה לעבר. כך, למשל, נשמעים קולות חזקים יותר מבעבר לגבי תכניות שונות של פירוז ופיקוח של כוח חירום של או"ם — שני מושגים שכאילו חלפו סופית מעולם המושגים הישראלי במלחמת ששת הימים. לעומת זאת, ואולי דווקא משום כך, נשמעת עתה הדגשה רבה יותר מבעבר על חשיבותם של גבולות בטחון. הגמשה נוספת הסתמנה בעמדה הישראלית היא בהרגשה המחודדת יותר מבעבר לגבי שמירת אפייה היהודי של מדינת ישראל לעתיד לבוא. יש בה משום הכושה על התפקות־במסט לגבי התביעות להחלת הריבונות הישראלית על שטחים המאוכלסים בצפיפות. לעומת זאת, ואולי דווקא משום כך, מודגשת עתה באזרח מוחלט ההתנגדות להקמת מדינה פלסטינאית נפרדת מירדן וגם לייצוג פלסטינאי נפרד בועידת השלום בז'נווה.

מגמה זו של הגמשה יחסית בעמדות הישראליות השונות מבליחה מניעת התנגשות בין ירושלים לוואשינגטון בשלב הנוכחי. לעין, היא תאפשר להעמיד במבחן את כוונותיהם ואת יכולת ההגמשה היחסית של הערבים ורק לאחר שיתברר כזה זה, ניתן יהיה להעריך את המהלכים של כל הצדדים.

בשלב המיידי, עם ביקורו של הנרי קיסינג'ר בארץ ולקראת פתיחת הועידה ביום ג', יעמדו על הפרק הבעיות הבאות: תפקידו ומעמדו של או"ם בועידת ז'נווה, נכונותה של ממשלת סוריה לשחרר את השבויים צעד אחר צעד והשאלה, להיכן יסוגו כוחות צה"ל במסגרת ההסכם להפרדת כוחות. בנושאים אלה אין משום הכרעה מהותית לגבי הסופי התנאיו של הסכם השלום לעתיד לבוא, אך יש בהם כדי לקבוע את האווירה ואת המסגרת הפסיכולוגית של המשך התרגיל הריפוי הקבוצתי שבהם ירצה לנסות קיסינג'ר.

או"ם על הרכבו ומסורת ההלמהיו הוא לגבי הערבים כבית־מרזח לגבי שיכור בופר הנמה־ישבר להסכים לריפוי של גמילה. או"ם כאילו מאלץ את הערבים להרבות ככל האפשר בגילויי עוינות ותוקפנות מילולית כלפי ישראל ומבטיח להם חינגאות ומיתמלות נצחון בלתי־מוסקות עליה. המצב הזה הוא ההיפך הגמור ממה שמנסה קיסינג'ר לבצע בהודעתם של הערבים, היינו — שאין להם סיכוי לנצח את ישראל, אלא רק להשיג כבנה ויתורים תמורת הסכם שלום בדרך של משא־ומתן אתה.

לפרשת שחרור השבויים הישראליים בסוריה יש חשיבות עיקרית רבה הן לגבי הלך רוחם של שליטי סוריה ומידת יכולתם להתחשב בלחצים חיצוניים ובשיקולים ראציונאליים והן לגבי מידת נכונתם של הסובייטיים לעמוד בהתחייבויות קשות ויכולתם להגביל את הפראות הסורית, דבר שלא עשו בעבר.

ואילו מבחינת ישראל — הבעיה של הפרדת הכוחות הפכה בעיקרה לבעיה של נסיגה ישראלית ראשונה מאז מלחמת ששת הימים, אשר למבחנה ולתמורה שתתקבל יהיו השפעות רבות גם על הלכי־הרוח בישראל וגם על אופי היחסים בין ישראל לבין מצרים בכל השלבים הבאים של ועידת השלום. בסעיף זה בעיקר תלוי עתידה של הפסקת־האש הלכה למעשה.

נותר רק נושא אחד שלא יידון בועידת השלום עצמה, אך יש לו השפעה עליה ועל סיכויי הצלחתה לא פחות מכל הנושאים בה — הנפט. קיסינג'ר ינסה לשכנע את הסעודים להסתפק בהפגנת הסמה הזיפילה על נשק הנפט ולא להשתכר מהצלחתו. לבטח כזה נודעים סיכויי הצלחה, נוכח העובדה שחרם הנפט על ארה"ב פוגע יותר על מתחרותיה הכלכליות, כך שבעקיפין הוא מסייע לכושר התחרות שלה. וכן נוכח העובדה שהמצב השמיע בנשק הנפט יכול לאט־לאט את הענף הזה. מקום כזאת מוזז מאוד את המעבר לשימוש במקורות אנרגיה אחרים ולפיתוח טכנולוגיות חדשות של הפקת אנרגיה ושל החיסכון במקורות האנרגיה הקיימים.

הצלחת שיטתו של קיסינג'ר עד כה וגם בעתיד מבוססת ביכולתו להצביע בכל שלב על משרשרת של ויתורים הדדיים ובקבילים מכל הצדדים, המכשירים לכל אחד מהם פרופורציה נאותה בין רווח להפסד, או לפחות הרגשה כזאת. יש להניח, שזו תהיה שאיפתו העיקרית לגבי השבוע הבא, אשר אם יתמיה בהצלחה היא יכול להיות פתח לשפנה.

ילוקי־דעות
פיקוד המצרי

ילופים שביצע הנשיא סאדאת בפיקוד המצרי זכו אתמול ...ירושים שונים ואף סותרים. היו שראו בהחלפת שאזלי ה„קיצוני" בגאמאסי ה„מתון" ראייה להחלטת סאדאת להדגיש ...מות בעיצה זו, מו"מ מדיני על פני התמודדות צבאית ...זרשת. היו שראו בכך את ההיפך: את מינוי גאמאסי, אשר ...יהו ראש אג"ם תיכנן במוחו המקצועי את צליחת התעלה ...וחות, כמשקף את הנחת סאדאת, שהרמטכ"ל החדש גם ...נבון וגם יבצע ביתר הצלחה מקודמו את השלב הבא של ...לחימה.

פירוש אחר הוא, שהחילופים בוצעו במגמה פוליטית והיא — ...מחיש לעם המצרי, וכן למדינות־ערב הקיצוניות, את האמת ...ל מצבה הצבאי של מצרים. לפי פירוש זה היתה זו הודאה ...תי־מוסוות שנועדה לרמוז כה אירע בשדה־הקרב בשל ...דלי הקצינים שהודחו. אם כך הוא, הרי היתה זו ההודאה ...ורה ראשונה מסאדאת עצמו בכשלון הצבאי שנחלה מצרים ...מלחמה — כשלון שהתבטא באי־ניצול הצלחת־ההפתעה הראשונה לשם המשך ההתקדמות לתוך סיני, ובאי־בלימת מיתקפת־הנגד של צה"ל שהביאה אותו לתוך מצרים וגרמה לכיתור העיר ...אץ והארמיה ה־3. יש לזכור, כי רק לפני שבוע ביקשו שלושת קצינים המודחים להמעיט בחשיבותו ובכוחו של מאחז צה"ל ...מערב לתעלה בהצהירם על יכולתם לחסל את „הכיס המכותר" ...כל רגע שיורשו לעשות כן. היתה זו לא רק התגוננות מפני ...אשמת הכשלון, אלא גם ביקורת כלפי סאדאת על שחתם על ...הסכם הפסקת־האש „בטרם עת". צעדו של סאדאת מעיד, כי ...יום כוחו עמו לסלק ביקורת כזו.

מסתבר, כי יהיה זה פזיז לייחס את ההדחה לכוונה להבטיח ...כנות רגיעה צבאית, ואולי אף סיום המלחמה, לקראת פתיחת ...ועידת ז'נווה. ראשית, היה זה סאדאת עצמו שחזר והכריז, כי ...וא שומר על האופציה הצבאית במקביל לכל מהלכיו המדיניים, ...רב הועידה ובמרוצתה. מה שבולט יותר מן ההצהרות הוא ...עובדה כי בקווי הפסקת־האש אנו עדים לשרשרת תקריות ...אינן פרי יוזמה מקומית אלא אופיין מעיד על הנחייה מרכזית. ההנחה הסבירה ביותר — והיא איננה נחלשת אלא מתחזקת על־ידי חילופי־הגברי האחרונים בצבא המצרי — כי ...נשיא סאדאת שומר לעצמו את האופציה הצבאית בצד הפעילות המדינית. ישראל צריכה לשתי האפשרויות גם יחד.

עוד „מחדל"
ללא צורך

...סיפורי־הנפלאות, שהפיצו אותם הכופרות הערביים ושכלי־התקשורת במערב בלעם בתיאבון, על מעללי הפיקוד המצרי ...מלחמת יום הכיפורים, אינם היחידים שהתנפצו עתה. המלחמה היתה מלווה גם אגדות אחרות, שנועדו לפאר את הצבאות הערביים ולהשפיל את קרנו של צה"ל.

על המחדלים שלנו בלבד מדברים ומתווכחים עד לזרא. לדאבון־הלב אנו מוסיפים „מחדלים" אחרים, שגם אם תוצאותיהם אינן קטלניות, נזקם הוא ודאי.

הנה הריעו במשך שבועות, כמעט מראשית המלחמה, הדוברים המצריים. הרשמיים על המיבצע הכביר של יחידות קומנדו ...בניטרול המיתקנים הישראליים להצתת התעלה במעשה מכריע ...הכשרת הדרך לצליחה. הודעות אלה נקלטו על־ידי הכתבים הערביים בקאהיר ונעשו חלק מתולדות־המלחמה, כפי שסופרו ...גדולי העתונים בעולם. העתונות הישראלית, המעתיקה בשקידה כל „סטורי" מעניין, פרסמה אף היא סיפורים אלה בהרחבה ראויה, וכבר התפתחה בישראל סערה זוטה על ה„מחדל" של הפקרת אמצעי־מגן חיוני זה בתעלה.

ההבהרות, כפי שפורסמו אתמול, מעמידות את העובדות על דיוקן: המיתקנים לא נועדו להיות מיבצעיים כלל; הכנייה להצתת התעלה אמנם נבדקו לפני כמה שנים, אך נגנזו מחמת ספק רב בדבר יעילותן; מה שנתפס על־ידי המצרים, לא היה אלא מיתקן אחד שהושאר למטרת הבדיקה.

ההסבר הוא מפורש ומשכנע. אולם יכול היה להיות משכנע הרבה יותר, לו ניתן מיד, עם פרסום הטענות המצריות, ואפילו מתוך יוזמה עצמית לפני־כן. אבל לכך דרושה גמישות רבה יותר לאין ערוך בהסברה וגם ראייה מרחיקה יותר. כשמנגנון ההסברה שלנו לוקה בכבדות־תנועה, אין פלא, שאנו נראים כנגררים אחרי תעלולות האויב וכמבקשי תירוצים.

גם העובדה, שההודעה הישראלית על כלל הבהלה באה בדיוק יומיים לאחר פתיחת תצוגת שלל בברכה קאהיר ממחישה את שיטותינו המסורבלות בהפצת מידע. תחת להוכיח לעיני העולם, מה סיבה האמיתי של יוצרת הנצחון המצרי־סורית — ואגב כך, לעצור גם קצת להרכת המורל המשפף בבית — אנו עושים רושם כמגמגמים ומגיבים בעקבות הכרזות האויב. פיגור זה אינו מגדיל את אמינותנו. הוא מיותר מכל בחינה שהיא.

רגע של אמת
למדינאי הפיוס

„רגע של אמת לבריטניה", כך הגדירו אתמול כמה מעתוני לונדון הגדולים את המצב הקשה, שאל תוכו נקלעה ממשלת הוד מלכותה, בתחום הכלכלי. הנאום שהשמיע אמש בפרלאמנט הבריטי ראש הממשלה אדוארד הית מבטא את התמוטטותן של האשליות, שבתן האכילה ההנהגה השמרנית את העם הבריטי זה חדשים רבים. נשיא התאחדות התעשיינים בבריטניה — מעמודי התווך האדירים של המימסד השמרני — קרא השבוע לממשלה להחדל מן הדיבורים המגוחכים על צמיחה כלכלית, ולגשת למלאכה הדחופה של הצלת עצם הקיום הכלכלי. דבריו היו בגדר הבעת אי־אמון. אמצעי החירום, שבישר הית אמש הינם בגדר נסיון רציני ראשון להתמודד עם המשבר החמור, המפרפר את אושיות הכלכלה הבריטית.

דברי הית פירושם, לגבי העם הבריטי, ראשיתה של גזירה לבלוע את הפירות המרים הרבים של מדיניות הפיוס כלפי העולם הערבי. לונדון, בדומה לפאריס, הישלתה את עצמה עד כה, שהתפרסותה לפני נסיכי הנפט תיסכה אותה מפני תוצאות הסחטנות הערבית. הית, יחד עם פומפידו, מנע בזמן התארגנות הזית אירופית משותפת נגד הסחטנית והתנגד לגילוי סולידריות כלפי הולאנד. עתה הינשא בריטניה בתוצאות.

האינפלציה והמחסור בדלק, הפוקדים את בריטניה ופוגעים בה קשה במיוחד. גם בשל הסאנקציות שנוקטים הכורים ושביתת נהגי הקטרים הבריטיים, הם רק חלק מן התוצאות של כניעה לסחטנות. הגרעון הגדול במאזן התשלומים של לונדון קשור אף הוא בעקיפין עם אותה מדיניות. אבטלה המונית נראית כיום באירופה כבלתי־נמנעת — ובבריטניה יותר מאשר בגרמניה או בהולאנד, למשל.

עמוד מיוחד בגליון זה מוקדש למשבר הכלכלי, המאיים על העולם, בשל מסע הסחטנות של ספקי הנפט הערבים. במקום זה נסתפק בציון העובדה, כי מדיניות הפיוס האנוכית של לונדון — ואף של פאריס — הוכחה לא רק כבלתי־מוסרית ומנוגדת את השאיפה לליכוד אירופי. היא הוכחה גם כבלתי־יעילה ואף מזיקה, מבחינתם של אלה שנזקקו לה. אין לשמוח לאידם. אך יש להזכיר להם זאת שוב ושוב — שמא בכל זאת מסוגלים הם ללמוד לקח, כלשהו, מאכזבתם?

ליעשמן־יש ינשק סודי־נגד אלה המטרידים את חיילנו בחזית - הנה אותו בידיהם עד היום! זבנג' - תרסיס באריזת ארוסול כחולה, משמיד ביעילות יתושים, זבובים וחרקים משוטפים: ״זבנגתושי״ - המשחה האידיאלית להגנה בפני עקיצות, בעלת ריח נעים וחסכונית בשימוש.

שילחו לחיילים ״זבנגתושי״ ו״זבנג״ והקלו עליהם את הימים והלילות בקווים. להשיג בחנויות המכולת והסופרמרקטים - ו״זבנגתושי״ גם בבתי־מרקחת.

שמן

הערבים מקווים „לקבל" – לא „לשלם"

מאת אהוד יערי

מותר עתה לומר במלוא האחריות: הערבים מציבים את ועידת ז'נווה קודם כל — ואולי גם אך ורק כ„ועידת נסיגה". בשום עתון ערבי, ואף לא באחת מן ההצהרות הרשמיות, לא ראיתי דיון מפורט בשאלות של הסדר שלום. הכל מתבטאים באותה הנוסחה הגורבת־הריקה של „שלום צודק". ולמצבים אינך יכול שלא לראות את הקריצה העלויה לכך.

כל המנהיגים הערבים מדברים על השלום שהם עומדים לגבות, איש בהם לא הזכיר עדיין, בפומבי לאתה, את המחיר שהוא נכון לתת. וכך נקבעה באלג'יר הנוסחה המעתיקה: נסיגה מלאה ו„כיבוד הזכויות הלאומיות של העם הפלסטינאי" (מבלי שהוגדר במפורש במה, בעצם, מדובר).

סאדאת, למשל, אמנם מצהיר על ביצוע החלטה 242 על כל חלקיה, אבל מצרים מלווה זאת בהסברים בלתי נעימים: הכרה בגבולות ישראל ולא בישראל עצמה; „סלאם" (שלום של הפוגה בלבד) ולא „סולח" (שלום של התפייסות); לא יהיו יחסים דיפלומטיים. המדינות הערביות המרוחקות לא יצטרפו להסדר וכו'.

אין ספק, שמבחינת הערבים המטרה היא לשלם ככל האפשר פחות במטבעות־השלום תמורת הודת־הנסיגה. אבל מעבר להתמלבות הכללית בדיון בשאלות ההסדר, ניכרת הכרה, שמספר בלא כלום — אי אפשר יהיה, וגם החשש, שנסיגה מלאה, לרבות מירושלים, איננה בחזקת הישג ודאי.

ואולם באופן כללי יש הסכמה לדחות את פיצוח האגוזים הקשים האלה עד לאחר המהלכים הראשונים. המצרים היו רוצים לראות ראשית הסדר להפרדת כוחות, שישחרר את הארמיה השלישית ויסלק את צה"ל מן הגדה המערבית. אך מצד שני הם מעוניינים „להלאת המיקוח בהסוה אינוכים צבאיים, כפי שהגדיר השבוע „אל־אהראם". קאהיר טרם הבהירה — ואולי גם לא לעצמה — כיצד יתכן להגיע לניתוק מגע בין הכוחות בשטח, תוך שמירת אופציה צבאית. שהרי הזין מורכב מחיילי או"ם יוצב בתווך.

מתוך גישה זו צמחה גם ההסכמה להשהות את הטיפול בשאלת הייצוג הפלסטינאי. כך נמנע משבר מצרי־ירדני הרבצה, שהועידה תוכל להיפתח במועד.

הטקטיקה שינקטו המשלחות הערביות עדיין איננה בהירה לנו. אבל המגמה תהיה להעמיד את שאלת הנסיגה כנושא ראשון. יותר מזה: שוב יציבו את עניין „קווי ה־22 באוקטובר" כ„מבחן" ראשון לכוונות ישראל וארה"ב. ואפילו סוריה כבר קפצה על עגלה מצרית זו ותובעת מיגור כוחבי החרמון ועוד תיקונים בקו הפסקת־האש. הסיבובים שהציגו אסד וסאדאת בקאהיר נוגעים והאי לתיאום בנושא זה.

למעט עיראק ו„נקיים־שלוחה־ארצו" מהבלים פחות חשובים אין, בעצם, ביקורת על ההליכה לז'נווה. וגם קולונל קזאפי התליה, כנראה, להוליה את עצבת ההקפותיו על סאדאת. השאלה ששואלים עצמם המצרים היא: האם חסינות יחסית זו שלהם, בזירה הבין־ערבית, תתמיד גם כשתגיע השעה לעשות ויתורים כלשהם.

בקאהיר אין נרתעים מלומר בפה מלא, כי סאדאת חושש מסתבכות בועידה, מפעגל של ויתור־סורק, ללא תוצאה. במיוחד סוררת חשדנות כלפי כוונותיו של ד"ר קיסינג'ר. איחסאן עבד־אל־קודוס ב„אחבאר אל־יום" כבר שאל באחד מבאמריה, האם אין וואשינגטון חוזרת על פרשת „תכנית רוג'רס", שבאה לעולם עם הפסקת־האש של 1970 ונגנזה אחר־כך. סאדאת עצמו אומר, כי „הבעיה שלי היא ארה"ב ולא ישראל". הוא ויועציו מאמינים, שלחץ אמריקאי על ישראל הוא המוקד של כל המהלכים, ומכאן שעליהם לשכנע את קיסינג'ר להפעיל לחץ כזה ואין טעם להתפסק בנסיונות לרצות את ישראל. אם יוכח לקיסינג'ר, שבאילו להתוך על ישראל — היפתר הבעיה. זו בדרך הגירסה הרווחת. אם כי פרשן פיקח כמו הייכל יודע להסביר, שאסור להתעלם מיכולת הפגיעה של ישראל.

סאדאת זקוק, איפוא, לתוצאות מהירות, אפילו חלקיות. והיעד הראשון — להוזכויים לנסיגה כלשהי, גם בטרם יוסכם על הגבול שייתחם בהסדר. זוהי הסיבה, שסעודיה טובנה עתה לחדש את משלוחי הנפט לארה"ב מיד לכשיעובר להוזכויים כזה. כל נסיגה ישראלית תחזק את ידי סאדאת בתוך העולם הערבי. לקראת השלבים הבאים של המו"מ, והדבריו אינם חוסכים כלים כדי להרבות, שעל ישראל לוותר ראשונה.

זוכה שלסאדאת יש תכנית. ולא כאתמול. אבל הוא נזהר מאוד שלא להציג את הקלפים על השולחן. הוא משחק „פוקר", אבל לא היה רוצה לעבור כבר עכשיו ל„פוקר" פתוח. גם אם בקורה כזו תגדל הקופה. הסיכון, פשוט, גדול מדי בהחינתו. מה היא בדיוק תכניתו? זה כבר עניין לניחושים, שלא כאן מקומם.

אבל העקרון ברור ומבטא אותו יפה איש השמאל המצרי אחמד בהא א־דין במאמרו ב„אל־אנואר"

(סוף בעמוד 17)

פרופ' קיסינג'ר נגד המדינאי קיסינג'ר

מאת ישראל נוימן

משא־ומתן דו־צדדי (בין ארצות־הברית לברית־המועצות) כמוהו כהתאבדות למערב; על כל החבויות הבודדות של ברית המערב להתגבר על יהרוזות לטווח קצר, שבידיהן להפיק ממשא־ומתן בילטראלי. רק למערב מלוכד תהיה העוצמה הדרושה להפיק תועלת של ממש מן המבוכה שנצטברה בעולם הקומוניסטי. הרי לגבי הסובייטיים דודקים בשלום אינו מטרה לשמה; בעיניהם הוא רק „תחבולה טאקטית לפורר את המערב ולהביסו, תוך כדי סיכון מינימלי לעצמם". דברים אלה, הנקראים כיום ככתב אישום קטלני כלפי מדיניותו של מזכיר המדינה האמריקאי ד"ר קיסינג'ר, נכתבו לפני שנים מעטות בידי פרופ' הנרי קיסינג'ר מאוניברסיטת הארוורד.

פרופ' קיסינג'ר היה ביקורתי כלפי מדיניות החוץ של כל הממשלים שקדמו לזה של ניקסון — לא רק כלפי ממשלי קנדי וג'ונסון הדמוקראטיים, כי־אם גם כלפי הממשל הרפובליקאי של אייזנהאואר וסגנו ניקסון. ביקורתו לא היתה כלל נעוצה בשאיפה להניע ממשלים אלה לעשות את אשר עושה כיום מזכיר המדינה של ממשל ניקסון, כי־אם להניעם אף מן המעט שעשו, בכיוון של הידברות עם מוסקווה. האיש שהיה אדריכל מדיניות הדטאנט של נשיא ארה"ב לפקין ולמוסקווה התריע בעבר מפני הפיתוי שחש מנהיג מערבי כלשהו להוכיח לעצמו כי השלום בראש דאגותיו. „כל מנהיג קומוניסטי, שהמוצלחה האירה לו פנים, חייב היה בנאבקיו לגלות דבקות עיקשת במטרה והיעדר כל רגש... אין בנסיונם של המנהיגים הסובייטיים דבר, המכשיר להניחם לראות את השלום כמטרה, או להתייחס ברצינות אל גילויי רצון טוב. עצם ההצלחה — ואפילו עמידה על הקיום הפיזי — חייבו אצלם כושר להוליך שולל. אין למנהיגים הסובייטיים כל סיבה להתייחס אל מדינאים זרים בדרך מעודנת יותר, מזו שבה הם נוהגים איש כלפי רעהו. על כן אין לצפות מהם להתחשבות".

פרופ' קיסינג'ר הצביע אף את מדינאי ארה"ב להבין, כי למנהיגים קומוניסטיים אין כל עניין בתהליך של משא־ומתן כתוך גישה של תן וקח. יחסם אל מדינאי מערבי דומה, לדבריו, לזה שמגלה פסיכיאטר כלפי החולים במוסדו: יאמר אשר יאמר להם מדינאי מערבי, מתמכנים המנהיגים הקומוניסטיים, כי הם מיטיבים להבין אותו משהוא מבין את עצמו.

איך אם־כן חייב מדינאי מערבי לנהוג, כאשר הצד הקומוניסטי מתייחס אליו כאל חולה־נפש — או כאל רמאי, שמאחורי דבריו מסתתרות כוונות נסתרות או בלתי־מודעות? התשובה הפרדוקסית, אליבא דיפלומטיה האישית לעתיד לבוא, היא קטלנית לגבי מזכיר המדינה של היום: דיפלומטיה אישית, אפילו בדרג הגבוה ביותר, כמעט ואין לה סיכוי של הצלחה, ככל שמדובר בסובייטים. ההכרח הוא שבצדק, בסירובו להאמין, כי התפייסות אישית בין ראשי מדינה מוליכה לשלום.

ציטוטים אלה — וניתן למצוא כהנה וכהנה — לקוחים מתוך ספרו[1] של סטיפן ר. גראובארד (עורך כתב העת „דדאלוס") „קיסינג'ר — דיוקן רוחני". גראובארד הוא מידידי קיסינג'ר ודאי אין הוא מבקש לנגח את מזכיר המדינה, כי־אם להסביר את השקפת עולמו, עליסוד כתביו.

מי שמאמין כי האמריקאים נתפסו כתוך „תמימות" למדיניות ההידברות עם מוסקווה, כדאי לו לעיין בספרו של גראובארד. לא זו בלבד שקיסינג'ר אינו מן הטיפוסים, הנוטים לקבל כל הצהרת ידידות ושלום סובייטית כפשוטה שיש לו כיסוי. בכתביו הוא הוכיח שבהיותו כלפי מוסקווה אין הוא כפגר אחרי שום מדינאי אמריקאי אחראי — אף לא אחרי ג'ון־פוסטר דאלס. אך הוא האמין בתפקידו היוצר של המדינאי וביכולתו להתוות ולהמציא אופציות שונות.

כבר בספרו הראשון שיצא לאור, העוסק במטרניך ובקאסטלרי, הדגיש הפרופסור את חובתו של המדינאי לקבוע לעצמו מטרות ועם זאת לשמור בידיו ברירה. אין הוא אומר זאת בפירוש, כי אין הוא עוסק במדיניות הישראלית, אך ברור, שאילו שבע מדינאי ישראלי נגזר בסיסמה הנצחית „אין ברירה", מגיב היה: „אם נותיר ללא ברירה, הרי נבשלת כשלון חרוץ".

קיסינג'ר מאמין, כי „המבחן האמיתי למדינאי הוא ביכולת לצפות מה על יחס הכוחות האמיתי ולנצל ידיעה זו לקידום מטרותיו". מדינאי אינו פילוסוף ואין שופטים אותו על־פי טיב השגותיו. הנסיבות אינן סופיות עליו, סופיה הכרעה משתייכת. „כדי נאות ראויה לשמה היא מעשה יצירה בלתי־פוסק, ניסוח מחודש מתמיד של המטרות". מדינאי חייב להיות המפסל של ביזור קראם.

(סוף בעמוד 17)

[1] Stephen R. Granbard: Kissinger — Portrait of a Mind. W.W. Norton & Co. Inc., New York 1973, 288 p.

הרתעה והתראה

מאת דוד הורוביץ

מדיניות החוץ של ישראל נמצאת אחרי מלחמת יום הכיפורים וערב ועידת ז'נבה בכור ההיתוך של התמורות שחלו בימים שחלפו זה עתה. רק מחשבה משוחררת מכבלי "התבונה הקונוונציונלית" ומפלסת לה דרכים חדשות מסוגלת לעצב מדיניות חדשה ריאליסטית ותכליתית להשגת יעדיה המדיניים של ישראל. לא עוד מחשבה כאובנת וקופאת על שמריה, לא עוד מושכלות מקובלים ומקודשים במסורת שלא עברו בכבשן הניתוח הרציונלי והמציאות אלא מפנה חיוני.

אחד המושכלות המושרשים עמוק בתודעה הפוליטית של המדינה היא ההנחה, שלישראל יש אינטרס חיוני, בלתי מעורער לציפיות לעמוד פנים אל פנים עם הערבים ללא כל מתווכים, מחיצות, שטחים מפורזים, משקיפים מחוץ לאזור וכיוצא באלה. המגע בין הצדדים בקונפליקט המתמשך והתראה.

האם הורה זו עמדה במבחן המציאות? נראה שהתשובה על שאלה זו אינה יכולה להיות אלא שלילית.

הקרע בין ישראל לשכנותיה פתח פצע עמוק באיזור. הפצע צריך להגליד, בטרם תיווצר מסכת יחסים שאינם נעים עוד בקשת הרחבה שבין השד לעוינות לבין איבה גלויה ואלימה. עצם העובדה של ארבע מלחמות בחצי יובל שנים מעידה על כשלון התפיסה הזאת של מגע מתמיד בין כוחות שני הצדדים המעורבים בקונפליקט.

המגע המתמיד והקרוב משמש פיתוי להתקפות, עילה להקריות ולהתקוטטויות פעולות תגמול עם כל סכנות ההסלמה הכרוכות בהם. במקום לתת לפצעים להגליד, מגרים אותם על ידי מגע בלתי פוסק, ובמגע צבאי דווקא.

הרעיון בקיום מחיצה וגורם חוצץ בין צבאות ישראל והערבים אין פירושו הפרדה (סגרגאציה) בכל התחומים האפשריים. המגע הכלכלי, התרבותי והתרבותי רצוי ומועיל [illegible] הוכיחו את חשיבותם. אך בין מגע זה לבין שאיפה למגע פיזי בלתי אמצעי בין צבאות שכניה וצה"ל הדרך ארוכה מאוד.

הוויתור — כמעט תוך סלידה — של כל רעיון בדבר משקיפים, כוח חירום, שטחים מפורזים, בינלאומיים והמהותי והבינוני היא בלתי ראציונאלית ולא זו בלבד שלא מנעה את שרשרת המלחמות וההתנגשויות, אלא קידמה אותן.

אולם כדי לדחות את מדיניות המגע המתמיד, הצבאי והפיסי, בין ישראל ושכנותיה חייב להציע מדיניות אלטרנטיבית ומבטיחה יותר מזו של מגע צבאי ופיסי בין מחנות יריבים.

מדיניות כזאת אינה יכולה להיות מושתתת על שיטה אחת ויחידה, שהיא כל יכולה בפתרון השאלה הסבוכה והחמורה של יחסי ישראל—ערב.

קיימים כמה מרכיבים במארג היחסים המדיניים שביחס אליהם קיימת הסכמה כללית.

את המקום הראשון תופסת מבחינה זו התעצמות הצבאית של ישראל. הצורך החיוני בתורה רכש לפתוח אורך בין ארצות הברית לישראל, שיבטיח את מאזן הכוחות באיזור ואת אמצעי ההתגוננות הדרושים לישראל, הוא תולדה ישירה של עקרון זה.

התביעה השניה היא לתיקוני גבול. אולם התביעה הזאת מן הדין שתהיה מסויגת סיוג קפדני ואין לערבב בה תיקונים הנדרשים שלא מטעמי בטחון במובן המדויק של המלה הזאת. יוצאת מן הכלל מבחינה זו היא ירושלים בעלת המעמד המיוחד בתודעת העם.

התנועה הערבית, שחקו הירוק הוא כקדיש ואין לנגוע בו "אף בשעל אחד" נשענת על התורה המוכחת כי "מלחמה בערבון מוגבל", כלומר: לערבים מגיעה לפי תורה זו אפשרות בצורת ליזום מלחמה; אם ינצחו — ייהנו בפרי נצחונם ואם יובסו, יחזור המצב לקדמותו. תהי תורה לשהד הרפתקאות מלחמתיות שכרתות, שאין בהן סיכון כלשהו.

לעומת זאת התביעה לתיקוני גבול בטחוניים בוודאי אין פירושה קבלת הסיסמה "מוטב שארם־א־שייך בלי שלום משלום בלי שארם־א־שייך". התביעה לתיקוני גבול בטחוניים אין לה ולא כלום עם תורת "הסיפוח הזוחל". ותמימה ביותר היא האמונה כי הגבולות בין ישראל וערב ייקבעו על ידי התנחלויות. אם יתמיד המצב של מלחמה בתמונות עם הפוגות קצרות, הרי ערכן הצבאי של התנחלויות הוא מפוקפק ביותר. עצם שהוכיחה מלחמת יום הכיפורים. כל התפיסה של הגנה על ידי התנחלות מבוססת על אנלוגיה אנכרוניסטית עם תקופת שנות השלושים של חומה ומגדל, כאשר המלחמה התנהלה נגד כנופיות קאוקג'י. אם ייקבעו הגבולות במשא ומתן מדיני, תמימות היא לחשוב, שהגבול יוזז לפי מיקומם של קיבוץ או מושב שהוקם בו בתקופה בין מלחמת ששת הימים ומועד קביעת הגבולות. תפיסה זו יש בה הרבה מהתרות וההתעלמות מדרכי פתרון בעיות בין־לאומיות.

מול התפיסה של מגע, שבמקום להביא לריכוך ניגודים, גורמת להתגבשויות אלימות, מוצעת תורת החיץ המורכב מכמה מרכיבים צבאיים ומדיניים. לא הסתרת השטח מוקדי העולם דרושה במצב שנוצר, אלא העמדתו באור בהיר ככל האפשר. מכאן מגע היזום של שיטת משקיפים בין־לאומיים, שבכל מקרה שהשלכנו אתה, עינינו את הדבר כאילו כפאנו שד.

מכאן גם חיוב השטחים המפורזים הרחבים, בעיקר בחצי האי סיני. פירוז כזה עם פיקוח הדדי ובין לאומי כאחד, יש בו סימני סביר של התראה לפני כל מתקפה, וההתראה היא חיונית ביותר לישראל. יתר על כן: רצויה הצבת כוח חירום בין־לאומי בשטח המפורז בכל הסדר בטחון כזה.

נוסף על כל אלה ולא במקומם דרושות ערובות בין־לאומיות דו־צדדיות הנותנות לגיטימציה ויתר תוקף משפטי ובין־לאומי לסידורים פיסיים אלו.

שלילת הערובות מסתייעת בטענת נגאי על "מדינת חסות". אם נקבל דעה זו, הרי כל מדינות נאט"ו וברית וארשה הקשורות בערובות הדדיות אינן אלא "מדינות חסות". ברוב המקרים הערובות "ההדדיות" הן למעשה ערובות חד־צדדיות, כי האפשרות שמדינות אירופה המערבית יחושו להגן על ארצות הברית הנתקפת אינה סבירה ביותר.

זאת ועוד אחרת. איש אינו מציע לסמוך על ערובות כעל מכשיר בלעדי ואף עיקרי להבטחת בטחונה של ישראל. זו היא רק חוליה אחת בשרשרת של סידורים פיסיים וצבאיים במכלול מדיניות החוץ הצריכה לבוא במקום מדיניות המגע.

יתרונותיה של שיטת החיץ נראים בעליל. היא מפחיתה את האפשרות של התקפת פתע. יתר על כן: ממשלה שלא תרצה במלחמה, תוכל להיבנות מכך בפני לחצן של מדינות קיצוניות או קבוצות "שטות־אלי" קרב בשטח המדינה בניגוד מתקבל על הדעת, שאינה יכולה להתכוון במלחמה נגד העולם כולה. נוספת על גורם זה של הרתעה היא אפשרות ההתראה, בעת שיתקוף הכוח הבין־לאומי ותתבצע פלישה לשטח המפורז.

מובן שלמדיניות החוץ יש סיכוי למנוע מלחמה, רק אם היא כלולה באותם האמצעים שעליהם יש הסכמה כללית, כלומר התעצמות צבאית של ישראל ותיקוני גבול סבירים ובמסגנים בלבד.

בתנאים אלו היא מבטיחה הרבה יותר למי שרוצה בשלום ולאו דווקא בסיפוחים כמטרה בפני עצמה. אין בה אותו משקע של מרירות המשמש כהלעטש דחף למלחמה.

ודאי, זהו פתרון מדיני ולא צבאי. אולם נדמה, שכל בר־בי־רב כבר מבין שלבעיית האיזור אין פתרון צבאי מושלם בלבד. לא רק שהאפשרות של פתרון־חיץ היא מציאותית וריאליסטית יותר בבחינה מדינית ומקרבת את השלום הנכסף, אלא שהיא גם יותר יעילה מבחינת מניעת מלחמה. למעשה אנו מנסים ללכת בדרך זו כבר היום. הרי מכאן ההסכמה בשיחות עם המצרים ל"הינתקות" שהיתה פסולה עוד לפני חודשים מועטים.

הרתעה מתוקפנות והתראה בזמן הכרחים במדיניות־החוץ. פותחים פתח תקוה לעבור, ברבות הימים, ממצב חולף של ריכוך הניגודים לשלום אמת. לא רק על ידי הזזה שלום אלא גם ברקמת היחסים המדיניים, הכלכליים והתרבותיים.

ההסתדרות נערכת בשעת חירום לאומי

מאת ירוחם משל

במוצאי יום הכיפורים, שעות מספר לאחר תחילת המלחמה, נפגשנו נציגי ההסתדרות, עם נציגי הממשלה. ידענו שבעת קרבות חייבת ההסתדרות לתת במלוא כוחה למסגרות הממלכתיות ולפעולה הממשלתית. לא רצינו שתהיה פעולה נפרדת או מקבילה של ההסתדרות בכל הקשור במאמץ המלחמתי. ידענו שבשעת קרבות חייבת ההסתדרות להשתלב בכלים, במכשירים ובמסגרות שהממשלה הקימה לצה חירום. לשר העבודה נמסר יפוי כוח, בשם הממשלה, להפעלת כוח אדם בשעת חירום. אולם, למעשה, כמעט לא היה צורך להשתמש בצוי חירום.

לא זכור לי שאיזה עם, בעת קרבות, לא הזדקק להפעלת תחיקת חירום לצרכי הכוונת כוח האדם. אצלנו המשק ב[illegible] ההסתדרותי בתוכו, ותתייצב מיד לצרכי שעת החירום, גם ללא צווים.

היו קשיים רבים מאוד — קשיים בתחבורה, קשיים באספקה, אולם תוך יומיים־שלושה חלה התייצבות יחסית, ועלה בידנו לעבור תקופה ראשונה זו, כשהחזית והעורף משמשים חטיבה אחת.

עם מלוכד בעת מצור

רבבות רבות יצאו ממקומות העבודה ועמדנו בפני השאלה כיצד להבטיח את המשך הייצור לצרכי החזית וכן כיצד להבטיח בייצור לצרכי האספקה הבסיסית לאוכלוסיה האזרחית. באותן שעות קשות התייצב העם מיד למערכה. בביקורים שלנו בבתי החרושת ראינו איך נשמרו והמשכו סדרי עבודה תקינים, ראינו מהנדסים, מתכננים ופקידים שעזבו את משרדיהם והתייצבו ליד המכונות כדי להבטיח את רציפות הייצור, ביום ובלילה, ללא הפסק.

אנשי דת ומסורת עבדו בשבתות ובחג — כי היתה תחושה של פיקוח נפש שאין למעלה ממנו. באו לעבודה פנסיונרים, ללא כל צורך בקריאה. היתה זרם של אנשים שביקשו לעבוד ולסייע. הכל באו, תבעו וביקשו: תנו לנו הוראה לאן ללכת ומה לעשות. העם התגייס.

באו הנערים, מרשת "עמל" ומרשת "אורט", מכל בתי הספר המקצועיים. בפי כל מנהלי העבודה אך דברי תהילה ושבח לצעירים. כי לראות נער בן 17, שאחרי שבוע עבודה היה לראש קבוצת עבודה, ולידו פנסיונרים ופקידים ופקידות — ראה תופעה מופלאה של עם מלוכד בעת מצור ומלחמה.

יסודות לנורמות חברתיות חדשות

עמדנו במבחן הימים האלה גלי ההתנדבות, שהקיפו את כל תחומי חיינו. עדים נפשנו ותוך כדי כך אנו גם רואים ניצנים ראשונים ליסודות של נורמות חברתיות חדשות, שהמלחמה הולידה אותן. כשם שאנו קוראים לשלום ולסיום המלחמה, עלינו גם לשפוך ליסודי נורמות אלה. אלה הנורמות של אחווה בין אדם לאדם, של סילוק המחיצה בין עובדי הייצור והשירותים; בין עובד המשרד לעובד המכונה, תוך הפלאה חיוביותו של הייצור.

בתוך כך צריכים היינו להיזהר שלא יווצר פער בין החזית לעורף. לאפשר לכך שבמקום העבודה ייהפך להא הברותי, שלא יהיה הבדל בין משפחה שבה ראש המשפחה נשאר בעבודה, לבין משפחה שבה ראשה נמצא בחזית. חששנו מאד שמא תיווצר רמת חיים שונה בין שני סוגי המשפחות. על ההסתדרות היה להיות רגישה וערוכה לכך. ואמנם פעלנו ואנו ממשיכים לפעול לצורך זה בכמה מישורים בעת ובעונה אחת.

כל המגוייסים כחטיבה אחת

בראש וראשונה ראינו את המגויסים כחטיבה אחת. אין להבדיל בעת מלחמה בין שכיר לעצמאי. כאן עשה צה"ל דבר יפה מאד. הכוונה לתשלומים לפי הדרגה המשפחתית.

אב למשפחה בת שני ילדים, בין טוראי ובין רב סמל, ואם ילד הוא אלוף במילואים — קיבל אותה המשכורת. צה"ל נתן דרגה על התייחסות למגויס לא לפי דרגתו, אלא לפי צרכי המשפחה. זה היה נהוג יפה — אבל מעט כדי. התחלנו מיד לפעול להפלאה התשלומים. ענינו לבסיעלה כי תפעיל את קרן ההשוואה. ההיפוכה של עיסה זו בכך שאינה מתקפת את העובד במקום העבודה, והיא גם מבסיסה את התנאים הסוציאליים, כי המגויס יקבל את כולא במשכורתו עד "תקרה" בשינצת. אנו יכולים לציין בסיפוק, שהאוצר נענה לתביעתנו, וכל המגויסים התחילו לקבל תשלומיהם מקרן ההשוואה.

אולם לאחר הסדר זה ראינו חובה לנו לפעול לשיפור סולידריות עמוקה יותר ומתמשכת יותר במקום העבודה. משום כך פנינו למפעלים ולוועדי העובדים, כי יפעילו קרנות והסדרים שונים כדי להבטיח במידת האפשר את שכרו של העובד המגויס לזה של העובד שנשאר בעבודה. יש קבוצות שבהם יוצר לשם כך קרן על חופשה שנתית. יש בקבוצות שבהם יוצר קרן של שעות נוספות ובהצפה לכך. הטלנו על המחלקה לאיגוד מקצועי ועל מחלקת הארגון להקים יחידה קבועה ומיוחדת במחלקה לאיגוד מקצועי ויחידה מיוחדת במועצת הפועלים, שהטספה את העזרה ההדדית והסולידריות בין העובדים המגויסים לבין חבריהם הממשיכים בעבודתם.

עידוד ניידות פרודוקטיבית והסבה מקצועית

תקופה זו העמידה אותנו לפני תופעה מיוחדת וחדשה בתחום התעסוקה. מצד אחד יש מקצועות שבהם יש מחסור בידיים עובדות; בו בזמן יש גם סימנים כל קטני אבטלה. המדיניות שנקטנו היא, שבמקומות עבודה העוסקים בייצור חיוני להיות, לצרכי האוכלוסיה האזרחית וליצוא, שבהם חסרים עובדים — יש להאריך את שעות העבודה. אנו יכולים לציין, כי ההיענות היתה כללית. במפעלים רבים עובדים מאז תחילת המלחמה 10 שעות ביום וגם יותר. עם זאת אין אנו סבורים, כי מוצדק להאריך את יום העבודה בענפים, שבהם אין מחסור בידיים עובדות. לכן גם הסיסמה להנהיג 9 שעות עבודה באופן כללי אינה במציאות ואינה תורמת דבר למאמץ המלחמתי.

הבכורה המרכזית העומדת לפני המשק ולפני החברה בתקופה זו היא לעודד ניידות פרודוקטיבית כדי לקיים את הייצור בהיקף מלא ולמלא את החסר בתוצר הלאומי ולהגדיל הגיעם הברתה.

משום כך על קרן הביטוח בפני אבטלה להפעיל מערכת של הסבה מקצועית, לעודד את המעבר מתפקיד לתפקיד וממפעל למפעל ולו גם זמנית. יש לעשות את הכל, כדי לא לנתק את העובד ממקום עבודתו. אם המצב יתחייב, ישוב העובד למקום עבודתו עם כל זכויותיו. ודאי שאין למהר לנתקו מיד ממקום העבודה.

אנו גם חייבים לעודד את הניידות הפרודוקטיבית בתוך הקונצרנים, בין מפעל למפעל. לכך יש לסייע ממקורות הביטוח בפני האבטלה, באמצעות הלוואות, עד שיתגבר המפעל על תקופת השפל ויחזור לעבודה מלאה.

בבעיית התעסוקה כרוכה שיפור לנו המידי, אם לא נעשה מיד לפגיעת כיסי האבטלה וביטולם. הם עלולים להתרחב. מצד שני יהיה צורך, כאמור, לדאוג לתוספת עובדים בענפים מסויימים ומוגדרים.

דאגה מירבית לזכויות הפרט

ברור היה לנו, שההסתדרות תיבחן בשעה זו בראש וראשונה על ידי הדאגה לפרט. כאן רצאה אני לציין שקרובות הפנייה, אף שנתמעטו הנגסותיהן העוסקות, מינו עד תום את כל זכויות הפרט — זכויות של מחלה, חופשה שנתית, זכויות הפנסיונרים. והוא הדין לגבי הביטוח הלאומי. חששנו שמא בהתרגשות הגדולה של שעת החירום, אולי לא יושם לב לפרט. לכן הוצאנו הוראות מיוחדות בנושא זכויות הפרט בתקופת החירום; הפעלנו את היועץ המשפטי במועצות הפועלים יחד עם המועצות; ועוד נרחיב פעולה זו.

מלים מספר על מועצת הפועלות הראויה בשעת חירום זו לציון ביתר. פעולת החברות באה לביטוי בפגישות עם פצועים, עם הורים, בטיפול של התנדבות מרבין, במלה הטובה למשפחה שנשארה בבית, בעזרה לאם שאין לה עם מי להשאיר את ילדיה. כל אלה הם דברים פעוטים, אבל הרי בדברים כאלה מתמצה הצורה ההדדית.

הוא הדין לגבי "משען", בתי האבות ובתי הסיעוד המשיכו לפעול. היה צורך לגייס אנשים לכך והם התגייסו. הקשישים והחולים לא סבלו ולא נשכחו בשעת הקרבות. אלפי אנשים זקוקים בעורף המשיכו לקבל את הטיפול הנדרש.

אכן, ראויים מועצת הפועלות, "משען", קופת חולים וכל יתר מוסדות העזרה ההדדית למלה הוקרה על מעשיהם בתקופה הגורלית הזאת.

קרנות הפנסיה וקופות התגמולים קיבלו על עצמן ביטוחו של סעיף שקיידנו שלא נצרך לה. קיים ביטוח הדדי, שאת תשלומו מקבלת במקרה רגיל משפחה שהמפרנס שלה נפגע בעבודה ולא חזר לעבודה. בשלמת שעת הדביים הפעלנו את הסעיף הזה. חיפשנו דרך נאותה למסירת המענק הזה למשפחה. ואין זה רק ענין של כסף. הפגישה עם המשפחה והשיחה אתה חשובות לא פחות מעצם הגשת המענק.

ביטויי אהדה ותמיכה במישור הבינלאומי

במישור הבין־לאומי הפתיענו הידידים שלנו. פנינו לכל התנועות המקצועיות שיש לנו קשרים עמן, וניתן לציין בהערכה, שההסתדרות זכתה להיענות מקו ידידיה. יש מדינות מקצועיות שהתנהגו כאילו נקראו מבית הפועלים בארצות הברית, כמו "איי. אף. אל. — סי. איי. או." בראשו מיני, הפעיל את כל משקלו כדי לסייע לנו בכל יכולתו. ידידינו גם מחוזים ומזהיר את ממשלת ארצות הברית מפני ויתורים לסחטנות הנפט הערבי. קיבלנו מברקי עידוד וידידות מאסיה, הן מנשיא של הארגון האסיאתי של האיגודים המקצועיים החופשיים, ביגראיאן, שהוא אישיות חשובה במאלזיה, שאין לה קשרים דיפלומטיים אתנו, והן ממזכיר הארגון, כאמור מהודו.

מברקי עידוד נתקבלו מהמוביות המקצועיות בגרמניה המערבית, באוסטריה, בארצות סקנדינביה. החלטנו להעמיד בסדר־היום של התנועה המקצועית הבין־לאומית את נושא סחטנות הנפט הערבית. [illegible] אוכלוסיה בעולם רוצה [illegible] באמצעות חמרי הגלם שבידו סדרי החיים של העולם כולו. אם תנועת הפועלים תוכל [illegible] מכך, כשמחסור עבודה מאיים על אירופה ועל ארצות הברית?

הרולד וילסון, יו"ר הלייבור [illegible] אנגליה, ניצב לצדנו. כן [illegible] לציין, כי רוברט הוק, נשיא האיגודים המקצועיים באוסטרליה, משמש גם כנשיא ה"לייבור" [illegible], ביקר בארץ [illegible] שליחות חשובה בשמנו.

סדרי עדיפות בחברה ובמשק

אנו חייבים לקבוע לנו [illegible] סדרי עדיפות בחברה ובמשק, ביתר המקצועי הצבנו [illegible]

(סוף בעמוד 17)

בזכות הבהירות

על 14 העיקרים ועל עיקר העיקרים

מאת מאיר עמית

מרכז מפלגת העבודה אישר לפני ימים אחדים את ארבעה־עשר העיקרים, כיתר מסגרת כוללת למדיניות החוץ והבטחון שלנו.

אינני מתכוון לבטל זאת, אך ברצוני להבהיר, כי אין הוא עובר בצורה ברורה ומובהרה כל צרכה את אשר אנו צריכים לומר.

כאשר יוצאים למלחמת בחירות, חייב שתהיה לנו חזית החלוקים, הנאבקים להתייצב בעין אחד אל מול מנהיגי המערכת. הבהיר "שנאמר דברים ללא הנהגים, שאיש לא יכול לסתור את זה.

אני מציע להתרכז בארבעה עיקרים, שבעיקרם ייבאו את הנושאים הבאים:

א. מדיניות החוץ ובטחונה

מפלגת העבודה כוונה, כי מדיניות החוץ והבטחון שלה היתה נוקשה והסרת יוזמות מספיקות. היינו שבויים בקונצפציה של "הכל בסדר".

אנו נבחנת כן הסבורי הסתום הזה, תוך תנופה מחשבתית, פתיחות מירבית וגמישות בלהתרמנות זה.

ב. נגד כתק מדיני האשליה

גם אם יוצאים אנו, הסרי פגיית, המבורלב ומתרבו־ראש אל דרך ההסדר המפורה, אין בכוונתנו להיסחף אל תהום האשליה.

כל ויתור שלנו ייעשה על גבול הבטחון הנכון. לא נפקיר את עתידנו בידיים זרות ולא נסכים שגורלנו ייקבע לפי התפתחויות שאין לנו שליטה עליהן. בהגיענו לגבול הבטחון, נהיה עקשנים עד הסוף.

ג. נורמות חדשות להתנהגות

המצב החדש מחייב לא רק הירזוק כוחנו הצבאי אלא גם היגבבות מתאימה בתחום החברה והכלכלה. אנו נביא לידי שינוי ערכים הקבע נורמות חדשות להתנהגות כלכלית וחברתית. נפעל למען הקטנת הפער בין החזית ובין העורף, בין דרגי השלטון ובין ציבור האזרחים, בין הרמות הגבוהות ובין העם.

ד. שינויים פרסונליים

אנו יודעים, כי פעולה זו תחייב שינויים פרסונליים במערכות הממשל והמינהל. יש בתוכנו הכוח הדרוש לערוך שינויים אלה ובמחנה שלנו מצויים האנשים המסוגלים לכך. אנו נבצע שינויים אלה עם הרכבת הממשלה החדשה ונערך לקראת התקופה הקשה הבאה עלינו. אנו נביא לידי ביטוי פרסונלי את יכולתנו להתמודד עם הבעיות באורח רציני, מתוחכם ומקצועי.

*

מפלגת העבודה איבדה הרבה מאמינותה. מנהיגים אינם שועים להלכי הרוח הנשבים בציבור. הנסיון העיקש, שנעשה בישיבת המרכז האחרונה על־ידי חלק מן הדוברים להדגיש, כי "הכל בסדר" ובסך הכל קרה לנו "רק הקרקסד" — אינו מוסיף כבוד ובוודאי לא יוקרה.

עמך ישראל הוא עם נבון. בהכרעתו הוא יודע, כי "הליכוד" אינו מביא באמתחתו בשורה. מנהיגיו הם קיצוניים, שקיעה, דבקים בקונצפציה נוקשה וחברת מאוף. במידה שאנשים יצביעו בעד "הליכוד", תהא זו הצבעה כמחאה שתבטא את הרצון להברה, את העייפות מן הממסד וכל הקשור בו. אפשר לבנוע הצבעת מחאה זו?

גם אנשי "השלום" למיניהם, המצאים בקצה השני של עולם המצביעים, ייצאו בוודאי נשכרים ממתנה המוחים.

כל כי שיצביע בעד אותה כן הרשימות הקיקיוניות המוצעות לתיקון חיינו החברתיים והמדיניים, יעשה זאת מתוך חוסר אמונה ברצונו הכן של המערך לעשות זאת.

העם יודע, כי בהפקידו את קולו בידי אחת ברשימות־הנגס הוא מפקיר את הסיכוי לעשיה מבינית. אך מאחר שהוא חושש והורבה, כי המערך לא יעשה זאת בלא הכל, יצביע נגד, כי אין לו מה להפסיד.

אנו צריכים להראות לו, כי הוא טועה!

העם מצפה למנהיגי. הוא מחרכה שיאמרו לו דברים ברורים. הוא מייחל שיראו לו דוגמא ויתוו לו דרך.

העם מוכן.

אנו צריכים להתייצב לפניו במלא שיעור קומתנו, זקופים, בהירים ואמיצים, להודות בשגיאות, להצביע על כיוון דרך חדש ולשדר אמון בלא בכוונתנו להשיטה.

יש לנו הכוח והיכולת להתגלות על עצמנו.

הבה נעשה זאת!

הבה ונצעה זאת, כי בלעדיו לא יקום הדבר!

משהו מוכרח להשתנות במדינה

משהו יכול להשתנות בתל־אביב

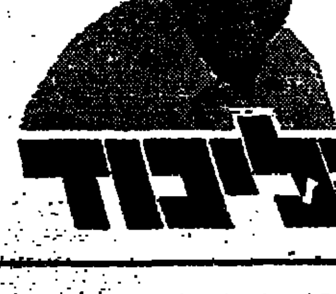

חל טעם

הליכוד

להט לתל־אביב יפו.
עכשיו יותר מתמיד.

למען הבטחת השקעתך בחר:

על רסקו אפשר לסמוך!

...מול משבר האנרגיה...מול משבר האנרגיה...מול משבר האנרגיה...מול משבר האנרגיה.

פאניקה והמחסור, ממשי והצפוי

מאת סדי פרויס

ניקה והפחדים מוחשים ב־
קביל, קשה לבדוק ולמד־
קדם לכן. משבר הדלק
יצא מכלל זה, אף כי ה־
ובביחוד אירופה. סעם רק
וקיצוץ אספקת הדלק הב־
יא ניכרת. התוצאה היא,
אינו יודע בה אידע מוחכת
ים הכבשיים ומה. נובע
ה בתור שכזו, על הים ה־
ותלס לפני כחודשיים. מי־
פושה את דרכה מהמפרץ
לאירופה במשך המישה
, בערך, כך שהקיצוצים
הי הנפט יכלו להתבטא רק
בנובמבר, לאחר שהמכליות
גו לפני החלטת הצמצום
כולן ליעדיהן. בכל זאת
מחסור כבר באמצע אותו
למרבה הפליאה, גדלו אר־
ן המלאים באירופה. בידי
, למשל, נמצאו בסוף נו־
כ־9 מיליון טונות לעומת
ליון באוקטובר. מניחים כי
ריטניה גדל המלאי במי־
, ומכאן שהמחסור השורר
ת הדלק אינו נובע מעצם
המשלוחים אלא מבהלה ר־
ו פרטית. בשוודיה, למשל,
הפיג מיכלי דלק ביתיים
של להיות שום מקום ל־
לגבי תופעה זו: גוצרה
אגידה פרטית.

תוות זו אסור שתפורר
, שאין מחסור ממשי אלא
ניקה. להיפך: זה רק מל־
ה חמורים יהיו פני הדב־
צמצום המשלוחים יבוא
ביטוי. כתי יקרה כדבר
הוא ניחושו של כל א־
ינתיים הודיעו מדינות ערב,
נואר יצמצמו את משלוחי
בחמישה אחוזים נוספים
מבר הן לא הגבירו או. ה־
ים) ועוד ידן נטויה. קשה
ין, שאחרי ינואר יפקירו ה־
ו את המשק האדיר המבוי
ומסיבה זו או זו יתירו
נפט בהתאם לביקוש. הכל,
האופטימיסטים הסבורים כי
ישראלי־ערבי עומד בפתח,
ים שגם אם ייעלם התמריץ
טי למלחמת הדלק, לא ישר־
ערבים לספק את הכמויות
ושות על ידי לקוחותיהם.
פני שהופעל האמברגו, הבי־
ים שונים בעולם הערבי
כפני אזילת מסמני הנפט
ם. זה חייב, לדעתם, חס־
ר באספקה, כדי שלא יעב־
וף המאה מדולדלים מאוצ־
יהיו. כה גם שהתשלום
הנפט נעשה במטבעות
כי כחודשים איבדו בתמורה
. לכן סבורים הערבים אשר
להחזיק נפט באדמתם מ־
דולרים בכספות הבנקים,
שאין הם יודעים לשם מה
ש בו. השקפה זו קיבלה

עידוד מחירי הנפט הצפוי. ה־
מחירים קפצו במבדים כאלה, עד
שתמורת כשלושת רבעי הכמות
שהספקים הוציאו לשווקים, קיב־
לו אותה כמות של כסף — ו־
בקרוב יקבלו אף יותר — כפי־
קיבלו בעד הכמויות המוגדלות
קודם תחילת החרם. המפיקים,
פש, לכמו שתמורת מוצר חיד־
ני ניתן להרוויח הרבה על מח־
זור קטן לעומת מעט על מחזור
גדול. לכן אין שום סיבה, כי
יחזרו להפקה בממדים הרצויים
ללקוחות. כאשר שגם כיום אין
רוב מפיקי הנפט יודעים, כיצד
לנצל את כל הכסף שצברו, אין
אפילו סיבה אחת שישנו מנהג־
גם הקיים. ומציאות זו מחזורת
למרבית העולם. המסקנה היא, ש־
לפחות עד סוף העשור הנוכחי
יצטרך העולם לחיות עם כמות
מוגבלת של נפט. מציאות זו תכ־
פה אורחות חיים חדשים ותה־
פתחויות כלכליות שונות מהכ־
צופה העשויות להוליך גם ל־
דפוסים פוליטיים חמורים מאוד.

תוצאה ראשונה של השינויים
באספקת הנפט היא, כאמור, עלי־
יית מחירו. לכך יש השפעה רבה
על מאזני התשלומים. ההוצאות
המוגבלות לדלק מסתכמות אף
אצל מדינות קטנות כמו הולנד
במיליארדים דולרים, ואצל גדו־
לות, כמו יפאן וגרמניה, בעש־
רות מיליארדים. מובן שחלק מ־
ההוצאה המוגברת לדלק תוטל על
שכם הקונים את מוצרי המדינות
המשלמות יותר, בתוכן גם מקי־
מה הנפט, אך מגמה זו לא יהיה
בה כדי לאזן את הנטיה הברו־
רה לטובת מדינות הנפט. פירוש
הדבר הוא החלשה כלכלית ניכ־
רת של העולם המכונה כיום
„מתועש". המדינות המתפתחות
יסבלו עוד יותר. אצלן אין מקום
לחסכון על־ידי ניתוק מזגני־האו־
וויר או קניית מכונית קטנה ב־
מקום גדולה. רוב הדלק שקונות
המדינות המתפתחות מיועד ל־
מערכת הייצור, וייקור משמעו־
תי של דלק פירושו פגיעה חמו־
רה בתשתית הייצרנית באותן מ־
דינות. לכן יפגע הפער השומן על
גופן בבשרן הזה, כך שעתי יה־
פוך לפנריית.

ההרעה במאזני התשלומים היא
רק ביטוי אחד להרעה הכלכלית
הצפויה. באירופה מסכימים הכל,
כי צפויה האטה בצמיחה הכלכ־
לית, ורק ממדיה שנויים במחלו־
קת. אופטימיסטים צופים קפאון
או עליה קטנה בממדי התוצרים
הלאומיים. פסימיסטים חוזים
נסיגה אבסולוטית כבר בשנה ה־
באה. האופטימיסטים מודים, כי
התעשיות המייצרות מוצרי צריכה
קשה ...
רים ... תעשיית הרכב ה־
מוסים כבר נפגעו. מפעלי המכו־
ניות בארה"ב יצמצמו את ייצור
המכוניות, ומספר מפעלים אף נס־
גרו לחלוטין. „קרייזלר", „פורד"

„ג'נראל מוטורס" הקטינו כולם
את ייצור המכוניות הגדולות. ד־
בר שהיה לו השפעה צנועה על
כל ענפי המשק, וכמובן על התע־
סוקה. הכלכלנים שליד הבית ה־
לבן, הם אופטימיסטים שבאופ־
טימיסטים, סבורים, כי האבטלה
תגיע לששה אחוזים מכוח העבו־
דה האמריקאי, אך יש להניח כי
ההשלכות יהיו קשות יותר. תע־
שיית המטוסים הקלים כבר נפג־
עה, מאחר שמחסור בדלק יעכבה
לכשוס את כה שהוא עושה למ־
כוניות. בענף זה בלבד צפוי אי־
בוד של למעלה מרבע מיליון מש־
רות. אין צורך לומר, כי הנעסוק
בתעשיות הרכב המטוסים יפגע
בענפי ייצור הקשורים בהם. תע־
שיות הכתכת, הגומי והחשמל,
המשרתים את בתי החרושת למ־
טוסים ולמכוניות, הודיעו על צי־
צום בהזמנות, ובמוקדם או במ־
אוחר, ככל הנראה במוקדם, יצ־
טרכו לפטר עובדים. משווקי ה־
צמיגים בגרמניה, למשל, כאוה,
כי היקף מכירותיהם ירד כמעט
בשליש. שבתוך הרכב ובטיסה
הזהירה ואיטית יותר צמצמו את
שחיקת הצמיגים בנוסף להקטנת
ההזמנות מחמת ייצור מוגבל.
מובן שלהודעות כאלה יש להת־
ייחס בספקנות מסויימת. כי כב־
שלת גרמניה הבטיחה פיצויים ל־
נפגעי שבתוך הרכב. אך גם אם
כביחים שמגזימים בהפסדים, ב־
רור, מהי המגמה הזוהית.

התוצאות הראשונות והצפויה
כבר השפיעו על הבורסות. באר־
צות אירופה וארה"ב חלו בשבו־
עות האחרונים ירידות תלולות
בשערי המניות. יש כלכלנים ה־
אומרים כי ירידה היתה צפויה
בלאו הכי. מאחר שהשערים היו
גבוהים מהמוצדק (ואל תשאלו ל־
פירוש המושג „מוצדק"). עם זאת
מסכימים הכל, כי משבר הנפט
החיש את תהליך הירידה וספק
אם כבר ראינו את סופו. במקביל
הסתמנה תופעה אחרת בשוק הכ־
ספים. אחר שנים של ירידה חלה
עליה בשער החליפין של הדולר.
לעומת זאת הסתמנה, לראשונה
מאז 1961, ירידה בשערו של ה־
מארק הגרמני. כלכלנים מוצנים,
כי העליה בדולר נובעת לא רק
ממשבר הדלק. מאזן התשלומים
האמריקאי השתפר בשל שני ה־
פיחותים בערך הדולר, ורק בב־
קום שני בא משבר הדלק הפוגע
באירופים וביפאנים יותר מבאמ־
ריקאים. בגרמניה נשמעות תבי־
עות לפיחות המארק, אין זה מן
הנמנע, שכדבר הזה יקרה ושבר
עקבות המארק ילכו היאן והפאני
ועוד כמטבעות אירופיים.

ההתנקשות המחיר נובעת לא רק
בהחזות. אלא גם מהציפיות לע־
תיד. בסוף ... מקורות דלק חדשים
גינשים בכל העולם התעשייתי לחיפושים אחר
מקורות דלק בלתי קונבנציונא־

(סוף בעמ' 18)

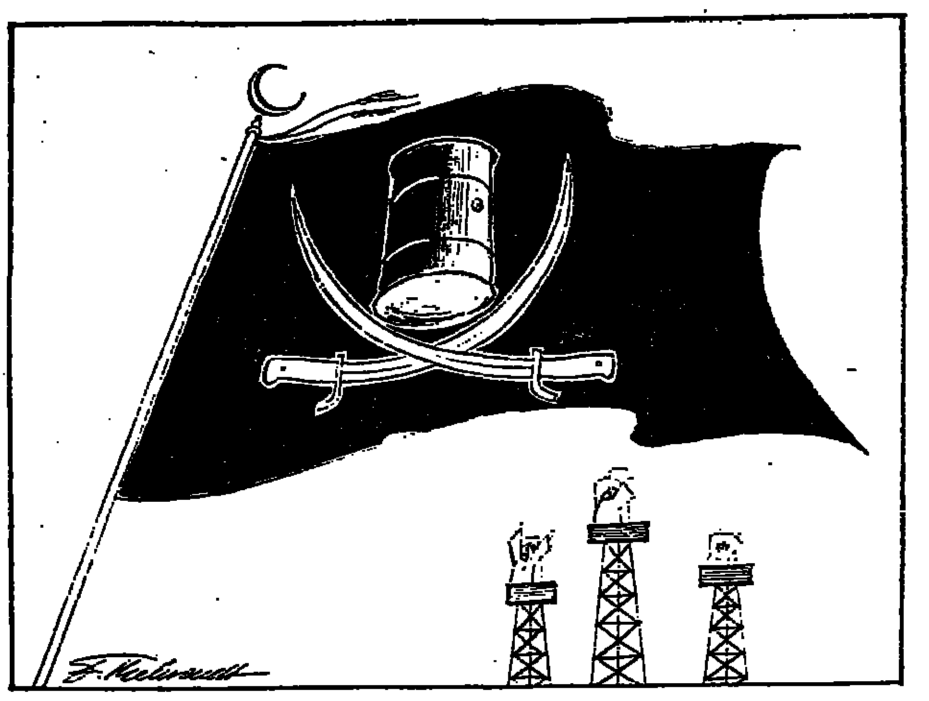

דגלה החדש של הליגה הערבית.
(ציור ל"דבר", מאת פריץ בהרנס, אמסטרדם)

הגרמנים חוששים מאבטלה

מאת נחום אורלנד,
סופר „דבר" בגרמניה

את סוף השבוע הראשון בגר־
מניה שבו נאסרה התחבורה ה־
פרטית קיבלו הגרמנים בקלות
יחסית. בקורפירסטנדאם — הרחוב
המרכזי הסואן ביותר בברלין —
שיחקה קבוצת נערים בכדורגל,
ותעכבים רבים גילו מחדש את
הרכבת התחתית. המשטרה ה־
דיעה שרק נהגים מעטים מאוד
הפרו את איסור הנסיעה הפרטית
והציבור היה ממושמע בדרך
כלל.

אולם ככל שמתארך המשבר גו־
ברת פורת הרוח. הממשלה שוק־
לת, אם להחיל את איסור הנסי־
עה גם על ימי שבת, מלבד ימי
ראשון, ואם להתיר לבעלי שתי
מכוניות להשתמש באחת בלבד.
חלק מאמצעי החסכון המבוקשים
כאן הם כתותיים, כמו הפחתת ה־
הסקה בכל הבניינים הציבוריים
והארכת חופשת החורף של התל־
מידים (הופכת הקיץ הקוצר ב־
התאם). וחלק מהם משורדים גי־
הוך כמו ביטול חגיגת יום הולד־
תו השישים של וילי בראנדט, כדי
לחסוך בתאורה.

ההתעניינות בנעשה בארצות
המזרח התיכון רבה מאוד. את
„דבר" העולם הערבי מביאים לאי־
רופים בכלל ולגרמנים בפרט בלי־
איה, שר הנפט של אלג'יריה (ארץ
זו התמנה על הרוח לפיבור מאז
גוולי בווילהלמסהפאן) ובעיקר
ימאני, שר הנפט של סעודיה, ה־
דומה במקצת לשמאר שריף. ה־
גבר האלגנטי, בצל התשובות ה־
דיפלומאטיות הנשמעות כבתגובות
ובתקבלות על הדעת באוזני אלה
הרוצים ממילא לשמוע זאת, עומד
לבקר בקרוב בבון. ימאני הוא
אמן מדיניות „השוט והגזר", הוא
מאיים ומפתה ושוקן, שהערבים
אינם רוצים בהשמדת ישראל אלא
רק בנסיגתה לקווי 1967. הקו ה־
בתוך שנקטה הוועידה הערבית
באלג'יר הפעם בניגוד לוועידת
חרטום — ואי הורתה על שלושת
ה„לאווים" הידועים לשימצה עור־
רו תהודה חיובית בגרמניה. והנ־
טייה הכללית היא לתבוע מישראל
לסגת בהלב זה מסיני כדי לא
להכביד על מצרים, שהשפעתה
על המדינות הערביות המייצרות
נפט נראית כאן כמתונה וכ־
קונסטרוקטיבית.

לא רק בציבור אלא גם בקרב
הממשל גוברת האהדה לערבים.
ועדת הכספים החליטה, למשל,
לאשר עיסקה שלפיה יישלח ציוד
בשווי כ־26 מיליון מארק לכמה
מדינות ערביות. „איש אינו מע־
לה בדעתו, שציוד זה, בייחוד
משאיות וטלפונים, עשוי לשמש
ציוד צבאי בהתקפה נגד ישראל",
אמר לסופר „דבר" יורגן וולרבה,
איש האופוזיציה השמרנית, הידוע
כאוהד ישראל. האופוזיציה התנג־
דה להחלטת בון, וטענה שיש לש־
לוח את הציוד לערבים רק לאחר
שיפסיקו את חרם הנפט. אולם
הרוב הסוציאל־ליבראלי היה בעד
הממשלה. נודע לי, שהעיסקה ה־
נזכרת היא רק התחלה צנועה.
בון מתכוננת לשקם את הכלכלה
ואת התשתית התעשייתית של ה־
ארצות הערביות, ויש להשוש ש־
ועדת הכספים של הפרלמנט
תאשר את כל הצעות הממשלה.
מדובר בסכומים ניכרים למדי.

מאחר שגרמניה היא אחת המ־
דינות המתעשות ביותר בעולם,
צריכת הנפט שלה רבה וברור
שהיא חרדה ליחסיה עם הערבים.
בסוף שנה זו תסתכם צריכת ה־
נפט של גרמניה ב־153 מיליון
טונות נפט גולמי (לשם השוואה
— ישראל צורכת 7—8 מיליון
טונות בשנה). מ־25 מיליון טונות
נפט גולמי אפשר להפיק כ־21
טונות מוצרים גמורים כמו בנזין
או שמן הסקה. מהי בדיוק כמות
הנפט שבידי הממשלה — על כך
אין איש יכול או רוצה להשיב
תשובה ברורה. מניחים שיש ל־
ממשלה רזרבה של בנזין שתספיק
לכ־60 יום (כ־2.3 מיליון טונות)
ושמן הסקה הדיזל בכמות שתס־
פיק לכ־75 ימים. המשלוחים מאי־
ראן ממשיכים להגיע כסדרם ומ־
קווים שגם מניגריה יגיע בקרוב
נפט בכמות גדולה.

אי אפשר כיום לוותר על נפט,
אך ייתכן שעצרת הפחם תחזור
לירושתה. מיניסטר הכלכלה של
נורדריין וסטפאליה הודיע שי־
חודשו הנסיונות — שהופסקו
בשנות ה־60 — להפוך פחם לבנזין
נוזלי. בימי מלחמת העולם השנ־
יה, פותח ביוליך — עיר ליד
גבול בלגיה — במכון מיוחד, ב־
אמצעות אנרגיה אטומית, תהליך
המאפשר להפוך פחם לבנזין בצו־
רה „נקיה" וביעילות. התהליך ה־
זה כרוך בהוצאות רבות. גרמניה

(סוף בעמ' 14)

בריטניה על סף שפל כלכלי חמור

מאת שלמה גינוסר,
סופר „דבר" בבריטניה

יותר מדי מגעים מאחורי הק־
לעים מנהלת ממשלת בריטניה ב־
אחרונה עם מדינות־הנפט הער־
ביות מכדי שהציבור הבריטי יא־
מין להכרזותיה שמשבר הדלק לא
יחמיר. תחילה היה זה נגיד ה־
„בנק אוף אנגלנד" אשר יצא
לפני כשבועיים לשיחות עם ה־
מלך פייסל. אחר כך נודע על
איגרות אישיות שראש הממשלה
אדוארד הית הריץ השבוע ל־
ראשי מדינות הנפט (הדבר לא
פורסם רשמית. אך הדלף בוועידת
שרי הנפט הערבים בכוויית ד־
הממשלה נאלצה לאשר זאת ב־
הצייפה מבלי להתייחס לתוכן ה־
איגרות). ואילו ביום שלישי ה־
שבוע שלח הית את ידידו ה־
אישי לורד גלדינגמון, מנהל רשות
הנמלים, לשיחות נוספות עם ה־
מלך פייסל. גם שליחות זאת
אמורה היתה להישמר בסוד. אולם
העניין „דלף". חוגים מדיניים
אמרו רק כי השליחות יצאה ל־
פועל כתוצאה מיוזמה סעודית.

שר המסחר והתעשיה פיטר וו־
קר חזר והצהיר השבוע בפרל־
מנט, שהממשלה עדיין עומדת על
דעתה שמלאי הדלק אינו מצ־
דיק הנהגת קיצוב. אולם דוברי
האופוזיציה ממשיכים לתקוף את
הממשלה על שהיא מגלה שאננות
יתר בנושא זה. ואגב, הביקורת
שהאופוזיציה מותחת על הממש־
לה בענין מצב הדלק מתרכזת ב־
דרך כלל בתחומים צניעים. הר־
רולד וילסון הצהיר בפירוש
שה„לייבור" לא ייעשה הון פו־
ליטי על חשבון הממשלה בגלל
משבר הדלק.

כלפי חוץ מפגינה ממשלת
בריטניה בטחון שמשבר הדלק
לא יחריף והעניינים יסתדרו עם ה־
ערבים. סוף־סוף הרי בריטניה
הוגדרה על ידי שליטי הנפט כ־
מדינה ידידה. אך סימנים סת־
רכים הולכים ומוכיחים שקיימת
דאגה ניכרת. נראה שראש הממ־
שלה אשר אישר, כמובן, את
הקו הפרו־ערבי שממשלתו נוקטת
באחרונה בזירה הבינלאומית וד
בסיוחד במועצות האירופיות למי־
ניהן מנהל בימים אלה, בחשאי
ככל האפשר, סיבוב של הבהרות
בין שליטי הנפט הערבים במג־
מה לבדוק, אם יש בכלל כיסוי
כלשהו להצהרות המרגיעות של
שר הנפט הסעודי השייך הימא־
ני שבריטניה לא תיפגע אפילו
תימשך מדיניות הקיצוצים באספ־
קת הנפט הערבי לאירופה. גם שר
האוצר סר אנתוני ברבר אינו
צריך להרגיש נוח בטחונו. לאחר
שעד כה הסתבר שההתמודה ה־
פרו־ערבית שמשרד החוץ הגיש
לשליטי הנפט עדיין לא נפרעה.
המצב הוא עתה כזה שמול גל
ההבטחות הערביות שטסף את
להנזון בבועות האחרונים כד־
דקרות כבה עובדות פשוטות המב־
ביעות על כך שהבטחות אלה,
כלכתחילה הי כערפליה. אין
להן כל כיסוי: משבר הדלק הולך
ומחריף. יהוי העבודה במשק ה־
בריטי רשעים ביותר. המחירים
הולכים ומאמירים (מחירי המזון
עלו מאז קיץ 1970 בקרוב לחמי־
שים אחוזים). הגרעון במאזן ה־
תשלומים הוא הגדול ביותר ש־
בריטניה ידעה משדה. האינפלציה
לא נבלמה וערך הלירה שטרלינג
ירד השבוע לנקודת שפל גבוכה
ביותר.

סר מייקל קלאפהם, מראשי
התאחדות בעלי התעשיה בברי־
טניה, הכריז ביום שלישי השבוע
שבריטניה ניצבת עתה בפני ה־
שפל הכלכלי הגדול ביותר מאז
מלחמת העולם השניה, ולהערכה
זאת שותפים כלכלנים רבים. ב־
כל התמונה הקודרת הזאת —
משבר הדלק הוא אחד המרכיבים
העיקריים, אם לא הראשון במע־
לה.

שר הכלכלה לורד באלוק קבע
השבוע, שעליה ניכרת באבטלה
היא תוצאה בלתי־נמנעת כן ה־
משבר הנוכחי. תחזיות שונות מ־
עריכות שבעשר שבועות אחדים
עשוי מספר המובטלים להגיע ל־
מיליון וחצי. המשק הבריטי, או־
מר לורד באלוק, יוכל לספוג
קיצוץ של עשרה אחוזים באספ־
קת הדלק בבלי שתיגרם אבטלה
רצינית. אך קיצוצים משמעותיים
יותר (ויש האומרים את הקיצוץ
הנוכחי באספקת הדלק לבריטניה
בעשרים אחוזים) יחייבו היער־
כות מחודשת בתעשיה. סר מייקל
קלאפהם כבר הזהיר, שהתעשיה
בכמה תחומים חייבת לצמצם את
תפוקתה בשל המצב; ואילו לורד
באלוק מוסיף, שאם תקוצץ אס־
פקת הדלק לבריטניה בעשרים
וחמישה אחוזים ויותר — יימצא
המשק הבריטי בסכנה גדולה. אי־
דם אחר המכיר היטב את המ־
שק הבריטי, לורד רובנס, הכ־
ריז, כי הפחתת כמות הדלק ה־
מסופקת לבריטניה בעשרים אחו־
זים בשנים הקרובות פירושה לא
פחות ולא יותר מ„שואה". האי־
גודים המקצועיים שותפים להע־
רכה, ואחד מדובריהם הסביר ה־
שבוע שיש תעשיות בבריטניה
אשר לא יעמדו גם בקיצוץ של
עשרה אחוזים באספקת דלק והם
יאלצו „להתקפל".

השפעת משבר הדלק על מא־
זן־התשלומים ועל מדיניות המ־
חירים, היא, לדעת לורד באלוק,
הדבר המזור ביותר. ממילא ק־
יים התהליך הרקע של עליית מ־
חירים. נוסף על כך מתרבות ו־
הלכות התביעות להטבת תנאי
השכר. האינפלציה גוברת, והשלב
השלישי של מדיניות הקפאת ה־
שכר והמחירים שנועדה לבלום
את האינפלציה המהירה נמצא ב־
סכנה (לשביתות של כורי הפחם
המכנאים בחברת החשמל והב־
ערבי השבוע גם נהגי קטרי ה־
רכבות). כל זה, לדעת לורד באי־
לוק, חייב לגרום בעתיד הקרוב
לזעזועים חברתיים ניכרים. ציר־
הפרלמנט השמרני כריסטופר טו־
גנהאדט, שהוא גם מומחה לענ־
יני דלק, קבע השבוע שמשבר
הדלק ביטל את כל ההנחות שעלי־
הן היתה מבוססת הכלכלה ה־
בריטית עד כה.

הביקורת על הממשלה הבריט־
ית בשל אדישותה היחסית ל־
משבר הדלק איננה נחלתה של ה־
אופוזיציה בלבד. מומחי כלכלה
ובנים התלוננו השבוע על כך,
שתצרוכת הדלק וחלוקתה למגזרים
השונים של המשק הבריטי הן
בבחינת נעלם לגבי הממשלה.
אולם ביקורתם של מומחי כלכלה
מכוונת גם לנוהג המסורתי של
הממשלות הבריטיות השונות,
לייבור ושמרנים כאחת, להימנע
מלהתערב בנושא זה של מדיניות
דלק. הם אף ממליצים להעתיק
את השיטה הצרפתית, לפיה הד־
לק הוא אחד המרכיבים הנכבדים
במדיניות התכנון הכלכלי, דבר
שעזר לצרפת להתגבר ביתר על
המשבר בקלות יחסית.

לורד רובנס הלייבוריסטי הציע
השבוע, במאמר ארוך שפירסם
בשבועון השמרני „ספקטייטור"
ובראיון בטלוויזיה, להקים „מוע־
צה אנרגיה" שתהיה אחראית ב־
פני הממשלה (ובפני כל ממשלה
שתבוא אחריה) על בלימת מש־
בר הדלק. מועצה זאת צריכה,
לדעת הלורד רובנס, לתכנן מ־
דיניות אשר תוליך את בריטניה
בהדרגה הגדולה ביותר למצב
של אי־תלות במקורות דלק מ־
בחוץ. מצב כזה יכול להיווצר ב־
עוד שבע שנים או בעוד חמש־
עשרה שנים. הכל תלוי בשימוש
שאתה עושה במשאבים העומדים
לרשותך, אומר לורד רובנס, אולם
חוגים שמרניים טוענים שהממ־
שלה לא „תבלע" רעיון זה המב־
קיד נושא עדיין בידי גוף של
מומחים.

אולם יהיה הטיפול הממשלתי
במשבר הדלק אשר יהיה — ה־
בחינות הכבדות על השבוע
הגוזר של הכלכלה הבריטית
ספגו מהלומה קשה. המגמה היא
עתה יותר לשמור על הקיים. מע־
טים מאוד מדברים על תנופה
כשקית, והמגמה ביותר בכל ה־
נסיבה העצובה הזאת הוא כי ש־
ליטי הנפט הערבים שממשלת
בריטניה כמעט יוצאת בעורה ל־
השביע את רצונם — הם התור־
מים הנכבדים ביותר לתחזית ה־
קודרת ביותר שידעה בריטניה מ־
אז מלחמת העולם השניה.

ראש העיר פונה אל תושבי תל-אביב=יפו

אזרחים יקרים,

בסוף חודש ספטמבר הצגנו בפניכם תכנית עבודה ל־4 שנים (1977—1973). ימים מעטים לאחר הצגת התכנית פרצה מלחמת יום הכיפורים.

למרות הפתאומיות הצליחה הנהלת העיר לערוך תיכף ומיד את מערכת החירום בתל־אביב. היום ניתן לקבוע בבירור, כי תל־אביב עמדה כהלכה במבחן העורף. כל שירותי העיריה, כמעט בלי יוצא מן הכלל, הופעלו במלואם; אספקת המזון — הובטחה; מערכות המים, החשמל והדלק — לא נשתבשו; אשפה ומיטרדי רחוב — סולקו; שירותי הסעד והרווחה — התאימו עצמם לצרכים המיוחדים; המרכזים לאספקת מידע ולקבלת פניות הציבור — הופעלו 24 שעות ביממה.

את תכנית העבודה, שעיבדנו והצגנו לפני המלחמה, איננו מבטלים עכשיו. ברור, כי חלקים ממנה ישתנו או יידחו: המלחמה ותקופת החירום הממושכת שינו מהיסוד את סדרי החיים — ואיתם את העדיפויות. אך זאת יש לזכור: תכנית העבודה שלנו היא ל־4 שנים. ייתכן כי מה שנראה בימים אלה כבלתי אפשרי או כמיותר — ייראה אחרת בעוד שנתיים—שלוש. גם לפני המלחמה לא הצענו לציבור תכניות שפע, שנחיצותן מוטלת בספק. נשאיר, איפוא, את התכנית על סדר יומנו, ונשוב לבחון בה כל פרק בשעה המתאימה על־פי צרכיה ואפשרויותיה.

אזרחים יקרים,

המלחמה ותקופת החירום הממושכת שלאחריה מעלים כמה סעיפים אל ראש סולם העדיפויות העירוני:

- ✶ עירית תל־אביב—יפו ניגשת מיד להקמת לשכת ייעוץ והכוונה לצעירים, המשתחררים מהצבא ומשרות מילואים ממושך. מרכז זה ידאג להכוונה מועדפת של צעירים אלה לשיכון, למוסדות חינוך גבוהים ואחרים, לתעסוקה ולרכישת מקצוע. המרכז יושיט סיוע סוציאלי, פסיכולוגי ומשפטי בהתאם לצרכים.
- ✶ עירית תל־אביב—יפו תרחיב עוד יותר את היקפו של מפעל השיכון לזוגות צעירים, ברכישה ובשכירות. במסגרת מפעל זה תינתן עדיפות לצעירים המשתחררים מהצבא ומשרות מילואים ממושך. העיריה תתבע מהממשלה הענקת זכויות שיכון לצעירים אלה, הדומות לזכויות הניתנות לעולים חדשים.
- ✶ העיריה מייסדת בעזרת הממשלה קרנות מיוחדות, המיועדות לסייע למפרנסים עצמאיים — סוחרים, בעלי מלאכה ואחרים — שעסקיהם נפגעו בגלל שירותם הממושך במילואים.
- ✶ העיריה מקימה מרכז מיוחד לייעוץ, הכוונה ולטיפול במשפחות מגוייסים ונפגעים. המרכז יפעל ליצור קשר עם משפחות אלה, יקבל פניותיהן ויעשה להקלת מצבן ולפתרון בעיותיהן, באמצעות השירותים העירוניים המתאימים.
- ✶ העיריה תנהיג ביתר שאת משטר של חיסכון ושל ייעול במנגנון העירוני, ההולם את רוח הזמן ואת התנאים שנוצרו לאחר המלחמה.

אזרח יקר,

אני מבקש להאמין כי מעשינו והישגינו בארבע השנים שעברו; התפקיד שמילאה מינהלת החירום העירונית בשעת המלחמה; הערכותינו לקראת מבחנים נוספים העלולים לבוא; תכניתנו המקיפה והיסודית לארבע השנים הבאות וסעיפיה המיוחדים, הדחופים, הנובעים מצרכי הזמן הזה — כל אלה יביאו אותך לשוב ולתת בנו את אמונך.

בברכה,
יהושע רבינוביץ
ראש העיר
ומועמד המערך לראשות
עירית תל־אביב—יפו

מי אתה יעקב מאליק?

מאת ליאוניד גנדלין

„איפה היית, אדון מאליק, בימים הראשונים של המלחמה, כאשר מצרים וסוריה התקיפו את ישראל? כיצד אז לא דרשת הפסקת־אש?"

באום שגריר ישראל יוסף תקוע במועצת־הבטחון.

1.

שנת 1939, חודש יולי. קיוב מתייבשת בחום. אמי ואני כתמיד היינו אצל ידיד משפחתנו פאול טיצינה ¹). לבעל־הבית המכבד־אורחים נודע במקרה כי ב־30 ביולי חל יום־הולדתי. על המרפסת ערוך השולחן.

אחרי הפה כשבה אותנו טיצינה, קורא משיריו הליריים ברוסית ובאוקראינית; לצלילי הבאלאליקה הוא שר שירת קרובים; ואחר־כך הוא מוריד מן הקיר את הגיטארה.

— לפנים לצלילי גיטארה זו שר שאליאפין הנשגב, הנה חתימתו על הכלי. ניגן עליה הוירטואוז המהולל יצחק וולצ'אבצקי. הלה נעלם בשנת 1937...

המשורר עצר בדיבורו, שמא הפריז בגילוי־לבו. רצה לומר את השבים שהתקדרו. השמיע צליל והתחיל שר את „כתר־דינה מלאדיצה" באידיש...

בוצר בשמעו קולות. אי־בזה בצעקה מכונית. כלב התנבח... הגיטארה נדמה, השיר נפסק באמצע...

אל המרפסת התקרב אדם לבוש היטב, מקרית, רחב־גרם. לאחר שבדק אותנו במבט הוקר של עיניים כפתוריה קטנות, אמר:

— ואני אליך, פאולו. יש שיחה אישית.

האורחים המהססים הסתלקו. הרגשנו אי־נוחות. וב־2 באוגוסט היינו שוב בביתנו במוסקוה.

2.

שנת 1964. קיוב. עמוס אפריל כבר כפיצה חום דרומי. עצי הערמונים פורחים. האויר נוסך שכרון.

שכרתי חדר במלון „אוקראינה". בערב הפגתי הראשון אני מטלפן אל פאול טיצינה.

— תבוא אלינו לארוחת־הערב.

— הוא אומר בטבור המלטף שלו

— אשמח לראותך.

הנה הבית הבופר. בהדרגות הרחבות אני עולה לקומה ב'. האקדמיקן הסב מראה לי את אוסף המנהגות, ספרים יקרי־המציאות מספרייתו. הוא ניגש אל שולחן־הכתיבה ומוציא מן המגירה התמונה מהודרת עבה בכריכה־עור.

— כאן נאמה בשלה רשימותי על שנת 1939, — אומר המשורר הזקן — הודה לאל, הסורון אינו מכביד. אותה אתה בכבוד ביקורם ביום הקיץ שלנו בחודש יולי, ובכספם מאהו...

טיצינה שקע בהרהורים. כמאת, חזר בהשכבותיו אל השנים האפלות העגומות ההן.

אני שואל בזהירות:

— פאול גריגורייביץ', באותו ערב, ב־30 ביולי, בא אליך אדם לאיקרוא. לכל ימי חיי נחרתו בזכרוני פניו. עיני־עכבר רעות. דלוח־פנים. מי הוא?

— קשה לדבר על אנשים חיים. קיצה עוד יותר על בעלי עמדות בכירות. את אומר אגיד לך — אל תכתוב ואל תספר בזמן בקוה, כל עוד אני חי. לצערי, ההיסטוריה לעתים חוזרת, ביחוד בלגה הרוסית־סובייטית...

עד כשת־לילה באהרות הקשבתי לדברי טיצינה. הנה מה שסיפר:

— בשנת 1918 יצא לאור ספר שיריו שלי „קלאריטים של השמש"; וב־1920 — קובץ „במיקים סוכבות ואוקסאנות". קשה לתאר לך איזה זמן זה היה. כר לנו היינו ברעבון, התלבשנו בהדר חק רב...

ביום־כתריד, לעת ערב, באו לקחת אותי חיילים מזויינים. פקד עליהם איזה אוקראיני, שלזהה כל דיבור בקלוה מופקרת. הביאני אותי למדור מבאיש ומדוקק של הצ'יקה. חדר גדול, שולחן ערוך, כפכלים. על הרצפה דריכן, מחורר עם כפל חלוד.

בטרם הספקתי להסתכל סביבי — נכנס אחד בעל־גוף עם עיניים כלוכסנות. בהבטו אותי בכבכב, קבע בקול מתמתי ברור:

— הכל, טיצינה, ידוע לנו עליך. קראנו ספריך הסורי־השהור. לרבולוציה ולעם האוקראיני שירים כאלה אינם נחוצים. הם לא כותאמים לזכן. מפריע לך המוצא הבבאיתי. אביך סגן־כומר, ושיריך כומריים. זכור את אשר אומר לך. אם לא תתהפך במאה ועשרים מעלות — נחסל אותך כידיית. הכל! לך! שם־משפחתי מאליק. השם — יעקב. זה על כל עקרה להיכרות ראשונה. ואמור דזה, שאתה הולך הביתה, אל תהת הלמלה של אשתך...

ב־1939 — המשיך טיצינה מיפורו — שירת מאליק בסיפקדת ה.ק.ו.ה. האוקראיני. הוא תפס עבודה חשובה. באותו ערב, 30 ביולי, הוא בא עם הצעה לארגולה. בחוגים ספרותיים התלחשו שאיאלה שירים התבטאויות של רילסקי ²) לא מצאו חן בעיני סטאלין. מאליק אמר לי כי בנ.ק.ו.ה. נפתח תיק על רילסקי. „באורח ידידותי" הוא הציע לי לכתוב כתב־הלשנה. אני סירבתי. מאליק אמר בזעקה:

— אני אותך, פאול גריגורייביץ', איני מבין. מדוע אתה מגן עליו? הלא אם נבוא אליו בבקשה דומה, האמן שהוא לא יחוס עליך. רצונך בהוכחה?

בחיוך רע הוא הוציא בתיקצו תצלום של תעודה. לא יכלתי להאמין למראה עיני. בידו של רילסקי היה כתוב, כי אני „לאומני אוקראיני, מטיף לקמצה, השואפת לנתק את אוקראינה מברית הרפובליקות הסוציאליסטיות..." ההודעה נכתבה אל ראש הנ.ק.ו.ה. האוקראיני.

חשכו עיני. מאליק נאחז ברגע זה של מבוכה והחל ללחוץ עלי:

— הכתוב נגד רילסקי. אז נגית לך. אם תסרב — נפתח תיק בגדך, ועל התוצאות אין להכביר מלים.

— רילסקי הוא ידיד־נפשי. יחד עלינו בשלבים הקשים של השירה. הוא אדם יקר...

— אם כן, עליך הכל ראשי...

אני ואשתי לא עלינו על יצוענו. כל הלילה נדדה שנתנו. בבוקר יצאתי מן הבית כאדם זקן. איש־שיבה. הרוח כליל. ואם יכולתי אז לספר לכם על סבלותי וייסורי?

באקדמיקן, הצלחתי להתקבל לראיון על־ידי חרושצ'וב, שהיה אז מזכיר ראשון של הועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית האוקראינית. הוא דיבר בטון יבש למדי:

— קראתי מכתבך. איננו מתכוונים להתערב במעשי המוסדות. שם יושבים אנשים בודקים. אני אוהב את החבר מאליק, ויחד נברר את הענייניכם הכאובים.

מאליק בהיכנסו לא אמר לי שלום. בלי דברי־פתיחה הוא קרא באזני חרושצ'וב את ההודעה של רילסקי.

— ואתה, טיצינה, אומר שמעליבים אותך? ואתה אויב להם של השלטון הסובייטי, נציונל־סוציאליסט, שוביניסט מקולל? בכלא צריך להשיב אותך!... — צעק חרושצ'וב.

מאליק הוסיף:

— הוא סירב לכתוב הודעה על הכופר רילסקי.

חרושצ'וב האדים כולו:

— כסרב, פירושו שאינך יהיע לעבוד. צריך לרדוף אותך על צואר!...

במשך שנה הייתי נתון במעצר־בית... שנתיים במשך המוות הספרותי...

כעבור הרבה שנים שאלתי את רילסקי בדבר ההודעה. מקסים פאדייביץ' סיפר:

— אותו דבר דרש מאליק ממני. כמובן, לא כתבתי שום דבר. הוא הראה את ההודעה שלך, שכביכול נכתבה לנ.ק.ו.ה. האוקראיני...

בשנת 1956 בא לקיוב חרושצ'וב. הוא הזמין אותי ואת אשתי לתצוגה אגלה. השיחה התנהלה על־לגבי לאכסה. הצעורים והגבורות זה כבר חדלו לדרשה.

לדבר עמו דברים מן הלב — לא היה רצון, לא האבנתי לו.

— נצלבת עלי, פאולו גריגורייביץ'? — ביוכה אבהית־משה־הפת, בטון של שחוק, שאל השליט.

ובלי לחכות לתשובה, השיב בעצמו על שאלתו:

— עלי ועל מאליק אין לכעוס, זמן קודר היה. סטאלין ומשמשיו אשמים בכל...

שיחה מלב אל לב לא נקשרה...

3.

שנת 1951. מוסקוה. בצד קונגרס... חנות־הספרים מס' 6 של מוסקווגרפורג. המנהלה — אשה יפה, מריה איתאנובנה. את שם־המשפחה אינני זוכר. אני מבקר־קבע בחנות־הספרים.

סוף דצמבר. בהרבות רבה ההמולה. המבקשים מתכוננים בקדחתנות לקראת ראש השנה החדשה. בחנות־הספרים תור ל„אגודות" של... בגלל המספר המוגבל של העותקים, נתנו לקבנים תלושים. בתוך ההמון... אשה באדרת־הזהב... „כאהור־הלפלים", אל מריה איתאנובנה, ויצאו עם הגילות. אחרי שיצאנו, הודיעה המוכרת כי ה„אגודות" נגמרו...

4.

שנת 1969. מוסקוה.

הבניין הגדול של המוזצה הכלכלית. כאן מתקיים אחד הכינוסים הבין־לאומיים. מפיתני היכנה, הפגישתית מריה איתאנובנה, מוכרת בבית־הספרים. קשרנו שיחה. נזכרנו בעבר, שהצלת כרעים וסבך שיהיה.

מספרת מריה איתאנובנה:

— מכיוון שחנות־הספרים צורת בסביבה של מוסקוה, במצאה בין שתי לבנות, בקרבת כקוב — בית־השהור לגיאוגה, כיכר דזרז'ינסקי, הק.ג.ב. וכו' ³). אחרי המלחמה היה לאוסנה — איכר כפרים. בחנות שלנו עברה כל מוסקוה. יום אחד צילצל מ"ש כר־החוץ של ס.ס.ס.ר. מאליק. הוא דיבר בלשון קצרה:

— אשתי ובני נלהבים לספרות יפה. אבקש לשמור בשבילם כל דבר לפי צילצול.

באותו יום, כשהיה תור ל„אגדות", באה אשתו של מאליק עם הבן. הם לקחו שתי חבילות ספרים...

אותי קראו לפרוקוראטורה. התברר כי מאליק־הבן מכר ספרים בשוק השחור במחירים מנזרדים, וכספר בצער על־ידי אבא כהלק 50 של הבילציה.

5.

מוסקוה, ינואר 1971.

אני מכין כתבה על בית־הספר האנגלי במוסקוה. מספרת מנהלת התכנית הלימודית, ויאורה ניקולאייבנה גיאפוביאשצ'איה ⁴):

— שנים רבות עבדתי במנגנון של כריה, במזכירות של מולוטוב. אנחנו, עובדי השגריר, ידענו שצריך לבוא אליהו כממלא־מקום הריכ על הסד, שיעמוד בראש המחלקה האנגלו־אמריקאית.

מאליק עלה רוכם בכפא. הוא איננו כבכייל. אוכל פכים. לאיבירוקבצ. אל המנפיפים לו דיבר בטון קאיגו כובל כוננה. ההלוו כבהלים כפנית. מולוטוב, הזהיר באחר, אמר פעם פרגות, שנתרגת בכורתנו לזמן רב: „מאליק הוא צגה כהרבב, הוא לבולם יעכוך את הגרון ויביב את שלו."

לאחר כמן נודע לנו שמאליק הוא נציג של הק.ג.ב. ושל סוסלוב ⁵).

1) פאול גריגורייביץ' טיצינה — סופר ומשורר אוקראיני, בעל פרס־סטאלין, אקדמיקן. איננו עוד בחיים.

2) מקסים פאדייביץ' רילסקי — סופר ומשורר, בעל פרס סטאלין, אקדמיקן. איננו עוד בחיים.

3) מייד — משרד־החוץ.

4) השם ושם־המשפחה בדויים.

5) מיכאיל סוסלוב — מזכיר הועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית.

בסוף 1947 הוא בא בריב עם מולוטוב. יעקב מאליק תבע לו את התפקיד של ממלא־מקום ראשון, אך הפנו לא ניתן לו. בחרון־אפו שיגר כתב־הלשנה על שר־החוץ, והכתב הגיע לידי סטאלין. הגנרליסימוס יעץ לשלוח את „הדיפלומט הנעלב" לעבודה בארגון האומות המאוחדות. איבוהו „פיטשוך מאליק את האמריקאים" עשתה לה כנפים.

השמחה באה לפני זכות, — ממשיכה דארה ניקולאייבנה — אותי שלחו לאמריקה. שם הכרתי היטב את הדמבמיקן הפלגמאטי מן האסכולה של סטאלין מולוטוב.

ב־14 בינואר 1953 נודע לנו באמריקה מהודעת סוכנות טא"ס על „משפט הרופאים". בשעה מאוחרת בערב קרא אותי מאליק אליו:

— השמעת את אשר עשו היהודים המקוללים?

— אני מבקשת בנוכחותי לא לגנבל את הפה — אמרתי.

היינו לבדנו בלשכתו. מאליק פרץ בצווחה:

— אם את מגינה על היהודים, הרי שגם את כמוהם! אני כבר מזמן הייתי מצמיד אותם ליד הקיר. היהודים כולם מנוולים!...

הוא התוקף בהיסטריה. מעולם לא ראיתיו במצב כזה...

6.

„הג'וינט", שהוקם בימי מלחמת־העולם הראשונה על־ידי האימפריאליסטים האמריקאים, מעשהו התורני הראשון היה — השתתפות במשלחת ההטברית ברוסיה בתחילת שנות־העשרים, כאשר הרעב חנק את הרפובליקה הסובייטית. ארגון־הצדקה האמריקאי (אר"א) של הנשיא הרברט הובר וה„ג'וינט" שלחו את אנשיהם לרוסיה המורעבת כאילו במשרה להגיש עזרה לרעבים. אך לאמיתו של דבר — לשם פעולה למיגור המשטר הסובייטי. עובדות שאינן מוטלות בספק מעידות כי ה„ג'וינט" הוא השלוחה החשובה ביותר של הריגול האמריקאי. רוצחים, מרגלים, מחבלים, הודברים בארגון הזה, מוציאים לפועל את המשימות הנבזות ביותר של חוג ספרים, בלי להרצגר בפני האמצעים השפלים ביותר. כמש בלתי־אנושיים.

„טרוד", עתון האיגודים המקצועיים הסובייטיים, מיום 13 בפברואר 1953.

7.

יאלטה, אוקטובר 1960. „בית־היצירה" של הסופרים.

את שעות־הפנאי מבלה עמי גנרל־לייטננט אלכסנדר טודורסקי, שאלתי אותו על „משפט הרופאים":

— „מיהודי" הרופאים עבר תחת ידי. אני באופן אישי הגשתי את הדו"ח לחרושצ'וב. בוועידה העשרים אני הקראתי את המאמר מיום 13 בפברואר 1953, שפורסם ב„טרוד" ושנכתב על־ידי יעקב מאליק. בארכיון המערכת מצאנו מוזק עם תיקוני־הגהה שבכתב ידו...

8.

לונדון. יעקב מאליק — שגריר בריה"ם באנגליה.

המשך סיפורה של ויאורה גיאפוביאשצ'איה:

— בחודשים הראשונים אחרי מותו של סטאלין לא נשתנה דבר. מאליק הרגיש את עצמו כשולט במצב בלי מצרים. כמקודם צועק על אנשים ובכל כחו בולם את עבודת הדיפלומטים, מפריע בכל דרך להתקרבות בין העם האנגלי והעם הרוסי. ונוראה עוד יותר — אשתו, גם מופרד בסכנות הלב. המאכל החביב עליה ביותר — שומן חזיר קר. היא מתערבת בכל ענייני השגרירות.

אי־הנעימויות התחילו בעגילי־זהב. אשתו של השגריר המיוחד המוסמך נכנסה לחנות תכשיטים מהודרת ביותר, של האחים באונרשטיין. היא רצתה לקנות עגילי־זהב. התחילה כוחדת. נצעקה קפריסית. הצליבה את בעלי החנות, והוך טריקת הדלת הסתלקה.

היתה שעת אחר הצהריים. בשעה אלו באנגליה המסורתית אין איש נכנס לחנויות. הבעלים גילו את הסרון העגילים. מכיוון שעל הדיפלומטים מן הדרגה העליונה חל חוק החסינות, פנה ראש העסק אל המשטרה הפלילית.

מאליק נאלץ לשלם את מחיר העגילים בתוספת קנס. השווה למשכורת שלושה חדשים. על המקרה הזה כתבו העתונים הבריטיים.

בנו הבכור של מאליק נעלם לשלושה ימים. הזעקה משטרת לונדון וסקוטלנד־יארד. העתונים כתבו, כי בנו של השגריר נחטף על ידי אלמונים. את מאליק הצעיר מצאו במאורת מרזח מלוכלכת, בקבוצי הבירה של אנגליה „היפנה הטובה".

כניים מן העובדים הבכירים של השגרירות הסובייטית ביקשו אצל הממשלה הבריטית זכות מדינית. על כך כתבה העתונות העולמית...

מאליק נקרא לשוב למוסקוה. לפי המלצתו של מיכאיל סוסלוב, העבירו את מאליק, „כמומחה לארצות האנגלוסקסיות", לאמריקה.

6) אלכסנדר איוואנוביץ' טודורסקי — חבר המפלגה הקומוניסטית משנת 1918, לשעבר קצין בצבא הצארי. ב־1927 גמר את האקדמיה הצבאית ע"ש פרונזה. משנת 1934 — ראש האקדמיה של חיל־האויר ע"ש נ. י. ז'וקובסקי. בשנים 1938—53 היה במאסר ובגירוש. „טוהר" בשנת 1953. מת ב־28.8.1965 במוסקוה. כי עשרה ידיד הוועדה המיוחדת לטיהור הנאצים, שסבלו על לא עוון בשנת הסטאליניזם.

(סוף בעמוד 15)

הגרמנים חוששים מאבטלה

(סוף מעמ' 13)

תעבור עתה לפיתוח נרחב של האנרגיה הגרעינית לצרכי שלום. עד 1985 אמור אחוז האנרגיה המופקת מכוח אטומי לעלות מ־1 כיום ל־15, והמגמה היא לעליה נוספת. הדבר כרוך בסיכון מסויים, שכן כל תקלה בריאקטור עלולה להביא לקריבה שהפגע בעיר שלמה.

הגרמנים חוששים בעיקר לא מפני הויתור על הנסיעה במכונית הפרטית אלא מפני חוסר עבודה המוני, מאחר שהתעשיה התלויה בנפט — ומדובר בתעשיה הפטרוכימית על כל ענפיה — תיפגע מהמחסור ואבטלה יפרוץ בקנה מידה גדול. כבר עתה נגרמת נסיגה מסויימת בתעשיית המכוניות ו„מרצדס", „אופל" ו„פורד" הודיעו על צמצום העבודה. כדי לקדם את פני הרעה הודיע שר העבודה ארנדט שגרמניה לא תתיר לפי שעה את כניסתם של פועלים זרים נוספים. כ־60,000 פועלים, שעמדו לקבל הסכמי עבודה, יישארו לפי שעה בארצותיהם. בסוף השנה הנוכחית יפקע תוקף הסכמי העבודה של רבים מ־2.6 מיליון „הפועלים האורחים" — תורכים, יוגוסלאוים, ספרדים, יוגוסלאוים ואחרים — העובדים כאן. גם המעסיקים וגם אנשי האיגוד המקצועי אמרו במפורש, שלא כל ההסכמים יחודשו. יוצאים מן הכלל הזה הם הפועלים האיטלקים. הנוגים מהוקלות מסויימות בזכות חברותה של איטליה בשוק המשותף. אין ספק שאמצעי חמור זה יביא להגברת בדידותה של ישראל. קשה יהיה להסביר לתורכי רגיל את סיבות הקונפליקט או לטעון באזניו, שהמדינה היהודית עמדה להישמד. אותו יעניין רק דבר אחד: הוא איבד את מקום עבודתו בגלל „הציונות". אגב, לפני כשנה נתגלתה בקרב הפועלים הזרים התורכים פעילות ניאו נאצית, הופצו ביניהם חוברות שהזכירו את „חטאי" היהודים שגירש את בימאל פחה, את „מחתרת ניליי" ואת חלקם של הציונים בהריסת הממלכה העותמאנית.

לא כל הגרמנים נפגעים באותה מידה ממשבר האנרגיה. נראה שחברות הסוחרות במינראלים מנצלות את הקוניונקטורה ועושות עסקים מצויינים. בגרמניה אין מחיר רשמי לנפט, והוא נמכר ממש כמו בבכירה פומבית, לכל המרבה במחיר. „טוב נפט יקר מאשר בכלל לא", אומרים הצרכנים הנפחדים. הספקולציות של החברות המינראליות הביאו לכך, שאפילו שרים סוציאל דמוקראטים הידועים כ„ימניים" — פוגל ושמידט — תבעו להטיל עליהן פיקוח ממשלתי חמור ולקבוע מחיר רשמי לבנזין. הס. פ. ד. רוצה להביא ליותר סוציאליזציה. בנקודה זו היא מתנגשת עם השותף הליבראלי, המתנגד לכל פיקוח. האפשרות שהועלתה כאן, להלאים את חברות הנפט הגרמניות, היא אפשרות מפוקפקת למדי, שכן החברות המינראליות הן חברות בנות של קונצרנים אמריקאיים. הספסרות כצורת התמרמרות רבה בשכבות רחבות. הממשלה אף הודיעה שהיא תעניק לבעלי קיצבה ולבעלי יכולת „תוספת שמן הסקה", כדי לעזור להם להתגבר על המשבר ועל החורף הקר שהחל זה. בימים האחרונים ירד כאן שלג בכמות רבה.

עמדת האופוזיציה בימי משבר האנרגיה אינה נוחה כלל. מצד אחד היא רוצה, כמובן, לנצל את המצב ולהאשים את הממשלה במחדלים, בייחוד בהזנחת פיתוח האנרגיה האטומית ובהעדר דאגה לאלטרנטיבות לנפט הערבי. מצד שני ידועה לה חומרת המצב, והיא משתפת פעולה עם הממשלה בבקיעת דרכים לפתרונות — דבר שאף זכה להכרתו המפורשת של וילי בראנדט.

בדיון מיוחד על המצב בפרלמנט החיה בראנדט כאצילות. „המשבר רציני יותר משחשבו", אמר הקאנצלר. הוא הצדיק את התהיות האופטימית שהציג מיניסטר הכלכלה לפני כמה שבועות. „עמדתו תרמה להרגעת הציבור ולמניעת קניית בהלה בקנה מידה גדול יותר", אמר הקאנצלר. הוא עצמו נראה כודאג לבדי, בפני שהתחייקרות המכרה, בייחוד במחירי הנפט, עלולה להביא להתייקרות כללית ולסכן את הבניה המבטלה ליציבות כלכלית. „הכבבד יראה בה ערכה של האחדות האירופית", אבל בראנדט, כשקרא לסולידאריות מוגברת של מדינות הקהילה, הוא הדגיש, כי במבלתו מצויינת עתה בעיקר בהבטחת מקומות העבודה. דבר השוב יותר כמובן מוחות פרטית וקרא לאוכלוסיה להיות מוכנה לקרבנות נוספים, אם יהיה צורך בכך.

נחום אורלנד

205 סטודנטים מחו"ל שבאו לשרת בצה"ל נתקבלו בבתי־הספר לרפואה בארץ

בשלושת בתי הספר לרפואה האוניברסיטה העברית בירושלים, אוניברסיטת ת"א, ובית הספר לרפואה בחיפה — נתקבלו לשנת הלימודים האקדמית החדשה 205 סטודנטים לרפואה שהפסיקו את לימודיהם בחו"ל ובאו לארץ כדי להשתתף במלחמת יום הכיפורים. 270 בקשות של סטודנטים הוגשו לבתי הספר לרפואה בארץ, לאחר שנתפרסמה ההחלטה, כי הסטודנטים מחו"ל שהגיעו ארצה לעזרה ביחידות קרביות יוכלו להתקבל להמשכת לימודיהם בארץ.

הטיפול בבקשות נעשה בתיאום איגוד בתי־הספר לרפואה, בראשותו של פרופ' אהרון בלר, דיקן הפקולטה לרפואה של אוניברסיטה העברית בירושלים.

צויין, כי עם הוספתם של 205 תלמידים אלה לפקולטאות לרפואה בארץ, נוצלה הקליטה של מוסדות אלה עד קצה גבול היכולת. (ע)

אוניברסיטת תל־אביב

מודיעה על סדרי הייעוץ לתלמידים לקראת פתיחת שנת הלימודים תשל"ד

שנת הלימודים של הפאקולטאות ויחידות הלימוד תתחיל ביום ראשון, כ"ח בכסלו תשל"ד, 23.12.73.

על כל התלמידים **שאינם מגוייסים** להתייצב ללימודים בהתאם לתכניות הלימודים, בכפוף לתיקונים המתפרסמים על לוחות המודעות של יחידות הלימוד. האוניברסיטה עושה סידורים מיוחדים עבור התלמידים המגוייסים והיא תדאג להשתלבותם במסגרת הלימודים כאשר ישתחררו. תלמידים אשר אינם יכולים להתחיל עתה בלימודיהם בגלל שירות צבאי, מתבקשים להודיע בהקדם למזכירות יחידת הלימוד שלהם את כתובתם הצבאית. לתלמידים מגוייסים, שאינם יכולים לבוא במועדי הייעוץ שמר פיעים להלן, ינתן ייעוץ אישי במועדים שייקבעו בינם לבין המזכירויות של יחידות הלימוד.

להלן פרטים בדבר הייעוץ שיינתן ביחידות הלימוד לתלמידים שאינם מגוייסים:

הפאקולטה למדעי הרוח

לתלמידים **שטרם** קיבלו ייעוץ — במזכירויות החוגים בימים א' 16.12.73 רב' 17.12.73 בשעות 09.00 עד 18.00.

הפאקולטה לאמנויות

ייעוץ חובה לכל תלמידי הפאקולטה שאינם מגוייסים יינתן בחוגים:
ביום ה' 13.12.73 בשעות 09.00—14.00.
ביום ו' 14.12.73 בשעות 09.00—12.00.
וכמו"כ בימים א'—ה' 16.12.73—20.12.73 בשעות 09.00—14.00.

הפאקולטה למדעי החברה

חוברת המכילה פירוט השינויים של תכניות הלימודים ניתן יהיה לקבל החל מיום א' 16.12.73 בכניסה לבניין נפתלי במשך כל שעות היום.

להלן סדרי הרישום לקבוצות (כל הרישומים לקבוצות שנעשו עד כה — מבוטלים); **תלמידים מגוייסים אינם חייבים להירשם לשיעורים ולקבוצות בשלב זה; תלמידים אלה יפנו למזכירויות היחידות מיד עם שחרורם.**

שנה א' (המשותפת) — יום ד' 19.12.73 בשעות 10.00—18.00, בחדר 312 בבניין נפתלי (כולל רישום ל„מבואות" לתלמידי המגמה לחשבונאות ולתלמידי שנים מתקדמות בחוגי הלימוד השונים).

מבוא למחשבים — יום ב' 17.12.73 בשעות 09.00—14.00, בחדר 311 בבניין נפתלי.

החוג לכלכלה שנה ב' — יום ד' 19.12.73 בשעות 11.00—17.00, בחדר 717 בבניין נפתלי.

החוג לכלכלה שנה ג' — יום ה' 20.12.73 בשעות 11.00—17.00 בחדר 717 בבניין נפתלי.

המגמה לחשבונאות, שנים א'—ב'—ג', החל מיום א' 16.12.73, כל יום, בין השעות 09.00—12.00, במזכירות המגמה.

החוג למדע המדינה, שנים ב'—ג', החל מיום א' 16.12.73, כל יום (פרט ליום ו'), בין השעות 11.00—14.00, במזכירות החוג.

כנסים, בהם יימסרו פרטים על הרישום, לקבוצות, יתקיימו כלהלן:

החוג לסוציולוגיה שנה ב' — ביום ג' 18.12.73 בשעה 09.00 באולם 1 בבניין נפתלי.

החוג לסוציולוגיה שנה ג' — ביום ג' 18.12.73 בשעה 10.00 באולם 1 בבניין נפתלי.

החוג לסוציולוגיה תלמידי מלמ"ח — ביום ג' 18.12.73 בשעה 11.00 בחדר 101 בבניין נפתלי.

החוג לסטאטיסטיקה שנה א' (מסלולי יום וערב) — יום א' 16.12.73 שעה 10.00 באולם 1 בבניין נפתלי.

החוג לסטאטיסטיקה שנים ב'—ג', יום א' 16.12.73 בשעה 11.00 באולם 1 בבניין נפתלי.

החוג למדע המדינה שנה ב' — ביום ב', 17.12.73 בשעה 09.00, בחדר 101, בבנין נפתלי.

החוג למדע המדינה שנה ג' — ביום ג' 18.12.73 בשעה 09.00, בחדר 101, בבנין נפתלי.

תלמידי המלמ"ח בכל החוגים (פרט לחוג לסוציולוגיה) יתקשרו ישירות עם מזכירויות החוגים. פרטים על הרישום לקבוצות במסגר „חטיבות" יתפרסמו על לוחות המודעות.

הפאקולטה למשפטים

פגישות הדיקאן עם התלמידים יתקיימו בבניין הפאקולטה, אולם „הופיין", כלהלן:

תלמידי שנה א' (מסלולי יום וערב) — יום ד' 19.12.73 בשעה 16.30
שנים ב'—ג' (מסלולי יום וערב) — יום ה' 20.12.73 בשעה 17.00
שנים ד'—ה' (מסלולי יום וערב) — יום ה' 20.12.73 בשעה 18.30

ביה"ס למוסמכים במינהל עסקים ע"ש ליאון רקנאטי

הייעוץ והרישום לקורסים לתכנית „מוסמך במינהל עסקים" ולתכניות „מוסמך במדעי הניהול" (חקר ביצועים) יתקיים בימים ב' רג', 17—18.12.73 בין השעות 09.00—17.00 בחדר 207 בבניין רקנאטי.

במדעי הניהול — התנהגות אירגונית, ביום ב' 17.12.73 בשעה 17.00, בחדר 207 בבניין רקנאטי.

תלמידי מדעי הניהול — עיבוד נתונים, יופיעו ביום ב' 17.12.73 בין השעות 09.00—13.00 או ביום ג' 18.12.73 בין השעות 13.00—17.00 בחדר 207 בבניין רקנאטי.

תלמידים מגוייסים שלא יוכלו לבוא לייעוץ יוכלו לקבל פרטים בימים ד' רה' 19—20.12.73 בין השעות 18.00—22.00, בטלפון 840916.

ביה"ס לעבודה סוציאלית

ייעוץ לתלמידים המעוניינים בכך יינתן ביום א' 16.12.73 בשעות 09.00—11.00, במזכירות ביה"ס.

תלמידי שנה א' חייבים ברישום מחדש לקורסים „מבוא לסוציולוגיה" ו„מבוא לאנתרופולוגיה" ולקורסי הבחירה במסגרת לימודי שנה א' של הפאקולטה למדעי החברה. רישום לקורסים אלה יתקיים ביום ד' 19.12.73 בשעות 11.00—18.00 בחדר 312 בבניין נפתלי.

הפאקולטה למדעים מדוייקים

ייעוץ לתלמידים **שטרם קיבלוהו** יתקיים כמפורט להלן:

א) **לימודים לקראת התואר בוגר אוניברסיטה**

החוג למדעי המאתמאטיקה — תלמידים חדשים (שנה א') — התלמידים מתבקשים למסור את תכניות הלימודים בהתאם להנחיות המפורטות בידיעון.

תלמידים ממשיכים — התלמידים מתבקשים לפנות את היועצים ולקבל אישור לתכניות לימודיהם. את התכניות יש למסור במזכירות הפאקולטה.

במסלול מאתימאטיקה עיונית — ד"ר ת. בורק, בימי א' בשעות 13.00—15.00, ובימי ג' בשעות 14.00—16.00 בקפלון 404.

במסלול מאתימאטיקה כללית — מר מ. אפשטיין בימי ב' רד' בשעות 10.00—12.00 בקפלון 407.

במסלולי מדעי המחשב — פרופ. א' פנואלי בימי ב' רה' בשעות 10.00—12.00 בקפלון 308.

במסלול מאתימאטיקה שימושית — ד"ר ב. שיף בימי ב' רה' בשעות 10.00—12.00 בקפלון 307.

במסלול סטאטיסטיקה מאתימאטית — ד"ר מ. סמורודינסקי בימי ג' בשעות 11.00—12.00 בקפלון 425. בימי ה' בשעות 09.00—10.00 בקפלון 425.

החוג לפיסיקה

התלמידים מתבקשים למסור את תכניות הלימודים במזכירות הפאקולטה. תלמידים המעוניינים בייעוץ יוכלו לפנות ליועצים כדלקמן:

תלמידי שנה א': פרופ. ד. הורן, בימי א' בשעות 14.00—16.00 בקפלון 114.

תלמידי שנה ב': פרופ. א. מאור, בימי א' בשעות 10.00—12.00 בקפלון 106.

תלמידי שנה ג': פרופ. ד. גרליך, בימי ג' בשעות 09.00—11.00 בשנקר 411.

החוג לכימיה

התלמידים מתבקשים למסור את תכניות הלימודים במזכירות הפאקולטה. תלמידים המעוניינים בייעוץ יוכלו לפנות ליועץ כדלקמן:

תלמידי שנים א', ב', ג': פרופ. ק. בראלי, בימי ב' רה' בשעות 09.00—12.00 בשנקר 112.

המגמה למדע כללי

התלמידים מתבקשים למסור את תכניות הלימודים במזכירות הפאקולטה, במידת הצורך, יינתן הייעוץ במזכירות. שעות הקבלה: ימים א'—ה' בשעות 11.00—13.00, בקפלון 322.

ב) **לימודים לקראת התואר מוסמך למדעים**

התלמידים מתבקשים לפנות אל היועצים ולקבל אישור לתכניות לימודיהם. את התכניות המאושרות יש למסור למזכירות הפאקולטה.

כימיה אורגאנית — פרופ. ב"צ פוקס
בימי ד' בשעות 10.00—12.00 בשנקר 318.
כימיה פיסיקאלית — פרופ. ע. קלדור
בימי ב' בשעות 11.00—12.00 באורנשטיין 424.
פיסיקת חומרים — פרופ. ד. גרליך
בימי ג' בשעות 09.00—10.00 בשנקר 411.
פיסיקת חלקיקים — פרופ. ש. נוסינוב
בימי ה' בשעות 14.00—15.00 בקפלון 112.
פיסיקה גרעינית — פרופ. י. קלזון
בימי ג' בשעות 09.00—10.30 בשנקר 504.
אסטרופיסיקה ואסטרונומיה — פרופ. ד. שדה
בימי א' בשעות 10.00—12.00 בשנקר 217.
מדעי הסביבה — ד"ר י. יוסף
בימי א' בשעות 14.00—17.00 בקפלון 215.
מאתימאטיקה עיונית — ד"ר ז. שוס
בימי א' בשעות 10.00—12.00 בקפלון 412.
מאתימאטיקה שימושית — ד"ר ב. רילף
בימי א' בשעות 10.30—12.30 בקפלון 307.

הפאקולטה להנדסה

הפאקולטה להנדסה עוברת לשיטת לימודים על פי נקודות זכות, על מנת לאפשר לכל תלמיד קביעת קצב לימודיו בהתאם ליכולתו ולהישגיו. תכנית זו מבוססת על מערכת השעות אשר פורסמה בידיעון תשל"ד ואשר נמצא למכירה במפעל השיכפול. חומר נוסף יינתן לתלמידים בעת הייעוץ.

ייעוץ אישי יינתן לתלמידים בימים ג'—ד' 18—19 בדצמבר, בין השעות 10.00—13.00 ; 15.00—17.00 במקומות הבאים:

לתלמידי המגמות: חשמל, מכניקה ותעבורה — ברמת אביב, במשרדי המזכירות.

לתלמידי המגמות: תעשיה וניהול, טכנולוגיית הייצור — בחולון. תלמידים שלא יוכלו להגיע במועד זה יוכלו לקבל ייעוץ גם בכל יום אחר בין השעות 10.00—14.00, או לבקש הנחיות ייעוץ בדואר, תוך ציון כתובת להתכתבות.

כל תלמיד מתבקש להביא לייעוץ את גליון הציונים לשנת הלימודים תשל"ג, שנשלח אליו בדואר.

לימודי התואר השני יתחילו על־פי מערכת השעות שפורסמה בידיעון הפאקולטה. הנחיות נוספות תתפרסמנה על לוחות המודעות.

הפאקולטה למדעי החיים

התלמידים ילמדו לפי תכנית הלימודים שפורסמה ביום 18.9.73. תלמידי השנים ב' רג' ילמדו לפי התכנית שנקבעה בייעוץ שהתקיים בחודש יולי האחרון.

לקבלת פרטים ולבירור בעיות יכולים התלמידים לפנות למזכירות הפאקולטה בשעות העבודה הרגילות, טלפון 822351.

הפאקולטה לרפואה — ביה"ס לרפואה ע"ש סאקלר

א) **לימודים לקראת התואר דוקטור לרפואה**

תלמידי השנים א'—ב'—ג' יופיעו ללימודים בהתאם למערכת השעות שפורסמה.

תלמידי שנה ד' (מסלול רגיל ומסלול מקביל) יופיעו ללימודים ביום א' 23.12.73 בשעה 09.00 באולם 120 בבניין סאקלר.

תלמידי שנה ה' יופיעו לקבלת תכנית וחלוקה לקבוצות ביום ה' 20.12.73 שעה 10.00 באולם 120 בבניין סאקלר.

תלמידי שנה ו' יופיעו לקבלת תכנית וחלוקה לקבוצות ביום ה' 20.12.73 בשעה 10.00 באולם 215 בבניין סאקלר.

ב) **ביה"ס ללימודי המשך ברפואה**

הרופאים היכולים להשתתף בלימודים מתבקשים להודיע על כך בהקדם למזכירות ביה"ס.

החוג לסיעוד — התלמידים יופיעו ללימודים בהתאם למערכת השעות שפורסמה.

ג) **ביה"ס ללימודי הפרעות בתקשורת**

התלמידים יופיעו ללימודים בהתאם למערכת השעות שפורסמה.

* מסעה האחרון של אוניית רפאים — סיפור חדש מאת גבריאל גארסיה מארקס.
* שלושה שירי חלום — מאת ג'ון ברימן.
* על מוסיקה, מדע וטכנולוגיה — בראיון עם יצחק סדאי.

תערוכות * מוסיקה * אספקלריה

משא
לספרות, אמנות ועיון

„באזולא־כאז"
מאת נתן זך

כוחו של שלונסקי חותם תקופה אשר הוא עצמו היה בין מחולליה העיקריים. איש לא יכתוב עוד

בָּא וָאֵזֵל. בָּאוּ וָזֵ"ל.
שְׁחוֹ עַד גֶּדֶר כְּשׁוּחַ זַלְזַל.

לאמיתו של דבר, נחתמה תקופתו של שלונסקי בעודו בחייו. שנים מזה. גם השירה גם הרעמה הרוסית המתפרעת, שאת ספיחיה המתבדרים לכד אריה נבון ברישום הנהדר שבפתח הספר *) אינם באופנה עוד; ואם תרצה, גם פני המשורר־כמשורר, מודעים לעצמם עד התו האחרון שבגבה המת־רוממת כלאות תיקו, החלם האחרון החורש את המצח המתכוכן בקפדנות. האופנה הנוכחית תובעת ממשורריה שלא ייראו משוררים כל־כך.

שלונסקי — והדברים בוודאי אינם אמורים לגנו־תו — עמל על דמות המשורר שאותו גילם כדרך שטרח על שיריו, אם להכניס הבחנה שדורות קוד־מים לא תמיד הסכימו לחדדה. הוא עצמו מציג את השנייה כשני קטבים משתקפים זה בזה:

כי למה פרועות היו שערותיהם של משורר, של צייר, של מנגן? האם לא מטעם שאת כל הבלתי־פרוע, את כל מרץ הגניוז, התכסה, הסידור והנוי השקיע ביצירי־רוחו? ולבוזאו של המשורר, — למה מרושל היה ופרום? האם לא משום שבתי־שיריו חצובים וקצובים היו ורוממים מאוד במצקותם ושלימותם? ד־כי יודע, אולי גם ההפקרות שבחייו... לא כאי (כך) אלא כתור תשוקה עצמה, כתור הכרחה נפשית, להיות כחוזון כפני חפיתיים של ההברה הנחה. **)

אילו צריך הייתי לבחור דימוי אופייני אחד מתוך השפע הססגוני שבו פינק אותנו במשך השנים, לא הייתי בוחר באחד מאלה שבחלון הראווה המואר, כלומר, לא סולמות, לא תיקו, לא גדי, וודאי לא המשולח או קיין או איוב, ואף לא „כפל הסנט־רושגא" וכל שאר הכפלים והמכפלות שטעם „קנטורי חזון" ה־מאניריסטיים חוק בהם מטעם ה„קריעה" או חיפו־כה ה„חיבור". „דמיית פניך־אל־פניך מול ראי", תאומם של „באין רואה אותך, רע, פניך מתחילים לגווע" לאלתרמן ו„פנים־אל־פנים לנוכח הדמות / אני עם אני" של אצ"ג, מתקרב יותר למה שנר־אה בעיני מסתה, אבל טוב ממנו ה„ראי בחשיכה" שטבע המשורר, מבלי להתכוון בדיוק למה שאני מתכוון אליו.

בעמידה זו מול הראי, וגם בטיבה של המראה, היה שלונסקי בן נאמן לעידן שלם. באותו ראי גיבטו גם אוסקאר ויילד גם ייסנין וגם אורי צבי גרינברג, אם לצרף שלושה בלתי־מצטרפים. כל אחד מהם ראה דבר־מה שונה: את פני עצמו כחיזיון־פישתים שחור בשיר תרוסי ששלונסקי כינסו ב„שירת רוסיה"; את היוורת קלסתרו הכל־כך מסתורי של החוטא הצעיר־לעד ונאצמי־למוחר־רים, את המוזהה המזהר להיות „גוויה כואבת לשם הצפורן של אצבעי החורדה שהיא לי חמו־דה" (והשווה: „ונאה אנוכי, עד נשקי־נשק האצבע הקטנה / על רגלי הישרה ושעירה" של שלונסקי). גם כאן וגם כאן היתה זו הוויית המשורר, אני מוגדל ומנותש, אשר התתה אל עצמה בראי, לא תמיד בלתי־מרוצה מן הדרמה שנשקפת שם לעי־ניה. הדבות בוכבית היתה, אחרי ככלות הכל, קרובה כל כך. ואילו המפלצת הנורחה באספקלר, זו הרי השחידה בעיקר את האחרים. הכפיל היה יקר, החיה היתה יפה, אם גם לא לטעם חבור־גנות השנואה. ועם זאת הדרושה כל כך (בדור האספנים המנוה אחרי דור היוצרים תיהפך דווקא המפלצת ל־ collectors' item מבוקש).

עַתָּה צוֹפָה אָנִי, כְּמוֹ יֶלֶד בָּרְאִי
וּמִשָּׁם צוֹפֶה בִּי: מִי שֶׁדּוֹמֶה כֹּה לִי.
(אנקוויאון על קוטב העצבון)

„התגלות אכזרית", בלבונו של שלונסקי אך כתב־נתנו אנו את המושג, לא היתה בו תמיד בטראת הנשקף מנגד. בניקצת היה זה עניין שבפואטיקה, כלומר, באידיאולוגיה ובתורה של השיר. כוורין הסימבוליסטים של המשורר אשר שלחנו על העי־רום. אבל את נשותיהם הנטו צעיף על גבי צעיף, בפיוט כבציור ובתיאטרון. העירום לא היה אלא סמל לתאוה להגיע עד חקר הדברים, הרצון לפת־רון החידה עצמה, תהיה אשר תהיה דמותה. עירומה הרי אינה יכולה להיות. הצטרף לכך סירובו של דור מאוחר יותר, שירש מקודמיו את הלחיצות למסיכות, לצלם את ה„אני" בגודל ובצבעים טבעיים. מונומנטאליות רמקולי של פוטוריסטים והאקספרסיוניסטים, דור אמון על ויטמן, ז"ל רומאן, מארינטי והמהפיכה הרוסית. פרץ אל הצורקים העבריים:

רצויה לי יותר ההתחברות עם הכלל הכולל, עם האוקינוס האנושי, עם זה „האספסוף", אשר הספרו כאיכות האיצתית יוצא בשכר „איכותו הכמותית". יש מין רוחניות מיוחדת, חום גדול ומלהיב ב„אנחנו" זה, שהוא „תחנת חשמל בת רבי־רבואות כוחות אני" (אין לי כרגע אפשרות לוודא זאת, אך דו־מני שהציטוט הוא משל מארינטי — נ. ז.), שניטשטשו ויודויחו, אך חשטושו חזה בא על פיצוי כחוזק הגולמי שבו, בעקרונו החומשית. הכלל הכולל אינו תובע מבני את ה„אני" שבי, — אדרבא, למותר הוא לו. ומשום כך נראה לי... איני רוצה לתת את כולי. איני יכול ואיני חייב לעמוד תמיד מפולש לראווה. והרי אדם אינו רק גוש מכאובות ורעיונות, הוא גם ישות גופנית, בשר ומידות, אופי ויצרים, הכל־פח ונרד־נש (בדיוק כפי שתיארוהו הנאטורליסטים — נ. ז.) — הגם את אלה עלי לשאת?!... הכלל הכולל? — כן! הוא „האדם האלמוני", הוא סרי־תכל, כו, כבל האדם, אוכל לחי־דבק.

כלומר, אני כ„גוש מכאובות ורעיונות". זה עוד אפשר. אבל אני כ„ישות גופנית, בשר ומידות" — זה לא. מה שניתן במקום „כולי" אישי היה מין „כלל כולל", הפשטה מונומנטאלית, האני המתח־פש ל„אוקינוס אנושי", ל„עקיות חומשית", בראי־שיתית־פוטוריסטית: מין „אני" שהוא „אנחנו" ש־הם. „תחנת חשמל בת רבי־רבואות כוחות אני". „אנחנו מיליונים בעולם ערומים כשמלות." המשו־רר היה קבריניט כל הכואבים. אבל את השומה שבקצה חוטמו סרב לראות.

דור דור ותפיסת האני שלו, כל תקופה והמ־סיכה שבעדה היא מדברת. רואה את פני עצמה ואת פני שאר הדברים. אצל הגדולים שבמשוררי התקופה דבקה המסיכה הוויטמאנית בבשר, נק־רעו נקבי תשעות בדיוק אל מול עיני הבשר, כגור נתפר חלום לפי מידת בעליו. רגיש לכל זיע של עצבי עורו, קולט ומעביר כל גירוי קל אל רשתית גלגל העיין. פחות גדולים התי־אפרו, התחפשו והחלו משחקים במשחק המסיכות הגדול. לדבר ב„שפת־האגמגומים של צאן ושל חית", לגעות „כאבי הקדמון" „בשפת חברות" כמו „אייל אל אייל" ביקשו גם שלונסקי גם אלתרמן וגם אורי צבי גרינברג. אבל רק לזה האחרון ניתן „לזעוק: / כקדמון השעיר שזעק... / כאילו אין שפת תרבותית / וספרי־ביטויים בעולם." ספריו של שלונסקי ספרי־ביטויים הם. לטוב ול־רע.

וכך, ל ר ו א י ם ולמעטרלים הגדולים, למגלים ולמתגלים האכזריים אין שלונסקי שייך — לא בשירי „כל תיקום — בעל־מום" שלו, ואף לא כאן, ב„ספר הסולמות", שבו ניתן ביטוי למשאלה לפלש ולפרש כמה מן הדברים שעד כה באו רק „במכוסה" וב„ערמה":

כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה דְּבָרִים שֶׁבָּאוּ בְּמִכְסֶה
עַתָּה רוֹצִים לִבְקֹעַ כְּמוֹלַד מַעְיָן.
(רגע של חולשה)

נִדְמֶה: דּוֹרֵי־דוֹרִים
שְׁתָקָהּ אֶת הַכֹּל.
(מורת הירחים)

אבל גם כאן, בעיקר בחלקו הראשון של הספר, המסיכה עדיין עבה מדי היא. זיע הפנים עודו לכוד בארשת הקופאת משכבר. הראי עודו מוצב בחשיכה:

הוֹ כִּקְרִיעַת־יַם־סוּף לִקְרֹעַ לוּט קָשֶׁה לִי!

גם „פתויי הבבואות" הישנים עוד כוחם עמ־הם להסתיר את חזמות:

חֲרַאִי הָעִוֵּר, פִּתּוּיֵי בְּבוּאוֹת.
רַמְזֵי נְבוּאָה בִּבְלִי דַּעַת עוֹד מַהִי.
רִשּׁוּט
בְּקִשּׁוּט —
הַזְּרוֹעוֹת —
וְעַד מִיט:
כְּקִשּׁוּט סַהֲרוּר אֶת יָדָיו הַלְּבָנוֹת
אֶל עֶלֶם יָרֵחַ בַּמַּיִם.

הָעֶלֶם הַצֶּלֶם — רְאִי סַהֲרוּר.
הַלָּבָן הִלּוּכוֹ — בָּרוּךְ וּבָרוּר.
גַּאֲוַת מִתְאַבֶּקֶת בִּקְטֹרֶת הַלֵּיל
יָדַיִם צוֹפוֹת
יָדַיִם צְפוּת
אֵלַיִךְ אֵלַיִךְ.

אני־בבואה סהרורי משיל מעליו עוד בבואה חיוורת. נרקיס „שב־ראי העורב" זוכר את חטאו הקדמון, ומתוך המכונה מגיחות, בשורה האחרונה ממש, בוכחות־לא־נוכחות: כתובת כנגב־שיר מת־חטא.

חולשתם זו של „רמזי נבואה בבלי דעת עוד מהי", שהאלכימאי מפענחם וחוזר ומצפינו, או בעצמו שוכה כביכול את פשרם, גלויה מכדי שצריך יהיה להרחיב עליה את הדיבור. נבואות שאין לה פשר וכוחה לחישמע מוקנית לה מכוח ה„ניגון" שבה — כפי שהמשורר היה מוודאי משיב, כשיקולים של ורלן ובלוק מתהדהד באוזניו כאס־מכתא. אולם זכותה לקבול על כך שאינה נש־מעת לרבים, ל„לגיונות", שהיא בביזת קול במד־בר, קטנה כמדומה מזו של נבואת שקר המע־מידה עצמה, לפחות, למשפטו של הזמן. טענה זו שניתן לטעון כלפי כמה מיוצרי־המקור של הרומאנטיקה ויוצאי־חלציה על אחת כמה וכמה שהיא כבדת־משקל ביחס למי שבא. מבחינת אוצר המסיכות והדפוסים, אל השולחן הערוך. אך מתבקשת גם הבחנה נוספת. דומה, רק ערל־האוזן יקבול על ה„חידה" של שטיינברג, אבל כלפי

— דָּבָר וְהַצּוֹל — וְזֶה בְּקִרְיָה.
אָסְרֵי הַחוֹל. בְּנַסְּי בְרִיּוֹם.
וְכָךְ
בְּסוֹד הַלֶּדֶךְ עַד חֶרְמָה
וְעַד עָרְמָה
וְעַד עִירָם
אַתָּה מַחֲזִיר עָקֹב לְמִישׁוֹרוֹ
אַתָּה סוֹבֵר כָּל רָז לְאֻשּׁוּרוֹ —
וְעַד גִּמְזוּרוֹ!

אפשר ואפשר לטעון: ההבדל הוא בראש וראשונה זה של אמינות. כיסופיו המטאפיזיים של שטיינ־ברג נאמנים עלינו. שטיינברג ניצב מול חידת במשה נוכח הארץ שמעבר לנהר, ברגש כבוד למשוטם גם של הארץ גם של הנהר החוצץ. שלונסקי „מחזיר העקובים למישורים", מתעלם עכמה במשחק מחבואים מילולי (על המוות כתב פעם „עם המוות כי שוחחת / כשוחח הוא עם היא"). רוח הפלירט היתה אולי לגדיים („הבה נתנשקה", הציע פעם לגדי) אינה יאה לחיישים. אלכימאי־המלים האמיתי גם לא היה מתיר לעצמו לעולם

שְׁתִיקָה בְּסוֹד צוֹמוֹת
הִיא צְמָאוֹנִים הֶעֱמִיאָה

כאן אולי ההבדל המכריע. יפה אמר שלונסקי ש„כתר השתוק ושרביט המלכות" יילכו בצמד אחד. היכן? אצל היינה. אם לנקוב בשם אחד. אבל מה שציטטתי איני שתוק כי אם עווית.

על כך כבר נשפכו קיתונות של דיו ושל מים. בטובים שבשיריו, כגון בשירי המיפגש עם הנוף הארצישראלי או במקצת משירי כרביאל שלו, קר־רעה לשונו החמדנית, הגשרנית של שלונסקי חלון אל דבר: אם נוף ואם עלילת־נפש או עלילת־דברים. אך רבים, רבים מדי הם השירים שאין בהם לא קול ולא מראה, תגם שלכאורה מלאים הם המולת קולות ומראות. וזאת, אצל מי שמדבר בלא־חרף על החזמרה שחייב בה משורר. כמעט לא־יאומן שהאיש המסוגל לכתוב את השורה הנהדר־צה

הַכֹּל כְּבָר לֹא־הַרְבֵּה. הַכֹּל עוֹדוֹ מְעַט.

לא יכול היה לסטור עצמו, עד יומו האחרון כימש, מעונשו של הסרק המסורק:

שׁוּב הֵן פּוֹקְדוֹת — הַצִּפּוֹר וְהַנֶּפֶשׁ —
אֶת כָּל צִפְּרֵי הַנְּפָשׁוֹת שֶׁקָּרְחוּ.

מכל הנאמר ברור שלא באתי לכתוב הספד. מעבר לאי־הצדק ה ט ב ע י שבהריצת משפט על בן רגישות שונה מזו שלנו, יהיה זה עוול וחוסר־כבוד להתייחס אל „ספר הסולמות" כאל ספרו של המשורר המת. אדרבה, כוחו של הספר, במקום שכוחו עימו, הוא בזה שקולו של אדם חי מצליח לבקוע ממנו. ודאי, גם כאן יוכל הטוען לטעון שהוי־לו הזאן־שנית — בבואת ומחזו־תמוז ב־גוף אחד — אף היא גלופה מתוך בית־גנזים ישן ושחוק מעט (קריאת תורת ב„האדם השחור" לייסנין מגלה מה קרבות עדיין טמונות שירתו של שלונסקי למסדה הרוסי); הקורא בן הרגישות הא־חרת ייתכן שיתבע מן ה„גשיי הנצחי" שלו יותר מאשר „זיו־האיקונין של העירום המודיליאני," או לפחות את קווי־המתאר הברורים של זה תאר־קונין עצמו; המבקר שעקב אחר שירה זו במ־רוצת השנים יצביע על החזרה התכפייתית במעט על האידיאולוגיה של „דו־ריב ודו־פים בשמא־ובדי" שאינה עשויה לקנות נפשות חדשות לבעי־ליה, וכן על ההצטדקות הבלתי־גלאית. הגובלת בנסיון לשיוד ואף להעירים על הדיין הרחוק. אבל טענות, גם מוצדקות או מוצדקות לכאורה, אין להן אותו משקל שיש לשירים מצדיקים. („אברי דימינוטיבי זה שבכאן מציין את אחד העימותים הקרובים ביותר שזימן המשורר בין הפייטן אשר ר צ ה להיות צייר לבין צייר אבהם אותנטי יותר. נאמן יותר, שלא מתוך ראי המלים החשוך, למתע נתייחד למלים, לא לכולו, משקל שלא היה לחן אך זה מקרוב. נתחדש צלילים בסולמות:

בַּת
אֲשֶׁר שִׁמְךָ בְּקַמְצָא לִי —
רוּת!
הִנֵּה הִגִּיעָה עֵת גַּם לְאָבִיךָ
לְהִתְיַדֵּד
עִם עֲרִירוּת.

מתוך הערירות. כשהדרך מן ה„לאו" אל ה„הן", מן המפולת אל הפיוס החלקלק נעשתה מעט יותר קשה, צמחו הכיסופים אל „איילת הפרח", „צפור האבן", שכל משורר וכאי, חייב לראותה ולוא פעם אחת בלבד בטרם שלמת מלאכתו. „תפילות האהבה", פריח של ההודעות מאוחרת זו, הם אחד הפרקים היפים. האותנטיים במעגל היצירה הנשלם עתה. מתוכן, לאורן, קל יותר, נוח יותר להשקיף לאחור אל שאר התמורים שבדרכו הארוכה של החדשן אשר ניסה בכל־כוח להעלים את חדשנותו, בעיקר בשנותיו האחרונות. מכאן, מנקודת הצפית זו, אם אמנם נראה הצל אפל יותר. הנה גם האור אור יותר; הכוח המיטאפורי מאבד משהו מן השרירות שבו, וה„ניגון", שכל כך הרבה ד ו ב ר בו שלא בטובתו, מתחשף מכל מיחבואיו:

עוֹד הַרְבֵּה־הַרְבֵּה מוֹנִים
יְצַלְצְלוּ פַּעֲמוֹנִים
עֶרֶב־עֶרֶב
אֶל הַקָּהָל.

עוֹד בְּלֵה יִבְלוּ עַל פְּעָמֵינוּ בַּעֲלֵי־זָהָב
מִשּׁוּט בְּלִי הֶרֶךְ
בִּנְתִיבוֹת חֹל.

וַאֲנַחְנוּ (כָּל אֲשֶׁר פַּעַם אָהַב)
בְּלֹה־נִכָּךְ לִצְלִיל הַפַּעֲמוֹנִים
עוֹד הַרְבֵּה־הַרְבֵּה מוֹנִים.

עמוק־עמוק חרת שלונסקי את רישומו על סני דרכה של השירה העברית במחצית הראשונה של המאה שלידתה — כך אוהב היה להזכיר לשומעיו בלא צניעות יתרה — בבוער לידתו שלו.

כִּי לֹא נוֹטֶה־לָלוּן הָיִיתִי בְּעַמִּי,
וְלֹא אֶשְׁפִּיו מַכְרִיעַ בֶּרֶךְ.
עָמֹק—עָמֹק אֶת פְּעָמַי
אֲנִי חוֹרֵת עַל פְּנֵי הַדֶּרֶךְ.

*) אברהם שלונסקי, ספר הסולמות, ספרית פו־עלים, תשל"ג.

**) אברהם שלונסקי: ילקוט אשל, צרור מאמ־רים ורשימות. ספרית פועלים.

משא, גליון מס' 50 (105), מוסף ל„דבר"
יום ו', י"ט בכסלו תשל"ד, 14.12.1973
עורכים: אברהם שאנן, יצחק בצלאל

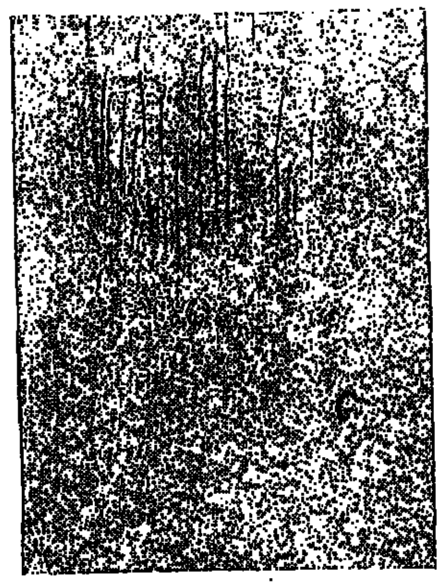

מיכל נאמן — בתערוכת ציירים צעירים בגאלרית יודפת
(רשימה על התערוכה בעמוד 4)

משירי הימים האלה
אלישע פורת

בוקעתה באחת

בְּבוֹקְעָתָהּ בְּאַחַת אַחַר
הַצָּהֳרַיִם רָעִים וְהוֹלְכִים
אֶל הָאֲדָמָה, אוֹמְרִים,
הִיא גַם הַפַּעַם
תִּתְכַּסֶּה בְּדָמֶיהָ וְאֵלֶּה
שֶׁאֵינָם עַכְשָׁו אוּלַי
יִהְיוּ כָּאן שׁוּב
כְּשֶׁמְּרִפְאָה הַסּוֹף יִהְיֶה
אָדָם כְּמוֹ סֶלַע
הַגֶּעֶשׁ הַזֶּה תְּקוּפָה
בִּצְהֳרֵי אַחַת. בְּבוֹקְעָתָהּ
מִתַּחַת לְכָל אַדְמוֹנִית
אוֹ מִתַּחַת לְכָל וַרְדָּה
אוֹ מִתַּחַת לְכָל הָאֵסֶר
הַזֶּה שֶׁמִּתּוֹכוֹ מִתְפָּרֶרֶת
וְעוֹלָה הַסְּתָנִית.

חולשניה, נובמבר, 1973

גאלדיות, מיסטור ומוראל
מאת אריאלה הראל

[illegible]

השבוע בבית הסופר

בית הסופר
20.12.73 — 16.12.73

יום א', 5.00 אחה"צ — סופרי ילדים ותמונותיהם — פגישה עם יהושע ביבר. מנחה: מנחם רגב.
8.30 בערב. הספרות וחקלאות: יוקון חטרי, „רומיאו ויוליה", מרצה: נ. אינגבר.
יום ג', 5.00 אחה"צ — סדנא יוצרת - שירה, מדריך המשורר אמיר גלבע.
יום ד', 5.00 אחה"צ — סדנא יוצרת - פרוזה, מדריך הסופר יורם קניוק.
יום ה', 5.00 אחה"צ — תהליך היצירה הספרותית — מדריכה לאה טננבוים.
יום ו', 5.00 אחה"צ — סדנא יוצרת לנוער, מדריך המשורר מ. וינקלר.
בשיתוף עיריית ירושלים — המחלקה לתרבות, אגודת הסופרים העברים.

ספרית פועלים — ספרים חדשים

חנה גדין / מעולם לא הבטחתי לך גן של ורדים
סיפורה של נערה המבקשת מקלט מפני המציאות בתחומי ממלכת הדמיון.

דורה טייכולבוים / מכמורות בטרם שחר

כרמלה טל / מיום כיפורים זה עד יום כיפורים הבא
קובץ שירים.

אברהם באסקא: אודיסאה 67
לזמנו קדוח על רקע מלחמת ששת הימים.

לחג החנוכה ספר לילדיך בהוצאת דביר

ביאליק ח. נ. — שירים ופזמונות	12.50
ביאליק ח. נ. — ויהי היום (פאר)	28.—
ילקשטקליס מ. — אצו רצו גמדים	5.90
ילקשטקליס מ. — המטע אל האי אולי	5.90
ילקשטקליס מ. — שתי אגדות	5.90
ילקשטקליס מ. — יום הולדת	4.80
ילקשטקליס מ. — ספר דני	7.50
ילקשטקליס מ. — שיר הנדוד	10.50
ילקשטקליס מ. — יש לי סוד	10.50
ילקשטקליס מ. — בחלומי	10.50
פינקרפלד אנדה — החרחורת פלא	7.30
פינקרפלד אנדה — שלום ילדים	5.20
גפן י. — שירים שאהבתי	7.80
גפן י. — סיפורים שעת אוהבת	8.90
גפן י. — חוכמים הם הילדים של הירח	9.80
אנדרסן ה. כ. — הומור (תרגום נ. אלתרמן)	10.50
גולדברג לאה — ביר־תוית	4.80
שלום־עליכם — קטים מן עמש	6.50
קיפניס ל. — על שתים ועל ארבע	7.80
טונבה — ספר מוכסים	7.80
סרוונטס — דון קישוט (תרגום ח. נ. ביאליק)	7.80
תמוז ב. — חיי הכלב רוזי	7.80
רבניצקי ח. — אגדות לילדים	6.—
רגלסון א. — עין חטוט	8.50
רוחי י. — האבן החקלה בטבעת	9.80
דוידית ל. — מי אדום מה	4.50
גלאי ב. — עטלפי עכו	12.—
אסיתן א. — ירח מחים	6.80
ברעם ב. — הכבאים באים	4.30

מחירון חדש בינואר

דמי חנוכה - ספר לילדיך

ספרי „פז"
ספרי „ורד"
ספרי „פלא"
עדין במחיר 2.45 ל"י לפני ההעלאה
ספרי הילדים מלאי העניין המודפסים בצבעים מרהיבים
הוצאת עמוס
הפצה סטימצקי

הופיע הספר
במיצר ובמצור
(ירושלים בשנים 1946—1948)
מאת יהודה שחמי
הספר כולל רשימות מרתקות על מאבקו של העם על ירושלים חברה במלחמת העצמאות.
הקדמה מאת ג. קרסל
הספר מלווה באיורים מאת הצייר אבא פניכל.
216 עמוד — המחיר: 12 ל"י
*
הוצאת „אופק"
בהוצאה בא לפנות: „ספרי", נחלת בנימין 30
לכל בתי מסחר לספרים בארץ.

הוצאת ספרים „קרית ספר" בע"מ, ארלוזורוב 15, טל. 521141, 60000 ירושלים

ספרים חדשים — מהדורות חדשות
ספר דניאל / שלמה מורג
פרק הנקוד / ע. צ. מלמד
דרכי השלנג / ר. ספן
מסלול התורה / ח. רמבני
דברים א' „שערים" / א. אפרתי, א. ביליק
ארץ־ישראל: מפות לעבודה / ד. בנבנשתי, בי"צ לוריא
יסודות תורת החיידקים והחסינות / א.ס. אוליצקי, נ. גרוסוביץ
CHAPTERS OF LIFE / E. Goldberg-Herzog

הופיעה חוברת מס' 2 בכרך י"ח של מגע
עתון מדעי לכל
ובה תוכלו לקרוא על:
* „ספריו" של אוויר־אוויר מתוצרת ישראל
* לרבוטו של קופרניקוס במלאות 500 שנה להולדתו
* ליזרים — אנזים כבים חיידקים
* מרים גרעיניים וגנראטורים מגנטו־הידרודינאמיים
* חינוך גבוה ומחקר שימושי
* בכית חוצר של יבי"ע
ובן חדשות המדע מן העולם ומן הארץ בנכלול הכתבות, הרשימות והמדורים הקבועים.
מחיר החוברת —4. ל"י וניתן להשיגה בדוכני העיתונים
מחיר החתימה לכרך י"ח (6 חוברות) —20. ל"י
חוברות יוצאת לאור על־ידי מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה ירושלים
גזור ושלח
לכבוד מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה ת.ד. 801 ירושלים 91000
אבקש להתחם על כרך י"ח של „מגע" מצ"ב סך —20. ל"י (בשיק או בהמחאת דואר) לפקודת מוסד ויצמן לפרסומים.
שם המשפחה .... שם פרטי ....
כתובת .... מיקוד ....

הוצאת ספרים „קרית ספר" בע"מ, ארלוזורוב 15, טל. 521141, 60000 ירושלים
עיונים בספר יהושע / בבית דוד בן־גוריון
עיונים בספר שופטים / בבית דוד בן־גוריון
אסופת מאמרים של גדולי חוקרי המקרא המאירים ומפרשים סוגיות השונות במחלוקות

שוב למכירה
החוק נחלת הכלל
מדריך עממי לחוקי המדינה
מאת השופט ד"ר שלמה לוין
הספר מסביר בלשון עממית ושוטפת מה אומר החוק בעניינים שהאזרח נתקל בהם בחיי יום־יום.
המחיר: —30 ל"י.
הפצה: „ספרי" נחלת בנימין 30, ת"א. טל. 56169

שלושה שירי חלום

385

בְּתֵי קְבָרָה יוֹתֵר. עָלִים קַלִּים עָפִים.
בְּכָל מָקוֹם תַּרְנְגוֹלֵי הֹדּוּ בְּסַמְטָאוֹת צְצוּמוֹת יְמוּתוּ
וְצִפֳּרִים אֲחֵרוֹת. כָּל הַכְּנָפַיִם שֶׁלָּהֶן.
הֵן אַף פַּעַם לֹא עָפוּ הַרְבֵּה. הַאִם בִּכְלָל רָצוּ?
הָיִיתִי צָרִיךְ לָדַעַת. בְּאֵיזֶשֶׁהוּ מָקוֹם רָחוֹק יָדַעְתִּי
דְּבָרִים כָּאֵלֶּה.

אוֹ רַלְף הוֹדְג'סוֹן הַטּוֹב יָדַע אָז אוֹ יוֹדֵעַ.
הוּא מֵת. הָאִישׁ שֶׁאֲלֹהִים שָׁבָה. גַּם אֲנִי
מְשֻׁבֶּה, וּמַדַּי מְאֻחָר.
הַסְּתָר מְדַכֵּא. חוֹסֵם. דְּמָעוֹת מֵאֲחוֹרֵי הָעֵינַיִם
כִּמְעַט נוֹפְלוֹת. מִסְתָּר בָּא כְּמוֹ פֶּרֶס
לְעוֹרֵר אוֹתָנוּ לִקְרַאת גּוֹרָלֵנוּ.

הַבַּיִת שֶׁלִּי עָשׂוּי עֵץ וְעָשׂוּי טוֹב.
לֹא כְּמוֹנִי. הַבַּיִת שֶׁלִּי יוֹתֵר זָקֵן מֵהֶנְרִי;
כְּלוֹמַר דֵּי זָקֵן.
אִלּוּ הָיָה קַיָּם שֶׁטַח בֵּינַיִם שֶׁמַּפְרִיד בֵּין הַדְּבָרִים לַנֶּפֶשׁ
אוֹ אִלּוּ הָיוּ הַשָּׁמַיִם יוֹתֵר דּוֹמִים לַיָּם,
לֹא הָיִיתִי צָרִיךְ לְנַעֵר
בַּבַּת הַקְּבָרָה שֶׁלִּי.

הַחַיִּים, חֲבֵרִים, זֶה מְשַׁעֲמֵם. אָסוּר לְהַגִּיד אֶת זֶה.
בְּכָל זֹאת הַשָּׁמַיִם זוֹהֲרִים. יֵשׁ גַּעְגּוּעִים בַּיָּם הַגָּדוֹל,
אֲנַחְנוּ בְּעַצְמֵנוּ זוֹהֲרִים וּמִתְגַּעְגְּעִים,
וְיוֹתֵר מִזֶּה אִמִּי אָמְרָה לִי כְּשֶׁהָיִיתִי יֶלֶד
(שׁוּב וָשׁוּב) "לְהוֹדוֹת שֶׁמְּשַׁעֲמֵם לְךָ
זֶה אוֹמֵר שֶׁאֵין לְךָ

כֹּחוֹת." אֲנִי מַגִּיעַ לְמַסְקָנָה שֶׁאֵין לִי
כֹּחוֹת. כִּי מְשַׁעֲמֵם לִי כָּהֵנָה.
אֲנָשִׁים מְשַׁעַמְמִים לִי,
סִפְרוּת מְשַׁעֲמֶמֶת לִי, בְּיִחוּד סִפְרוּת גְּדוֹלָה,
הֶנְרִי מְשַׁעֲמֵם אוֹתִי, עִם הַצָּרוֹת שֶׁלּוֹ
גָּרוּעַ לֹא פָּחוֹת מֵאֲכִילֶס,

שֶׁאוֹהֵב אֲנָשִׁים וְאָמָנוּת אַמִּיצָה, שֶׁמְּשַׁעֲמֶמֶת אוֹתִי.
וְהַגְּבָעוֹת הַשְּׁלֵווֹת, וְג'ין, זֶה שֶׁמַּמָּשׁ
וְאֵיכְשֶׁהוּ כֶּלֶב
לָקַח אֶת עַצְמוֹ וְאֶת הַזָּנָב שֶׁלּוֹ רָחוֹק
אֶל הָרִים אוֹ יָם אוֹ שָׁמַיִם, עוֹזֵב
מֵאָחוֹר: אוֹתִי, נָדוֹד.

384

מַצָּבִי נָטוּי, חָסֵר פְּרָחִים, הַיּוֹם כִּמְעַט גָּמוּר.
אֲנִי עוֹמֵד מֵעַל לְקֶבֶר אָבִי מָלֵא זַעַם.
הַרְבֵּה הַרְבֵּה פְּעָמִים
עָלִיתִי אֶת הָעֲלִיָּה לָרֶגֶל הָאַיֻמָּה הַזֹּאת לְמִישֶׁהוּ
שֶׁלֹּא יָכוֹל לְבַקֵּר אוֹתִי, שֶׁתָּלַשׁ אֶת הַדַּף
שֶׁלּוֹ: אֲנִי חוֹזֵר עוֹד.

אֲנִי יוֹרֵק עַל הַקֶּבֶר הַמַּחֲרִיד הַזֶּה שֶׁל הַבַּנְקַאי
שֶׁיָּרָה לְתוֹךְ לִבּוֹ בְּבֹקֶר שֶׁל פְלוֹרִידָה
אוֹי אוֹי וַאֲבוֹי
מָתַי תָּבוֹא אֲדִישׁוּת, אֲנִי מִיַּבֵּב. מִשְׁתּוֹלֵל
הָיִיתִי רוֹצֶה לַחְטֹט עַד שֶׁאַגִּיעַ לְמַטָּה מַמָּשׁ
עָמֹק לְמַטָּה מִתַּחַת לָעֵשֶׂב

וְאֶפְתַּח בְּגַרְזֶן אֶת הָאָרוֹן. הָה, לִרְאוֹת
אֵיךְ הוּא אוֹכֵל אֶת זֶה מָה שֶׁהוּא הֵשִׁיב כָּל כָּךְ
נִקְרַע לַחֲתִיכוֹת
אֶת בִּגְדֵי הַקֶּבֶר הַרְקוּבִים. הָה, וְאָז הֶנְרִי
יָנִיף אֶת הַגַּרְזֶן עוֹד פַּעַם. הַקֶּלֶף הָאַחֲרוֹן שֶׁלּוֹ,
וְיַנְחִית אוֹתוֹ עַל הַהַתְחָלָה.

תירגמת מאנגלית: קולין ברוצקוס

ג'ון בריימן

ג'ון בריימן, שהתאבד בתחילת השנה שעברה, היה אחד המשוררים הבולטים בשנות השישים בארה"ב.

חייו, כמו יצירתו, היו סוערים ומיוחדים במינם. הוא נולד באוקלאהומה להורים קאתולים אדוקים שחיו ביחסי איבה ומתח מתמידים. האב, בנקאי אמיד, התאבד, והאם עקרה לניו-יורק ונישאה שנית לאיש בשם בריימן, שהטיל מורא בג'ון.

ארבע שנות לימודיו של ג'ון בריימן בבית-ספר תיכון היו אומללות ביותר, הוא הירבה לחשוב על התאבדות ואף ניסה לתגשים את מחשבתו. תקופת לימודיו באוניברסיטת קולומביה היתה נינוחה יותר, שם פגש בחוקר והמשורר מארק ואן-דורן ובהשפעתו החל לעסוק בשירה, במחקר ובהוראה. אחרי תקופת לימודים בקמבריג' שבאנגליה חזר ג'ון בריימן לארה"ב, הורה באוניברסיטאות שונות, פירסם מחקרים בספרות ועל סופרים וכתב שירים וסיפורים קצרים. הוא חי חיים סוערים, הירבה לשתות לשכרה, חיו לו פרשיות-אהבים רבות ותוך כך התחתן שלוש פעמים. הוא היה סטודנט במחותו — כתב עליו רוברט לוול — ככל שהתפרסם יותר נעשה יותר שחיין, פחות נעים לחברה ויותר "הפנינג". חייו היו מאבק מתמיד לשחרור עצמי, הוא היה אגוצנטרי אך לא אנוכיי, היו בו אומץ, נדיבות ונאמנות אך תמיד היה מציג.

ג'ון בריימן פירסם כמה קבצי שירים, שהמפורסם בהם הוא "77 שירי חלום" (מתוכם השירים שבגליון זה) וכן "אשליות וכו'", כמה סיפורים קצרים ורומאן שלא סיימו, "החלמה", שנתפרסם לאחר מותו. בתקופות שונות בחייו היה בריימן מושפע משירת ייטס, הופקינס, אודן ורוברט לוול. האחרון נימנה עם ידידיו, כמו המשורר היהודי דלמור שוורץ והסופר שאול בלו.

לשירתו של בריימן — כמו לו עצמו בחייו — יש חסידים ומתנגדים. אדמונד וילסון, שאותו העריך בריימן, ביקר את שירתו בחריפות. רוברט לוול סבור, כי "בריימן הוא אחד המשוררים הדתיים המעטים" ובשיריו קיים המתח שבין מרד לתפילה. לוול אמר, כי "77 שירי חלום" הם קשים יותר ממרבית השירה המודרנית הקשה, אך כמעט כל אמיתו של בריימן מצויה בהם.

חייו של בריימן עמדו בסימן של מתח בין חיים לספרות. כותב עליו ידידו שאול בלו; הוא חשב בעיקר על הספרות והתייחס ברצינות להוראה. בבתי החולים, ששהה בהם פעמים רבות לאחר שתיות מופרזות, מצא בריימן אנשים כרוחו. עמיתיו באוניברסיטאות היו לעיתים קרובות יותר פיליסטרים, פחות סובלניים כלפי משוררים מאשר השתיינים והנערות שניסו להתאבד ושאושפזו, כלפיהם הוא לא נזקק לאירוניה. כאן היה לבו של בריימן פתוח. אך הכל זרם לשיריו, שיריו אמרו הכל.

ואמנם באחד משיריו האחרונים כתב בריימן: אני עייף מאוד. ודאי לא אמשיך עוד לחיות.

קרן לפרסי יצירה מטעם ראש הממשלה

לקראת חלוקת פרסי היצירה לסופרים עברים לשנת תשל"ד מודיעה הקרן, כי כל הבקשות הקודמות לא תובאנה לדיון ועל המעוניינים בפרס לשנת תשל"ד להגיש בקשה חדשה לפי הכתובת: הקרן לפרסי יצירה מטעם ראש הממשלה, ת. ד. 7019, תל-אביב.

תשומת-לב המעוניינים מופנית לכך ששמות השופטים ידועים רק לוועד השופטים.

המועד האחרון — ח' בשבט תשל"ד — 31 בינואר 1974.

גבריאל מארסל

עם מותו של הפילוסוף גבריאל מארסל נכתבו בשבתו מאמרים הרבה, בעיקר בעתונות הצרפתית. מארסל היה אחד מהוגי-הדעות הנוצריים החשובים ביותר בתקופתנו. שמו נקשר ב"אקזיסטנציאליזם הנוצרי" (מינוח שלא היה מקובל עליו), מעין ממשיך חקרו של קירקגור. גבריאל מארסל היה בן 84 במותו, אך עד ימיו האחרונים התמיד בעבודתו הספרותית והפילוסופית (הוא כתב גם מחזות וזמן מה קודם מותו הגיה את קובץ מחזותיו).

גבריאל מארסל

עבודתו נמשכת במאמץ גדול, כאילו נתכוון להוכיח את התיזה המרכזית הראשונה שלו — "נאמנות יוצרת". ביחד עם מחקריו הפילוסופיים ביקש, כמו סארטר, לתת ביטוי להשקפותיו ביצירות ספרותיות, המובנות גם לקהל הרחב, הן באמצעות מחזות, הן באמצעות קומפוזיציות מוסיקאליות. אנינות הטעם לא הקלה עליו את הדרך אל לבם של המונים רחבים.

ב"יומן מטאפיסי" (1927) כתב על ה"אינטואיציה הרפלקטיבית". בדרך האנאליזה והביקורת ביקש מארסל להימנע מדוגמאטיות, מקנאות, מכל שגרם להתאבנות בעמדתם של ראשי הכנסייה. בדרך זו מנע הוא גם אפשרות של סיניזציה מטעה. במקומה דבק הפילוסוף ב"מתח מתמיד" בין האלמנטים השונים של המחשבה. מכאן נבע אותו "אי-שקט" אקזיסטנציאלי שביסוד הגותו.

לדבריו חייב הוא לאנרי ברגסון את ההתנגדות לביסוס מחשבה על גבי אידיאות מנותקות מנסיון-חיים קונקרטי. ב-1929 פנה אל הקאתוליות. הוא התחנך באווירה לא-דתית, אך מ-1929 הגיע להכרת העובדה של "התגלמות אלוהים בישוע הקם לתחייה". פנייתו של מארסל לקאתוליות לא שיחררה אותו מיחס מסוייג לעמדת הכנסייה הרשמית.

מסעה האחרון של אוניית רפאים

סיפור מאת גבריאל גארסיה מארקס

תירגם מספרדית: יורם ברונובסקי

עכשיו הם יראו מי אני, אמר לעצמו בקולו החדש, הגברי, שנים רבות אחרי אותו רגע שבו ראה לראשונה את האוניה הטראנס-אטלאנטית האדירה — אפלה ודוממת — שעברה לילה אחד ליד העיירה, דמוית ארמון גדול ושומם, ארוכה מכל העיירה וגבוהה [illegible]

[illegible]

[illegible] בעצם מתחת לפני המים; שעשועי [illegible] צומי-זנבות, ספוגים-מרבדיים, [illegible] [illegible] קים במים טחורים, בין שערות [illegible] ספינת-מסחר אחת, אבל לא שום זכר [illegible] לא שום ילד מת או משהו בכלל, אך [illegible] עד שהאם הבטיחה לו לבוא עמו [illegible] בשנת הבאה, ודאי אמרה שתבוא [illegible]

[illegible]

והתנפצת באסון השנתי שלה, אלא היכו אותו מכות נמרצות כאלה עד שיצא בשן ועין ואז אמר, נוטף רוק של זעם, עכשיו הם יראו מי אני, אבל נשמר לא לספר לאיש על החלטתו ובילה את השנה כולה בדעה נחושה ובציפיית עכשיו יראו מי אני, ציפיית ללילת שבו תופיע שוב אוניית-הרפאים והוא יעשה את המעשה אשר עשה, וזהו, גנב סירה, חצה את המפרץ וכל הערב ציפה לשעתו הגדולה, בין סימטאותיו רוחשות הסכנה של הנמל. שם סחרו בעבדים, בתוך הכור האנושי של העולם הקאריבי, כה שקוע בתוכניתו עד שאף לא נעצר כדרכו ליד חנויות ההודים להביט בפסלי השנהב של המאנדארינים הכרסתניים, לא שיטת בכושים ההולנדים המכווצים בכיסאות הגלגלים שלהם ולא נחרד מפני המאלאים שעורם עשוי מתכת, שסובבו את העולם בעקבות מפלצת-ים חמקמקת, ולא פער את פיו למול גופות-ההבנה של בראזילאיות למכירה, לא נתן את דעתו על שום דבר עד שירד הלילה בכל כובד כוכביו ויער-העד הפיק ניגונה מתקתק של גארדניות וסלמאנדרות רקובות והוא כבר חתר בסירה הגנובה אל מבוא-המפרץ, סנס הסירה כבוי לבל תתעורר תשומת-לבם של שומרי הנמל, אלומות המגדלור הירוקות מקפיצות אותו לירח מדי חמש-עשרה שניות והחושך מחזירו לים והוא יודע שהוא קרוב למוח-המבוא לא רק בשל הבהוביו הזדוניים אלא גם מפני שנשימת המים נעשתה כבדה ועצבה יותר ויותר, וכך חתר בחושך שקוע במחשבותיו ולא הבין מניין בא לפתע קול הגניחות האכזריות של הכריש ואיך התעבה הלילה כאילו מתו הכוכבים לפתע-פתאום, והיה זה משום ששם שהיתה האוניה בכל אדירותה —

אבאילה, גדולה יותר מכל דבר אחר עלי אדמות ואפלה יותר מכל דבר אפל ביבשה ובים, שלוש מאות אלף טונות ריח-כרישים היו כה קרובות לסירה עד שיכול היה להבחין בחביון הבראזילי אך לא נשמעה כל אנקת מכונות וקול חיים לא נשמע ורק הדממה היתה עצומה והיו לה שכים בישלה, שוממים, והאוויר משלח, כוח, וזמן משלה, טבוע, וים משלח, תועה, ובתוכיו עולם-שלם של חיות טבועות, ולפתע

נעלם כל זה לברק-המגדלור ולרגע היה חים צלול והלילה — ליל מרס — המרחב היומיומי של הפליקאנים. והוא לבדו ליד המוח ולא ידע מה לעשות ושאל את עצמו אם אינו חולם בהקיץ, לא רק עכשיו אלא בכלל תמיד, אבל כאשר חשב זאת כיבתה נשיבה מיסתורית את אורות-המוח אחד אחד ולאחר שחמקו משם אלומות המגדלור —

האוניה הופיעה שוב אך המצפנים שלה כבר החלו לתשות ודומה שאפילו לא ידעה באיזה מקום באוקינוס היא מצוית, נסוטה לסלעים ואז ירדה עליו התחגלות שמפתח המיקסם באורות המוח הכבים ובו ברגע הדליק את הפנס בסירה, את האור האדום הזעיר שלא היה מסוגל להזעיק איש משומרי-הנמל, אך להגאי הוא היה כמו שמש זורחת והודות לו מצא את הדרך הנכונה ונכנס למפרץ ואז נדלקו כל האורות באוניה וכל דוודיה החלו לפעול והכוכבים נדלקו בשמים וגוויותיהן של החיות המתות ירדו מטה, לנוטו של ים, וקול שקשוק צלחות נשמע ומפאת המטבחים בא ניחוח תבלין של דפגים והתזמורת הרעימה על סיפוני-התיירים ובאפלת התאים נשמע קול פעימת הלב של הנאהבים בלב ים —

אך בו היה רוגז עצום, ולא נשבת בחבלי-הקסם ולא שת לבו למחמדים, אלא אמר ביותר שאת עכשיו הם יראו מי אני והוביל אותה. וכה בטח בצייתנותה שהסיט אותה לעבר העיירה והלכה אחריו כמו עגל-ים תמים לעבר העיירה השקועה בשינה, אוניה היה שלא עוד פצעוה מגלי המגדלור ולא העלימוה ובמרחק כבר החלו להצטייר צלבי הכנסייה, הבתים העלובים — והאוניה בעקבותיו, היא וכל אשר בה, רב-חובלת ישן על צד הלב, מזווה-השלג שלה מלא בשר שוורי-קרב, חולת בודד בחדר-החולים שלה, מים מיותמים במיכליה, הגאי אחוז בחבלי-קסם שחשב כנראה שוב כי סלעי-החוף הם החוף עצמו, מאחר שברגע זה נשמע קול צופר אדיר וגשם לוהט ירד עליו בסירה וכמעט נטרף בים, אך לא, כי ראה את כל חלונות החוף ואת כל רחובות העיירה וכל קטני-האמונה ניצבים בדלתות בתיהם וכל העיירה עומדת באורות האוניה וכמעט שלא - היה סיפק בידו להסתלק קודם שבא האסון וצעק —

הנה לכם, חריינים, עכשיו היא כאן

והחרטום האדיר קרע את האדמה ובקול צלול נשמע של אלף חמש מאות כוסיות שאמפאניה שהתנפצו בזו אחר זו לכן החרטום עד הירכתיים, ואז עלה אור וכבר לא היה זה שחר של מארס אלא צוהרי יום רביעי והוא עמד ושבע נחת למראה קטני-האמונה המסתכלים בפה פעור באוניה האדירה ביותר בעולם הזה ובעולם הבא. עוגנת מול הכנסייה, גבוהה מן המגדל שלה, לבנה מכל לובן וגדולה פי תשעים ושבעה בערך מכל העיירה ושמה חקוק באותיות ברזל "אלאלקסילאג" ורפנויה נוטפות מים עתיקים ולאים, מי יכות המוות.

(מתוך הקובץ "הסיפור האדיר והעצוב על ארנדירה התמה ועל סבתה רעת-הלב", 1972)

בין מוסיקה למדע וטכניקה

מאת חנוך רון

יצחק סדאי

[illegible]

המכשירים הכתיבו את סוג היצירה

[illegible]

מוסיקה באמצעות מחשבים

[illegible]

מערכות טבעיות ומערכות מלאכותיות במוסיקה

[illegible]

כמו קונצרט

[illegible]

חנוך רון

מחדל לא הגיע ליציץ

מאת נחום פונדק

ו את האיש שמאחורי דל־ יכניה. אם אני יכול לקנות יב. החנות היתה ריקה ר־ י בשנות־העשרה עמד ב־ פיצות ושתה מבקבוק בירה. חבש לראשו כובע כחול. ל הנער נראה כמורכבים פרצופים — אחד משוחרר ו־ י, השאר הזנוף והתקפני. ותיה שעה צהריים ואתי, ו הסוציאלית מן המועצה ה, אמרה בנימה ידידותית. רשמה: "יצחק, צריך היית בבית־הספר." האיש ש־ הדלפק אמר, שאין לו . אמרתי: "טוב, אז תתן דבוקר." האיש שלם כבט איש לתוך השטח הריק ר. "אין עתונים. זאת אר־ ואין עתונים. אין לנו עתו־ צמנו לא מוכרים עתונים. אחד במושב תמו לא קורא.

הפסיק לגמוע מן הבקבוק אתי אמרה: "מה שלום אלך?" "הוא בעבודה ב־ הרכבת." "ואמא שלך?" "והאחים שלך?" "בסדר." זים?" "אחד בצבא, ה־ קו." "למה לא הלכת היום ספר?" "הייתי מוכרח לע־ אמא, אין אף אחד שיכול לה. אני הבכור. אז אני ל ללכת לבית־הספר." את ה הנער הזנוף הנער ה־ התרוצצה, ובאותו רגע הד־ הנער התוקף של הפליגה. נ אבא יום אחד אליכם עם אבא שלי. בסדר?"

משך בכתפיו. "אמא שלי בינה עברית. באמת יותר התמאי ומדברי עם אבא." שמאחורי הדלפק גילה סי־ של קצרירות. לבד עברה הצהריים והוא רצה לסגור הצרכניה וללכת הביתה. "שלום" ואתי רצתה לחזות אל הילד, שאבע בעבר־ "אמו איננה מדברת עברית הגדולים נמצאים בחוץ. זה שלום האחיות שלך?"

לי אחיות, רק אחים." ידו נער התוקף עדיין היתה על זה.

נו "שלום" ופנינו ללכת אל ית. הנער הלך בכיוון לבי־ שהסל מתנודד בידו. היו תי כיכרות לחם לבן, קצת וסוכר. עדיין נמשכה הת־ ת הנער התוקף והנער ה־. אבל עכשיו נראה היה, המוכף הפסיד בתחרות. השתופפו כתפיו ופניו היו בדרך־הספר המוליכה אל

זר להבין את טעמה של ית הסוציאלית בעניין אחיו של הנער. לפנות אל בער יצחק בשאלה כזאת הוא מכבי כמו לשאול נער מ־ תל־אביב, מה מספר הטלפון שמונים המשפחות כאן ילדים. פירוש גודלן של עת, כפי שהוא מובא ב־ שבון רשמי של הכפר, הוא כך: 12 — 12 — 10 — 14 — 11 — 9 — 8 — 12—9.

קוראים עתונים בכפר. אין המחבר אותו עם עולם החוץ, או למען הדיוק: יש טל־ פון אחד במוליבה. אבל זו נס־ גרת השכם בבוקר. אם אתה זקוק לעזרה דחופה מן העולם החיצון, צריך לשדל את האיש שבצרכי־ ניה שיסיע אותך במכוניתו. אם מנהל בית־הספר בכפר צריך ל־ טלפן אל משרד החינוך, עליו לרכוב אל המועצה האזורית על אופנוע.

יציץ הוא עולם שעמד מלכת. הוא נוסד ב־1950 והושיבו בו עולים מטריפולי. העולים הת־ בגרו ב־23 שנים מאז עלייתם. אך יציץ לא השתנה הרבה מאז. ניסו לגדל שופות, אך הנסיון נכ־ של. ניסו את כולם בחקלאות ב־ 20 הדונאמים השייכים לכל מש־ פחה. אך גם דבר זה לא עלה יפה. לכמה מן המשפחות בעלות הזוגה יש הכנסה צנועה מרפ־ תות. רובם של ראשי המשפחות עובדים בעבודות־חוץ. כמעט מחי־ ציתם של שמונים המשפחות מקב־ לות כעין סעד באיזו צורה שהיא. שניים מבני הכפר מתחי־ לים ללמוד באוניברסיטה ושניים הם רב־סמלים בצבא. רוב הבחו־ רים מגויסים לחיל־השריון.

ביציץ אין יודעים הרבה על המלחמה. רואים טלוויזיה. אך רוב הנשים אינן מבינות עברית ב־ מידה מספקת ומסתפקות בעיקר בתמונות. אחת הצעירות בכפר אומרת, שלשונו של הקריין ב־ טלוויזיה קשה מדי לפעמים קהי־ לת ערה. אפילו בשביל הגברים ה־ עובדים מחוץ לכפר או בשביל ילדי בתי־הספר הגדולים יותר, פסוק שהוא משתמש בהמון מילים שאינם מבינים אותן. רוב ה־ ראיונות, דברי הפרשנות והדיו־ נים הם מעבר להשגתם.

בבתים אין מדברים הרבה על העולם החיצון. על פי רוב מדב־ רים על הבעיות הקטנות של חיי יום־יום שלהם. הילדים אינם מר־ בים לדבר עם המבוגרים. הם אינם סובלים ממצבי רוח של הדכאון, שהם כל כך אופייניים לקבוצות המשכילות יותר שבאוכ־ לוסיית ישראל. זו הפעם הראשו־ נה מאז מלחמת יום כיפור שעבר עלי יום בלי ששמעתי אפילו פעם אחת את המלה "מחדל". אי־ בני בטות, שהם יודעים מה פירו־ שו של מחדל. הם רגילים לעבו־ דה, שהחיים קשים ושלא תמיד מתנהלים הדברים כפי שהם צרי־ כים להתנהל. כשהחיילים בביתם הביתה מן הצבא לחופשות של 24 שעות, הם מדברים על הקרי־ בות שנלחמו בהם ועל החברים שנהרגו ולא על מלחמת הגנר־ לים איש ברצונו מאחורי הקווים ובמצבי הפיקוד. הם הבנים ב־ תגרפת המדוכבים ותבוד הצבורו בצד המערך ואין שום יהוד ל־ שנר, שהפעם ישנו את כפכם הד פוליטי.

בבית־הספר פגשה המנהל הד־ חדש, שהוא בעל יוזמה ומסור ל־ תפקידו, לדון על המצב עם הד ילדים הגדולים יותר. הוא מנסה לשדר אותם לדבר על נושאי שי־ חתם בבית־הספר עם אבותיהם ו־ אמותיהם. אך לילדים רק מושג מעורפל באוד על המתרחש. הם יודעים, שהערבים התקיפו אותנו ושצה"ל נלחם וניצח במלחמה. הם יודעים קצת על "נפט" ומדברים בהתרגשות על ארץ רחוקה דהד קה הנקראת הולנד, שהיא ידידתה היחידה של ישראל.

המלחמה באה ליציץ באחד הד ימים בדמות נציגי הצבא שניגשו אל אחד הבתים כדי למסור הד דעה, שהבן הבכור נפל בשעת פעולה. הידיעה באה כזעזוע ל־ כפר כולו והכל התעטפו באבל. הנשים שרטו את פניהן עד זוב דם. הגברים קרעו את בגדיהם. במשך שבוע תמים שתקו חיי ה־ כפר כולו. אחר כך התחילו הגל־ גלים שוב לנוע לאט. אך מש־ פחתו של החייל שנהרג המשיכה באבל. הדוד שלה. "בדרך כלל אומרים על חיילים שנפלו, כי ה־ טובים ביותר מתים," אומרת אתי, העובדת הסוציאלית. "אבל במק־ רה זה היה זה נכון באמת. ה־ בחור היה המפרנס של המשפחה. הוא החזיק את כל הבית. ועכשיו עומד גם הבן השני להתגייס לצבא. השגנו לו דחייה אחת. אבל הצבא מקפיד בדברים אלה. ו־ עכשיו הוא יהיה צריך לצאת את

מנהל בית־הספר חיים שרעבי ואתי, העובדת הסוציאלית
צילום: בוריס כרמי

(סוף בעמוד 17)

אמינות הצמרת ואמון הציבור

מאת אריה ל. אבנרי

במפלגת העבודה זכתה בשבועות האחרונים לכה שלא זכתה זה שנים רבות: עיני כל הארץ היו נשו־ אות אל הדיונים שהתקיימו בה־ כה לקראת ההתמודדות האפשרית בוועידה צלוב, גם מהנהגיה הד כותהקים על הנהגת העבודה וגם אבהים כן הסורה היו כודעים ל־ עבודה. בדיונים אלה ייקבע, לאן כוונה פני הארץ הזאת בעתיד.

הודיעים שהיו בבריכה המפלגה וההחלטות שנתקבלו לא הכזיבה. היסוד האיתן של תנועת העבודה שוב נתגלה בכל תפשו — הבטחת קיומנו והתעצמותנו הנבונה להד בן על כפעלגי בכל "האבצעים, הנד גייס כל כוחנו הצבאי והכלכלי של קונסטלציה פוליטית אינטרלניה. זו התורה כולה. בר נאמנה להוראה זו עמדה התנועה ערבית הביבה כול אבירי־ההצהרות הרלי־התקב כתנהה לה — ובפני גאבקו הדים על פירושים, דרכים ואמצעים כיצד להגשימה. לא אחת במפלגה בכל כך, עד שהגיעו של הכנים האחרונות ההזיר אותה אל העקרונות הבסיסיים הבאאחים. וכל אימת שמגיעה שעת־אבה — ואין כתקופה זו שעת־אבה להבד־ שה ולארץ כולה — אין טבוע כד־ גיהות גישות המיכויות והאמונות אישיות ולהתרכז "בסביב לנקודה", רעיונה הנקודה היא על שלום, על אופייה היהודי של המדינה, על גבולות בטוחים אותנים הנך הגנה הכם והצבא לכביבוים קשים ומחר־ מר־צבבים.

*

ואולם במפלגה אינה רק מצע, ואפילו לא תכנית פוליטית כוד־ בבת. היא גם הרכב של אישים, ובמסיבות המיוחדות של מפלגת ה־ עבודה גם הרכב של סיעות, כגם בתוכן בהתרוצצות אמביציות אישי־ ות מנוגדות. המצב הזה היה גו־ רם כצרצור ובמפלל קרנה של ה־ מפלגה, זמן רב לפני מלחמת יום הכיפורים, בשל "מדיניות פרטית" שניהלו שרים בתחום "נחלותיהם", בשל יריבויות אישיות ובשל הצ־ הרות מדיניות "פרטיות" שלא עלו בקנה אחד עם הדעה המוסכמת על הממשלה כולה, ובשל החפזון שבו נהגו שרים לבשר לציבור את היהות דעתם "הביהודית" בדיוני ה־ ממשלה בנושא זה או אחר.

למחדלי ערב המלחמה, שבגינם התערער במידה מדאיגה אמון ה־ ציבור בשליחי המפלגה, בצמרת ההמשל הרציני, שלבתרות הבצע כי־ נתקבל על דעת הכל וחרי "עצת ההרדים", שאין קשה כבכה, לא יתבטלו בעצמן היריבויות האי־ שיות והאמביציות המנוגדות. וימד־ שיכו להופיע הסימפטיות והאנטי־ פאטיות בקביעת עניינים גורליים.

אם מדובר, איפוא, ברענון ה־ מפלגה וברכישת־מחדש של אמון הציבור, אי־אפשר בשום פנים להסתפק במצע כתוב בלבד, ויהיה נבון ותבונתי ככל שיהיה. יש לפ־ מה קי ולהוציא מן העולם הסבר בית־עבר, וצריך להימצא הכוח הד אומץ האינטלקטואלי לדון בבעיות לגופן, להסיק לקחים, והעיקר — של אנשי הצמרת לראות לא רק את כשלון עצמם וצדקת דעותיהם אלא גם את כשלון זולתם וצדקת דעותיהם.

אחת התופעות הקשות ביותר שהעכירו את המצב במפלגה היתה היריבות דיין—אלון. גם כי שעקב בקרבות אחרי התבטאויותיהם וה־ צעדים הפראגמאטיים של שני אי־ שים אלה, לא ידע לסוף דעתה הד רעיונית והמדינית של יריבות חריפה זו, אלא אם כן ראה בה ההוויות על כס ראש הממשלה. הבכירות אלון יהדות וגלויה ואין בה "הצינים כוחיים". לעומת זאת פסות ברורות דעותיו של משה דיין, בעיקר בהם בקשר לרצועה־ היו בדבר פתרונות לטווח רחוק. באין כוחם של הפרשנים המקורבים גדול יותר כמה שנאמר מפורשות על־ידי דיין. אפשר, איפוא, שבג־ לל זה נצטייר דיין כאדם הוטם בסתר מדיניות של "אף שעל" או של מיצוי כל השטחים. לאמיתו של דבר, אמר דיין לא אחת, כי הוא חרד לאופייה היהודי של המ־ דינה, כי איננו רוצה שכשלום על אוכלוסיה ערבית גדולה וכי אנו מוכנים להחזיר "הרבה — הרבה". כן הדהה לא פעם, שאילו ניתן להגיע להסכם עם ירדן על פי תכנית אלון, היה מקבלה. ואף־על־ פי־כן כאשר אותת חוסיין לפני זמן־מה, שהוא מוכן לנסות להגיע לידי הסכם עמנו, ואישי ממשלה קיבלו במגע אתה, עמד דיין מן הצד. ומקורביו ידעו לספר, כי דיין סבור, שאין זה רצוי לבוא לידי הסכם בנפרד עם חוסיין, או שאין לזה ערך. הרעיון של אזרחות ירדנית לערביי יהודה והשומרון היה מלא־ כותי ולאדריאלי, הבראה היה, כי דיין חיפש לו ייהוד שבו יוכל להופיע בתבנית מדינית משלו.

לעומת זאת לא נתן אלון תמיכה מספקת לדיין בהגשמת מדיניות בטחון והסדר־שכנים עם הערבים בשטחים. שלפי העניין אלון צריך היה להיות ראשון התומכים בו — כנראה כבהם הדמיתו של דיין כ"ספק. מדיניות "קיום הפל־ מים", לכבוד, היתה צריכה להיות קרובה ללבו לא פחות מאשר לדיין. הוא הדיין בשיטת הבלהבה בס־ רור, תוך כדי מתן הקלות העצ־ בקת יהם ליבולי לאוכלוסיה הער־ בית האוהיה הכלולה. במאבק של דיין על מה שנקרא "מסמך גלילי" עמד אלון מן הצד או כנגד. בכל הסעיפים נדמה, שאלון יכול היה לחלוק רק על הסעיף של העברת קרקעות בסביבת ירושלים. כל ה־ שאר — התנחלות מגוברת, פיתוח מרכז אזורי בפיתחת רפיח (לפי שעה לא ימית) — הם בהחלט ברוח רעיונותיו של אלון. אולם הוויכוח במוסף כל דברים בין שני אישים אלה כבר היה כל כך כהם החלאה, עד כי חילוקי־הדעות ה־ כלליים הם שהתגברו על הכל.

בפגישה בבית "דבר" עם דיין נשאלתיו, מדוע לא חיפש בעלי ברית במאבקו על ה"מסמך" אצל הקרובים לכנסת אלה, כמו אלון למשל? — דיין התחמק מתשובה. ודאי חשב בלבו שאני תמים. הבי כן, לידיעת שני שרינו הנכבדים: רבים מאוד התמימים בארץ הזאת שאינם מבינים ואינם משלימים עם כך ששני האישים — ואולי בעיקר מקורביהם — בנים הזכות גבהות וכודים התומות ביניהם, כאשר ב־ עניינים הבסיסיים והאקטואליים, בכבו מהות ומרחב גבולות הבטחון, אופייה של המדינה, נכונות לשלום עם ירדן תוך ויתור על רובו של יהודה ושומרון, הדרכים הן הזאת או כמעט הזות. אם בעבר הפרידה הערכת המצב בין דיין ואלון, בעוד אלון תובע יוזמה בלתי פוסקת לשלום ודיין נודס "נחכה ונראה", הרי אין כיום חילוקי־דעות בדבר הערכת המצב, ולכן אפשר לדרוש מהם שיעמידו את האינטרס העל־ יון של המדינה מעל ליריבויותיהם האישיות.

*

סימפאטיות ואנטיפאטיות, שמי־ רה קפדנית על ה"נחלה" המיניס־ טריאלית — גם הן גרמו לא פעם שהאחריות הלאומית של אישי צמ־ רת במפלגה היתה פחות כמאינ־ טרס הצר, וגם זה הרם לפיחות פני המפלגה והורדת קרנה.

כך, למשל, ניצח שר החוץ במ־ אבק על מלוא סמכותו על ההס־ ברה בחוץ. יוקרת המשרד לא נפ־ גמה לבכוח, אך ההסברה בחוץ נשארה נקודת־התורפה שלנו עד היום. מי מכיר היום, כי במלחמת ששת הימים יצאו מדינות ערב להשמיד אותנו? ידוע שאנו היינו התוקפנים. גם ידידים שכחו זאת. מול שטיפת־המוח, שערוכות אר־ צות ערב וברה"מ על התוקפנות של ישראל, נסוגנו אנחנו לעמדת הגנה בנוסח: אנחנו מוכנים להח־ זיר שטחים, אבל אין למי להח־ זיר...

ומי כיום אינו יודע, שאנו גר־ רשנו את הפליטים ושמספרם כיום הוא שלושה מיליון? ההסברה ה־ ערבית משתוללת בבקריה ואנו צונים בקול־ענות־חלושה. ולא זו בלבד, אפילו הסטודנטים שלנו ה־ עומדים יומיים תחת אש צולבת של הסמאלנים אינם יודעים מה לענות ללא חומר מאלף ומאיר עי־ ניים, ואין להם להסתמך על הכ־ חשת התזמות רשמיות תקיפה. לא בעניין הפליטים ולא בעליית הנישול — והדוגמאות רבות. למ־ ען שלום־בית הוסרה ההצעה לה־ קים משרד הסברה נפרד (ולא חשוב מי הוצע כשר אחראי). שלום־בית יש לנו, אבל הסברה מחוצה אין לנו.

ובנגד זה נוטרל שר־החוץ לא אחת, כאשר עניינים השייכים ב־ אופן ברור לתחום פעילותו בש־ ארץ הוסמים במגיה. הפגישה הח־ זה של שר־החוץ עם סיסקו והפגי־ שה הנוספת עם סיסקו בלי שר־ החוץ לא היו מקריות. גם אי־ שיתוף נציג משרד החוץ בפגישת הק"מ ה־101 גם הוא איננו מקרי. או שהסימפאטיות האישיות הכרי־ עו במקרים אלה, או שהאמון בין קובעי המדיניות מעורער.

ואם מדובר בסימפאטיות — ה־ ציבור לא יכול עד היום את ה־ התנכרות ליצחק רבין. אדם שתרם תרומה כה כבירה לנצחוננו במל־

הנה ששת הימים, האיש שהיה אחד האדריכלים המצויינים ליחסי ארה"ב—ישראל, פתח ל"סידור עבודה" ואין מנצלים את כישוריו יותר מאשר לאיסוף כספים?

הדוגמאות לשיבוש דרכי פעולה הקיץ רמיות פני המפלגה בכל יריבות אישית וסימפאטיות. הן רבות, ולא מניתי פרישת בן־אהרון ולא הזכרתי פרישת מועמדותו של חיים הרצוג להעדר הכהול של רשימת הסידור רצה. קודות הבנים באחרונה יודעות לספר על פרשיות נוספות בצמרת הבדרגים אחרים יותר.

המפלגה חייבת להטות אוזן לרחשי הציבור ולשמוע מה דעתו על היחסים הפנימיים ששררו עד כה בשדרותיה. הטענה שהמפלגה היא ביטוי מעולה של דמוקרטיה פנימית, שבה כל דעה יכולה להי־ שמע תוך חירות הוויכוח — טענה זו איננה תופסת, כאשר סיכום מוס־ כם איננו מחייב וכל אחד מרשה את הצלה לצדו. דוגמה בולטת לכך ניתנה לנו השבוע כאשר שרי הבטחון והפנים־החוץ מסרו שתי הד־ עות סותרות, כיצד ננהג אם סוריה לא תגיש את רשימת השבויים. מי מהם מבטא את דעת הממשלה? צמרת המפלגה צריכה לאחוק, כי צינורות הקומוניקציה בינה לבין הציבור אינם סתומים ללא תקנה. החלטת המרכז שלא לפתוח את הרשימות יש לה הצ־ דקה, אם הכוונה היא לא למשוך את פיזם מלחמת הבחירות עוד הצי כנה לפתות. אך החלטה זו מחי־ ייבה. המפלגה יכולה תוך הזמן הקצר העומד לרשותה עד לבחי־ רות להודיע את כוחה והשפעתה, אם יקום בה גם ליכוד־אמת סביב 14 הסעיפים ואם יושם קץ ליריבויות האישיות ול"קווים" ה־ פרטיים של אישי צמרתה. על ה־ מפלגה להתעלות לרמה שממנה תוכל לשמש מופת לאחריות לאר־ ביה לציבור ולמפלגות אחרות.

*

מאורעות התקופה הוכיחו כמד־ דש, כי תנועת העבודה היא היחי־ דה שבכוחה לעמוד בראש המאבק על השלום ועל המשך קיומנו. היא חייבת לשוב לעצמה כמפלגה של עקרונות ולא כמפלגה המד־ ברת על עלשון. שיבה זו חייבת לא רק להיעשות אלא גם להיראות וגם למצוא נתיבות למוחי העם. הציבור איננו רוצה לראות במפלגה בוק אנונימי, אלא הוא רוצה לר־ אות בה את פני האנוש של אלה הדורשים את אמונו — והוא צודק כאשר הוא רוצה שהם יהיו אמי־ נים.

מי אתה יעקב מאליק

(המשך מעמוד 14)

הוא נציג ס.ס.ס.ר. במועצת הבט־ חון של או"ם.

.9

מוסקה, 4 במארס 1972.

בית המדענים. אולם ההרצאות מלא. תפוסים המעברים. פתוחי ה־ כניסה והיציאה. כאן נערכת פגי־ שה עם הדיפלומט יעקב מאליק.

הרי קטע מנאומו:

— זה כמה וכמה שנים אני שומר ומגן על העניינים של ס.ס.ס.ר. במועצת הבטחון של או"ם. עכשיו נתעוררה בחריפות יתירה שאלת המצב במזרח התי־ כון. ישראל היא תוקפן ללא תק־ דים, מוקד ראשוני של מלחמת העולם השלישית. כנופיית הציו־ נים, שהתחפרה בישראל, שמספ־ דים עליה גולדה מאיר, איש המו־ דיעין האנגלי דיין והשיש הלוש־ הרעת שור, כולם מהלכים יומם ולילה איומים על המזרח הערבי ומפריעים לחיות לעמים, שהשתח־ ררו מעול שעבוד, שואפי השלום. אם לדבר באופן אוביקטיבי, הרי ישראל בכלל איננה מדינה, אלא אדמה ערבית קדומה. יבוא הזמן והעמים שוחרי השלום יתאחדו ו־ יסחפו את הכביכול־מדינה יהודית לאבק דק...

את מאליק הפסיקו ולא נתנו לו להמשיך. המטירו עליו שאלות ד־ הפרות.

האקדמיקן סאכארוב: אילו כו־ חות שוחרי שלום אתה מייצג? מי נתן לך רשות להסית את האומ־ ות למלחמת דמים חדשה?

האקדמיקן מגדל: על סמך מה אתה פוגע בכבוד עם של מדינה ריבונית?

ההיסטוריאן קאפלר: אנחנו נמ־ צאים במרכזה של מוסקה, באולם שבו מתקיימת הרצאה על המצב הבין־לאומי. המרצה הוא קומו־ ניסט, נציג ברה"מ באו"ם. הוא מרשה לעצמו בפומבי לחרף עם, שנתן לעולם מאות אלפי אנשים מצויינים. סבורני שעלינו לכתוב מיד מחאה לוועד המרכזי של ה־ מפלגה הקומוניסטית הסובייטית על הופעתו האנטישמית של מא־ ליק ולהודיע על כך למכבות גד־ הבות של הציבוריות.

המשורר פאוול אנטוקולסקי: אני כואב ומתבייש. האומנם חוז־ רות ימות הריאקציה: 1937, 1938, 1952, 1953? אנחנו, המש־ כילים של רוסיה, לא נרשה זאת!

הד"ר למדעים טבעיים, פרופסור למתמטיקה: אתה, מאליק, מוטב שתספר על כך, כיצד בעולם הער־ בי "המתקדם" נרדפים הקומוניס־ טים. במצרים הם נתלים על צוא־ רים. בסוריה, בעיראק, בערב ה־ סעודית המפלגות הקומוניסטיות אסורות. אתה מחרחר־מלחמה, אי־ ננו רוצים לשמוע אותך!...

.10

שנת 1973. אוקטובר־נובמבר. ניו־יורק.

מאליק לא למד דבר. לקחי ה־ היסטוריה לא נגעו אליו.

כן יירע בעבורו.

כמאז ומתמיד הוא מופיע כשו־ נא ישראל להגה. בחרחור קרבות...

לכל דבר יש סוף. סבורני, בש־ ביל מאליק — סוף של דראון עו־ לם.

7) מגדל, קאפלר, אנטוקולסקי — יהודים.

1973

ליאונרד בגרדיץ

מרוסית: ב. בן־אליה

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י/המרכז לתרבות ולחינוך

קישלב

מכון ישראלי להשכלה בכתב

נצל את עונת החורף ללימודים

בגרות	פקידות	בנקאות
מוקדמות	הנהלת־חשבונות	חשבונאות
אולפן עברית	מינהל־משרדי	מבוא למשפט
כתיב־נכון	תורת המסחר	פסיכולוגיה
שיפור־הלשון	התכתבות	כלכלה
אנגלית	אזרחות	סוציולוגיה
צרפתית	גיאוגרפיה כלכלית	המחיר

- לימודים בשעות הפנאי
- מורים מנוסים
- הדרכה אישית
- פגישות עם מורים
- הנחות וסטיפנדיות

מגזר: שם: / כתובת: / הקורס:

פרטים והרשמה: רח' ויצמן 53, תל־אביב, ת"ד 373, טל. 263185-9

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

הודעה על התחלת הלימודים בתשל"ד

1. שנת הלימודים בהיקף מלא ככל שהתנאים יאפשרו תיפתח ביום 17.2.74 (סמסטר א' יתקיים בין התאריכים 17.2.74 ועד 17.5.74; סמסטר ב' יתקיים בין התאריכים 16.6.74 ועד 13.9.74).
הייעוץ בשיטת הצבירה לסמסטר א' יתקיים בתאריך 10.2.74. ההרשמה תחל ביום 10.2.74 ותימשך עד 13.2.74.
במשך כל שנת הלימודים תשל"ד תינתן לחיילים עדיפות בהרשמה לכל קבוצות הלימוד והמעבדות.
מגויסים יקבלו ייעוץ ויוכלו להרשם לקבוצות לימוד גם לאחר 10.2.74.
2. החל מיום 23.12.73 תיפתחנה קבוצות לימוד במספר מצומצם של מקצועות. ההוראה בקבוצות אלה תימשך כ־7 שבועות.
הייעוץ וההרשמה לקבוצות לימוד אלה לכל הסטודנטים (כולל קורס ד' וסטודנטים חדשים שהתקבלו להתחלת לימודיהם בתשל"ד) יחלו ביום 16.12.73 בשעה 08.00 ביחידות האקדמיות.
על כל סטודנט בשיטת הצבירה לרכוש במכלול את קטלוג לימודי ההסמכה לפני הרשמתו.
3. שכר הלימוד עבור התקופה 23.12.73 ועד 16.2.74 הוא 220.— ל"י.
על הסטודנטים לשלם שכר לימוד זה לפני ההרשמה למקצועות. שוברי תשלום ניתן להשיג בבנקים בקרית־הטכניון ובשכונת זיו. סטודנטים ששילמו מראש שכ"ל עבור שנת תשל"ד ברישום מוקדם או כתשלום הראשון, יביאו להרשמה את אישור התשלום המתאים.
4. סטודנטים מגויסים המעוניינים ללמוד בקריאה מודרכת מקצועות בודדים, יפנו למזכירות לימודי הסמכה או למזכירויות היחידות האקדמיות.
5. בחינות מועד ב' בשיטת הלימודים הקודמת תתקיימנה במשך חודש ינואר. סטודנטים מגויסים אשר לא יסיימו את בחינות מועד ב' בתקופה זו, יוכלו לסיימן לאחר שחרורם מהשרות. הדבר לא יעכב את התחלת לימודיהם.
6. סטודנטים (כולל חדשים), אשר מפאת שירותם מבקשים לקבל חופשה מלימודים לסמסטר או שניים יפנו בקשתם למזכירות לימודי הסמכה.
7. בחינות המיון לסמסטר שני תשל"ד שנועדו להתקיים בסוף חודש דצמבר 1973 תתקיימנה לא לפני אמצע מרץ 1974. הודעה על המועד המדויק תפורסם בעתונות.
8. על סטודנטים שיוכלו להתחיל ללמוד והמעוניינים בדיור במעונות, להגיש בקשה ללשכת דיקן הסטודנטים. זה חל גם על אותם סטודנטים שאושר להם בזמנו דיור במעונות לתשל"ד ואף על הגרים במעונות עתה. חלק מהמעונות ישמש כמלון לסטודנטים מגויסים הבאים רק לתקופות קצרות ללימודים.

פרטים נוספים יישלחו לסטודנטים במכתב אישי.

לכל המגוייסים ברכת כל טוב ובריאות מבית הטכניון.

האוניברסיטה העברית בירושלים

מודיעה לכל תלמידיה כי

שנת הלימודים בכל הפקולטאות ובתי הספר תתחיל ביום ראשון כ"ח בכסלו תשל"ד, 23.12.73.

על כל התלמידים שאינם מגויסים להתייצב ללימודים באותו יום.

התתארגנות וגמר הייעוץ לתלמידים אלה יתקיימו בפקולטאות בשבוע שבין 16.12.73 — 21.12.73. כל התלמידים שאינם מגויסים חייבים להשתתף באירועי שבוע זה.

האוניברסיטה עושה סידורים מיוחדים עבור תלמידיה המגוייסים, אשר ישוחררו באמצע מן השרות הצבאי או שייקראו לתקופת שירות במילואים משך שנת הלימודים, כדי שיוכלו להשתתף בלימודים. לשם כך מתוכנן מועד נוסף ומאוחר יותר של פתיחת שנת הלימודים בראשית הסימסטר השני (סוף פברואר 74), וכן תוספת סימסטר קיץ. כן תוארגן הדרכה והוראה מיוחדת סיכומיאלית לתלמידים אלה ויישמו כל הסידורים האפשריים על־מנת לאפשר להם השתתפות בשנת הלימודים.

תלמידים אשר לא השתתפו בבחינות המעבר של שנת הלימודים תשל"ב שמועדיהן חלו לאחר פרוץ המלחמה, יוכלו להמשיך בלימודיהם על תנאי בתשל"ד וייקבעו להם מועדים נוספים להשלמת בחינותיהם.

על התלמידים שאינם מגויסים, ואשר קיבלו מקום במעונות, להיכנס למעון לפני תחילת שנת הלימודים ולא יאוחר מיום 16.12.73.

תלמידים מגויסים המבקשים להכנס למעון בתאריך מאוחר יותר, מתבקשים להודיע זאת בכתב לרכזת המעונות המבוקש עד 23.12.73.

תלמידים מגויסים אשר בקשתם למעון לא נענתה, רשאים לפנות מחדש בבקשה למקום למעון. הבקשה תוגש בכתב עד 23.12.73. את כל הפניות בדבר מעונות יש להפנות למחלקת שרותים לסטודנט באוניברסיטה.

האוניברסיטה מבקשת להקים קשר עם תלמידיה המגוייסים ולפיכך הם מתבקשים להודיע בהקדם ובכתב למזכירות הפקולטה שלהם על כתובתם הצבאית האחרונה תוך פירוט מספר תעודת הזיהוי, המספר הצבאי האישי, החוגים שבהם הם לומדים ושנת הלימודים.

תלמידים אשר מפאת גיוסם לא יוכלו להצטרף ללימודים במועד הפתיחה כאמור לעיל, מתבקשים להיות בקשר בכתב עם מזכירות הפקולטה שבה הם לומדים.

קול לשלום - נְטוֹ!

קול לליכוד פירושו:
קול למלחמה

הליכוד שותף לאחריות לאסון של יום הכיפורים. הוא השתתף בפולחן האלילים למשה דיין, ומנע כל ביקורת ענינית על מערכת הביטחון. הוא דחף את הממשלה לעמדות קיצוניות של סיפוח וחוסר נכונות לפשרה. הוא התנגד להפסקת האש. עכשיו מובילה דרכו לחידוש האש, למלחמה ועוד מלחמה.

קול למערך פירושו:
⅓ קול למלחמה, ⅓ קול לשלום,
⅓ קול לבדאיניקים חסרי דרך

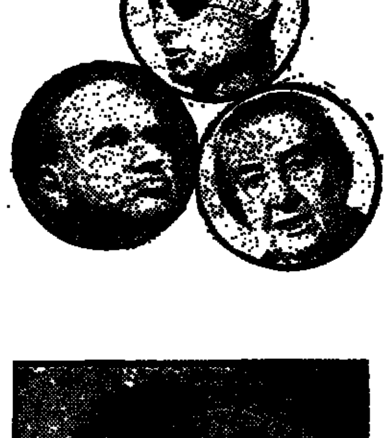

זוהי חלוקת המועמדים במקומות הריאליים של המערך. שליש מהם "ניצים". שליש מהם "יונים". ושליש מהם מלחכי פינכה, שלא איכפת להם. אחרי הבחירות ישלטו שוב הניצים. המערך כבר החליט להמליך מחדש את גולדה מאיר, ולהשאיר גם להבא את ההנהגה בידי החבורה האחראית לכל האסו־ נות הפוליטיים והצבאיים.

קול למרי פירושו:
קול נטו לשלום!

גם בכנסת הבאה נדרבן לניצול כל הזדמנות לשלום. נמריץ את "היונים" של המערך להיאבק לשינוי ערכים במפלגותיהם. נתמוך בכל צעד של הממשלה בכיוון אל השלום. נילחם ללא רתיעה וללא פשרה בכל מגמות המלחמה והסיפוח. נחשוף ללא רחם כל מחדל. נגלה כל רקבון ושחיתות.

תן סיכוי לשלום! הגבר את כוחנו להשפיע ולהכריע!

מרי — העולם הזה

רח' בר כוכבא 71, טלפון 283288/9, תל־אביב. אם אתה מסכים עמנו, אנא התקשר ועזור לנו!

ועבודות עפר

מדור פרסומי

כיצד לשפר את הבידוד בבתים קיימים וחדשים

מאת ד״ר ברוך גבעוני, המהנדס

למרות ממדיה הקטנים, מדינת ישראל מצטיינת בתנאי אקלים שונים באיזוריה השונים. כתוצאה מהבדלים הללו יש להבטיח גם תנאי בידוד שונים לבניינים באיזורים הללו.

באיזורים מסויימים, כגון: אזור ההרים, הבידוד נדרש בעיקר בעונת החורף בעוד שבאיזורים אחרים, כגון: בקעת הירדן והערבה הוא נדרש בעיקר בקיץ. באיזורים כגון: הנגב, הוא נדרש במידה פחות או יותר כזהה, הן בקיץ והן בחורף.

כמות הבידוד שיש לתת לבנין תלויה בהוראת התנאים הקלימיים, אך בנוסף לכך גם בתכונות תרמיות אחרות של הבנין, ובעיקר בקיבול החום שלו ובגודל החלונות. כמובן יש להתחשב גם בשימוש הבנין. הדרישות יכולות להיות שונות בבתי־ספר ובבנייני מגורים.

תפקידי הבידוד בחורף

כמעט בכל איזורי הארץ נהוג (וגם רצוי), לחמם את הבניינים בעונת החורף. התפקיד הראשון של הבידוד הוא להפחית את צריכת החום לחימום. אולם בנוסף לכך על הבידוד למנוע סכנת קונדנסציה על המשטחים הפנימיים של הקירות החיצוניים ועל פני התקרה בקומה העליונה.

להלכה אפשר אמנם להבטיח טמפרטורות אוויר פנים נוחות גם בבנין בעל בידוד בלתי מספיק, באמצעות חימום רב יותר. אולם במקרה זה הטמפרטורות של המשטחים הפנימיים של הקירות החיצוניים הינן נמוכות מאלו הקיימות בבנין עם בידוד רב. יתרה, כאשר טמפרטורות המשטח יורדת מתחת לנקודת הטל של הלחות הפנימית — מופיעה קונדנסציה על פני השטח.

הכנת הקונדנסציה, עולה ככל שהלחות באוויר גבוהה יותר, וכן ככל שייצור האדים בתוך הדירה רב יותר. אדים נוצרים בדירה בזמן נשימת האנשים, רחצה, בישול, כביסה וכו׳. לכן, הלחות גבוהה יותר בדירות המאוכלסות בצפיפות, כגון: משפחות ברוכות ילדים. במיוחד כאשר הרגלי האוכלוסיה מביאים להיעדר אוורור מספיק של הדירות בחורף.

כמות הבידוד הנדרשת, תלויה גם בקיבול החום של הבנין, שהוא בעיקר פונקציה של משקל המבנה. ככל שהמבנה קל יותר הוא רגיש יותר לשינויים בתנאי החוץ, וכן לשינויים בתנאי החימום בפנים (הפעלתו והפסקתו).

לדבר זה חשיבות מיוחדת בדירות בהן נוהגים הדיירים להפסיק את החימום בלילה. בנין קל יתקרר יותר מהר במשך שעות הלילה ולכן, הוא זקוק לבידוד יותר טוב.

תפקידי הבידוד בקיץ

השפעת הבידוד בקיץ שונה בבניינים ממוזגי אוויר, כמו שבבניינים חסרי מיזוג אוויר. בבניינים ממוזגי אוויר הבידוד מפחית את צריכת האנרגיה למיזוג האוויר, והתפקיד הוא בעיקר כלכלי. בבניינים חסרי מיזוג אוויר השפעת הבידוד תלויה בתנאי הצבע החיצוני של הקירות ובתנאי אוורור הדירה, בקיבול החום של המבנה.

במבנה כבד ישנה אפשרות לויסות טמפרטורות הפנים ברמה קרובה לזו של הרמה הממוצעת של טמפרטורות אוויר החוץ. שילוב מתאים של בידוד, קיבול חום ומשטר אוורור, (אוורור בעיקר בערב ובלילה וסגירת החלונות והתריסים ביום), מאפשר הורדת טמפרטורות הפנים בשעות היום במידה ניכרת מתחת לטמפרטורות המכסימום של אוויר החוץ. בדרך זו אפשר, למשל, לקבל תנאי פנים נוחים באיזור הנגב הצפוני, ללא כל קירור מיכני. אולם בשפלת החוף, יש צורך באוורור הדירה בשעות היום כדי להתגבר על השפעת הלחות הגבוהה. בכך מתבטלת האפשרות להורדה של טמפרטורות הפנים מתחת לרמה השוררת בחוץ. בתנאים אלה הבידוד דרוש בעיקר כדי להתגבר על השפעת החימום של קרינת השמש התלויה בצבע החיצוני של הקירות.

כאשר הצבע החיצוני הוא כהה — ישנה לבידוד חשיבות רבה להפחתת התחממות של פנים הדירה מעל לרמת טמפרטורות אוויר החוץ. לעומת זאת, כאשר הצבע החיצוני של הקירות הוא בהיר, אין כמעט כל השפעה לבידוד על טמפרטורות הפנים.

בדירה, עם קירות בצבע בהיר וחלונות גדולים שאינם מוצללים בצורה יעילה, הבידוד יכול אפילו לגרום לטמפרטורות פנים גבוהות יותר. במצב זה, עיקר החימום הוא דרך החלונות ובידוד הקירות, רק מפחית את זרימת־החום החוצה.

דרישות הבידוד

מהנאמר לעיל, ניתן לראות שהשפעת הבידוד הינה מורכבת ומותנית בהרבה גורמים אחרים. כתוצאה מכך לא ניתן בתנאי הארץ לקבוע דרישות משתנות לא רק בין האיזורים השונים אלא גם בהתאם למבנה הבנין ולצבעו החיצוני.

אין עדיין בארץ תקן לקביעת הדרישות לבידוד, ולכן המתכנן צריך להסתמך על שיקול דעתו וידיעותיו הכלליות, בקביעת הבידוד הנדרש באיזורים ובטיפוסי הבנין השונים. יש לראות בהכנת תקן כזה, תפקיד דחוף כדי להבטיח את התאמת הבניינים לדרישות הנוחות של הדיירים.

כהנחיה כללית אפשר לציין שדרישות הבידוד גבוהות יותר ככל שטמפרטורות המכסימום בקיץ גבוהות ו/או טמפרטורות המינימום בחורף נמוכות יותר, ככל שהצבע החיצוני כהה יותר, וככל שהמבנה יותר קל במשקלו.

בידוד גגות משופעים עם תקרת רביץ או בטון

בגגות משופעים עם כיסוי רעפים או אסבסט צימנט ותקרת רביץ או בטון, תוספת בידוד היא הפשוטה ביותר. במקרה זה ניתן להניח על פני התקרה לוחות בידוד בכל עובי רצוי. חומר הבידוד יכול להיות פוליסטירן קצף, פוליאורטן, צמר סלעים וכו׳. במקרה של בידוד בצמר סלעים רצוי להתכסות בחומר עמיד בשקיות פוליאתילן — להפחתת סכנת התרכזות הרקים. העבודה אינה דורשת כל מומחיות, ויכולה להיעשות גם באופן עצמאי ע״י הדיירים.

בידוד גגות בטון שטוחים

הדרך הרגילה לבידוד גגות בטון שטוחים קיימים הוא להוסיף את הבידוד מעל לגג. ניתן לתת בידוד בצורות שונות: יציקה בטון קל, הנחת לוחות חומר בידוד פלסטי, וכו׳. מעל לבידוד יש לתת שכבת כידה ומעליה את ההגנה הרגילה נגד גשם.

אפשרות אחרת היא לתת את הבידוד הנוסף בתחתית התקרה. במקרה זה יש לתת ציפוי מתאים מתחת לחומר הבידוד והתקרה הופכת למעשה לתקרה דקורטיבית מבודדת. יש לתת מחסום אדים מתחת לחומר הבידוד — למניעת קונדנסציה, בין הבידוד לבין הגג.

בידוד קירות חיצוניים

אפשר להוסיף את חומר הבידוד בצד החיצוני או בצד הפנימי של הקיר. במקרה של בידוד מהצד החיצוני יש לצפות את הבידוד בצורה שיבטיח הגנה כנגד גשם ומפגיעות מכניות. שיטה זו מתאימה בעיקר לבניינים בני קומה אחת, אם כי ניתן להשתמש בה גם בבנייני קומות.

השיטה הרגילה היא לחבר לקיר סרגלי עץ בעובי הבידוד הנדרש. בין סרגלי העץ מניחים את חומר הבידוד, אחר כך מצפים את הפלטות היכולות להיות בחומרים שונים, בהתאם לאופי הארכיטקטוני הרצוי. יש לעבד פרטים מיוחדים לסיום מסביב לחלונות. החסרון העיקרי של שיטה זו, היא בכך, שהיא משנה את האופי הארכיטקטוני של הבנין ולכן חייבים לטפל בכל הבנין כיחידה אחת. יתרון השיטה הוא בכך, שבמחיר הרכיבה היא יותר יעילה בבנייני מגורים.

הערה כללית: בדרך כלל הרבה יותר יקר להוסיף בידוד לבנין קיים מאשר לתת את הבידוד המספיק בזמן הבניה. לכן יש להבליט בכל תוקף על תשומת לב מכסימלית לצורכי הבידוד בזמן התכנון המקורי של הבנין.

(מתוך ״הקבלן הבונה״)

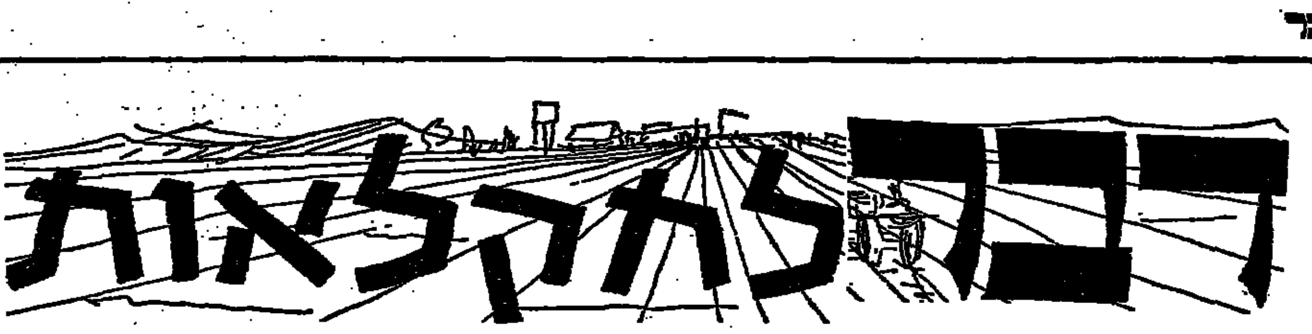

הרכבת הובילה כ־50 אחוזים מחומרי המספוא

מאת א. סדומי

כאן פרצה המלחמה ועד עצם היום הזה מובטחת הספקת המספוא לבעלי־חיים ללא כל תקלות, ולא היה אף מקרה אחד של מחסור במשק כלשהו. ודאי, שהדבר נעשה קודם כל הודות להתארגנות המהירה והיעילה של מכוני התערובת, הן להמשך הייצור הסדיר, ואפילו להגברתו, והן להעברת התערובת המוגמרת אל המשקים. אולם, כיצד אפשר היה לקיים את הייצור הסדיר במכוני התערובת בלי דאגה מוקדמת להכנת חומרי־הגלם לייצור? וכי דאג ל־130 משקים, הצורכים כ־40 אחוז מהתערובת ואינם קשורים עם אף אחד ממכוני התערובת הגדולים? על כך שוחחנו עם אליהו ווליבלסקי, מנהל המחלקה למחירים וסובסידיה במשרד החקלאות, האיש העומד בראש הוועדה לעניני כספוא של רשות החקלאות לשעת חירום. ועדה זו שהוקמה עוד בחודש מארס השנה, בהשתתפות נציגי ארגוני הקניות, יבואני הכספוא ומשרד החקלאות, היא שעצבה את ההכנות הדרושות להספקת המספוא בשעת חירום וחלוקתו לנצרכים.

הוועדה ריכזה בראשית עבודתה את כל הנתונים על תצרוכת הכספוא של המשקים והשתייכותם לארגוני הקניות ולמכוני התערובת האיזוריים. בארץ יש כיום 13 מכוני תערובת גדולים שכושר ייצורם עולה על 15,000 טונות בשנה. כאשר ארבעה מתוכם — הגדולים ביותר — מייצרים בשנה 100 אלף טונות ומעלה. בס״ה מייצרים בשנה כמיליון וחצי טונות תערובת ובזה כ־900 אלף ע״י המכונים הגדולים המספקים אותה לכ־450 משקים, ועוד כ־600 אלף טונות המיוצרים במשקים עצמם — כ־130 משקים, בהם כאלה שמספקים אותה לעוד 4—5 משקים בסביבה.

תפקיד הוועדה היה, מספר ווליבלסקי, להבטיח שיהיה מלאי מספוא לשעת חירום וכמובן את דרכי הובלת חומרי־הגלם אל המכונים ואל המשקים, כדי שיוכלו לקיים את הייצור הסדיר. אין זה סוד שבחודשי הקיץ השנה היה מלאי הגרעינים (המרכיב העיקרי של התערובת) קטן, בגלל עיכובים שחלו בהגעת האניות מארה״ב לאחר עיסקת הגרעינים הגדולה בין ארה״ב וברה״מ. עם שחרור האניות בנמלי ארה״ב החלו משלוחי הגרעינים להגיע בקצב מהיר עד כדי כך שפריקתם ע״י ממגורות ״דגון״ לא הדביקה אותו ונוצרה צפיפות של אניות הגרעינים בנמל. אולם, בסיכום יצא הדבר לטובה, כי עם פרוץ המלחמה היו הרבה משלוחים בארץ כדי להגביר את קצב הפריקה ולשחרר ככל האפשר מהר יותר את האניות, אורגנה פריקה לא רק דרך ״דגון״ אלא גם באמצעים אחרים, ישירות מהאניות אל המשאיות. בחודש הראשון למלחמה הצליחו, איפוא, לא בלבד לספק את התצרוכת השוטפת של גרעינים אלא גם לצבור מלאי… מתוך כמות פריקה של … אלף טונות של כל התבואה… בדגון 85 אלף טונות… ומזה פורקו כ־40 אלף טונות לא באמצעות ״דגון״. יש לציין כי חברת ״דגון״ עבדה בעת מלחמה עבודה מאומצת של … משמרות רצופות ובלילות… מאמץ זה של העובדים ראוי… הערכה והבל שאי־אפשר להגיע לכך אלא לאחר פרוץ מלחמה. כיום, יש בארץ… מספיק לחודשים מספר, … הגרעינים המצויים באניות, … כל עיכובים בהמשך הנעתן סדירה.

תפקיד קשה ביותר היה … את העברת הגרעינים, הכוספאות והסובין אל המכונים ואל המשקים. איש שיתנו בציין, כי אפשר היה להתגבר על קשיי תובלה. בזמן שכל הרכב ה… המתאים להובלה משא בתפ… גייס, אילולא המיצוי המירבי אפשרויות התובלה ברכבת. … תובלה לפני פרוץ המלחמה היו מבוססות על 33 אחוז הובלה ברכבת, אולם בפועל הגיע השימוש ברכבת עד 50 אחוז הודות לאירגון פעולת הובלה משולבת וקביעת נקודת עזר ״סדנית״ בת״א ובקריית־גת. … דרכי התובלה המשולבת הוכיחה יעילות יתרה. בימי מלחמה התגלו אפשרויות … לניצול הרכבת … — אמבר, מילו, מסמור הספקה — יש שלה רכבת. קושי מיוחד היה בהובלת הכוספאות והסובין, שרובם … במרכז הארץ, היה צורך להובילם למרחקים. זה כה קל להוביל, למשל, … במשקים בעלי נפח רב בת״א לעמק־הירדן. כאשר המשאיות … לרשות הובלה ברובן היו מתאימות.

ארגון התובלה והתיאום בין הגורמים נעשו ע״י נציגי הוועדה ליד רשות התחבורה במרכז הארץ, בעיקר לכוספאות ולסובין ועל־ידי נציגי הוועדה בחיפה במרכז הספקת הגרעינים. … התובלה ותיאום הדריכות … כים, שנעשו ע״י רכזי ה… לא היו זוכים להצלחה כזו … שאלמלא הכוונה של המשק … באמצעות ארגוני … אליהם מסונפים המשקים. ארגוני הקניות של ההתיישבות העובדית ושלוש הבונות … של המקשור הפרטי, קיימו הקשר עם הוועדה באמצעות … גיהם. וכך נוצר המערך … הישיר עם המשקים …

גורם שני שאיפשר את ה… על הכוונת המשלוחים גם ריכוז היבוא — 70 אחוז … החברה המשותפת ל״המשביר״ ארגוני הקניות והשאר בידי… הקניה על יבואנים … עמילי המכס של שני סקט… אלה הם הצינור המבצע של משלוחים בשם היבואנים. כן … את עצמה חברת ה… בנמלים, שכל התבואות … עוברות את ביקורתה. ומה המסקנות שהסיק ווליבלסקי תקופה זו?

א) יש לשמור תמיד על … מלאי סביר של כל מרכיבי … רובה.

ב) יש להכין מקומות א… מתאימים ולפזר אותם בכל … רי הארץ, קרוב למכוני הת… בת ולכפרים.

ג) יש להרחיב את רשת ה… בות והשלוחות ולהכשיר … המכונים הגדולים, לפחות … שלוחות.

ד) גם להבטחת החיסים … וגם להבטחת המספוא, … סביר, יש להקים ממגורות … בגבול הדרומי של הארץ, … ביל לממגורות בחיפה.

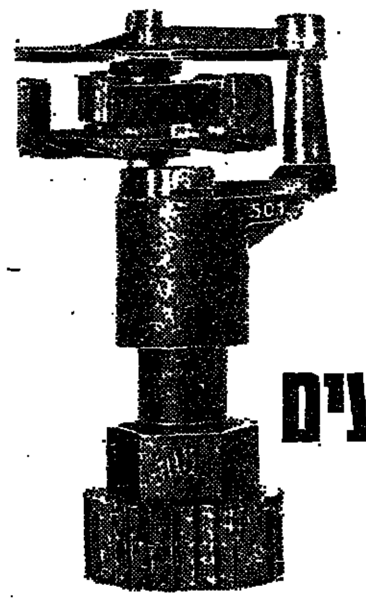

ממטרת נען דגם 501

להשקייה קבועה במטעים

עם שלושת המעלות

1 סמל האיכות של נען

2 אישור של הגוף המוסמך

אושר ע״י הועדה לאביזרי השקייה.

ועכשיו גם

3 סימן ההשגחה של מכון התקנים הישראלי

• הממטרה הקומפקטית מיוצרת מחומרי פלסטיק העמידים בתנאי אקלים קשים וכל סוגי מים.

• הממטרה החסכונית, הפועלת בלחצים נמוכים בלתי־רגילים.

מפעלי מתכת נען

טלפון 96 51 83

החברה הישראלית לטרקטורים וציוד בע״מ

מפיצי CATERPILLAR בישראל

מעמיסים מתוצרת קטרפילר

יותר עוצמה

נוחות בהפעלה

תפוקה מוגברת

מעמיסים אופניים

דגם	קבולת הכף באירדים מעוקבים
992	10
988	6
980B	5
966	4
950	3
930	2¼
920	1¾

מעמיסים זחליים

דגם	קבולת הכף באירדים מעוקבים
983	4½
977L	2¾
955L	2
951	1¾
941	1½

מכירה ▪ שרות ▪ חלקי חלוף

משרד ראשי:

סניף חיפה
שד׳ ההסתדרות, מפרץ חיפה
טלפון: 729161 ת.ד. 10097

Caterpillar, Cat and ⊞ are Trademarks of Caterpillar Tractor Co.

הדגם החדיש והמשוכלל ביותר

לכשר הרמה שונה - עם מנועי בנזין,גז,דיזל וחשמל

הרכבה וייצור חלקי מקומי!

המשביר המרכזי

האגף הטכני

המחלקה לקלארקים, תל אביב

VOLVO

* טרקטורים חקלאיים
* טרקטורים רב תכליתיים
* גנרטורים
* מנועים תעשייתיים
* מנועים ימיים

היבואנים הבלעדיים:

מאיר חברה למכוניות ומשאיות בע״מ המחלקה לטרקטורים ומנועים

בבעלות מאיר קז ובניו תל־אביב, רח׳ קרליבך 25, טלפון 269191

once VOLVO always VOLVO

לחג, … לפחות … גמר טוב … ביום: … מכבים!

הלוח החדש דבר

24 שעות · 24 שעות · 24 שעות · 24 שעות

מבחר

איסטמבד לבית. סרט בעצמו — נסיון מעניין, המולית שני דב־ רים — כי איסטמבד יודע לשאול מהבאים עמם עבד — ואינו יו־ דע לגבש סגנון עצמי. אלא ש־ החלק האחרון מוכיח, כי יש בו משהו מקורי ומיוחד, הדורש טי־ פוח ופיתוח.

תל־אביב:

* „יום 55 בפקין" (סינרמה) — סרט־ראווה היסטורי עשיר ב־ פרשים. המתאר את המצור של המתקוממים הסיניים („הבוקס־ רים") בתחילת המאה על קומץ אירופים בפקין. בידור מצוי ב־ מעולה.

* „ג'רמיה ג'ונסון" (אורדין) — מערבון יפהפה, המתיימר להיות אנטי־באלאדה נצחית, אך לא מגיע לכך. עם זאת הוא סרט עם אספקט, שכדאי לראותו. ליהנות ממנו — ולא לייחס לו חשיבות מוגזמת.

* „שחק אותה, סם" (הבלה) — קומדיה כמעט אבסורדית, אי־ שית בעלת משקל אישי כבד על אדם שכסל מתסביכים מסלק ב־ מיוחד „אותו" — ועוד יותר לאותו תולדות הקולנוע. דובר שגם הציפים האינטלקטואל־ טים הגדולים לא יתאכזבו.

* „נשיא על הכוונת" (אלנבי) — סרט אינו כוהו. נדוש ושכור־ נפץ פותח בצורה לא רגילה. ה־ מתפלים כמעט לגמרי בהרקע ומ־ התוכם של מגיעי נסיון לרצח פר־ לישי מבוסס על רב מכר של פורד ריק פורסיית על קשר לרצוח את דה־גול היה לסרט רב מכר בבניין של ביקוד בלתי־מחייב.

* „הסכודת ההודעה" (אסתר) — ג'ין הקמן „בבעצי תהר לגבגד־ נר המהולל בימי „הניו בשאלוניה". כיפור פשע וריגול בכלוקה כמ־ דים עם ניתוח פסיכולוגי מבריק וביצוע מעולה, הכובל מפשטנות, הפרזה וסנסאציה, אך ברגעיו הטו־ בים — קולנוע כאין כמוהו.

* „בשר השריה" (אורלי) — מלודראמה טהורה של כהרין להד־ ריג על כבה. אהבה, תקוה ואשר ליה. סרט תפור על פי העקרונות הישנים המפולים, אך מלאכת־מח־ שבת של מלודראמה הוליבודית מן המבחר, כתפה בביצוע נוצה הלליבוד שאבד עליה הכלח.

* „12 הנזועים" (כינמה 1) — אחד מסרטי־הפעולה הדמיוניים ב־ יותר בבחינת התוכן המפסכנים ביותר בבחינת הרקע הסוציאר פסיכולוגי. יחד עם זאת — אחד הסרטים הדינאמיים, הסנסציוניים המקצועיים ביותר בתחום הה־ פקה האליכה.

חיפה:

* „מה תאמר לגבירת עיר רזומה" (פאר) — מה באמת לומר לגבירת עירומה שצפה ועד־ לה כמקשה בלתי אפשריים כבו בצליות בבריהי בכרדים או תאי בלפני ציבוריים ברחוב. ודאי כי נראה בדיה המצטיפה את אלן פאנט המפיק הבבהי של סדרת ה־ טלוויזיה האמריקאית „קאנדיד קאמרה". כה אוכרים הגברים ל־ נשים לרוכבת וכה הנשים לגב־ רים עירומים בגלוח המצלמה ה־ נבהבות של פאנט. מבעשע אך לא בעלה הוא בורה.

* „אתה חי רק פעמיים" (ארמון) — ג'יימס בונד במלוא הדרו — על כל הבנות הלהטשים, הצעצועים וההתהפכות. לאוהבי ה־ סגנון הזה — מומלץ.

* „בכנר" (ביתרוזבשילד) — גירסה קולנועית מולידית ובכהרה על המחזה מבהל ז'אן אנואי. כבי־ הפאר ההזהר מהמעשה לא עבר דר את העיקר — את המאבק ה־ דראמטי האישי. שהוא גם סמלי וגם נצחי. אנואי בכליאות מתגבר על המכשול הזה. לא פעם בזכותו של סיפר אישי בתפקיד הבלה.

תיאטרון ובידור

* „סיפורי פוזיה", חיפה (להקת „בורה", התיאטרון העממי) — להקת ה„בורה" מגיעה ערב נפ־ לא של הומור בתושבל. סכסכים כובים ובציניות בעזיינות של דני במדרש, מבוצעים להפליא על־ידי שבעה כמתאנני בהודינו.

* „יעקבי וידנטל", חיפה („הקאמרי" בשיתוף עם „גוונתא") — המחזה כמודות בחזות ה־ אבסורד של חנוך לוין. עם סכה הרהורים בנים כאד על גורלו של האדם ועל אפשר. התצגה שבית לדין היא בן המצרות שתחולה אי פעם בארץ; ובכוח מאפק הסבוב. נקי תכנן. בשחק בכוכר ומבחר ההרבשות של נהרירה הריפאי. אלברט כהן ובעיקר יוסי כרמון. הצגה שאין להחמיצה.

* „אנשים קשים", חיפה (במה 2 תיאטרון חיפה) — „מין קומדיה" בבדיחה, חכמה ונוגעת ללב של יוסף ברייסקה. מחזה בעולה בעל נשמה יהודית. מבויים בנקיון ובכוח ומשוחק להפליא על־ידי רות סגל, אמנון מסקין, אילן הנ־ רן ואזיי הרשקוביץ.

המבחר נבחר על־ידי מבקרי ה־ קולנוע והתיאטרון הקבועים.

ההסתדרות נערכת

(המשך מעמ' 12)

כדבר ראשון את עניין ההתחברות וכדבר שני את חידוש פעילותו של ענף הבניין. אנו זקוקים בדי־ חיפה לדירות לזוגות צעירים, למשפחות ברובות ילדים, לעולים החדשים. טוב כי נוסד שהצליח בעסבה, ועלינו לטפל בעולים ול־ קלטם בצורה נאותה. חשוב שנד־ בור כי לא ניתן לקלוט את ה־ עולים בלי עזרה ובלי יחס מיוחד של ועדי פועלים והנהלות המפע־ לים, ובלי ליצור סביבם אוירה הבדתית כתאיכה.

אנו חייבים לדאוג לצמצום הד־ פער בין השכר שהיצרן מקבל לבין המחיר שהצרכן משלם. פער זה הוא גדול מדי, בגלל הוצאות התיווך המופרזות. עלינו להשגות נוהלים שבדניים בשיטות הטיפוח ועל מוסדות משק העובדים לתת את „הדוגמא לכך.

על הממשלה בתקופה זו לאתר את הקבוצות החזקות בחברה ולהטיל עליהן השתתפות בסיפוק צרכי הכלל בהתאם ליכולתן. ב־ מקביל על ההסתדרות לאתר את הקבוצות החלשות כדי לסייע ב־ עיקר להן. הדיונים גם סדרי עדי־ פות אזוריים. אין אנו יכולים ל־ התייחס לקריית שמונה ולדימונה כמו לערים אחרות. אבטלה כש־ לעצמה היא דבר חמור. ועלינו לעשות הכל למניעתה, אך בשום פנים ובשום מקרה לא נוכל להתי־ שות קיומה של אבטלה באזורי הספר.

להעמיק החברות וההידברות

אסיים בנושא המשק והחברה לקראת 1974. הבעיה של יתר ההיגיינות. של התייחסות לצרכים הבלתי אמצעיים של קבוצות הד אוכלוסיה השונות. כתהודה בת־ קופה זו. אך ברוח הדבר, שלא תבוא הצעה להצר הפרצל של ה־ ההסתדרות על מכלול הבעיות של שכר, בסים, מחירים ורווחים ב־ 1974. בטרם יידונו באופן יסודי ראשי הפרקים שנבין בהסתדרו־ ת הארצית, במועצות הפועלים ועל ידי ועדי העובדים. רק לאחר מכן תובא המדיניות המקצועית ל־1974 לדיון ולהחלטה במליאת הועד הפועל.

תקופה זו מחייבת יתר שיתוף, העמקה הדדית וכבוד הדדי ביר כלותה ומחוברתה של ההסתדרות — למרות המגוון המקצועי והפו־ ליטי שלה — לגבש את המגבה המשותף לכל חבריה — מגבה ש־ יהיה הולם את תקופת החירום שבה אנו נתונים.

ירוחם משל

הערבים מקווים

(המשך מעמוד 11)

הלבנוני וכך כתב:

„צליתי לדעת מה המצב המדויק כרגע. אל לנו לקבוע מטרות של ,כעדך', הנעוה בין מקסימום ומי־ נימום. אסור לנו לדחוף את המאב־ בק הערבי לכבוי סתום של בפרה בלתי־אפשרית. שכן במקרה כזה נכלות את המאבק כליל.

„העולם כולו — ידידים ויטוג־ אים — קשור להתחייבות של קיום מדינה ישראלית בתוך ארץ מסוים על מפת הבורה התיכון, ובצב זה לא ישתנה בטרם יכתנו יחסי ה־ כוחות בבירה מכרעת בין העולם הערבי וישראל, ולא רק בבחינה צבאית. ובטרם יגיע העולם הערבי ליתרונות כלפי העולם הרחב...

„אילו הגיעו עתה הכוחות המזו־ יינים הערביים אל בבואות תל־ אביב, היה העולם מתערב ומאלץ אותם לסגת אל גבולות ישראל...

„מי שמעמיד לפניו את הברירה בין מלחמה אשר מטרתה הישי־ רה הוא חיסול ישראל, לבין אי־ מלחמה — הרי שהוא, פשוט מאוד, מייעץ לנו להיכנע ולזנוח כל מע־ רכה שיש לה יעד מוגדר ואפש־ רי, הנותן לישראל ההזדמנות ליצב ולייהד כל מה שהשיגה אחרי ה־ 5 ביוני".

בהאראדיין מביא המסקנה זו ל־ ביסוס קריאתו לכינון מדינה פלס־ טינאית בשטחים, קריאה שהעלה, אגב, בספר שפרסם עוד ב־1968 ועורר סערה גדולה.

אך לא בזה עניננו כרגע. בבירה שדברי בהאראדיין מקיפים הער־ כה רחבה יותר בעמדת הצבאית משתמעת מתוכם הכרה, שהיעד ה־ רחוק — חיסול ישראל — אינו בר־השגה בשלב זה, וזו נקודת המוצא של סאדאת. ואם צריך לה־ כות לשינוי במאזן הבין־לאומי ו־ האזורי עד שאפשר יהיה למתוח ליעד זה, הרי בינתיים יש להסתפק בהסדר „בעיית 1967" ואין, לכ־ אורה, לחשוש מפני תשלום לישר־ ראל במטבעות של שלום, שקיומו מובטח במילא רק עד לשינוי ה־ מקווה ביחסי הכוחות כסביב.

על גישה זו סומך ידיו אפילו יאסר ערפאת, עבודתו היא, כי ב־ רגע שיווצר סיכוי ממשי לנסיגה ישראלית — יקפצו המחבלים על העגלה בדבוות ויתבעו את השלל לעצמם, תוך נכונות לשלם מחיר (בכך ככל האפשר, כמובן) בתמו־ רה. וגם קדאפי סבור כבהיו ומשום כך יצא בחריפות יתרה נגד הב־ תפות לגבון במלחמה. שהרי ל־ ארץ זו אין שטחים שנתפסו בידי ישראל. אם כן, לשם מה לרוצה נכותנות ליד השולחן?

רגע האמת, כך אנו מקווים, יבוא אם ובשעה שידברו על ה־ שלום. אראו יצטרכו סאדאת ושו־ תפיו לקבל הכרעות כבדות יותר ולעמוד בלחצים חמורים יותר. אי־ בל כרגע אין הם ששים להתמודד עם בעיות אלה ואינם דוחקים את הקץ. יש זמן.

אהוד יערי

פרופ' קיסינג'ר

(המשך מעמוד 11)

בנושא זה של מדינאות מול בירוקראטיה כתב קיסינג'ר דב־ רים רבי־משמעות לדידנו — ואין להאשימו שהוא לא הוכיח כו־ שר לעמוד במבחן. „מינהל בירו־ קראטי זקוק לשיגרה, להתחיית יחסים הסובלים בינוניות. ואילו מדינאות כרוכה בסיכונים. מי ש־ מנסה לנהל מדיניות בארוה ביורו־ קראטי כופו להיות שבוי בידי המאורעות". מנהיגות פירושה „כושר להתעלות — מעל למסגרת שנתקבלה כמובנת מאליה". ויש משום אקטואליות בדברי פרופ' קיסינג'ר, כי שום מדינאי אינו יכול להרשות לעצמו להיקלע אל תוך מצב של תלות מוחלטת ברצונו הטוב של מדינאי אחר.

בכתבו על קאסטלרי, שר החוץ הבריטי בימי מלחמות נאפוליאון ובעקבותיהן, מדגיש קיסינג'ר את התובנה שבהימנעות מהכתבת תנאי שלום קשים, למחרת נצחון. קאסטלרי השכיל להודות את כל הנימוקים הצבאיים בזכות כפיית תנאי שלום המפילים על צרפת. בכותבו על דבר. „מי שסומך על שיקולים צבאיים בלבד, בהתידתו לבטחון, כעיד על עצמו, כי אין הוא מסוגל להיעזר במדינאות". את עצם הרעיון של „בטחון מלא" שולל קיסינג'ר כמיקסם. קאסטלרי — וקיסינג'ר בזהות עמו — השתכנע, כי הדגשת מר־ כזית של חשיבות הבטחון הפי־ זי, משמעותה אובדן כל חוש ל־ חשיבות השיקולים המוסריים.

קיסינג'ר סבור שסיכון אינו צריך למנוע יזמה. ומשא־ומתן מוצלח חייב לתת סיפוק כלשהו לכל הצדדים. צד שאינו מוצא יתרון כלשהו בהסכם לא כראה גם סיבה לכבדו. על כן תפקידו של מדינאי אינו מצטמצם בדי־ עת מה ברצונו להשיג לטובת ארצו הוא — הוא חייב לדעת גם מה מטרות הצד שכנגד ומה ניתן להעניק לו, כדי להשיג את מטר־ תו העיקרית. מדינאי מוכיח את כושרו ביכולת לבחור בין הא־ פציות שהוא מגלה. כל בחירה כרוכה בסיכון; אין למדינאי ערו־ בה על הצלחה. אך רק הביורוק־ ראט ולא המדינאי זכאי לבחור בדרך של „שב ואל תעשה", כי עדיפה בפני כשלונה. סבור ה־ פרופסור.

אלה שיעמדו בוויכוח עם קי־ סינג'ר בז'נבה יוכלו להפיק הד־ צלת בלימוד עקרונות מדיניות החוץ, כפי שהתווה אותם הפרו־ פסור. הראשון בהם אומר: „אמ־ נם כל מלחמה נערכת בשמו של השלום, יש נטייה להגדיר את השלום כהיעדר מלחמה ולדבר על שלום כאשר מתכוונים, לאמיתו של דבר, לנצחון". ועקרון שני, בעל משמעות מיוחדת ברגע זה: „שלום רטרוספקטיבי פירושו למחוץ את האויב כך שאין הוא מסוגל להילחם עוד; שלום ש־ פניו אל העתיד נושאת על יחס אל האויב, אשר יבקש להבטיח שהוא לא ירצה עוד להתקיף".

הירצה קיסינג'ר להביא בז'נבה לשלום נוסח קאסטלרי, המבקש למנוע אצל הצדדים מריבות ה־ זדמנות להתקפה מחודשת — האם יעלה הדבר בידו? הדבר לא יהיה תלוי רק בו.

ישראל נוימן

המחדל לא הגיע ליציץ

(המשך מעמוד 15)

המשפחה. הוא לא בן יחיד. אבל הוא המבוגר ביותר, „בכוכבי".

אתי בילתה שעות רבות כל יום עם המשפחה. היא ניסתה לנחם את ההורים, להוציא מלבו של האב מחשבות על התאבדות. היא ניסתה להשפיע על בני המש־ פחה שיאכלו משהו בשבוע ה־ ראשון של האבל, כשסירבו ההו־ רים להביא אל פיהם דבר הרף סמים. „הביגוי", אמר באחד ה־ ימים האב אל כמה משכניו. „הביגו בעבודת הסוציאלית. אפי־ לו היא מתאבלת אתנו." אתי אומרת, שהחברה בכפר עדיין נש־ לטת במידה רבה על־ידי גברים. אך העובדה שהיא אשה אינה מו־ נעת אותה מלהגיע לקשר עם ה־ אב. הוא רואה אותה כבאת־כוחו של עולם הנוער, בעליוזה של ה־ משפחה שלמבנה בת בבו.

שדותיו המוזהבים של כפר יציץ גובלים באדמות המטופחות של קיבוץ נען. אך אין מגע בין ה־ שניים. המגע העיקרי של יציץ עם העולם החיצון הוא על־ידי משרד הסעד. יציץ נמצא מהלך עשר דקות נסיעה במכונית מרחובות. אם יש לך מכונית. אם אין לך, עליך ללכת ארבעים דקה מן ה־ מושב עד לכביש הראשי. אין לך אלא לשאול על כך את החיילים החוזרים הביתה לחופשה קצרה. או את המורים של בית־הספר.

נחום פונדק

מילגות מטעם ממשלת צרפת לשנת הלימודים 1974-1975

שגרירות צרפת בישראל מודיעה לסטודנטים נתיני ישראל שיכולים להנות ממילגות לימודים בשנות האוניברסיטאית 1975 — 1974

הדיפלומה המינימלית הדרושה: —

B.A. או B.Sc.

על המועמדים לפנות לפני ה־15 בינואר 1974 אל „שרותי התרבות צרפתיים" של שגרירות צרפת בישראל רחוב הירקון 111, תל־אביב, טלפון 245371

המשרדים פתוחים כימי שני עד יום שישי בשעות 9—12 לפני־הצהריים.

זמני הדלקת הנרות
שבת פרשת וישב

	ירושלים	תל־אביב	חיפה
ערב שבת	4.01	4.19	4.09
מוצאי שבת	5.16	5.18	5.14

טלוויזיה כללית

14.12

15.00 — משפחת פרטרידג'. 15.25 — לקראת שבת. 18.00 — חדשות עברית וערבית. 18.02 — סרט עלילתי בערבית. 19.45 — חדשות. 20.00 — סקירת הבטחות. 20.05 — שיר שבת. 20.10 — הד־ שבוע יומן אירועים. 21.10 — סרט קולנוע: „אחת במליון". ס־ פור על נערה מאומצת המדנה שאינה רצויה על ידי משפחתה ואורסה. 22.40 — ערב עם קרולה פראצ'י. 23.25 — פסוק החדשות.

טלוויזיה לימודית

7.50 כרטוט פ' — רישום ב־ דות. 8.15 חשבון ז' — ספרות ומספרים. 8.40 פרקי ספרות ד' ה' — הבו והגדי. 9.05 גיאומט־ ריה ו' — בדידות. 10.00 ביו־ לוגיה י' — חיסון הפעולה איברים. 11.25 הכרת הארץ — גבול הצ־ פון. 12.00 איכפת לנו... 14.00 במעגל קטן — שיר ומשחק ליל־ די הגן. 14.20 סיפור: „לכה צר־ עק אבי?" — מאת יאנוש קור־ צ'אק. 14.25 פגישה עם סופר: שיחה עם א. ב. יהושע.

שבת 15.12

10.00 — בידור לילדים. 10.30 — „החיים במדבר" מן הסדרה „החיים סביב לנו". 10.50 — סרט קולנוע: „גוליבר". 12.00 — ה־ סימפוניה הראשונה של מאהלר בביצוע התזמורת הנוער הבין־לאו־ מית. 18.00 — חדשות עברית ו־ ערבית. 18.04 — דיש עם שיר. 18.32 — חידושים המבצאות. 18.45 — „המבחק הארוך ביו־ תר". 19.30 — חדשות. 20.00 — שידורי הבעולה ובחירות. 20.30 — מבט לחדשות. 21.10 — המב־ דיל בין קודש לחול. 21.40 — אירונסייד. 22.30 — מבט ספורט. 25.20 — פסוק החדשות.

שדורי ישראל

יום שישי
רשת א'

8.05 קולניים מוסיקה מיצירות לידה. היידן, מאהן ורוסאל. 9.05 מהקלטות התזמורת הסימפונית ירושלים — ראמו: מוטל: סויטה בנאלט, בובסקו: קונצ'רטו לכנור ולתזמורת, אנסקו: רפסודיה רו־ מנית, סרביו: „אגא פרנק", גר־ גאדוס: „שירי אהבה", מוסט־ לבאג': „לאבירינט". 11.00 עברית לעם. 11.05 שידורים לתלמידים בבתה"ס היסודיים: לפעמת החב־ רה — לביקות הבינוניות, הזמר פול רובסון. 11.30 לקראת שבת — לביאות הבינוניות: היחון לה־ נוכה. 11.50 שיר ומזכון. 12.05 קונצרט צהרים באלאקירב: „תמ־ ואר", פואמה סימפונית. ראבל: „שהרזדה". בחזור שירים. רימ־ סקי קורסקוב: „קפריצ'ו ספרדי". 13.00 בחצי היום. 13.25 המשך קונצרט הצהרים, פגניני: קונ־ צ'רטו מס' 1 לכינור ולתזמורת. 14.10 לאם ולילד: א) מה שלא הספקתם לשמוע — לקט מהכר־ נית השבוע עבור לילדים הג־ דולים. ב) ר' יעקב בירב — מאת צרגא פירשטנן. 15.05 קבלת שבת. 16.05 רגע של עברית. 16.06 הזמורה התיכון. 16.30 הדי־ ש בהקליטה. 17.05 מוסיקה קלאסית בבקשתך. מוצארט: פנטסיה בדו־ כינור, ק. 396. דבוז'אק: שלישיה מס' 2 בפה־מינור, אופוס 65. 18.05 מה נשמע — תכניות ה־ מוסיקה בשבוע הבא. 18.30 שבו־ עון לספרות. 19.05 „הסור השבוע" — בעריכת גדעון לב־ארי. 20.05 „ביגוניים" — דפים, דמו־ יות ושירים לשבת. 21.05 קונצרט ליל שבת (סטראו), מוצארט: סר־ נטה לכלי מתכת וכלי קשת, באך: קנטטה מס' 209. היידן: קונצ'רטו לאורגאן ולתזמורת. בנ־ ג'מין בריטן: „סינפוניה דא רקוי־ אם" כוסטקוביץ: קונצ'רטו לכי־ נור ולתזמורת, „סיפורדיק" — „ורד לאמילי" — מאת ויליאם פוקנר. רגע של שיר. הפסקה. 2.00 חד־ שות. 2.05 שירים משלנו ונעימות קלות. 8.05 חדשות — כל שעה (מלבד 1.00).

רשת ב'

8.05 הדעות. 8.11 הודעות על כינוסים מפלגתיים לקראת הבחי־ רות. 8.11 „בוקר טוב" ופרי־ סות שלום. 8.55 בעקבות החד־ שות. 10.05 כאן בבית. 11.40 לאן הערב ומוסיקה קלה. 12.05 בפק־ צב יוצר. 12.30 הן היום. 13.00 בחצי היום. 13.25 שירים משלנו. 13.45 ההצבעה לבחירות לכנסת. 14.10 כאן אחד כבור. 15.05 „מר־ כר והביב" — ופריסות שלום. 16.05 רגע של עברית. 16.06 מי מפחד במוסיקה קלאסית. 16.30 „אנצים ומירות". 17.05 בית ה־ משפט. 18.05 מוסיקת פופ. 18.55 הודעות. 21.05 מאוצר הסרטה — תבניות מוסיקליה. 22.05 זה קרוב ללבי. 23.05 „אני שושה לי מג־ ניבות". 00.05 לילה של כוכבים. 1.05 שירים משלנו ונעימות קלות. 3.00 חדשות. הפסקה. 5.00 חד־ שות. 5.05 שירים משלנו ונעימות קלות. 6.05 שעון מוסיקלי. 6.57 אוזן צולה. 7.05 „זכור זכור לך". חדשות — כל שעה (מלבד 19.00. 20.00 ו־4.00).

יום שבת
רשת א'

8.05 שחרית לשבת באדיוולטון: „הבתולות החכמות", מוסיקה ל־ באלט. מנדלסון: קונצ'רטו מס' 1 לפסנתר ולתזמורת. פורה: „מאי־ סק וברגמאסק", סויטה. 9.05 צר־ לם המדע. 9.35 חידון מוסיקלי. 10.05 יומן השבוע. 11.05 „הכפר צולה" — „השודים" מאת בורים כמורליצק. 12.05 אדם כול בשק. 13.05 קונצרט צהרי שבת (סטר־ או), מוצארט: קונצ'רטו לחליל ולנבל, ק. 299, קודאי: „הארי יאנוש", סויטה. 14.05 לאם ול־ ילד: „פיטר פן" — מאת ג'יימס ברי. 15.05 מוסיקה קמרית, בט־ הובן: רביעייה בדו דיאז מינור לכלי קשת, אופוס 131, ברטוק: רביעייה מס' 3 לכלי קשת. 16.05 פרקי חזנות ותפילה. 17.05 „צלי־ לים בלא הפניים". 18.05 רסיטל

(סטראו), באך: ארבעה דואטים. מנדלסון: סונטה במי־במול. אר־ פוס 6. 18.40 רמבנסות ספרדיות. 19.00 יומן השבת. 19.50 פרקי היום בתנ"ך. 20.05 — השיר הא־ מנותי, אריות מאת מוצארט. בט־ הובן. 21.05 „המבדיל". „מלווה מלכה". 22.05 משבר האנרגיה וישראל. 23.00 הלילה הזה. 23.25 „אהבת מעבחי". 0.05 רגע של שיר. הפסקה. 2.00 חדשות. 2.05 פזמונים ונעימות עד אור הבו־ קר. חדשות — כל שעה (מל־ בד 1.00).

רשת ב'

8.05 הדעות. 8.10 שירים בבו־ קר ופריסות שלום. 8.55 גוף אר־ צנו. 10.05 קלאסי וקל. 11.05 „עם חיילים". 12.05 „על גלי יבואי". 13.05 בימות ובדים. 13.40 נעימות קלות. 13.50 זכרונות ארץ־ ישראל. 14.05 לאן הערב ומוסיקה קלה. 14.30 „שירים ושערים". 17.05 „ליה פצרדים". 18.05 הנד־ סא בשיפול — בעריכת גדעון לב־ארי. 18.30 במגרש הספורט. 18.55 הודעות. 21.05 מחזמר „דרום פסיפיק" — מאת רוג'רס והמר־ שטיין. 21.45 מוצאי ספורט. 22.05 „מהוק למות בים" — בשיר ה־ מלחין המשורר הברזילאי, דוריבל קאימי. 23.25 תעמולת בחירות לי־ כנסת. 23.40 אדום עתיק. 1.05 עד אור הבוקר — פזמונים ובפי־ בות. 3.00 חדשות. 5.00 חדשות. 5.05 פזמונים ונעימות. 5.55 מה טובו אהליך. 6.05 התפילות בב־ קר. 6.15 עצון מוסיקלי. 6.55 היום והערב ב„שידורי ישראל". 6.59 רגע של עברית. 7.00 הבו־ קר הזה. 7.20 תעמולת בחירות לכנסת. 7.35 שירים עבריים. 7.55 אור ירוק. חדשות — כל שעה (מלבד 19.00. 20.00. ו־4.00).

גלי צה"ל

יום שישי

גלי צה"ל מ' יב

6.05 — צלילי בוקר והדיסים. 7.55 — מה נשמע. 8.05 — יומן גלי צה"ל. 8.20 — דיש עם שיר. 11.05 — חמים וטפים ד־ דיסים. 11.30 — בכל מקום. 12.05 — יומן גלי צה"ל. 13.30 — הנקודה היהודית — עם תנה זכר. 13.55 — הדעות לחיילים. 14.05 — קיבוץ קל. 14.57 — מה נשמע. 15.55 — הפטרת הש־ בוע. 16.05 — בכפר המרבית. 17.05 — קולות מעבר לתעלה. 18.05 — השבוע יומן גלי צה"ל. 18.45 — בשורות בשורות. 19.05 — יום שישי הקצר של דידי מנוסי. 20.05 — כרצונכם. 22.05 — שי־ רים לבבי. 23.05 — על נושא אחד. 0.05 — יומן גלי צה"ל. 0.20 — פזמונים בתוך סרטים ובחזות מוסיקליים. חדשות — כל שעה.

יום שבת

גלי צה"ל

6.05 — שבת בבוקר והדיסים. 8.05 — סנהדריק. 8.55 — כה נשמע. 13.05 — השבוע. 12.05 — „שאלות אישיות — יעקב אגר מן עם כהודה, ישראלית על־ בקרה במצרים ערב מלחמת יום הכיפורים. 14.05 „פוגי". 15.05 — קול בו הלום. 17.05 — יומן גלי צה"ל. 18.05 — מסיבת הפתעה לחיילי מעוז הכוח שחזרו מהשו־ בי. 19.05 — מכנו אליך. 20.05 — כרצונכם. 21.05 — מסורת מסורת. 21.35 — מוסיקה מתוך סרטים. 22.05 — חידון ושיר — הכה את התקליטן. 00.05 — יו־ מן גלי צה"ל. 00.20 — פזמונים אל תוך הלילה וד"סים. 01.05 — זר כרוביבה. 02.05 — פזמונים אל תוך הלילה. חדשות — כל שעה.

בתי־מרקחת

בירושלים

שישי

עזה, עזה 15, טל. 38262; אל־ קודס לאבגברא, רחוב הרון אל רשיד, טל. 283333.

שבת

רוחמה, דוד ילין 31, טל. 222788.

מוצאי שבת

גיבנג, הארי 12, טל. 33676; אל זהרא, רחוב אל זהרא, טל. 83543.

בתל־אביב

פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28 טל' 223721

נוטמן, רח' אחד העם 91 (ע"י הבימה)) טל' 285301

נורדאו, רח' בן־יהודה 183 טל' 242673

חיפה

שישי — 14.12

בלפור, מסדה 1, טל. 662289.

שבת — 15.12

המנורה, הרצל 87, טל. 663211.

רמת־גן

שישי

חן, ז'בוטינסקי 99.

שבת

גנה, גבעתיים, רח' ויצמן 17.

בת־ים

שישי

יונה, רמת יוסף, ברכופושהרי.

שבת

עזרא, בלפור 135.

בחולון

שישי

אסותא, סוקולוב/קרופלדור 4 (מול פי־ סנקר 19).

שבת

סיני, סוקולוב 68.

פתח־תקוה

שישי

מרכז חדרה, הנביא ציון 40.

שבת

רסה, רוטשילד 89.

בנתניה

שישי מרכז

שבת

נגב

הרצליה, כפר שמריהו רמת־השרון, רעננה, כפר־סבא, רמתיים

שישי

קדמה, נוה מגן, מרכז מסחרי.

שבת

כפר שמריהו, מרכז מסחרי

בבני ברק

שישי

אסותא, ז'בוטינסקי 41, רמת־גן.

שבת

נחביא, נחביה 2, בני־ברק.

בולים

בול זכרון לדוד בן־גוריון

30 שנה להצלת יהדות דנמרק, בול יובל הטכניון ודגי בולים מהסדרה „מנוף הארץ". כיוון שהבולים הו־ פיעו בעיצומה של המלחמה ורבים לא יכלו לרכוש אותם. ניאות מש־ רד התקשורת לקבוע יום נוסף למכירת מעטפות היום הראשון.

השירות הבולאי קבע את יום א' הקרוב, 16.12.1973, כיום מכירה נוסף. ביום זה יימכרו, לראשונה בתולדות הבולאות הישראלית, „מ־ עטפות יום ראשון" עם תאריך מוקדם במכירה חוזרת.

כל החומר הבולאי, הנמכר ב־ דרך כלל באשנבי השירות הבו־ לאי, יימכר גם אחרי ה־16 בדצמ־ בר, אולם מעטפות היום הראשון, עם התאריך 23.10.73, יימכרו רק ביום שנקבע, ה־16.12".

מקומות המכירה יהיו:

בירושלים — סניף הדואר ה־ מרכזי ברח' יפו 19, סניף הדואר בהדסה, סניף הדואר באוניברסיטה וסניפי הדואר הורדוס ומגדל דוד.

בתל־אביב — בלשכת השירות הבולאי בשדרות ירושלים 12 ביפו, ובאשנב השירות הבולאי ברחוב פינסקר 2.

בחיפה — בסניף הדואר ברח' הנביאים 22א.

כן יימכרו הבולים והמעטפות ב־ בתי־הדואר המרכזיים באילת, ב־ אשקלון (אפרידר), בבאר־שבע, בטבריה, בנהריה, בנתניה, בנמל־ התעופה לוד, בעפולה, ברחובות ו־ בקרית־שמונה.

קטלוג קולר גם בגרמנית

קטלוג קולר לבולי ישראל, ש־ הופיע כ־22 שנה בהוצאה המחבר יהודה קולר מגבעתיים, עבר עתה לרשות „חברה אוריבס — בולים ומטבעות".

י. קולר יוסיף לערוך את הקט־ לוג, שישא את שמו, אולם מעתה יופיע הקטלוג בשלוש שפות: עב־ רית, אנגלית וגרמנית.

בהקדמה נאמר, שבכוונת ה־ בול להוציא־לאור, עוד ב־ 1973/74, קטלוג מיוחד שיכללו בו גם בולי המאנדאט הבריטי ב־ ארץ־ישראל, מוקדמים, הוצאות ה־ קרן הקיימת לישראל, שינויים, טי־ סות מיוחדות, בולים יוצאי־דופן, ועוד. כן יופיע הבנה הקטלוג של החברה למטבעות ומדליות ממלכ־ תיות.

פאריס 1975 הוא שמו של הבול החדש שהופיע בצרפת לכבוד תערוכת הבולים הבין־לאו־ מית שתיערך בבירה בשנת 1975.

איי קוק באוקיינוס השקט כיבדו אף הם את משואי הזוג המלכותי האנגלי בהנפקת בול מיוחד.

מבולי העולם

* בבריטניה הופיעו שני בולים לציון הוועידה הפארלאמנטארית שהתקיימה שם. הבולים. מתארים את בתי הפארלאמנט הבריטי, עם „ביג בן" המדע.

ב־23 בינואר תופיע סדרה של 12 בולים למחוזות ולס, סקוטלאנד וצפון אירלנד. על הבולים אין כל כתובת מיוחדה; מופיעים עליהם סמלי המחוזות. לכל מחוז ארבעה בולים בסדרה מן המגיין. הציור ב־ כולם זהה, רק הערכים שונים.

* בגרמניה המערבית הופיעו שלושה בולים לכבוד הערים בר־ גן, אכן וסרבריקן. בול אחד הוק־ דש ל־50 שנות שירות השידור ב־ גרמניה.

* הולנד הנפיקה בול מיוחד ל־ ציון שיתוף־הפעולה הככלי שלה עם ארצות מתפתחות.

* לציון התחרויות האתלטיקה 28 במספר, שנערכו ביפאן, הופיע שם בול המתאר ספורטאיה בזינוק

שחמט

אליפות ארצית פתוחה לנוער

בעריכת אליהו שחף

ראת האולימפיאדה הזכרת על הד־ רות בין־לאומית לחיבור בציתו.

● הודיע המחזה „מה נשמע ב־ לאומינים", בעריכת צבי ברשי־ רה, המביא מידע מקיף על רוב התחרויות בארץ. באליפות ירו־ שלים 1974 צפויה השתתפותם של 6 (!) אמנים.

מעתיקים סימולטניים רבים קוי־ ימו לאורחה בקווים, בחתנות, בבתי חולים ובתי הבראה. המש־ חקים נערכו ביוזמת ענף הדוי ובידור של צה"ל וזוכו בהצלחה רבה. בין האמנים שהופיעו עד כה: אליהו לבנט (מי שהיה מנהל מועדון השחמט בלנינגרד ומנהל כיום פעולה ענפה בקרב הנוער בבאר־שבע), אביטל בוך, אפרים כרמל, משה כבעני, משה בן־זאב ואחרים.

התחרויות המוקדמות לאליפות ה־23 של צה"ל הוקפאו ועדיין אין לדעת מתי תחול ההפשרה. יש להניח כי תחרות הגמר לא תיערך לפני אפריל 1974. תכנית הפעולות רחבת ההיקף שהתחוללה ערב המלחמה תופעל כבוא העת.

ברה"מ ניצחה את יוגוסלאוויה

הדו־קרב המסורתי (ה־16 ב־ מניין) בין נבחרות ברה"מ ויוגו־ סלאוויה, שנערך בטבליסי, נס־ תיים גם הפעם בנצחונם של ה־ רוסים — 31:15. אחת התוצאות הנמוכות בהיסטוריית ההתמודדו־ יות בין שתי המעצמות הראשו־ נות במעלה בעולם השחמט. בדו־ קרב הראשון שנערך בבלגראד בשנת 1956 ניצחו הרוסים בתו־ צאה 38:26. את התוצאה הטובה ביותר השיגו היוגוסלאבים בבל־ גראד בשנת 1961 — הפסד בינ־ מאלי של 31.5:28.5.

שוויצריה. ואלמר קנלו־יורג, העורך המייסד והמיל של כתב־ העת „שח־אקספרס" נפטר בצי־ ריך ב־28 באוקטובר בגיל 47 מ־ התקף לב. עם מותו אבד לעולם השחמט אחד העיתונאים המוכשרים ביותר. שהיה לכותב במרצו, דייר קנוהר ובינוניה. „שח־אקספרס" (דו־שבועון) שירת באמונה את עולם השחמט (ואת עתונאי השח־ מט במיוחד) מיום היווסדו (בשנת 1968). הוא היה מקור מהימן ו־ אקטואלי לאינפורמציה מקיפה, לקרבות, לצילומים ולתיאורים. עם מותו של ואלמר קנלה, ש־ היה גם עסקן נודע ושופט בין־ לאומי (היה במלוא מקומו על ה־ קונגרס הראשי בהתחרויות הבין־ אזוריות בלנינגראד ובפטרופוליס) לא ברור עתה מה יהיה עתידו של „אקספרס".

במאדריד, אחרי הסיבוב ה־8: אולמן 6, פורטיש 5, פורדן 4.5 (2), קרפוב 4.5 (1), הורט וטוקמכ־ קוב 4.5, אנדרסון 4, ליובוייביץ' 3.5 (2). היום יערך הסיבוב ה־ אחרון.

מאדריד 1973
הגנה של המלכה
קרפוב — אנדרסון

[illegible]

13 נקודות כ"א. המוצבויות הן איפוא קחלובסקיה, אלה קוסניר ושתי המנצחות של התחרות ה־ מרובעת שתיערך בין מנצחות מינורקה.

התחרות הבינאזורית לנינגרד 1973

הגנה צרפתית
קרפוב — קוזמין

[illegible]

הערה: הקוראים מתבקשים לשים לב לדילוג על מסע ה־20 השחור. מ־ טעמים טכניים לא היה סיפק בידנו לתקן את מיספור המסעים עד סופו של הקרב.

ליפציג 1973
גביע המלכה
האנגלית

[illegible]

23. כחו!! (מעניין לבחון מס־ פר וריאנטים: א) 23. — ...

[illegible]

השחור נכנע.

על בהרת הקוביסיות

התחרות הבין־אזורית לנשים ב־ מנורקה (ספרד) נסתיימה בנצ־ חון מוחלט של השחמטאיות ה־ סובייטיות: ראשונה היתה ולנ־ טינה קוזלובסקיה, שזכתה בגמר במערכה קרבות ברציפות וסיימה עם 13.5 נקודות מ־19. את המ־ קומות 2—5 חילקו ביניהן נאנא אלכסנדריה, נטליה קונוטליאבה, איריכה לביטינה ...

אוסטואיץ' — צבטקוביץ'
יוגוסלאוויה 1973

תיקו 6÷3

השם „צבטקוביץ'" מזכיר אמ־ נם יצירה ספרותית ידועה שצנמי־ נה בשחמט, אולם הדמיון הוא מקרי בהחלט.

פתרונים

דוברסקין: [illegible]

פאולי: [illegible]

קאספאריאן: [illegible]

טייפצ'י. לפסטיבל הורט (צ'כו־ סלובקיה) ואנטולי לוטיקוב (ברית המועצות) חילקו את המקום הראשון 1־2 בתחרות הבין־לאומית. עם 10.5 נקודה מתוך 15. אחריהם: כאר־ ליך 10; יאנסה 9.5; אולמן, שמידט, בלשוב, ריבלי 9 כ"א ו־ עוד. רב האמן, ההונגרי הצעיר (22) צולקן ריבלי זכה בפרס על הקרב הטוב ביותר (נגד האנגי־ גס).

בבודפשט נערכה התחרות הק־ בוצתית המסורתית לנוער על גביע גלורגי. הגביע נפל בחל־ קם של נערי אנגליה, שסיימו רק במפגש אחד בתיקו (עם הולנד) וניצחו בכל היתר בצבורם 25.5 נקודות מ־30. אחריהם: הולנד 18.5, אירלנד 12.5, צרפת 12, סקוטלנד 11.5, ווילס 10 נקודות.

שוודיה. בתוצאה של 100% (13 מ־13) ניצחה בתחרות האמ־ נים קאייש אורי, שהקדים ב־3 נקודות את הדברג. באליפות הנשים ניצחה ילנה דאלין, לשעבר אחת מהשחמטאיות החז־ קות בפולין (השם הקודם שומא), שגילתה מביסאה את סולביג הארלדבון לאחר תקופת „כל־ כות" רמתשנים.

המאבכים עידים עד הבי־ כה. קבוצה של כאבכים ונוער־ שהקנים נשארו בטיפאייד אחרי אליפות העולם לנוער תבלו חלק במסטיבל המחאתי ה־21 (80 משתתפים, 11 סיבובים שוויצית). את המקום הראשון־שני חילקו דייר אלוסר (צ'כוסלובקיה) ושר־ ריאן (הונגריה) עם 8.5 נקודות. אחריהם: קוארסט (קולומביה), סאר, פריציס (אנגליה) 8, לומ־ באדר (שוויץ) 7.5 ועוד.

מאוצר התחבולה

מאפאי — פפמור
ניו־יורק, 1973

[illegible]

הוד מלכותה וחיל הפרשים

בסיום הבא מוכרעת המערכה על־ידי הוד מלכותה. אולם במע־ בד נשמר איזון הכוחות בין שני הצדדים על־ידי חיל הפרשים. ה־ איזון עדין זה הוא הורש דיוק מירבי במשחק.

לויבליך — מוגלנס
ריגה 1971

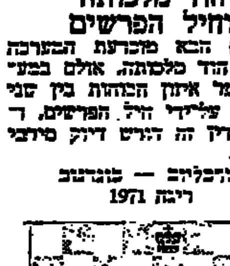

הלבן זוכה 5+6

[illegible]

השחור נכנע.

ב-31 בדצמבר אתה קובע את גורל המדינה - גורלך.

אתה מכריע -

בין סיכוי להסכם שלום עם שכנינו
לבין דרך המובילה אל מלחמה בלתי פוסקת.

בין המשך מדיניות של ידידות הדוקה עם ארצות־הברית
לבין דרך הרפתקנית המסכנת ידידות זו.

בין מדיניות של חתירה לשלום וביצור הבטחון —
לבין תפיסה של „אף שעל".

בין נכונות לפשרה טריטוריאלית והתיצבות בגבולות בני הגנה —
לבין גישה המתעלמת מהמציאות באיזור ובעולם.

בין בחינת מדיניות והתאמתה אל נסיבות משתנות
לבין העדר יכולת ללמוד ולשנות.

בין קביעת יעד מרכזי של שלום ובטחון
לבין העדפת כל השטחים על השלום.

בין שאיפה לשמור על אפיה היהודי של ישראל
לבין המגמה לספח אוכלוסיה ערבית רבת ממדים.

בין נכונות לקיים יחסי שכנות טובה עם מדינה ירדנית־פלשתינאית
לבין התעלמות מקיומם של הפלשתינאים ומאווייהם.

בין נכונות ללכת לועידת שלום בכל עת ובלי תנאים מוקדמים
לבין הערמת קשיים העלולים לגזור את כשלונה של הועידה מראש.

ב־31 בדצמבר עליך להכריע
בין ריאליזם מדיני ובטחוני
לבין סיסמאות שוא ונוקשות מדינית.

תן כוח לשלום ולבטחון

הצבע אמת
המערך/מפלגת העבודה הישראלית · מפ"ם

נסתיים איסוף הכותנה בצפון ובעמק יזרעאל

מאת סופר „דבר" בעמק

איסוף הכותנה בצפון ובעמק יזרעאל הושלם בהצלחה. החומר הגלמי הובא למנפטה לפרות קציר התה- בלה והשבוע סיימה מנפ- טת מפעלי העמק, אשר משרתת גם משקים רבים בצפון, את ניפוט הכותנה. המפעל עיבד 15,000 טון חו- מר-גלמי.

על כך מסר לי אתמול א. בר- חיים מנהל מפעלי העמק. הוא אמר שבעונה הקודמת יוצאו 60 אחוז של תוצרת המפעל לחו"ל. בעונה זו קיים חשש שבגלל המ- חסור במשאיות ייפגע היצוא.

בשל המחסור במשאיות לא הובלו הגרעינים למפעלי השמן ועוכב יצוא גרעינים. מוסכי ה- גרעינים סתומים והמפעל נאלץ לאחסן כמויות גדולות תחת כיפת השמים.

א. בר-חיים מסר עוד שלמרות שכיום עובדים רבים נמצאים ה- עבודה במפעלי העמק ללא תק- לה. הייצור במשחטה עלה ב-50 אחוז בהשוואה לייצור באוקטו- בר. אך בשל השפל הכללי אין ביקוש לעופות בשווקים עירו- ניים ונוצר עודף עופות.

א. בר-חיים הסביר שבעונה הקודמת יוצאו 92 אחוז של תו- צרת המפעל „פרי העמק" בסכום של 2.5 מיליון דולאר. המכון לתערובת של מפעלי העמק (משר- תף לשלושה אזורים) אומר כי מפעל חיוני זהו המביא אספקה סדירה למשקים. המפעל שוכן ליד מסילת הברזל, דבר שהקל על הובלת חמרי גלם. כן אמר שארגון משקי עמק יזרעאל סיפק למשקים באופן סדיר בצרכי מכולה, זרעים, חמרים כימיים ופריטים אחרים. הוא שיבח את אגף הבכולת של „הבשבירי" אשר הצליח כפל ובעבר להבטיח אס- פקה סדירה לאוכלוסיה באיזור.

הפאניקה והמחסור

(סוף מעמ' 13)

ליים. הכותנה אינה רק לכוח גר- עיני המופק מאוראניום 235. מ- דובר בפיתוח כורים המסוגלים לפעול על אורניום 238, המצוי בכמויות הרבה יותר גדולות בטבע מאוראניום 235. בתחילים לדבר על רתימת אנרגיה גיאותרמית — ניצול החום העצור בתוך כדור הארץ. יאורו הבטיחות להפיק אנרגיה גרעינית על פי תהליך ההתכה, במקום הפיצוח המקובל כיום. פיתוח התהליך התבה יאפ- שר ניצול מי ים כמקור אנרגיה ובכך תיפתר, פחות או יותר, בעיית הכוח בעולם. אלה הם כד- מורי-שיד לעוד 30 שנה. אולם אם רוצים להגיע לכך יש להת- חיל בפיתוחם כיום. המדינה ש- ברשותה האמצעים — בחומרים, כסף וכוח אדם — היא ארה"ב ואין שום ספק, כי היא הראשונה לרתום מקורות כוח אלה לרכות העולם. התוצאה תהיה, שהעולם המתועש ייעשה תלוי יותר בארה"ב. [illegible]

כים. הם סבורים, כי הביקוש שלא ימצא על סיפוקו מהעדר אפ- שרות להשתמש במכוניות, יופנה לשירותים. יתכן שיש בזה בזה- בוה זו. אך קשה להאמין, כי לשינויים חברתיים אלה תהיה השפעה מהותית על הכלכלה עד כדי מניעת משבר כללי. הסצנאריו הצפוי נראה אחרת. קרוב לוודאי שעניבת החנק תביא את הערבים לצעדים נואשים לפ- ני שהטכנולוגיה תבוא התחליפים לנפט. מאחר שלערבים אין אפילו סיבה טובה אחת — אפילו לא תבוסת חורבן ישראל — להחזיר את תפוקת הנפט לקדמותה. יתפ- תו הערבים לצעדים קשים. כך הם הצבאי מול אלפי פונים מכו- חם של מפיקי הנפט ובמוקדם או במאוחר הם יתפתו להשתמש ב- אמצעי. שגם יש להם עדיפות כחולשת — כוח הנשק. הואיל ו- קשה להבין, כי העולם הקומו- ניסטי יניח לבעיה התעשייתי ל- השתלט על בעלי בריתה הערבים — או אפילו על הערבים שאינם בעלי בריתם — יגיעו הצדדים בהכרח לעימות צבאי. את ההוצ- את על עיסה כזה לא קשה לד- היסטוריה. הוא יגיע לשבקפה ש- ההתקפה הערבית שנפתחה ב-6 באוקטובר היתה הזירה הראשונה על להבת השלב הבליסטי.

מדי פריים

15.12.70 15.12.73

שלש שנים למשפט לנינגרד הראשון

— אסירי ציון שבמחנות ההגלייה ברחבי רוסיה.
— פעילי עליה בערים רבות בבריה"מ, וילדיהם.
— נשי אסירי ציון וילדיהם שעלו ארצה על פי דרישת יקיריהם.
— ארגונים יהודים הנאבקים למען זכות יציאתם של יהודי רוסיה.

מציינים היום את משפט לנינגרד ה־I, בתביעה נמרצת מממשלת בריה"מ לשחרורם של פעילי עליה שנדונו על שאיפתם הלגיטימית הבלתי ניתנת לערעור, למימוש זכותם הלאומית לחיות במולדתם.
העם היהודי בישראל ובתפוצות, ידע מאז משפטי לנינגרד לעמוד לימין אחיהם. אסירי ציון, הקים תנועה עולמית של הזדהות ותמיכה במאבקם של יהודי בריה"מ.
גם בימי מבחן גורליים לישראל, לא נרתע מהמשך המאמצים כדי להזכיר לממשלת בריה"מ שדעת הקהל העולמית ושוחרי הצדק, לעולם לא ישלימו עם עוות הדין שנגרם לאסירי ציון.
בימי המערכה המתנהלת כעת על בטחונה של מדינת ישראל;
בימי גילויי הקרבה עצמית של טובי בנינו בישראל;
הננו מעלים על נס את מסירות הנפש של פעילי העליה, אשר סיכנו את חרותם האישית, בשל דבקות בחזון גאולת העם.
נשלח את ברכותינו הלבביות לאסירי ציון הנאנקים במחנות המאסר, ונצהיר, כי העם היהודי מעריך את כח עמידתם ותרומתם להבטחת המשך קיומו של העם היהודי.
נבטיח כי לא יפסק המאבק למענם, עד שאחרון האסירים יזכה בחופש ובעליה.

המועצה הציבורית למען יהודי בריה"מ
ועד תיאום פעילי העליה מבריה"מ

משרד החינוך והתרבות
אגף העתיקות והמוזיאונים

נמסרת בזה

הודעה לכל סוחרי העתיקות

כי תוקפם של רשיונותיהם פג ביום ל' בטבת תשל"ד 31.12.73 וכי עליהם לחדש את רשיונותיהם עד תאריך זה.
יש לשלוח מיד אל מנהל אגף העתיקות והמוזיאונים, ת.ד. 586, ירושלים את הרשיון הישן בבקשה לחדשו ולצרף אל הבקשה העתק של אינוונטר ממולא על כל פרטיו כנדרש וחתום ע"י בעל הרשיון.
כמו כן יש לצרף דמי הרשיון בסך — 25.— ל"י.
סוחרים שעדיין אין בידם רשיון, המבקשים רשיון לסחור בעתיקות צריכים לפנות אל אגף העתיקות בהקדם האפשרי, להודיע את שמם המלא, שם העסק, וכתובת פרטית. ולצרף אל פנייתם סך —25. ל"י דמי רשיון. אם יש בידיהם עתיקות עליהם לצרף העתק של אינוונטר כמפורט למעלה.
לצורך החוק נחשב כל בעל עסק, שיש ברשותו שלושה ממצאים עתיקים לפחות, כסוחר עתיקות.
מנהל האגף חוזר ומזכיר לצבור הרחב בכלל ולצבור סוחרי העתיקות בפרט, את תקנון פקודת העתיקות (שפורסם ב־28 במארס 1972) לאמור:
„לא יעבור ולא יבסור אדם עתיקה למי שאינו תושב ישראל אלא אם יש בידי הסוחר או הקונה רשיון לכך מאת המנהל".
כן מזכירים לסוחרים כי ההוראה לנהל רשימת מצאי כמפורט בתקנות קיבלה עכשיו תוקף יתר על ידי הכללתה בחוק. סוחר עתיקות, שלא ינהל רשימת מצאי כנדרש, דינו — מאסר שנה או קנס 30,000 ל"י.

בתוך המחנה

מהי המטרה המשותפת לכל חלקי היהדות הדתית?
להאציל על מדינת־ישראל מרוח ערכי הנצח של תורת ישראל.

המלחמה האחרונה עשתה משהו בכיוון זה. לוחמים דתיים ביחידות צה"ל קידשו שם שמים ברבים. לכתבה לא פעלו פעולה מיוחדת, כי־אם חיו ולחמו, ללא מחיצות וסייגים, ללא הציצה חברתית, ללא התנשאות וללא התבטלות —

בתוך המחנה

במשך כ"ה שנות קיום המדינה פעלו המפלגות הדתיות מחוץ למחנה:
בקואליציה ובאופוזיציה, בדרכי כפיה והקיקה פוליטית, באמצעים מפלגתיים.

האם הצליחו?

התשובה ברורה: לא! המצב הדתי בישראל הולך ורע, גם כאשר קיימת בציבור התעוררות לשיבה ליהדות. רק פתי יאמין, כי התעוררות זו באה כתוצאה ממאמצים ואמצעים מפלגתיים. כך קירה שמצד אחד קיימת התעוררות דתית עממית, ומצד שני — כשלון הכלים המפלגתיים־דתיים אפילו בקביעת יום השבת כיום שבתון הרכב בישראל.

כי ההתעוררות הדתית קיימת בתוך המחנה
ואילו הפעילות הדתית נעשית מחוץ למחנה

דרכו של „העובד הדתי" ברורה מאז ומתמיד: —

בתוך המחנה!

אין לה„עובד הדתי" מסגרת פוליטית נפרדת משלו.
לכן לא יכול „העובד הדתי" להעדיף את המסגרת המפלגתית על המטרה.

המטרה עיקר!

בוחר דתי ומסורתי, אם גם בעיניך המטרה עיקר —

הצטרף אלינו

רבבות החברים הדתיים במפלגת העבודה, המלוכדים סביב חטיבת „העובד הדתי", מצביעים דרך הרשת, שהיא דרך התפארת העתיקה של עם ישראל ותורת ישראל:

דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום

הצבע אמת העובד הדתי במערך לאחדות פועלי ישראל

יהדות בדרכי נועם ובנתיבות שלום